

ANGOL-AMERIKAIK TEXASBAN, 1821-1845

PhD értekezés

Készítette: Kökény Andrea

Témavezető: Dr. Anderle Ádám

2004.

Tartalomjegyzék

Előszó	3
 I. TEXAS A TÖRTÉNETÍRÁSBAN ÉS A KORABELI FORRÁSOKBAN	
1.1. A spanyol határvidék az észak-amerikai történetírásban	6
1.2. Texas az észak-amerikai történetírásban	8
1.3. Texas a mexikói történetírásban	12
1.4. Texas a hazai szakirodalomban és a magyar nyelvű forrásokban	14
1.5. A korai Texas történetének elsődleges forrásai	16
 II. A KORAI TEXAS TÁRSADALMA	
2.1. Texas lakói	34
2.2. Austin és az <i>empresariók</i>	40
2.3. Az angol-amerikai bevándorlók Texasban	45
2.3.1. Az új állampolgárok	50
2.3.2. A fredóniai felkelés	54
 III. FORDULÓPONT A MEXIKÓI KORMÁNY ÉS AZ ANGOL-AMERIKAI TELEPESEK VISZONYÁBAN	
3.1. Változás a mexikói bevándorláspolitikában – Manuel Mier y Terán expedíciója és következményei	58
3.2. Az 1830. április hatodikai törvény és következményei	62
3.3. A feszültségek növekedése	65
3.4. A texasi függetlenségi háború	68
3.5. A texasi függetlenségi háború értékelése	78
 IV. A TEXASI KÖZTÁRSASÁG	
4.1. A Texasi Köztársaság megalakulása	84
4.2. Út az annexióhoz	90
 V. A TEXASBAN ÉLŐ ANGOL-AMERIKAIK IDENTITÁSÁNAK JELLEMZŐI	
5.1. Texas és az angol-amerikaiak a korabeli útleírásokban	94
5.2. A Texas-identitás a <i>Telegraph and Texas Register</i> tükrében	104
5.3. Texas és az angol-amerikaiak identitásának jellegzetességei	125
 Befejezés	 144
 Kronológia	 146
 Bibliográfia	 150
 Térképek	 161

Előszó

Texas. Végtelen, vad, lázadó, független. Kevés olyan régiója van az Amerikai Egyesült Államoknak, melyről rögtön ezek a jelzők jutnának eszünkbe. Texas valahogy más, mint a többi állam. Változatos vidék, hatalmas terület, gyapot- és kukoricaföldekkel, olajkutakkal. Nevéhez azonban legalább annyira kötődnek mítoszok, mint a megtapasztalható valóság. Hogyan teremtődött meg az amerikaiak, s manapság már európaiak által is egyre ismertebb Texas-kép? Kik voltak azok a telepesek, akik a korai időszakban otthonuknak választották, benépesítették Texast, s hogyan?

A terület korai történetében több országhoz is tartozott: Spanyolország (1519-1685), Franciaország (1685-1690), Spanyolország (1690-1821), Mexikó (1821-1836), önálló Texasi Köztársaság (1836-1845), 1845-ben pedig az USA 28. tagállama lett.

Kutatásom célja, hogy azt az átmeneti időszakot elemezzem, melynek során Texas a spanyol gyarmatból függetlenné váló Mexikótól elszakadt, s végül csatlakozott az Amerikai Egyesült Államokhoz. Vizsgálódásom középpontjában a Texasba érkező angol-amerikai bevándorlók gondolkodásának, identitásának formálódása áll.

Kik voltak? Honnan jöttek? Mi vezérelte őket? Hogyan viszonyultak egymáshoz, a mexikói államhoz és az Egyesült Államokhoz? Csupán egy másik országban élő amerikaiak voltak, vagy egy új nemzet?

A természeti és társadalmi környezet egyaránt hatott identitásuk formálódására. Amikor más csoportokhoz viszonyítva próbálták meghatározni önmagukat, s eldönteni, vajon „mi” olyanok vagyunk-e, mint „ők”, gyakran a közelükben élő hispán és indián népességre utaltak. Ilyenkor általában elsősorban a különbségeket hangsúlyozták, miközben az első időszakban mindannyian mexikói állampolgárok voltak – legalábbis papíron. Nyelvükben, kultúrájukban és hagyományaikban viszont „amerikaiak” maradtak. Így igen sajátos, kettős, sőt még ennél is összetettebb identitástudatuk alakult ki. Keresztény, jenki, déli és nyugati – a Texasban letelepedő angol-amerikaiak többségéről ez mind igaz volt. 1836 után pedig, amikor a terület elnyerte függetlenségét, megint újra kellett gondolniuk hovatartozásukat. Csalódtak az Egyesült Államokban, hiszen az először elutasította felvételi kérelmüket az Unióba. Közel egy évtizeden át az önálló texasi állam polgáraiként éltek, s keresték a boldogulás útját, majd 1845-ben Texas végül mégis az USA tagállama lehetett, s lakói amerikai állampolgárokká válhattak.

Kutatásaim során elsősorban a korabeli Texasban élő angol-amerikaiak írásait, levelezését, sajtóját, valamint a róluk szóló – amerikaiak, mexikóiak és európaiak által írt – kortársi beszámolókat és a korszak hivatalos dokumentumait vizsgáltam.

Mínthogy a dolgozat fő témája a Texasban élő angol-amerikaiak identitásának formálódása, tudatosan felvállaltam az asszimetriát az angol nyelvű, illetve angolul hozzáférhető források és a spanyol nyelvű irodalom között. Úgy vélem, utóbbi vizsgálata külön dolgozat tárgya lehetne.

Hasonlóképpen teljesebbé tehetné a korszakról alkotott képet a jeles személyiségek – legyenek ők amerikaiak vagy mexikóiak – életrajzának részletesebb bemutatása – esetleg kis monográfiák formájában -, de ez kitérőket eredményezne, s jelentősen megnövelné a dolgozat terjedelmét.

A dolgozat megírásakor nem a nemzet vagy az identitás fogalmából indultam ki, s egy meglévő modellhez hasonlítottam a texasit, hanem a források alapján próbáltam meg- és kifejtetni, mit is jelentett angol-amerikainak lenni Texasban 1821-1845 között. A korabeli vélemények és retorika vizsgálatára törekedtem, s az öndefiníció megnyilvánulásainak érzékeltetésére eredeti nyelven, s gyakran hosszabban is idéztem a forrásokat.

Az értekezés az eddigi Texas-történeteket új szempontokkal próbálja bővíteni, amennyiben nem a „nagypolitika”, a társadalom vagy gazdaságtörténet, a mexikói kormány és a texasiak közötti konfliktusok, vagy éppen a diplomácia és a hadtörténet eseményeit elemzi, hanem az egyes emberek szemszögéből vizsgálja a korszakot, az angol-amerikai telepesek gondolkodására és közösségeik formálódására helyezi a hangsúlyt.

Az elsődleges források tanulmányozásához két európai és egy amerikai könyvtár gyűjteményei nyújtottak segítséget. Az amszterdami Amerika Instituut és a berlini John F. Kennedy Institut für Nordamerikastudien alapozó irodalmának feldolgozásán kívül egy Fulbright ösztöndíj révén Texasban is kutathattam. A dallasi Southern Methodist University könyvtárai közül a DeGolyer Special Collection, a Fondren Library, valamint a Clements Center for Southwest Studies gyűjteménye és szakmai segítsége nélkülözhetetlen volt a Szegedi Tudományegyetem Hispanisztika Tanszékén folytatott tanulmányaim során választott téma feldolgozásához.

* * *

A tanulmányaim során adott útmutatásért, a dolgozat megírásához nyújtott inspirációért és szakmai segítségért köszönettel tartozom témavezetőmnek és mentoromnak, Anderle Ádámnak. A texasi múlt és jelen megismeréséhez nyújtott segítségért hálával tartozom David J. Webernek, a dallasi egyetem Clements Center for Southwest Studies vezetőjének és Andrea Boardmannak, a program koordinátorának. Köszönöm Novák Györgynek és Kukovecz Györgynek, hogy felkeltették érdeklődésem az amerikai történelem iránt, s bátorították első tudományos próbálkozásaimat.

I. TEXAS A TÖRTÉNETÍRÁSBAN ÉS A KORABELI FORRÁSOKBAN

1.1. A spanyol határvidék az észak-amerikai történetírásban

Az Amerikai Egyesült Államok történetéről szóló összefoglaló munkákból nagyon sokáig kimaradt a spanyol határvidék (the Spanish Borderlands), vagy legfeljebb az amerikai jelenlét röviden tárgyalt előzményeként jelent meg. Ráadásul, a spanyol korszakról született írások szinte kivétel nélkül negatív képet festettek, a *fekete legenda*¹ szellemében keletkeztek, s a faji előítélet is erősen áthatotta őket. Fordulatot az 1920-as évek hoztak, amikor Herbert Eugene Bolton és tanítványai teljesen új szemszögből kezdték el vizsgálni a spanyol múltat.² Annak értékeit hangsúlyozták új tudományterületek, a régészet, antropológia, a társadalomtörténet, szociológia kutatási módszereinek felhasználásával. Elsősorban a különböző intézmények vizsgálatára, az egyház és az állam szervező tevékenységére (a missziók, erődítmények, illetve a civil települések létrehozására) helyezték a hangsúlyt, s a terület defenzív jellegére a spanyol, francia, angol hatalmi versengés keretében. A spanyol gyarmatosítás jellegzetességeit, s ezen a vidéken vallott kudarcát gyakran szembeállították az angol-amerikai terjeszkedés sikereivel. Az általuk feldolgozott hatalmas mennyiségű anyag alapján készített elemzések azonban legtöbbször inkább különálló esettanulmányok. A szerzők nem törekedtek arra, hogy a köztük lévő kapcsolatot feltárják, s az ismereteket szintetizálják, illetve, hogy akár a spanyol gyarmati birodalom, vagy latin-amerikai gyarmati történet, akár az Egyesült Államok korai történetének összefüggésében elhelyezzék.³ A régió egyediségének hangsúlyozásával a korszakot leíró jelzők is ellenkező előjelűre változtak, s megteremtődött a *rózsaszín legenda*.⁴

¹ A nem spanyol, főleg protestáns történészek szélsőségesen negatív jellemzése Spanyolországról, a spanyolokról. A fogalom a 16-17. században alakult ki, majd Spanyolország militáns katolicizmusa és sikeres amerikai terjeszkedése nyomán a spanyol gyarmatosításról szóló angolszász történetek is átvették. A 18. század végétől az Egyesült Államok spanyolelles propaganda részévé lett. Az angol-amerikaiak és a spanyolok közötti gazdasági, politikai és vallási különbségek vizsgálatakor a spanyolokat fanatikus, babonás, kegyetlen, gyáva, korrupt és autoriter jelzőkkel illették. A független Mexikó megalakulása, illetve Texas 1836-os elszakadása után az USA délnyugati határvidékén a hispanofóbiát még jobban felerősítették az amerikaiak terjeszkedési ambíciói és faji előítéletei. A fogalomról részletesebben lásd Anderle Ádám, „A ’fekete legenda’ Magyarországon a 19. és a 20. században”, Világtörténet, 1985, 3. sz., 4-11, Weber, David J., *The Spanish Frontier in North America*, 336-341.

² Bolton, Herbert Eugene, *The Spanish Borderlands: A Chronicle of Old Florida and the Southwest* (New Haven, Conn., 1921)

³ Bolton és tanítványainak munkájáról átfogó historiográfiai elemzést ad David J. Weber esszéje, „Turner, the Boltonians, and the Borderlands”, in *Myth and the History of the Hispanic Southwest*, University of New Mexico Press, Albuquerque, 1988.

⁴ A 19. század utolsó harmadától az amerikai történetírásban megjelent a spanyol múlt romantikus szemlélete. A hispán kultúra és hagyományok pozitív jegyeinek gyakran szentimentális jellemzése egészen az 1960-as évekig

Bolton témaválasztását és kutatási módszerét követte John Francis Bannon is. Elődjétől eltérően azonban ő már a feltárt dokumentumok és a levéltári kutatás eredményeinek szintézisére törekedett.⁵ A Bolton-iskola szemléletét és módszereit sok, elsősorban az USA keleti partján élő történész kritikával illette, s már az 1950-es években történtek kísérletek a spanyol múlt új interpretációjára, a *fekete és rózsaszín legenda* közötti árnyaltabb, összetettebb kép megrajzolására. A spanyol határvidék történetének az Egyesült Államokéhoz való kapcsolására azonban inkább csak az 1980-as évektől került sor, a New Western History történészei révén.⁶ Az új módszertani megközelítés egy sokkal szélesebb gazdasági, társadalmi és politikai keretben történt, s fókuszra az intézmények helyett az egyes emberekre, illetve az általuk létrehozott közösségekre, s a bennük és köztük lévő kapcsolatrendszerekre került át. A Bolton-iskola kutatási módszerei kiegészültek a demográfiai jellemzők, a bevándorlás, a környezeti hatások, a gazdasági, kereskedelmi kapcsolatok, a közösségek társadalmi helyzet szerinti, illetve faji összetételének elemzésével. A hangsúly a kultúrák találkozására, kölcsönös egymásra hatására helyeződött, s a különböző korszakok közötti folyamatosság kimutatására, miközben a korábbi munkákban 1821, Mexikó függetlenné válása gyakran a vizsgálódás záró dátuma volt. Szakítást jelentett az új szemlélet Frederick Jackson Turner 19. század végén megfogalmazott, de hosszú évtizedeken át ható elméletével is. Turner a *frontiert* egyszerű határvidékként értelmezte a vadon és a civilizáció között, s hatását alapvető formáló erőnek tekintette a sajátos amerikai intézmények és nemzeti karakter kialakításában.⁷ Az egyoldalú, statikus kép az új módszerek alkalmazása nyomán megelevenedett, s a *frontier* tágabb értelmezést kapott. Határvonára és a benne végbemenő folyamatokra egyaránt utalt. Az egymással kapcsolatba kerülő népességcsoportokat már nem kétpólusúként ábrázolta, hanem érzékeltette azt, hogy többféle kultúra találkozási zaja zajlott le. A gazdasági, társadalmi, politikai és kulturális kölcsönhatás került a vizsgálódás középpontjába, s e kapcsolatok térbeli és időbeli változása, folyamatossága. Az új szemlélet kialakításában jelentős szerepet játszottak azok az Egyesült Államokban élő mexikói származású (*chicano*) történészek, akik már az 1960-as évek végétől egyre nagyobb figyelemmel fordultak az USA

nagy hatással volt a spanyol határvidékkel foglalkozó történeti munkákra. A fogalomról részletesebben lásd, Weber, *The Spanish Frontier in North America*, 353- 355, 358-359.

⁵ Bannon, John Francis, *The Spanish Borderlands Frontier, 1513-1821*, New York, 1970.

⁶ Lásd például Limerick, Patricia Nelson, *The Legacy of Conquest: The Unbroken Past of the American West*, W.W. Norton, New York, 1987, Cronon, William et. al., eds., *Under an Open Sky: Rethinking America's Western Past*, W.W. Norton, New York, 1992, Limerick et al., eds., *Trails: Toward a New Western History*, University Press of Kansas, Lawrence, 1991, White, Richard, „It's Your Misfortune and None of My Own”: *A New History of the American West*, University of Oklahoma Press, Norman, 1991.

⁷ Turner, Frederick Jackson, „The Significance of the Frontier in American History”, in George Rogers Taylor, ed., *The Turner Thesis Concerning the Role of the Frontier in American History*, 3rd ed., Lexington, Mass., 1972, 3.

délnyugati régiójának története felé. Voltak, akik az amerikai terjeszkedés felől közelítették meg a témát, mások pedig mexikói szemszögből.⁸ Tovább bővítette a terület jellegzetességeit kutatók körét az a tény, hogy az utóbbi évtizedekben egyre több hispán bevándorló érkezett az USA déli, délnyugati vidékére. Ez a folyamat sok - köztük számos keleti parti - amerikai történész figyelmét is felkeltette. Napjaink egyik legmeghatározóbb, mondhatni iskolateremtő történésze David J. Weber. Kutatásai a spanyol gyarmati korszaktól az 1846-ban kezdődő mexikói-amerikai háborúig terjedő időszakokkal kapcsolatosak. Két legnagyobb szabású művében elkészítette a spanyol és mexikói határvidék egyes régióinak összehasonlító elemzését, s a hangsúlyt a folytonosságra, a gazdasági, társadalmi, politikai és kulturális változásokra, mint összefüggő folyamatra helyezte, s ezzel az amerikai történelemhez való kapcsolódást is érzékeltette.⁹

1.2. Texas az észak-amerikai történetírásban

Az egyik legkorábbi és legrészletesebb Texas történet *John Henry Brown* kétszáz évet felölelő munkája, aki rengeteg névvel, adattal szövi át két kötetes művét.¹⁰ A közelkép révén az olvasó szinte együtt él a napi eseményekkel – ebben gyakorta korabeli forrásrészletek is segítik –, azonban talán éppen emiatt, s feltehetőleg azért is, mert az összefoglalás a 19. század végén készült, jelentős szerephez jut a személyes elfogultság.

Hasonlóképpen átfogó, s forrásokkal gazdagon illusztrált *Francis White Johnson* öt kötetes Texas története is.¹¹ A szerző 1826-ban érkezett Texasba, hogy a kedvező éghajlati adottságokat kihasználva kigyógyuljon a maláriából. Letelepedett, földmérő lett, majd 1831-től San Felipe de Austin polgármestere (*alcalde*), s hamarosan a texasi forradalom egyik vezető alakja. 1836 után több mint harminc éven át gyűjtötte a Texas történetével kapcsolatos forrásokat. 1884-ben, mexikói kutatásai idején halt meg, nyolcvanöt éves korában. Kéziratai két amerikai történész szerkesztésében jelentek meg. Legértékesebb részei Johnson 1820-30-

⁸ Lásd például De León, Arnoldo, *The Tejano Community, 1836-1900*, University of New Mexico Press, Albuquerque, 1982, Hinojosa, Gilberto Miguel, *A Borderlands Town in Transition: Laredo, 1755-1870*, Texas A&M University Press, College Station, 1983, Castillo, Pedro and Bustamente, Antonio Rios, *An Illustrated History of Mexican Los Angeles, 1781-1985*, University of California, Los Angeles, 1986, Martínez, Oscar, *Border People: Life and Society in the U.S.-Mexico Borderlands*, University of Arizona Press, Tucson, 1994.

⁹ Weber, David J., *The Spanish Frontier in North America*, Yale University Press, New Haven and London, 1992, *The Mexican Frontier, 1821-1846*, *The American Southwest under Mexico*, University of New Mexico Press, Albuquerque, 1982.

¹⁰ Brown, John Henry: *History of Texas from 1685 to 1892*, Vol.I-II. Jenkins Publishing Company. The Pemberton Press, Austin and New York, 1970. (reprinted from the original 1892 ed.)

¹¹ Johnson, *A History of Texas and Texans*, Barker, Eugene C. and Winkler, Ernest William eds., 5 vols., Chicago, 1916.

as évekből származó személyes megfigyelésein alapulnak, s betekintést nyújtanak a korabeli eseményekbe.

Az Egyesült Államok történetében Texas elhelyezésére, illetve a spanyol-mexikói-amerikai korszak összekapcsolására számos történész vállalkozott. A Texasba érkező bevándorlás méretéről, nem, kor és foglalkozás szerinti összetételéről, a letelepedés sajátosságairól, a lakosok központi hatalomhoz való viszonyáról ad átfogó képet *Theodore Reed Fehrenbach* és *Seymour V. Connor* Texas története.¹² *Rupert Norval Richardson* és *Lynn I. Perrigo* kutatásai során szintén a terület társadalmát, életkörülményeit vizsgálta, de egyben az előzményeket, a spanyol gyarmati modell jellemzőit is felvázolta. Ezt elemezte *Arthur L. Campa* is, aki az egyik legrészletesebb összefoglalást készítette a spanyol gyarmati korszakban indított katonai és kereskedelmi expedíciókról, a *presidiók* (katonai erődítmények) felállításáról, illetve a missziók alapításáról.¹³

David Nevin műve, mely korabeli dokumentumok és fényképek segítségével eleveníti meg Texas lakóinak korai történetét személyes hangvétellé.¹⁴ Ellenpólusként egy statisztikai adatokra támaszkodó összefoglalás kínálkozik, mely azonban csupán tényyszerű adatai révén elért objektivitásával jelenti a másik végletet, de korántsem száraz ismeretanyag. A három amerikai földrajztudós, *Terry G. Jordan*, *John L. Bean Jr.* és *William M. Holmes* összeállítása térképekkel illusztrálja Texas népességének színes palettáját.¹⁵ Az eseménysor és a személyes hangvétel sajátos ötvözetét adja az a gyűjtemény, mely Texas történetét korabeli dokumentumokra fűzi fel. A *Sanford Wexler* által szerkesztett kötet bevezető, illetve magyarázó szövegei legtöbbször nem foglalnak állást, a források interpretálását az olvasóra hagyja a szerző.¹⁶

A texasi terület kevert társadalmáról, a különböző kultúrák találkozásáról, egymáshoz való viszonyáról szóló egyik legkorábbi munka egy doktori értekezés, mely Texas helyzetét abban a periódusban vizsgálja, amikor Mexikóhoz tartozott. *Samuel Harman Lowrie* elsősorban a bevándorlás okaira és feltételeire, a mexikói és az angol-amerikai kultúra

¹² Fehrenbach, Theodore Reed., *Lone Star, A History of Texas and the Texans*, Collier Books, A Division of Macmillan Publishing Company, Inc., New York, 1968. Illetve Connor, Seymour V., *Texas, A History*, AHM Publishing Corporation, Arlington Heights, Illinois, 1971.

¹³ Richardson, Rupert Norval, *Texas, The Lone Star State*, Prentice-Hall Inc., New York, 1943.

Perrigo, Lynn I., *The American Southwest, Its People and Cultures*, University of New Mexico Press, Albuquerque, 1971. Valamint: Campa, Arthur L., *Hispanic Culture in the Southwest*, University of Oklahoma Press, Norman, 1979.

¹⁴ Nevin, David, *The Texans*, TIME-LIFE BOOKS, New York, 1975.

¹⁵ Jordan, Terry G.-Bean, John L.-Holmes, William M., *TEXAS, A Geography*, Westview Press, Boulder and London, 1984.

¹⁶ Wexler, Sanford, ed., *Westward Expansion, An Eyewitness History*, Facts on File, New York, Oxford, 1991.

találkozására helyezi a hangsúlyt, kiemelve mindazokat a különbségeket, melyek konfliktusforrásként szolgálhattak, s végül a terület elszakadásához vezettek.¹⁷ Még tovább bontják a képet azok a művek, melyek azt próbálják megragadni, hogyan látták egymást, mit is tudtak egymásról a kapcsolatba kerülő kultúrák, emberek, milyen képzetük, gyakran tévképzetük volt a másiktól, milyen elvárásaik, reményeik, s nem egyszer félelmeik voltak. Dokumentumokra épülő esszék gyűjteményét szerkesztette egybe *Oscar J. Martínez*, melyek Texas népességének jellemzőit, a terület elszakadásának okait, a két állam között és a törvényhozó testületeikben folyó vitákat csakúgy felelevenítik, mint a végső megállapodást még hosszú ideig követő határ menti konfliktusokat.¹⁸

Eugene W. Hollon talán eltúlozza a régió szerepét a Délnyugatról (The Southwest) írott könyvében,¹⁹ amikor azt hangsúlyozza, hogy a terület Mexikótól való elszakadása és az Egyesült Államokhoz való csatlakozása gyökeresen megváltoztatta az amerikai történelmet, s az amerikai népet még inkább ráébresztette küldetése tudatára. Szerinte Texas felvétele az Unióba nem csupán a mexikói háború kiváltó oka volt, hanem ez tette elkerülhetetlenné a polgárháborút is.²⁰

A mexikói-amerikai háború az Egyesült Államok függetlenségének történetében az első külföldi háború volt. Célja a már tulajdonképpen megszerzett területek biztosítása, vagy ahogy az USA akkori elnöke, James K. Polk fogalmazott, nem más, mint háború a béke elnyeréséért. Az amerikai szemlélet éppen ezért a terjeszkedő politika igazolását tükrözte, akár személyes levelek, naplók, akár korabeli újságcikkek hangvételét vizsgálja a történész. A köztársasági elvek, a patrióta érzelmek, a küldetéstudat, s egyfajta önigazolás, az amerikai identitás megfogalmazódása az, amire a szerzők, *Orlando Martínez*, *Gene M. Brack*, valamint *Robert W. Johannsen* a hangsúlyt helyezik az amerikai nézőpont megrajzolásakor.²¹ *Robert H. Hine* elemzéséből kiderül, hogy azért amerikai oldalon is megjelent az expanzió-ellenesség, elsősorban az abolícionista érvelésében, akik nem nézték jó szemmel az Egyesült Államok délnyugati terjeszkedését, ami az Unióban természetesen a rabszolgatartó államok felé tolta el az oly nehezen fenntartott egyensúlyt. A közvélemény egy része viszont a másik szélsőséges

¹⁷ Lowrie, Samuel Harman, *Culture Conflict in Texas, 1821-1835*, Columbia University Press, New York, 1932

¹⁸ Martínez, Oscar J., ed.: *U.S.-Mexico Borderlands, Historical and Contemporary Perspectives*, Jaguar Books on Latin America, Number 11, Scholarly Resources Inc., Wilmington, Delaware, 1996.

¹⁹ Hollon, Eugene W., *The Southwest: Old and New*, Alfred A. Knopf, New York, 1961.

²⁰ i.m. 123.

²¹ Martínez, Orlando, *The Great Landgrab, The Mexican-American War, 1846-1848*, Quartet Books, London, 1975, Brack, Gene M., *Mexico Views Manifest Destiny, 1821-1846*, University of New Mexico Press, Albuquerque, 1975, Johannsen, Robert W., *To the Halls of the Montezumas: The Mexican War in the American Imagination*, Oxford University Press, New York, 1985.

vélemény híve volt, nevezetesen, szívesen látták volna, ha az USA egész Mexikóra kiterjeszti fennhatóságát.²²

A másik oldalról nézve szintén nagyon változatos volt az események megítélése. A mexikói történészek által kialakított képet egy amerikai történész, *Cecil Robinson* fordításában és szerkesztésében ismerhetjük meg.²³ Egyfajta reményteljes várakozás, az amerikai példa követendősege – mind gazdasági, mind politikai téren – éppúgy megfigyelhető volt a szemléletben, mint az amerikai terjeszkedéstől való félelem. Gyakran azonban az is előfordult, hogy az információ el sem jutott a mexikói lakosság nagy részéhez, s egyfajta közömbösséggel viseltettek az események iránt. Ez a nézet azonban végül, a háború kitörésének közeledtével érezhetően aggodalomba csapott át.

S milyen volt mindez a texasiak szemszögéből? Hogyan fogalmazódott meg az egyre növekvő angol-amerikai népességben az elszakadás gondolata? Milyen érvek szóltak amellett, hogy a függetlenné vált Texasi Köztársaság *Magányos Csillag (The Lone Star State)* maradjon, s milyenek amellett, hogy az Egyesült Államok 28. tagállama legyen? Ezekre a kérdésekre próbál meg választ adni *Mark E. Nackman*, amikor a texasi öntudat formálódását, s a texasi nemzettudat kialakulását vizsgálja.²⁴ Az érem másik oldalát, a spanyol-mexikói eredetű texasiak, vagyis a *tejanók* nézeteit, sorsát mutatja be *Tijerina Andrew Anthony* doktori értekezése,²⁵ melyből később könyv is készült.²⁶ A Texasban élő angol-amerikaiak mexikóiakhoz fűződő viszonyát korabeli források felhasználásával elemzi *James E. Crisp* doktori disszertációja.²⁷

²² Hine, Robert H., *The American West, An Interpretive History*, 2nd ed., Scott, Foresman and Comp., Glenview, Illinois, London, England, 1984.

²³ Robinson, Cecil, transl. and ed., *The View from Chapultepec: Mexican Writers on the Mexican-American War*, University of Arizona Press, Tucson, London, 1989.

²⁴ Nackman, Mark E., *A Nation within a Nation, The Rise of Texas Nationalism*, National University Publications, Kennikat Press, Port Washington, New York, London, 1975.

²⁵ Tijerina, Andrew Anthony, *Tejanos and Texas: The Native Mexicans of Texas, 1820-1850*, Authorized Facsimile from a Microfilm of the B.A., M.A. Dissertation Presented to the Faculty of the Graduate School of The University of Texas at Austin in Partial Fulfillment of the requirements for the Degree of Doctor of Philosophy, The University of Texas, Austin, Dec., 1977.

²⁶ Tijerina, Andrew Anthony, *Tejanos and Texas under the Mexican flag, 1821-1836*, Texas A & M University Press, College Station, 1994.

²⁷ Crisp, James E., „Anglo-Texan Attitudes Toward the Mexican, 1821-1845”, Ph.D. diss., Yale University, 1976.

1.3. Texas a mexikói történetírásban

A mexikói határvidék hatalmas mérete, a közösségek viszonylagos elszigeteltsége, a kapcsolatok hiánya megmutatkozik a területről szóló történeti irodalomban is. Vannak ugyan könyvek és cikkek, melyek az északnyugati régió egyes részeivel - Kaliforniával, Arizonával, vagy éppen Texasszal – foglalkoznak, de összehasonlítható tanulmányokra nem nagyon vállalkoztak a kutatók.

Néhány korabeli mexikói megpróbált szélesebb képet vizsgálni. *Francisco de Azcárate* és *Tadeo Ortiz y Ayala* például a Kaliforniától Texasig húzódó távoli határvidéket sajátos régióként szemlélte, ahol közös volt az indiánok és a külföldiek (az Egyesült Államok és Oroszország) elleni védelem problémája.²⁸

Az a kevés huszadik századi mexikói szerző, aki érdeklődést mutatott az északi határvidék iránt, kutatását szinte kizárólag a texasi függetlenségi háborúra vagy a diplomáciatörténet szélesebb aspektusaira – az 1846-47-es amerikai invázióra – összpontosította, s figyelmen kívül hagyta a határvidék egyéb folyamatait.²⁹

A texasi függetlenségi háborúról írt például *José C. Valadés*,³⁰ *Pablo Herrera Carrillo*,³¹ és *Miguel A. Sánchez Lamago*,³². A korabeli diplomáciatörténet általános összefoglalója *Carlos Bosch García* munkája,³³ melyet jól egészít ki *Luis G. Zorilla* két kötetes műve.³⁴

A Mexikó és Amerikai Egyesült Államok közötti kapcsolatok részletes bibliográfiáját készítette el *Daniel Cosío Villegas*.³⁵ A mexikói történészek sokat foglalkoztak a „*manifest destiny*” kérdésével és a mexikói-amerikai háború előtti amerikai terjeszkedéssel.³⁶ A legtöbb mexikói publikáció, ami az északi határvidék 1821 és 1846 közötti történetével kapcsolatos, inkább dokumentum kiadás, semmint feldolgozó, elemző irodalom. Ilyen például *Carlos Sánchez-Navarro* kiadványa,³⁷ vagy a *Vargas Rhea* által készített hasonmás kiadások.³⁸ *Vito*

²⁸ Weber, David J., „Mexico's Far Northern Frontier, 1821-1854: Historiography Askew”, in *Myth and the History of the Hispanic Southwest*, 90.

²⁹ Ibid., 93.

³⁰ Valadés, José C., *Mexico, Santa Anna y la Guerra de Texas*, 3rd ed., rev.; Mexico, 1965

³¹ Carrillo, Pablo Herrera, „Las Siete Guerras por Texas”, in *Colección de Documentos para la historia de las guerras entre México y los Estados Unidos*, diriga por Luis Chávez Orozco, vol. I; Mexico, 1959.

³² Lamago, Miguel A. Sánchez, *Sitio y tomo del Alamo, 1836*, Mexico, 1966.

³³ García, Carlos Bosch, *Historia de las Relaciones entre México y los Estados Unidos, 1819-1848*, Mexico, 1961.

³⁴ Zorilla, Luis G., *Historia de las Relaciones entre México y Los Estados de América, 1800-1958*, Mexico, 1965.

³⁵ Villegas, Daniel Cosío, *Cuestiones internacionales de México. Una bibliografía*, Mexico, 1966.

³⁶ Például *Anglia: Anuario/Estudios Angloamericanos*, V, Mexico, 1973.

³⁷ Sánchez-Navarro, Carlos, *La guerra de Tejas: Memorias de un soldado*, Mexico, 1938.

Alessio két kötetes műve az egyetlen elemző, tudományos feldolgozás Mexikó határvidéki tartományának politikai, gazdasági és társadalmi viszonyairól a mexikói historiográfiában.³⁹ Ő azonban elég jelentős mértékben felhasználta könyvének Texastról szóló részéhez az amerikai historiográfia kutatási eredményeit, különösen Eugene Barker művét.⁴⁰

Az, hogy a mexikói történészek nem különösebben érdeklődnek a határvidéki régió ezen korszakának története iránt, David Weber szerint azt is jelzi, hogy egyébként sem sok írás született a nemzeti történelem 1821 és 1854 közötti időszakáról. Ahogy Josefina Vázquez fogalmazott, ezt a korszakot szisztematikusan elfelejtették a mexikói történészek, hiszen ez egy olyan zűrzavaros, bonyolult időszak volt, melyre a mexikóiak nem lehetnek büszkéek.⁴¹

Ha a Mexikó történetek tesznek említést Texastról, az angol-amerikaiak betelepülését általában az amerikai invázió előzményeként tárgyalják, s gyakran teleologikus magyarázatot adnak.⁴² Arra is van példa, hogy a mexikói belpolitika szemszögéből, a Santa Anna elleni lázadások sorában szerepel Texas ügye.⁴³ A Juan Salvat irányításával elkészített *Historia de Mexico* külön fejezetet szentel Texas elszakadásának és a mexikói-amerikai háború eseményeinek.⁴⁴

A *Gran Enciclopedia de España y America* a mexikói külpolitika kudarcai között foglalkozik Texasszal. Az eseménysor rövid, tényyszerű ismertetését adja az első angol-amerikai telep gyors sikerétől a Santa Anna központosítási törekvései elleni lázadásig, illetve a független állam létrehozásáig. A Latin-Amerika történetéről szóló egyik legújabb mű Texas elszakadását szintén a centralizmus elutasításával magyarázza, Egyesült Államokba történő felvételét pedig az amerikai terjeszkedés folyamatába illeszti.⁴⁵

³⁸ Például [Jean Louis Berlandier] *Viage a Texas en el ano de 1828*, Mexico, 1948.

³⁹ Alessio, Vito, *Coahuila y Texas desde la consumación de la independencia hasta el Tratado de Paz de Guadalupe Hidalgo*, Mexico, 1943.

⁴⁰ Weber, „Mexico's Far Northern Frontier, 1821-1854: Historiography Askew”, 93.

⁴¹ „La historiografía mexicana ha olvidado de manera casi sistemática todo el período que va de 1821 a 1854. El porqué es aventurado. Una primera razón es su complicación y poco brillo. Es una etapa que todos consideramos negra. ...” Vázquez de Knauth, Josefina, *Mexicanos y norteamericanos ante la guerra del 47*, México, 1972.

⁴² Lásd például Vázquez, Josefina – Meyer, Lorenzo, México frente a Estados Unidos (Un ensayo histórico, 1776-1993), FCE, México, 1995.

⁴³ Semo, Enrique, coord., *México, un pueblo en la historia*, Universidad Autónoma de Puebla, México, 1983, Vol. 2, El primer medio siglo de vida independiente (1821-1867), por Argüello, Gilberto vonatkozó része az 1824-1855 közötti időszakot Alamán szavaival jellemzi: „la historia de las revoluciones de Santa Anna”. ibid., 124.

⁴⁴ Salvat, Juan – Rosas, José Luis, *Historia de México*, Salvat Editores de México, 1986, La guerra de Texas, Tomo 10, 1765-1775, La guerra con los Estados Unidos, Tomo 11, 1787-1808.

⁴⁵ *Gran Enciclopedia de España y America*, Madrid, 1988. Tomo VI, 31. Vázquez, Germán y Díaz, Nelson Martínez, *Historia de América Latina*, Madrid, 1990.

1.4. Texas a hazai szakirodalomban és a magyar nyelvű forrásokban

A hazai szakirodalomban nem készült még önálló feldolgozás Texasról. A terület legtöbbször Latin-Amerika, illetve az Amerikai Egyesült Államok történetéhez kapcsolódóan kerül említésre. Wittman Tibor *Latin-Amerika története*⁴⁶ „A Mexikó elleni észak-amerikai támadás nyitánya: Texas elszakadása” című fejezetben foglalkozik a terület történetével és szerepével. Texas betelepítését a déli rabszolgatartó államok terjeszkedésének folyamatában helyezi el. Az angol-amerikaiak sikerét pedig a bizonytalan mexikói belpolitikai viszonyokra vezeti vissza.⁴⁷

Anderle Ádám *Latin-Amerika története*⁴⁸ Texas elszakadását és Egyesült Államokhoz történő csatlakozását szintén az amerikai expanzió részeként tárgyalja.⁴⁹ A latin-amerikai nemzetépítés sajátosságairól, a különböző nemzetfelfogásokról, az identitástudat egyes szintjeiről készített átfogó elemzés Anderle Ádám nagydoktori disszertációja.⁵⁰

Nagy Marcel Ph.D. értekezése a konzervativizmus szerepét, helyét vizsgálja a 19. századi Mexikóban, s ennek kapcsán vizsgálja az Egyesült Államokhoz, illetve az angol-amerikaiakhoz fűződő viszonyt.⁵¹

Tóth Ágnes könyv alakban is megjelent Ph.D. disszertációja Mexikó másik határvidéki provinciájában, a Felső-Kaliforniában élő angol-amerikaiakról szól.⁵²

Az Amerikai Egyesült Államokról magyar nyelven írt történetek közül Székely Lajos és Vecseklőy József műve az amerikai expanzió témájához kapcsolódóan említi Texast és a mexikói-amerikai háborút.⁵³

A magyar nyelvű forrásokban kevés információ található az 1821-1845 közötti Texasról. Az Amerikáról beszámolót készítő magyarok – utazók, kivándorlók – legtöbbje a tárgyalt időszaknál később járt az országban, s általában Texasba nem is jutott el.⁵⁴

⁴⁶ Wittman Tibor, *Latin-Amerika története*, Gondolat, Budapest, 1976.

⁴⁷ „Észak-Amerikából folyt a pénz, jöttek a fegyverek, és a betelepítés nem csökkent.” ...

„Mexikó tartományai között laza volt a kapcsolat, az államkincstár helyzete nem engedte meg nagyobb erők bevetését, öldöklő harc folyt az elnöki székért. ... A zavarokat a félelmetes északi szomszéd gyorsan kihasználta.”

⁴⁸ Anderle Ádám, *Latin-Amerika története*, Pannonica, 1998.

⁴⁹ Ibid., 102.

⁵⁰ Anderle Ádám, *Nemzettudat és kontinentalizmus Latin-Amerikában a XIX. és a XX. században*, Kossuth, 1989.

⁵¹ Nagy Marcel, *Cambios y continuidades en el pensamiento conservador Mexicano decimonónico*, Ph. D. értekezés, Szeged, 2004.

⁵² Tóth Ágnes, *Angol-amerikaiak Felső-Kaliforniában, 1821-1848*, Hispánia, Szeged, 2002.

⁵³ Székely Lajos, *Az Amerikai Egyesült Államok története: 1783-1877*, Szeged, JATE Bölcsészettudomány Kara, 1971, Vecseklőy József, *A csillagsávos lobogó nyomában*, I-II., Magvető, Budapest, 1985.

A *Vasárnapi Újság* egyes számaiban hosszabban is foglalkozott *Meghikó*, illetve *Téghász* ügyével, de a cikkek szemléletét erősen befolyásolta, hogy a lap éppen milyen forrásból szerezte az információt. 1836-ban például három egymást követő számban Mexikóról közölt leírást, mely igen negatív képet festett az országról.⁵⁵ A „spanyol gyarmati elnyomás” következtében meglévő „elmaradottságról”, az „erkölcsi romlottságról”, a belpolitikai viszályokról és „vérengzésekről” számolt be, majd pedig a „revolutzio” eseményeiről. Az egyik cikk szót ejtett a bevándorlókról is, de megállapította, hogy „az idegen közgyűlöletben van Meghikóban”.⁵⁶

1837 decemberében *Téghász és az Egyesült Országok* címmel áttekintés jelent meg Texas angol-amerikai betelepítéséről, Mexikóhoz és az Egyesült Államokhoz való viszonyáról. A lap részletesen ismertette az Austin kolónia alapításának körülményeit.⁵⁷

A cikk ezután az amerikai terjeszkedést elemezte. Kiemelte, hogy Texasba a rabszolgatartó déli államokból érkezett a legtöbb bevándorló, s céljuk az volt, hogy az új területek révén majdan többséget szerezzenek a kongresszusban. Kitért arra, hogy a mexikói kormány elutasította az USA ajánlatát Texas megvételére, s intézkedéseket hozott az amerikai bevándorlás megállítására.

Ezután a feszültségek növekedését és a függetlenségi háború eseményeit ismertette. Santa Anna vereségét követően megállapította, hogy „a háborúnak nincs még vége”, s van esély Texas Mexikóhoz történő visszacsatolására.

Az újság Mexikó-párti hangneme egy évvel később átmenetileg megváltozott, s már a texasi bevándorlás ügyét támogatta, amikor felhívást tett közzé „a’ szebb nem” számára.

„Minden némben a’ki Téghász polgárhoz feleségül menni ajánlkozik házassági ajándékkul kap az országtól 2086 hold jó mivelhető földet. Csak hajóra!”⁵⁸

Legközelebb már ismételten a Mexikó és Texas közötti konfliktusokról szóltak a hírek. 1842, illetve 1843 fegyveres összecsapásairól számolt be a lap. 1843-ban előtérbe

⁵⁴ Haraszthy Ágoston, László Károly és Nendtvich Károly például el sem jutottak a vidékre. Xantus János 1854-ben elutazott Texasba, illetve a Mexikói-öböl környékére, de csak természeti leírást készített. In Xantus János levelei Éjszakamerikából, Pest, 1858.

⁵⁵ *Vasárnapi Újság*, 130, 131, 132-dik szám, 1836. október 2, 9, 16.

⁵⁶ *Vasárnapi Újság*, 1836. október 16, 331.

⁵⁷ „Már 1820 előtt némely szerencse próbálók, főként indián kereskedők át suhantak a határvonalon. (i.e. az USA felől) ... 1820-ban Asztin Mózes Misszúriban engedelmet nyere a spanyol felsőségtől, hogy háromszáz katolika vallást tartó becsületes családot vihessen be s telepítsen meg Téghászba. ... Asztin Mózes meghala, s a fia István folytató a vállalatot.” *Vasárnapi Újság*, 1837. december 24.

⁵⁸ Toldalék a *Vasárnapi Újság* 1839-i évi folyamához

került az annexió kérdése is.⁵⁹ Ezután kevés említés történt Texasról, egészen 1845 szeptemberéig, amikor a következő tudósítás jelent meg a lapban:

„Texast a’ mult július 26-kán igtaták bé magok közé az Egyesült Statusok, a’ nemzeti csillagos lobogónak felverése által. ... És Texas mint újdun szövetségi Status készíti is már a’ maga alkotmányát.” ...

„Mexico pedig a szegény mostoha anya, haddal fenyegeti a leányát elrabló hatalmas szomszédot ... de nem nagy erejű.”⁶⁰

1846 és 1847 folyamán a lap rendszeresen tudósított a mexikói-amerikai háború eseményeiről a külföldi híreket tartalmazó, ún. *Ujságok* rovatban. Beszámolt a mexikói belpolitikai viharokról, az amerikai sikerekről, s a békekötésről. Amellett, hogy az elsöprő amerikai győzelmek és a mexikóiak „megsemmisítő veresége” a fő téma, ezekben a cikkekben gyakran már a mexikóiakkal szemben megnyilvánuló faji előítélet is hangot kap. Ugyanakkor az információk hitelességével kapcsolatos kételyek is megfogalmazódnak: „Mexicóról sokat írhatnánk, de híreink igaz voltáról nem állhatunk jót. Jobb hát hallgatnunk.”⁶¹

1.5. A korai Texas történetének elsődleges forrásai

A mexikói időszakban keletkezett elsődleges források, az angol-amerikai bevándorlók levelezése, az útleírások, naplók, memoárok, korabeli dokumentumok és sajtótermékek öt nagy csoportba oszthatók. Az elsőbe főként olyan korabeli levelek és dokumentumok tartoznak, melyeket később gyűjtöttek kötetbe és adtak ki. A második csoportba azon amerikaiak beszámolóit sorolhatók, akik vagy saját érdekből, vagy egy földszerzésre specializálódott vállalkozás megbízásából utaztak Texasba. Legtöbbször viszonylag rövid időt töltöttek a vidéken, így az általuk nyújtott információ sokszor bővítésre, illetve kritikára szorul. A források másik része európai utazók, vagy éppen telepesek tollából származik, akik részletes leírást készítettek az amerikai bevándorlók között szerzett tapasztalataikról. Sajnos, a fennmaradt irodalom talán legkisebb része származik olyan amerikaiaktól, akik valóban le is telepedtek Texasban. Segítséget jelenthet a korabeli információ szerzésében a sajtó. Több újság is megjelent a mexikói időszakban mely angolul, jórészt angol anyanyelvűek számára készült, ezért szemléletes képet ad az angol-amerikaiakról.

⁵⁹ „Az Egyesült Országokban ismét azon jártatják eszöket, hogy Texast magukhoz csatolják. Nem azért mintha a’ szövetség birtoka elég nagy nem volna; ... népet sem nyernek Texásszal, mert ez a’ tartomány is még nagyon néptelen; hanem azért, hogy rabszolga-piaczot kapjanak vele.” *Vasárnapi Újság*, 1843. február 12.

⁶⁰ *Vasárnapi Újság*, 1845. szeptember 21.

⁶¹ *Vasárnapi Újság*, 1846. szeptember 1.

Az angol-amerikai bevándorlás kezdeti időszakáról a legfontosabb és legátfogóbb forrás *Eugene C. Barker* gyűjtése és szerkesztése nyomán jelent meg. A négy kötetes *The Austin Papers* Stephen F. Austin magán- és hivatalos levelezését csakúgy tartalmazza, mint a különböző petíciókat és más beadványokat a helyi, illetve felsőbb kormányzervekhez. Találunk köztük politikai dokumentumokat és szerződéseket, s szinte minden olyan elképzelhető információt, hírt, ami Texasszal kapcsolatban Austinhoz eljutott. Nélkülözhetetlen forrásai ezek a telepesek mindennapi életének, gondolatainak, reményeinek a kezdeti évektől egészen 1836-ig, a Texasi Köztársaság megszületéséig.⁶²

A korai időszak forrásainak másik fontos gyűjteménye a *Malcolm Dallas McLean* által kiadott *Papers Concerning Robertson's Colony*, melynek eddig tizenöt kötete jelent meg. Mindegyik kötet részletes kronológiát és bevezetőt tartalmaz, melyek a különféle dokumentumokat, leveleket, s számtalan egyéb írást egybe fűzik.⁶³ Tennessee államban éltek azok a vállalkozók, akik 1825-ben szereztek engedélyt arra, hogy Texasban kolóniát alapítsanak. Anyagi nehézségeik miatt azonban csak 1830-ban kezdték meg a birtokok betelepítését Sterling C. Robertson vezetésével. Az 1830-as évek első felében éles ellentétbe kerültek az őket riválisként kezelő Stephen F. Austinnal, ráadásul, birtokvitáikra az is rányomta bélyegét, hogy a nagy számú amerikaitól megriadva a mexikói hatóságok megtiltották az USA-ból érkezők további letelepedését. A korábban szinte csak Austin szerepét kiemelő elemzéseket jól egészíti ki a Robertson telep anyaga, mely tágabb megvilágításba helyezi az angol-amerikai betelepülés történetét.

Hasonlóképpen elengedhetetlenek azok a kiadott források, melyek a Texas történetével kapcsolatos dokumentumokat tartalmazzák. Közülük a két legkorábbi *John Kimball* 1839-es, valamint *Hans Gammel* 1898-ban megjelent 10 kötetes törvénygyűjteménye.⁶⁴ A spanyol gyarmati időszaktól egészen a 20. századig nyúló időszak legfontosabb intézkedéseit, törvényeit, szerződéseit és egyéb hivatalos iratait gyűjtötte egybe *Ernest Wallace* és *David M. Vigness*.⁶⁵ A texasi függetlenségi háború dokumentumait *William C. Binkley*, illetve *John J. Jenkins* adta ki, *George Garrison* pedig a Texasi Köztársaság hivatalos levelezését rendezte kötetekbe.⁶⁶

⁶² Barker, Eugene C., comp. and ed., *The Austin Papers*, Four Volumes, Washington and Austin, 1924-1928.

⁶³ McLean, Malcolm Dallas, comp., *Papers Concerning Robertson's Colony in Texas*, Three Volumes, Texas Christian University Press, Fort Worth 1974-76, and Fifteen Volumes plus intro. vol., UTA Press, The University of Texas at Arlington, 1977-1993.

⁶⁴ Kimball, John P., comp., *Laws and Decrees of the State of Coahuila and Texas*, Secretary of State, Houston, 1839, Gammel, Hans Peter Neilsen, ed. and comp., *The Laws of Texas, 1822-1897*, 10 vols., Gammel Book Co., Austin, 1898.

⁶⁵ Wallace, Ernest and Vigness, David M., eds., *Documents of Texas History*, Steck, Austin, 1963.

⁶⁶ Binkley, William C., ed., *Official Correspondence of the Texas Revolution, 1835-1836*, D. Appleton-Century Company, Inc., New York, London, 1936, Jenkins, John J. ed., *The Papers of the Texas Revolution*, 10 vols.,

A történészek által egybegyűjtött és kiadott források mellett fontosak a mexikói időszakban, vagy arról később megjelent naplók, útleírások, visszaemlékezések, valamint a Texasi Köztársaság történetének elsődleges forrásai is.⁶⁷

Texas sok látogatót vonzott. Az utazók többsége az amerikai telepesekről számolt be legrészletesebben, hiszen legtöbbjük nem is nagyon jutott a provincia keleti részénél beljebb, ahol pedig már a korai időkben jelentős volt az angolszász többség.

Az egyik legszemléletesebb és legrészletesebb beszámolót Stephen F. Austin unokahúga, *Mary Austin Holley* vetette papírra. Műve az első könyv, melyet Texasról egy angol-amerikai, ráadásul nő írt.⁶⁸ Tizenkét fejezetből és két függelékből áll, melyek egyike a Londoni Földrajzi Társaság Texasszal kapcsolatos kérdéseire válaszol. Írója igen fogékony volt a részletekre, megőrizte objektivitását is, így az egyik legjobb jellemzést készítette Texasról, s bizonyára nagy szerepe volt abban, hogy a terület további telepéseket vonzott. *Mary Austin Holley* második könyve 1836-ban jelent meg.⁶⁹ Elengedhetetlen referenciaforrás, magával ragadó leírás a régióról. Találunk benne fejezetet a terület természeti adottságairól, éghajlati viszonyairól csakúgy, mint a pénzügyi és kereskedelmi lehetőségekről, a lakosok mindennapjairól, szokásairól és gondolkodásmódjáról. Áttekintő elemzést nyújt a kolónia alapításáról, a földbirtok viszonyokról, természetesen ismételten Austin tevékenységét és telepeseit állítva középpontba.

Mary Austin Holley

Presidial Press, Austin, 1973, Garrison, George P., *Diplomatic Correspondence of the Republic of Texas*, 2 vols., Government Printing Office, Washington, 1908, 1911.

⁶⁷ Az útleírásokról átfogó elemzést nyújt Sibley, Marilyn McAdams, *Travelers in Texas, 1761-1860*, University of Texas Press, Austin and London, 1963.

⁶⁸ Holley, Mary Austin, *Texas: Observations Historical, Geographical and Descriptive, in a Series of Letters, Written during a Visit to Austin's Colony, with a View to a Permanent Settlement in That Country in the Autumn of 1831*, Armstrong and Plaskitt, Baltimore, 1833.

⁶⁹ Holley, Mary Austin, *Texas*, facsimile of the 1836 edition, The Texas State Historical Association, Austin, Texas, 1990.

Egy másik Texasról készített leírás szerzője névtelen maradt.⁷⁰ Ez a „látogató” 1831 tavaszán New Yorkból érkezett Texasba, hogy „megvizsgálja azt a földbirtokot”, amit a *Galveston Bay and Texas Land Company*-tól vásárolt. „Személyes tapasztalatot kívánt szerezni a területről, illetve meggyőződni jogcíme valódiságáról”.⁷¹ Ámulatba ejtette mindaz, amit a terület első látásra kínált a „zord, északi államokból” érkező számára. A gazdasági lehetőségeket vizsgálva megállapította, hogy „Texas maga a Kánaán”.⁷² Azonban csalódnia kellett. Kiderült, hogy a társaságnak, amelyikkel szerződött, nem volt birtoka Texasban, sőt joga sem volt arra, hogy földet áruljon. A mexikói hatóságok ezért nem engedték a félrevezetett bevándorlóknak, hogy letelepedjenek. Ezt azonban a mi „látogatónk” is csak a helyszínen tudta meg. Csalódott volt, de várnia kellett, míg lehetőség adódott arra, hogy visszatérjen az Egyesült Államokba. Beutazta a legfontosabb helyeket, naplót írt élményeiről, megfigyeléseiről, s 1834-ben ki is adta beszámolóját, mely hasznos útmutatást nyújtott a leendő bevándorlók számára.

A *Galveston Bay and Texas Land Company*-t 1830 őszén hozták létre, azzal a céllal, hogy kísérletet tegyenek az 1830. április 6-ai mexikói törvény megkerülésére, mely megtiltotta az amerikai telepesek bevándorlását a vidékre. A mexikói hatóságok a tilalmat szigorúan betartatták, s megakadályozták, hogy a *Társaság* földjeit birtokba vegyék az amerikaiak. Így a vállalkozás is kénytelen volt felfüggeszteni tevékenységét, egészen addig, míg a törvény 1834 májusában visszavonásra nem került. Ekkor elküldték ügynököket, *David Woodman, Jr.*-t Texasba, aki Bostonba való visszaérkezése után ismertetőt adott ki a területre készülő kivándorlók számára.⁷³ Műve lényegében a *Társaság* által még 1831 januárjában szerkesztett ismertető rövidített változata volt, mely a Texas által kínált lehetőségeket vette sorra. Woodman ezt egészítette ki a tapasztalataira épülő magyarázatokkal. Ráadásként összesítést közölt a megvásárolható földterületekről. Különböző leveleket és Texasszal, valamint a *Galveston Bay and Texas Land Company* ügyleteivel kapcsolatos újságcikkeket mellékel. A bevezetőben megfogalmazott érvei önmagukért beszélnek:

„no one can dissolve his connexion with the place if his nativity, and take up a residence in a new country, without great sacrifices; and it is to enable every one to judge for himself, whether the inducements held out are sufficient to warrant that sacrifice on his part, that this compilation of all the facts which could be collected is presented.”⁷⁴

⁷⁰ *A Visit to Texas: Being the Journal of a Traveller through Those Parts Most Interesting to American Settlers; with Descriptions of Scenery, Habits, &c. &c.*, Goodrich and Wiley, New York, 1834.

⁷¹ *Ibid.*, 1.

⁷² *Ibid.*, 23.

⁷³ Woodman, David, Jr., *A Guide to Texas Emigrants*, M. Hawes, Boston, 1835.

⁷⁴ Woodman, iv.

Texas földrajzi, gazdasági, társadalmi és politikai jellemzőinek részletes bemutatása után más újságokkal együtt az alabamai *Montgomery Adviser*-t idézte, mely sikeres jövőt jósolt a régió számára:

„It will probably become either an independent State, or be annexed to the Union. If the former could be peaceably accomplished, all objections would vanish; and if the latter were a certain event, the temptation to the emigrant would be irresistible.”⁷⁵

Woodmannel körülbelül egy időben látogatott el Texasba *Amos Andrew Parker*, egy new hampshire-i ügyvéd. Nyolcezer mérföldet tett meg öt hónap alatt, s 1834-35 telén a Sabine és a Colorado folyó közötti területen egy hónapon át utazgatott. Hazatérve könyvet jelentetett meg élményeiről, melyben Texas leírásának közel negyven oldalt szentelt.⁷⁶ Ezt a második kiadásban a texasi háborúról készített rövid összefoglalóval is kiegészítette.⁷⁷ Stílusa alapján inkább a népszerű irodalom kategóriájába sorolható Parker beszámolója, s a bevezetőben maga is bevallja, hogy műve talán nélkülözi a mélyreható kutatótást, azért az összegyűjtött információ hasznosságában ő is bíz. Természetesen nagy hatást gyakorolt rá a nagy mennyiségű olcsó szabad földterület, melyről részletes elemzést készített. Alkalma volt a helyi viszonyokba is belelátni, s ez alapján azt jósolta, hogy a texasiak hamarosan „would become tired of belonging to such a discordant confederacy..., throw off the yoke..., and form a government of their own.”⁷⁸

Észak Karolinából érkezett Texasba a *Wilmington Emigrating Society* két ügynöke, akik külön készített jelentésüket egy kötetben tették közzé.⁷⁹ *James Joshua* a Sabine folyótól nyugatra fekvő területet járta be 1835 nyarán. David Joyner társaságában felmérést készített a birtokba vehető jó minőségű földekről és egyéb üzleti lehetőségekről. Útjuk során vendégszerető telepésekkel találkoztak, s hazatérésük után optimista képet festettek. *James Joshua* véleménye szerint Texasnak már nem kellett sokat várni ahhoz, hogy népessége elérje azt a létszámot, amikortól Mexikó külön törvényhozás létrehozását engedélyezi számára. „Here will then be a free State, partaking of all the manners, customs, and free institutions of genuine American States; speaking the same language, and contiguous to the United States.

⁷⁵ Woodman, 141.

⁷⁶ Parker, Amos Andrew, *Trip to the West and Texas. Comprising a Journey of Eight Thousand Miles, through New-York, Michigan, Illinois, Missouri, Louisiana and Texas, in the Autumn and Winter of 1834-5. Interspersed with Anecdotes, Incidents and Observations*, White and Fisher, Concord, New Hampshire, 1835.

⁷⁷ Parker, i.m., 2nd ed., *With a Brief Sketch of the Texian War*, White, Boston, 1836.

⁷⁸ Ibid., 208.

What then, should prevent our citizens from embracing the favored opportunity of joining with our brethren in Texas.”⁸⁰

A *Társaság* másik ügynöke, *Alexander Macrae* egészen a Brazos folyóig eljutott. Az ő jelentése sokkal kritikusabb volt. Felvázolta a mexikói kormányzás által támasztott nehézségeket, s a környezet kihívásait – például a csapadékhiányt a Brazos mentén fekvő földeken. „To say the least of it, it has all the disadvantages of an unsettled country.” Összegzésében inkább az Egyesült Államok nyugati területein való letelepedést ajánlotta, mint Texast. „There are a plenty of good lands in our western States that can be had on reasonable terms, and where the people have the advantage of being subject to laws which they understand, and in which every American ought to have confidence.”⁸¹

A források következő csoportjába azok tartoznak, melyeket Európából vagy Mexikóból érkező látogatók készítettek a korai Texasról és az ott élő angol-amerikaiakról.

David B. Edward Skóciából érkezett. Először Dél-Amerikában utazgatott, majd az Egyesült Államokban. 1830-ban hat hónapot töltött el Texasban egy négyfős expedíció tagjaként. Egy időre le is telepedett, majd 1835-ben újból visszatért, hogy felmérje, mi változott a régióban. Beszámolóját egy évvel később jelentette meg, s igyekezett elfogulatlan lenni.⁸² „I have covenanted to steer a neutral course, between the extravagant representations of the monopolizing land speculator, and the unwarrantable scurrility of the viciously prejudiced” – „because they found wanting of capital ... and because hardships were to be endured before idleness could be indulged or luxuries obtained.”⁸³

Edward alapos felmérést készített Texas földjéről és az ott élő emberekről. Hogy érvelését minél több információval alátámassza, számtalan fontos dokumentumból is mellékelte részleteket. A későbbiekben azonban sokszor támadták következtetései Mexikó-párti hangneméért. Arra a kérdésre, például, hogy „what should be the feelings of the inhabitants of Texas towards the Mexican Republic, whose liberality in lands and otherwise, has been without its parallel in modern days?” a következő választ adta: „never ending fidelity to the government of that Constitution under which they became privileged

⁷⁹ James, Joshua, and Macrae, Alexander, *A Journal of a Tour in Texas; with Observations on the Laws, Government, State of Society, Soil, &c.* by the Agents of the Wilmington Emigrating Society, T. Loring, Wilmington, North Carolina, 1835.

⁸⁰ Ibid., 8

⁸¹ Ibid., 15.

⁸² Edward, David Barnett, *The History of Texas: or, The Emigrant's, Farmer's, and Politician's Guide to the Character, Climate, Soil and Production of That Country, Geographically Arranged from Personal Observation and Experience*, J.A. James and Co., Cincinnati, 1836.

⁸³ Ibid., viii.

citizens.”⁸⁴ Véleményének kétségtelenül volt némi igazságtartalma, az angol-amerikaiak többsége azonban más szemszögből látta a kérdést.

Jean Louis Berlandier svájci természettudós mexikói expedíciója részeként kétszer járt Texasban, 1828-29-ben és 1834-ben. Útja során nem csupán tudományos, főleg botanikai megfigyeléseket végzett, hanem feljegyzéseket készített a terület lakóiról, életmódjukról, szokásaikról is. Két kötetes beszámolójának angol nyelvű fordítása 1980-ban jelent meg.⁸⁵

Benjamin Lundy 1830-35 között három alkalommal tett utazást Texasba. New Jersey-ben született, Quaker családban nevelkedett, s fiatalon kapcsolatba került a rabszolgaság eltörléséért harcolókkal. Szabad feketék letelepítése céljából látogatott Haitire, Kanadába és Texasba. A mexikói tartományban találkozott szabad feketékkel és ültetvényesekkel is. A mexikói hivatalnokok körében pozitív visszhangra talált az a kezdeményezése, hogy telepeket hozzanak létre szabad feketék számára. Texas függetlenné válása azonban megakadályozta terve végrehajtását, sőt legalizálta a rabszolgatartást. Mindezek miatt Lundy a texasi forradalmat a rabszolgatartók összeesküvésének tartotta, s erősen annexió ellenes volt, mely véleményének 1847-ben megjelent könyvében is hangot adott.⁸⁶

A mexikói állam megbízásából, hivatalos kiküldetésen járt utazók beszámolóí közül kettő különösen értékes, s angol nyelven is hozzáférhető. *José María Sánchez* és *Juan N. Almonte* azért látogattak az északi tartományba, hogy információt, adatokat gyűjtsenek az ott élő lakosságról, s megvizsgálják az Egyesült Államokhoz közel, de a mexikói központi kormányzattól távol lévő provincia helyzetét.⁸⁷

A texasi függetlenségi háború idején átívelő történet egy európai valamint két mexikói visszaemlékezése. *George Bernard Erath* Bécsben született 1813-ban, tizennégy éves korában Németországba költözött, s 1832-ben váltotta valóra nagy álmát, hogy Amerikába utazzon. 1833-ban Texasban telepedett le. Egy évvel később a Robertson telepen talált munkát földmérőként, s hamarosan bekapcsolódott az indián ellenes harcokba is. Részt vett a texasi függetlenségi háborúban, 1843-tól 1846-ig tagja volt a texasi törvényhozásnak. Visszaemlékezéseit 1886-ban diktálta le lányának, Miss Lucy A. Erathnak. Betekintést

⁸⁴ Ibid., xi.

⁸⁵ Berlandier, Jean Louis, *Journey to Mexico During the Years 1826-1834*, Muller C.H. & Muller, Katherine K., eds., and Ohlendorf, Sheila M., Bigelow, Josette M., and Standifer, Mary M., trans., 2 vols., Austin, 1980.

⁸⁶ Lundy, Benjamin, *The Life, Travels and Opinions of Benjamin Lundy*, William D. Parrish, Philadelphia, 1847.

⁸⁷ Sánchez, José María, „A Trip to Texas in 1828”, Castañeda, Carlos E., trans., *Southwestern Historical Quarterly*, XXIX, April, 1926, 249-288, Almonte, Juan N., „Noticias estadística sobre Tejas, Mexico, 1835”, in Weber, ed., *Northern Mexico on the Eve of the United States Invasion*, Imprint No. 2, ill. i.m. transl. by Castañeda, Carlos E. as „Statistical Report on Texas, 1835”, *Southwestern Historical Quarterly*, XXVIII, January, 1925, 177-222.

nyerhetünk általa a földmérő, katona és politikus életén keresztül a texasi mindennapokba is, egészen az amerikai polgárháborút követő időkig.⁸⁸

A korszak talán egyik legismertebb, s legvitatottabb szerepű *tejano* politikusa, *Juan Nepomuceno Seguín* 1834 és 1842 között készített feljegyzései 1858-ban jelentek meg Texasban.⁸⁹ A memoárt 1976-ban változatlan formában David J. Weber is közreadta egy forrásgyűjteményben.⁹⁰ Jelentősen kibővíti ezt az anyagot az a nemrégiben megjelent kötet, mely a visszaemlékezésen kívül válogatást közöl Seguín levelezéséből is.⁹¹

José María Rodríguez mindössze hat éves volt, amikor Texas elszakadt Mexikótól, de 1913-ban kiadott munkája az ezt megelőző évektől indítja a történetet.⁹²

Texas független állami létének idejéből számos európai utazó beszámolója maradt ránk, akik bőséges, s legtöbbször objektív információt nyújtanak a korabeli helyzetről.

Frédéric Gaillardet francia író, újságíró talán az egyik legműveltebb európai, aki texasi látogatásáról összefoglalást készített. Victor Hugo barátja volt, közös darabot írt Alexander Dumas-val, majd 1837-ben érkezett New Orleans-ba azzal a céllal, hogy párizsi lapok számára írjon a Tocqueville révén francia körökben népszerűvé vált Amerikáról. 1839 tavaszán-nyarán tett utazást Texasban, s az általa közvetített információnak nem kis szerepe volt abban, hogy Franciaország hivatalosan is elismerte Texas függetlenségét. Könyvében nem csupán a területen lévő angol-amerikai településekről ír, hanem a francia bevándorlókról is.⁹³

William Kennedy ír költő és újságíró először 1839 tavaszán járt Texasban. Csupán három hónapot töltött el, de számos befolyásos politikussal találkozott, csakúgy, mint hétköznapi emberekkel, s a különböző vélemények olyan széles skáláját ismerte meg, amelyeket hagyományos beszámolókból általában nem találni. A vidék földrajzáról és történelméről írt két kötetes műve 1841-ben, Londonban jelent meg, s az egyik legátfogóbb elemzés a korabeli viszonyokról.⁹⁴ Nem elfogult, megfigyelései és következtetései

⁸⁸ Erath, Lucy, ed., *Memoirs of Major George Bernard Erath*, Texas State Historical Association, Austin, 1923.

⁸⁹ Seguín, Juan Nepomuceno, *Personal Memoirs of John N. Seguín from the Year 1834 to the Retreat of General Woll from the City of San Antonio. 1842*, San Antonio, 1858.

⁹⁰ i.m., in Weber, ed., *Northern Mexico on the Eve of the United States Invasion*, Imprint No. 3

⁹¹ De la Teja, Jesús F., *A Revolution Remembered: The Memoirs and Selected Correspondence of Juan N. Seguín*, State House Press, Austin, 1991.

⁹² Rodríguez, José María, *Memoirs of Early Texas*, San Antonio, 1913.

⁹³ Gaillardet, Theodore Frédéric, *Sketches of Early Texas and Louisiana*, transl. with an introd. by James L. Shepherd III, University of Texas Press, Austin, 1966.

⁹⁴ Kennedy, William, *Texas: The Rise, Progress, and Prospects of the Republic of Texas*, London, 1841.

helytállóak. Nagy hatást gyakorolt egész Európában, főleg Németországban és Angliában, mely ekkoriban ismerte el Texas függetlenségét.

Szintén 1841-ben adta ki könyvét *Arthur Ikin*, a Texasi Köztársaság Londonba akkreditált konzulja.⁹⁵ A szerzőt kétségtelenül promóciós célok vezérelték, leginkább a bevándorlásra és a kereskedelmi lehetőségekre koncentrált, de az olvasók figyelmébe ajánlotta Kennedy bővebb leírását is. Érdekes momentum, hogy 1842-ben a texasi kormány Kennedy-t jelölte Ikin helyére texasi konzulnak, de ő inkább fordított küldetést választott, visszatért Texasba, s egészen 1845-ig, az annexióig brit konzulként dolgozott Galvestonban.

Kennedy műve keltette fel *William Bollaert* érdeklődését is Texas iránt. A fiatal angol tudós Faraday laboratóriumában dolgozott asszisztensként, majd geológiai és földrajzi kutatásokat végzett. A brit admirális kérésére 1842-ben utazott Galvestonba, hogy anyagot gyűjtsön egy Texas térkép elkészítéséhez. Két év alatt bejárta a vidék szinte minden lakott területét, s megismerte nem csupán természeti adottságait, de jeles személyiségeit, mindennapjait is. Kéziratait csak 1956-ban adták ki, de felbecsülhetetlen értékű forrásanyagot jelentenek.⁹⁶

Különleges csemege a Texasi Köztársaság történetéről az a napló, melyet *Adolphus Sterne* írt 1840-44 között, valamint 1851-ben.⁹⁷ Szerzője zsidó családban született Németországban, az 1820-as évek közepén érkezett Texasba és sikeres kereskedelmi vállalkozásba kezdett. Igen művelt volt, több nyelven beszélt, s az egyik legátfogóbb és leginformatívabb forrást hagyta ránk a texasi üzleti és politikai életéről, az ott lakó emberekről és mindennapjaikról.

Az egyik legismertebb írás, mely olyan angol-amerikaitól származik, aki hosszú időn át Texasban élt, *Noah Smithwick* visszaemlékezése.⁹⁸ 1827-ben, tizenkilenc éves korában hagyta el Tennessee-t, s vándorolt Texasba. A terület szinte minden szegletét bejárta, számtalan foglalkozást űzött, s tevékeny résztvevője lett a társasági és politikai életnek. Nyolcvankilenc éves volt, amikor lányának, Nanna Smithwick Donaldsonnak lediktálta visszaemlékezését, aki 1900-ban, egy évvel apja halála után jelentette azt meg. Kétségtelen, hogy a Texasba érkezésétől számítva eltelt több mint hatvan év alatt halványultak emlékei, s

⁹⁵ Ikin, Arthur, *Texas: Its History, Topography, Agriculture, Commerce, and General Statistics ... Designed for the Use of the British Merchant, and as a Guide to Emigrants*, London, 1841.

⁹⁶ *William Bollaert's Texas*, W. Eugene Hollon and Ruth Lapham Butler, eds., University of Oklahoma Press, 1956.

⁹⁷ Sterne, Adolphus, *Hurrah for Texas! The Diary of Adolphus Sterne, 1838-1851*, Archie P. McDonald ed., Texian Press, Waco, 1969.

pontatlanságok is előfordulnak a műben. Mégis, talán ez az egyik legszínesebb leírás Texasról, az ott élő emberekről, Smithwick kalandjairól, s az általa tapasztaltakról. Beszámolója tele van anekdotákkal, melyek jól illusztrálják a korabeli történeteket.

Noah Smithwick

Hasonló jellegű, ötven év történeteit felelevenítő, anekdotákkal átszőtt visszaemlékezés *John Salmon Fordé* is. Szerzője 1836-tól élt Texasban, orvosként, jogászként, földmérőként, elismert újságíróként dolgozott, s lelkes híve volt Texas unióba történő felvételének. Memoárját 1886 és 1897 között írta visszatekintve a függetlenség elnyerése óta eltelt fél évszázados időszakra, a kéziratokat azonban csak 1963-ban szerkesztette kötétté Stephen B. Oates.⁹⁹

Robert Hancock Hunter 1822-ben költözött Texasba. Apja jogán, aki egyike volt Stephen F. Austin első háromszáz telepesének, ő is földet kapott. 1835. októberében jelentkezett a texasi seregbe, s harcolt a függetlenségi háborúban. Beszámolója, melyet naplójegyzetei alapján 1860-ban írt, betekintést nyújt a *frontier* élet megpróbáltatásaiba és a forradalom eseményeibe is.¹⁰⁰

John Duval 1835-ben érkezett Texasba, s harcolt a függetlenségi háborúban. Azt követően néhány évre visszatért az Egyesült Államokba, majd 1840-ben végleg letelepedett Texasban, s földmérőként dolgozott. Visszaemlékezéseit az amerikai polgárháború alatt írta

⁹⁸ Smithwick, Noah, *The Evolution of a State: or, Recollections of Old Texas Days*, Gammel Book Company, Austin, 1900.

⁹⁹ Oates, Stephen B. ed., *Rip Ford's Texas*, University of Texas Press, Austin, 1963.

¹⁰⁰ Hunter, Robert Hancock, *Narrative of Robert Hancock Hunter, 1813-1902, from his Arrival in Texas, 1822, through the Battle of San Jacinto, 1836*, Cook Printing Co., Austin, 1936.

meg, de csak 1892-ben, öt évvel halála előtt publikálták.¹⁰¹ Szórakoztató, ugyanakkor hiteles történet a texasi forradalomról.

Más jellegű az a visszaemlékezés, melyet *Zachariah Nehemiah Morrel* írt és adott ki 1872-ben. A baptista vándorprédikátor 1835-ben érkezett Texasba, s legfőbb célja a térítés volt. Küldetésétől sosem tért el, s teljesítése közben bejárta az egész vidéket. Harcolt indiánok és mexikóiak ellen egyaránt, így anekdotákkal tűzdelt történetében nem csupán prédikációiról, hanem utazásairól, kalandjairól és tapasztalatairól is ír.¹⁰²

A. B. Lawrence presbiteriánus prédikátor 1839-40-ben látogatott Texasba New Orleansból. Galvestonon és Houstonon keresztül Austinba utazott. Az egyik legrészletesebb korabeli leírást hagyta ránk az új fővárosról, ahol számos politikussal is találkozott. Könyvének nagy része Texas természeti adottságait, flóráját, faunáját jellemzi, s találunk benne vallási tárgyú fejezetet is. Érdekessége, hogy jó néhány olyan városról is szól, ahol Lawrence személyesen nem járt. Tanácsot ad a leendő bevándorlóknak, védi Texas reputációját, s megjegyzi, maga is tervezi, hogy letelepedik ott, de ez végül nem történt meg.¹⁰³

Edward Stiff Virginiában született, Baltimore-ban élt, s 1839 nyarát töltötte Texasban. Élményei alapján készített írását útmutatónak szánta a leendő bevándorlók számára. Ismertette mindazokat a nehézségeket és megpróbáltatásokat, melyekkel a betelepülőknek meg kellett küzdeniük, de felvázolta a kínálkozó lehetőségeket is. Az összegyűjtött információt a természetföldrajz, az intézmények, a helyi szokások témakörébe csoportosította, s visszatekintést adott Texas spanyol, illetve mexikói múltjára is. A függetlenségi háborúról és a terület elszakadásáról elfogultan nyilatkozott, szemlélete a korabeli amerikai vélemények többségével ellentétes, Mexikó-párti volt.¹⁰⁴

Henry Foote két kötetes műve a korszak Texasról szóló könyvei közül az egyik legnagyobb hatású volt. Ő is 1839 nyarán járt Texasban. Interjúkat készített a függetlenségi háború résztvevőivel, s állítása szerint ők kérték fel, hogy megírja az angol-amerikaiak

¹⁰¹ Duval, John Crittenden, *Early Times in Texas*, Gammel & Co., Publishers, Austin, 1892.

¹⁰² Morrell, Zachariah Nehemiah, *Flowers and Fruits from the Wilderness; or Thirty-six Years in Texas and Two Winters in Honduras*, Gould and Lincoln, Boston; Sunday-School and Colportage Board, Texas; Sheldon and Company, New York, 1872.

¹⁰³ Lawrence, A.B., *Texas in 1840, or The Emigrant's Guide to the New Republic, Being the Result of Observation, Enquiry and Travel in that Beautiful Country, by an Emigrant, Late of the United States*, New York, 1840.

¹⁰⁴ Stiff, Edward, *The Texan Emigrant: Being a Narration of the Adventure of the Author in Texas, and a Description of the Soil, Climate, Productions, Minerals, Towns, Bays, Harbours, Rivers, Institutions, and Manners and Customs of the Inhabitants of that Country; Together with the Principal Incidents of Fifteen Years Revolution in Mexico: and Embracing a Condensed Statement of Interesting Events in Texas, from the First European Settlement in 1692, down to the Year 1840*, Cincinnati, 1840.

történetét.¹⁰⁵ Valószínűleg propaganda célzattal készült összefoglalása, melyben melegen támogatta Texas felvételét az Unióba. Részletesen ismertette a háború előzményeit egészen a hispán múltig visszanyúlva. Mai szemszögből nézve egyik legnagyobb érdeme, hogy történetébe számos korabeli dokumentumot és levelet is beillesztett.

Ashbel Smith Connecticutban született, diplomát a Yale egyetemen szerzett, s orvosi tanulmányait Franciaországban bővítette, ahol többek között Lafayette-tel is megismerkedett. Texasba 1837-ben került, a hadsereg főorvosi tisztét vállalta el. Sam Houston elnöksége idején Angliában és Franciaországban látott el diplomáciai feladatokat, Anson Jones mellett pedig külügyminiszter lett, s jelentős szerepet játszott Texas Unióba történő felvételében. A Texasi Köztársaság történetéről és az Egyesült Államokhoz való csatlakozásáról 1875-ben előadást tartott a galvestoni Történeti Társaság éves ülésén, mely olyan nagy hatást keltett, hogy a következő évben megjelentették. Visszatekintése anekdotákkal tűzdelt, személyes hangvételű, ugyanakkor objektív, kritikus elemzés a korabeli viszonyokról. Áttekinti a Texas függetlenségéért, majd annexiójáért folytatott mozgalom különböző irányzatait, a határvitákat, nem csupán Texast és az Egyesült Államokat vizsgálva, hanem az angol és francia diplomácia álláspontját is megvilágítva. Képet kaphatunk a 19. századi texasi politikusokról és arról is, hogyan látták a fiatal államot az európai, amerikai és mexikói vezetők.¹⁰⁶

Sajnos, igen kevés olyan forrás van, amely angol-amerikai betelepülők korabeli, első kézből származó információit rögzítené. A meglévők szerzői pedig eléggé elfogultak. Ilyen például *William B. Dewees*, aki Stephen F. Austin kolóniáján az első háromszáz telepes között volt. Kötetét súlyos kritikával illették már kortársai is, pontatlanságai és túlzásai miatt.¹⁰⁷ A *Letters from an Early Settler of Texas to a Friend*¹⁰⁸ valójában nem 1819 és 1852 között írt levelek gyűjteménye, mint ahogy azt címe állítja, hanem visszaemlékezésekből szőtt történet, melyet valószínűleg az 1850-es évek elején szerkesztett Dewees. Mindezek ellenére, minthogy a szerző szemtanúja volt számtalan általa leírt eseménynek, a kötet értékes forrás a

¹⁰⁵ Foote, Henry Stuart, *Texas and the Texans; or, Advance of the Anglo-Americans to the South-West; Including a History of Leading Events in Mexico, from the Conquest by Fernando Cortes to the Termination of the Texan Revolution*, Thomas, Cowperthwait & Co., Philadelphia, 1841.

¹⁰⁶ Smith, Ashbel, *Reminiscences of the Texas Republic; Annual Address Delivered before the Historical Society of Galveston, December 15, 1875 ... with a Preliminary Notice of the Historical Society of Galveston*, Historical Society, Galveston, 1876.

¹⁰⁷ A műről folytatott vitát lásd a kötethez írt bevezetőben, illetve Muir, Andrew Forest, ed. *Texas in 1837: An Anonymous, Contemporary Narrative*, University of Texas Press, Austin, 1958. 206-207, és Sibley, *Travelers in Texas*, 6.

¹⁰⁸ Dewees, William B., *Letters from an Early Settler of Texas to a Friend*, Cara Cardell, comp. (pseud. Emeretta C. Kimball), Morton and Griswold, Louisville, Kentucky, 1852.

korai Texasról. A történetekhez illesztett korabeli dokumentumok pedig kétségkívül hitelesek, s közülük nem egy éppen Dewees révén vált hozzáférhetővé.

Mary Sherwood Helm egyike a kevés, nők által írt és kiadott Texas történet szerzőknek. Első férje, Elias R. Wightman földfelmérő volt, s 1829-ben megalapította Matagorda városát. Nem sokkal korábban vette feleségül a new yorki lányt, aki könyvében a fiatal pár Texasba történő utazását és a város alapításának körülményeit írja le.¹⁰⁹ Büszkén jegyzi meg, hogy ő volt az első fehér nő, aki a Colorado folyó torkolatáig hajózott.¹¹⁰ Volt, amikor tanítónőként tevékenykedett, de gyakran elkíserte férjét hosszú útjaira, melyek során a leendő városok számára keresett letelepedésre alkalmas helyet. Írásának hangneme gyakran elfogult, az amerikai telepesek jellemzése és a mexikóiakkal történő összehasonlítása pedig nem egyszer a korabeli előítéleteket tükrözi.

„The instinct of races never dies out any more than individuals. *The Anglo-Americans are hardy and enduring beyond all other races.* Endowed with an incredible and inexhaustible energy, they never turn back or yield to reverses however severe or crushing. On the other hand, *the modern Mexicans are, as it were, the debris of several inferior and degraded races;* African and Indian crossed and mixed, even the old Spanish blood was mixed with the Moorish and demoralized by a long course of indolence and political corruption; *both physically and mentally they are the very antithesis of the Anglo-Americans.*”¹¹¹
(kiemelés tőlem, K.A.)

Különleges értéket ad a könyvnek, hogy Mary Sherwood Helm visszaemlékezésein kívül tartalmazza azt a leírást is, amit férje készített Texasról az 1820-as években, mialatt Stephen F. Austin földmérőjeként dolgozott. 1824-től kezdve élt a kolóniában, egyike volt az első háromszáz telepesnek, s nem csupán a vidék természeti adottságait és a helytörténeti eseményeket rögzítette, hanem ő készítette el az első Texas térképet is 1828-ban.

Mary Ann Maverick Alabamából érkezett Texasba 1836-ban, s ő volt az első amerikai nő, aki San Antonióban letelepedett. Férje, Samuel Maverick az egyik legjelentősebb texasi üzletember és politikus volt a függetlenség elnyerése és az amerikai polgárháború kitörése közötti időszakban. Mary Ann Maverick naplója és egyéb jegyzetei alapján készítette el visszaemlékezéseit 1880-81-ben, de csak halála után jelentették meg gyermekei.¹¹² Színes, magával ragadó történetei érzékletes jellemzést adnak a korai Texas társasági életéről és mindennapjairól egyaránt. Bepillantást nyerhetünk általuk sok híres texasi politikus életébe is.

¹⁰⁹ Helm, Mary Sherwood, *Scraps of Early Texas History*, the author, Austin, Texas, 1884.

¹¹⁰ Ibid., 40.

¹¹¹ Ibid., 52.

¹¹² Maverick, Mary Ann, *Memoirs of Mary A. Maverick, Arranged by Mary A. Maverick and her Son, Madison Maverick*, Alamo Printing Co., San Antonio, 1921.

William Barret Travis naplója rövid időszakot fog át, mégis értékes forrás a függetlenségi háború előtti Texas életének mindennapjairól.¹¹³ Az Alamo legendássá vált hőst, s 1833. augusztus 30. és 1834. június 26. között készített feljegyzéseit Robert E. Davis, a kötet kiadója a következőképpen jellemzi előszavában. „You [the reader] will come to know that Travis the young man (he was only twenty-six years old when he died at the Alamo) was on his way up in the new world of Anglo-American Texas, that he pursued the full experience of youth with characteristic determination. He gambled, he loved he meant to get the most out of his years on earth.”¹¹⁴

William Fairfax Gray naplót vezetett Virginiából Texasba tett utazásáról 1835-36-37-ben.¹¹⁵ A Fredericksburgból Ohió és Louisianán keresztül vezető útjának nem csupán kalandos momentumairól írt részletes beszámolót, hanem azokról az emberekről is, akikkel közben találkozott. Eredetileg a Washington D.C.-ben élő üzletemberek, Thomas Green és Albert T. Burley ügynökeként érkezett Texasba. S bár kezdetben vegyes tapasztalatokat szerzett a vidéken, végül úgy döntött, letelepedik Houstonban, s családját is átköltöztette. Jogászként dolgozott, s számos közhivatalt is viselt 1841-ben bekövetkezett haláláig.

A Texasi Köztársaságról szóló legkorábbi írásos beszámoló szerzőjét nem ismerjük. Annyit tudunk róla, hogy Ohióból látogatott Texasba. 1837 márciusa és októbere között Galvestonon és Houstonon keresztül San Antoniába utazott. Objektív, ugyanakkor szórakoztató leírást készített, melyet először 1838 szeptembere és 1839 áprilisa között folytatásokban publikáltak a *The Hesperian* című folyóirat nyolc számában. Könyv alakban Andrew Muir jelentette meg 1958-ban, s máig ez az egyik legjobban szerkesztett és annotált Texas-mű.¹¹⁶

Francis Moore, Jr. foglalkozását tekintve orvos volt. 1837-ben vette át a *Telegraph and Texas Register* szerkesztését, majd ügyvédi diplomát szerzett és politkusi pályára lépett. Három alkalommal volt Houston polgármestere, s elkötelezett híve volt az annexiónak. Az általa szerkesztett újság korának legbefolyásosabb texasi lapja volt. Először ebben kezdte el közölni a bevándorlók számára Texasról készített ismertetőjét, majd 1840-ben könyv formájában is megjelentette.¹¹⁷

¹¹³ Davis, Robert E. ed., *The Diary of William Barret Travis, (August 30, 1833-June 26, 1834)*, Texian Press, Waco, 1966.

¹¹⁴ Ibid., v.

¹¹⁵ Gray, Allan Charles, ed., *From Virginia to Texas, 1835-36, Diary of Col. William Fairfax Gray*, Gray, Dillay and Co., Houston, 1909.

¹¹⁶ Muir, Andrew Forest ed., *Texas in 1837: An Anonymous, Contemporary Narrative*, University of Texas Press, Austin, 1958.

¹¹⁷ Moore, Francis, Jr., *Map and Description of Texas, Containing Sketches of its History, Geology, Geography and Statistics: with Concise Statements, Relative to the Soil, Climate, Productions, Facilities of Transportation,*

A korabeli sajtó

A sajtószabadság egyike volt azon demokratikus elveknek, melyet az angol-amerikai telepesek új hazájukba is magukkal vittek. Az első texasi sajtótermékek közül azonban jó néhány nem tekinthető a mai értelemben vett újságnak. Gyakran a nyomdász személyes céljait szolgálták, akinek monopóliuma volt a hír terjesztésében. Az 1820-as évek végén és az 1830-as évek elején sok esetben politikai, illetve propaganda célok álltak a lapalapítás háttérében. Ha valaki a nyilvánosság tudomására akart hozni valamit, támogatóván, vagy éppen ellenezvén egy ügyet, újságban tette azt közzé. Nem egyszer, ha az ügy véget ért, befejeződött az újság kiadása is. A texasi újságírás történetéről *Marilyn McAdams Sibley* készítette az egyik legátfogóbb feldolgozást.¹¹⁸ A spanyol gyarmati korszaktól az amerikai polgárháborúig terjedő időszak elemzése révén betekintést nyerhetünk a korai lapindítási kísérletekbe csakúgy, mint a sikeres újságok működésébe. Sajnos, több vizsgált sajtótermékről csak közvetett információnk van, mert nem maradtak fenn példányai.

Az első olyan angol nyelvű texasi újság, mely hosszabb időn keresztül megjelent, s mely mikrofilmen ma is olvasható, a *Texas Gazette*. 1829-ben alapította *Godwin Brown Cotten*, Stephen F. Austin patronálásával. Első száma 1829. szeptember 25-én jelent meg, s céljait a következőképpen fogalmazta meg:

„[It would be] dedicated to political and miscellaneous intelligence. It will chronicle events as they transpire within our own country, or may come to us from foreign parts.” „This paper will be the advocate of the National and State Constitutions, and of harmony and union. No communications or paragraphs containing personalities of any description whatever, will ever be admitted into its columns, neither will they be open to the virulent or abusive effusions of party spirit.”¹¹⁹

A négyoldalas újság éves előfizetési díja hat dollár volt, melyet készpénzben vagy terményben lehetett kiegyenlíteni. A korabeli újságokhoz hasonlóan az első oldalon rendszerint egy esszé jelent meg, vagy egy másik újságból kölcsönzött cikk. A második oldalon szerepelt a vezércikk és a legfontosabb hírekből készült összeállítás, a harmadik oldalon a városi kormányzás, valamint Coahuila-Texas törvényhozásának rendelkezései, hivatalos közleményei és törvényei, illetve hirdetések, a negyediken költemények, anekdoták

Population of the Country; and Some Brief Remarks upon the Character and Customs of its Inhabitants, Tanner, Philadelphia; Tanner and Disturnell, New York, 1840.

¹¹⁸ Sibley, Marilyn McAdams, *Lone Stars and State Gazettes, Texas Newspapers before the Civil War*, Texas A&M University Press, College Station, 1983.

¹¹⁹ *Texas Gazette*, September 25, 1829, 1.

és további hirdetések voltak olvashatók. A vezércikket általában Cotten vagy Austin, egy ideig pedig a szerkesztést átvállaló Robert M. Williamson írta.

A *Texas Gazette* fontos információkkal szolgált a tartományon belül és határain kívül egyaránt. Amíg a mexikói törvényhozás meg nem tiltotta az amerikai bevándorlást a vidékre 1830. áprilisában, Austin arra használta az újságot, hogy általa is hangsúlyozza hűségét a mexikói kormányhoz. Tisztában volt azzal, hogy a sajtó segítségével manipulálható a közvélemény, s így még a teljesen új bevándorlási politikáról hozott rendelkezés bejelentését is elhalasztotta, 1830. július végéig.¹²⁰ Átgondolt stratégiája révén csökkenteni tudta a törvény káros hatásait, s folyamatosan annak visszavonását szorgalmazta. Eközben pedig mindent megtett, hogy kolóniája reputációját védje, s a jövőbeni bevándorlók számára minél vonzóbbá tegye.

A törvény életbelépését követő események azonban sok mindent megváltoztattak. Mexikói csapatok és vámtisztek érkeztek Texasba. Az 1830-as évek elejére jelentősen megnövekedett a terület népessége, melyet már egyre nehezebben lehetett ellenőrizni. Austin népszerűsége és befolyása csökkent. Fokozatosan két politikai csoportosulás alakult ki: A Wharton fivérek vezetésével az un. Háborús Párt és Austin vezetésével az un. Békepárt.

A zűrzavaros időszak bizonytalansága a sajtóban is tükröződött.¹²¹ Miután az előfizetőknek ígért 52 számot Cotten elkészítette, az újságot eladta Robert Williamsonnak. Az új szerkesztő megváltoztatta a lap címét *Mexican Citizen*-re, ami Austint elégedettséggel töltötte el, s a mexikói hatóságok felé is együttműködést sugalló gesztus volt. Csupán néhány száma maradt ránk, ezekből azonban tűnik ki, hogy az újság fokozatosan az elégedetlenkedők szócsové lett.

1831 végén Cotten visszavásárolta, s 1832 tavaszáig eredeti nevén publikálta. Ekkor a nyomdagéppel együtt a Háborús Párt központjának számító Brazoriába költöztette a lapot. A *Texas Gazette and Brazoria Commercial Advertiser* már Whartonék érdekeit hangoztatta. 1832 nyarán Cotten még egyszer, immár utoljára eladta az újságot, s az átmenetileg ismét Austin politikáját és érdekeit szolgálta. A *Constitutional Advocate and Texas Public Advertiser* tulajdonosa Daniel W. Anthony volt. Az Austin-barát fiatal újságíró azonban 1833 nyarán kolerában meghalt. A lapot John Wharton, s ezzel a Háborús párt szerezte meg, s adta ki 1833 novemberétől 1834 márciusáig. A *The Advocate of the People's Rights* azonban, előfizetők híján, szintén rövid életű volt. Utóda, a *Texas Republican* 1834 júliusától jelent

¹²⁰ *Texas Gazette*, July 3, 1830, 2.

¹²¹ A lapindítási kísérletekről lásd Sibley, *Lone Stars and State Gazettes*, Chapter 4, 43-64.

meg, s ha nem is támadta annyira Austint, mint elődei, egyértelműen Wharton-párti hangnemben íródott.

A texasi függetlenségi háború előestéjén ezen kívül még két újságot nyomtattak Texasban, a *Texean and Emigrant's Guide*-ot és a *Telegraph and Texas Register*-t. A *Texean and Emigrant's Guide* 1835. novemberétől került az olvasók kezébe, de 1836. január 2-ai száma az utolsó volt. Nem sokkal később, 1836. márciusában a *Texas Republican* is átmenetileg felfüggesztette működését. Így az egyetlen sajtóorgánium, mely a forradalom eseményeiről tudósított, s egy időre a független texasi kormány hivatalos lapja is lett, a *Telegraph and Texas Register* volt.

A *Telegraph and Texas Register* tulajdonképpen a *Texas Gazette* után a második rendszeresen megjelenő texasi újság volt.¹²² Szerkesztői és nyomdászai szemtanúi voltak mindazon változásoknak, melyek a Texasi Köztársaság idején végbementek; Texas Egyesült Államokhoz való csatlakozása, illetve a mexikói-amerikai háború után pedig egészen az amerikai polgárháború utánig nyomon követték az eseményeket, s látták el hírekkel a texasiakat, s a Texason kívül élőket. Kiadói nem rendelkeztek előzetes ismeretekkel az újságírás terén, de kitartásuknak köszönhetően a munkát még a legnehezebb, háborús időkben is folytatták. Híreik nem csupán a korabeli történelemsokról tájékoztattak, de egyben formálói is voltak a közvéleménynek. Így a lap fontos információforrásként szolgál az amerikai telepesek mindennapjairól, cselekedeteiről, céljairól, elvárásairól és reményeiről, s gondolkodásuk, identitásuk változásáról, formálódásáról is.

Az első szám 1835. október 10-én jelent meg San Felipe de Austinban, csupán kilenc nappal az után, hogy a texasi forradalom első lövése eldőrdült. A hetente megjelenő újság nyolc oldalas volt. Kezdetben az első oldalon költemények, illetve más lapokból kölcsönzött cikkek szerepeltek. Később ezeket hirdetések váltották fel. A második oldalon vegyes hírek voltak olvashatók, a vezércikk pedig általában a harmadik oldalon. Ha hivatalos dokumentum közlésére került sor, természetesen az első két oldalon kapott helyet. A többi oldalt különböző hírekkel, más lapoktól átvett cikkekkel, a bevándorlók számára fontos praktikus információval és hirdetésekkel töltötték meg.

1835. őszétől 1837. tavaszáig a *Borden testvérek*, Thomas és Gail szerkesztették a lapot. Folyamatosan tudósítottak a forradalom eseményeiről. Személyeskedésektől, párt-politikától mentes, tárgyilagos híradásra törekedtek. 1837. márciusától *Francis Moore, Jr.* lett

¹²² A lap alapításáról, illetve publikálásáról lásd Sibley, *Lone Stars and State Gazettes*, Chapter 5, 65-84.

a főszerkesztő, aki a lapot Houstonba költöztette, s Jacob W. Cruger pénzügyi segítségével tizennégy éven át, egészen 1851. áprilisáig működtette.

A Texasi Köztársaság idején számtalan kísérlet történt újság kiadásra különböző texasi városokban. A *Matagorda Bulletin*, a *National Banner*, a *National Intelligencer*, a *Commercial Intelligencer*, a *Civilian*, a *Civilian and Galveston Gazette* és a *Chronicle* azonban általában üzleti vagy politikai célokat szolgált, s legtöbb esetben rövid életű volt.¹²³

¹²³ A Texasi Köztársaság idején megjelent újságokról lásd Sibley, *Lone Stars and State Gazettes*, Chapter 6, 85-110.

II. A KORAI TEXAS TÁRSADALMA

A 19. század első felében az Amerikai Egyesült Államok több mint kétszeresére növelte területét. 1803-ban a Franciaországtól megvásárolt Louisiana Territórium – 800.000 négyzetmérföld –, az 1819-es Adams-Onís szerződés révén pedig Spanyolországtól Florida – 58.560 négyzetmérföld – került az USA birtokába. (1. térkép) Az utóbbi megállapodás értelmében az amerikai kormány lemondott Texasról, s ígéretet tett határának sérthetlenségére.¹²⁴ Az amerikai állam azonban tulajdonképpen csak kiteljesített egy folyamatot. Ahogy az az észak-amerikai kontinens betelepítését és a nyugati terjeszkedést mindvégig jellemezte, az állam a délnyugati régióban is inkább követte a telepeseket. Ellentétben a dél-amerikai spanyol gyarmatokkal, ahol az állam, illetve az egyház volt a kezdeményező és az európai betelepülést ők szervezték meg, Észak-Amerikában a *pioneerok* és *squatterek*, az egyéni vállalkozók és az önkényes földfoglálók jártak élen. A spanyol gyarmatoktól eltérően itt az őslakosokat sem megtéríteni, sem integrálni nem akarták, hanem erőszakkal viasztörítették. Nem az államtól vártak iránymutatást telepeik megszervezésére, hanem maguk tették meg azt. Ha pedig egy adott terület népessége elérte a törvény által megkívánt arányt, önkormányzatukat magasabb szintre emelheték, s államként felvételért folyamodhattak az Unióba. Így történt ez Texasban is.

2.1. Texas lakói

A spanyol gyarmatosítók érkezésükkor a Caddoan törzsszövetséghez tartozó őslakos népséget találtak Texas keleti, termékeny területein. Maga a Texas név is a *Teychas* caddoan indián szóból származik, melynek jelentése *barát, szövetséges*. A törzsek tagjai kis falvakban, tágas, nádtetős fakunyhókban laktak, melyeket színes szőnyegek, fonott kosarak és agyagedények tettek otthonossá. Földműveléssel foglalkoztak, szívesen vadásztak, s így nem a harcosok, hanem a jó szervező készségű férfiak, illetve a vallási vezetők voltak társadalmuk központi alakjai. Szerteágazó kereskedelmi kapcsolatokat építettek ki a pueblo indiánokkal és a préri törzseivel. Kimondottan barátsággal fordultak a fehér emberek felé is a két kultúra találkozásának első éveiben. Ez lett később a vesztük.¹²⁵

Az első európaiak, akikkel Kelet-Texas indiánjai a 17. század folyamán kapcsolatba kerültek, spanyolok voltak, a Nyugati-part mentén élő törzsek pedig francia telepeseikkel

¹²⁴ „Treaty Establishing the Boundary between Texas and the United States”, February 22, 1819, in Wallace and Vigness, *Documents of Texas History*, 41-42.

¹²⁵ Weber, *The Spanish Frontier in North-America*, 153.

találkoztak. Kis számban a mai Mexikó területéről érkező meszticek is jelen voltak. 1650-ben Új-Mexikó kormányzója indította az első katonai és kereskedelmi expedíciót Texasba, mely a Nueces folyóig jutott el, s ezt négy évvel később egy újabb felderítő út követte. 1690-től, majd 1721-től az expedíciók célja már a területen élő indiánok keresztény hitre térítése és a spanyol közigazgatásba történő bekapcsolása lett. (2. térkép)

A 18. század folyamán három missziós központ jött létre a Nueces és a Vörös folyó közötti spanyol Texasban – mely kisebb volt, mint a mai Texas állam - : San Antonio, Goliad és Nacogdoches. Nem csupán az őslakosok katolikus hitre térítésében játszottak jelentős szerepet. A spanyol gyarmatosítók segítségével próbálták meg az indiánokat társadalmukba integrálni, s megerősödésük nyomán a felállított *presidiókkal* együtt támaszpontként szolgálhattak a francia gyarmatok felé, illetve a szomszédos komancs indiánokkal szemben egy ütközőzóna kialakítására. A központi kormányzattól távol azonban igen nehéz volt őket fenntartani, még ha erre folyamatosan történtek is kísérletek. Utánpótlásukra a 18. században spanyol bevándorlók érkeztek az anyaországból, sőt, mivel számuk nem tűnt elegendőnek a határvidék megtartására, a korona ösztönzésére a Kanári-szigetéről is hoztak családokat. 1728-ban ők alapították az első *villát*, vagyis önkormányzattal rendelkező várost Texasban. Már nem missziót, hanem parókiát állítottak fel, s településükön ők hozták létre az első texasi iskolát is.¹²⁶

A 19. század elejére színesítette a népeiséget egy kisebb ír bevándorló csoport, valamint franciák, angolok, hollandok, itáliaiak és angol-amerikaiak, a délről betelepülő meszticeken, afro-amerikaiakon és mulattokon kívül. Seymour V. Connor szerint 1820-ra Texas már a különböző kultúrák, nemzetek és etnikumok olvasztó tégelyévé vált.¹²⁷ Még a spanyol volt a domináns népesség, de ettől kezdve egyre nagyobb számban telepedtek le angol-amerikaiak is. Közülük az első jelentős betelepítés szervezője Stephen F. Austin volt. A spanyol Koronától édesapja, Moses Austin, aki korábban Louisiana Territóriumban élve spanyol állampolgárságot is szerzett, kért engedélyt arra, hogy háromszáz család számára birtokba vegyen egy jelentős területet Texasban. A vállalkozást azonban 1821-ben, apja halála miatt a fiú indította el, s minthogy időközben Mexikó elszakadt Spanyolországtól, az Austin-kolónia kialakításának törvényes kereteit már a független állam kormánya határozta meg.¹²⁸

¹²⁶ Meinig, *Imperial Texas*, 23-24, Campa, 157, 167, 169.

¹²⁷ Connor, 172-173.

¹²⁸ Az Austin család, illetve Stephen F. Austin életéről a legkorábbi, s hosszú ideig egyetlen és történész generációkra ható feldolgozás Barker, Eugene, C. *The Life of Stephen F. Austin*, 1925-ben kiadott munkája volt. 1999-ben jelent meg Cantrell, Gregg, *Stephen F. Austin, Empresario of Texas* című biográfiája, mely igen gazdag forrásanyagra támaszkodva helyezi új megvilágításba Austin életét és munkásságát.

A nem túl sikeres spanyol gyarmatosítási kísérletek nyomán kevés település jött létre, összességében csupán 3-4 ezres népességgel, s azok is csak Texas középső és keleti részén. Ennek oka, hogy a mexikóiakat nem nagyon vonzotta a távoli határvidék, akik pedig akartak volna jönni – főleg louisianiaiak, illetve angol-amerikaiak -, azokat a spanyol kormány nem látta szívesen. Mikorra pedig befogadásukra a hatóságok rászánták magukat, túl késő volt – már Mexikóra maradt az új bevándorlási politika kialakítása.¹²⁹

1824-ben készült el Mexikó alkotmánya, s még ugyanebben az évben a mexikói Kongresszus törvényt hozott a bevándorlásról.¹³⁰ Ennek nyomán tulajdonképpen megnyitotta a független állam északnyugati határvidékét, vagyis az amerikai Délnyugatot a külföldiek bevándorlása előtt. Mindössze a partvidék, illetve az államhatárhoz közeli területek estek bizonyos korlátozás alá, valamint a megszerezhető földbirtok nagysága. A betelepülők számára ugyanakkor biztosították a földbirtoklás jogát, s négy évre adómentességet. A további szabályozást a föderális kormány az egyes államok hatáskörébe utalta. 1825-ben Coahuila-Texas állam törvényhozása még kedvezőbb feltételekkel kínált olcsó földet a bevándorlók számára, s az adómentesség hat évre szólt.¹³¹ A földbirtok szerzése a külföldiek számára a honosítás feltételét is jelentette, mexikóival kötött házasság esetén pedig az állampolgárságot is megszerezhették.¹³² Már nem volt feltétel a korábbi korlátozó politika követelményei közül a katolikus vallás, bár a telepeseknek igazolniuk kellett, hogy keresztények és erkölcsösek.¹³³

A liberális szabályozás nyomán a San Antonio és Nacogdoches közötti szinte üres texasi területeket megnyitották a külföldiek számára. A mexikói kormánypolitika iróniája, hogy ezzel inkább gyengítette, mint erősítette befolyását a régióban.

Joggal tehető fel a kérdés: mi indokolta ezt az engedékeny bevándorlási politikát?

David J. Weber szerint az lehet a magyarázat, hogy a mexikói kormánynak igazán nem volt választása. Ekkorra ugyanis már körülbelül háromezer észak-amerikai élt Texas területén – illegálisan. A mintegy kétszáz főnyi mexikói határőrség sem elűzni nem tudta

¹²⁹ Meinig, *Imperial Texas*, 28.

¹³⁰ „The National Colonization Law”, August 18, 1824, in Wallace and Vigness, *Documents of Texas History*, 48.

¹³¹ „The Coahuila-Texas State Colonization Law”, March 24, 1825, in Wallace and Vigness, *Documents of Texas History*, 48-50.

¹³² „Foreigners who in conformity with this law, have obtained land, and established themselves in any new settlement, shall be considered from that moment naturalized in the country; and by marrying a Mexican, they acquire a particular merit to obtain letters of citizenship of the state.” „The Coahuila-Texas State Colonization Law”, Art. 31., i.m., 50.

¹³³ „The new settlers who present themselves for admission, must prove their christianity, morality and good habits, by a certificate from the authorities where they formerly resided.” „The Coahuila-Texas State Colonization Law”, Art. 7, i.m., 49.

őket, sem azt megakadályozni, hogy újabbak érkezzenek. Jelenlétük törvényesítésével azt remélhették a hatóságok, hogy így majd lojális állampolgárokká teszik őket. Talán még ennél is nagyobb szerepe lehetett a liberális bevándorlási törvény elfogadásában a mexikói kormány abbéli reményének, hogy így majd az európai, illetve mexikói telepesek száma hamarosan felülmúlja az angol-amerikaiakét. A valóság azonban rájuk cáfolt.¹³⁴

Bár a törvény lehetővé tette magánszemélyek számára is, hogy közvetlenül földhöz jussanak, ez ritkán fordult elő. Sokkal gyakoribb volt, hogy az Austin-telep lakóihoz hasonlóan egy *empresario*¹³⁵ közvetítésével érkeztek. Ő tulajdonképpen a kormány által szerződésben megbízott ügynök volt, aki a telepesek kiválasztásáért, a földek elosztásáért, s a szabályozások betartásáért volt felelős, s szolgálataiért maga is földbirtokot kapott. Az ügynökök többsége azonban nem követte teljes mértékben Austin példáját. Nem válogattak a letelepedni szándékozók között, s igen sokan kezdtek földspekulációba is. Ezzel együtt, s ettől függetlenül is, az angol-amerikaiak száma folyamatosan nőtt Texas területén. A telepek egy része bizonyos értelemben az Egyesült Államok délnyugati nyúlványának volt tekinthető. A geográfusok által megrajzolt etnikai térkép szerint 1836, Texas függetlenségének kikiáltása előtt legnagyobb számban a mai Tennessee, Kentucky, Észak-Karolina, Arkansas és Missouri állam területéről érkeztek bevándorlók. Míg 1815 körül a Vörös folyó völgyében, az 1820-as évektől, az *empresario*-szerződések nyomán az Austin-telep mellett, a DeWitt és a Robertson-telepen találtak új otthonra. 1836 után, főként annak köszönhetően, hogy a Texasi Köztársaság alkotmánya engedélyezte a rabszolgatartást, a mai Alabama, Georgia, Mississippi és Louisiana déli államaiból telepedtek be nagy számban.¹³⁶ Fehrenbach kutatásai ettől némileg eltérő képet mutatnak. Véleménye szerint az első telepes csoportok nagyrészt a mai Tennessee és Alabama állam területéről vándoroltak be. Nem ültetvényesek voltak, hanem yeoman-farmerek, akik éppen azért költöztek el korábbi birtokaikról, mert nem bírták a versenyt a rabszolgatartókkal. Őket követték a Missouriból érkezők, akik átmenetileg Kentucky területén éltek, majd a Mississippin átkelve nyugat felé haladtak tovább.¹³⁷

Fehrenbach szerint a fehér lakosság több mint fele a felső déli államokból, az erdős hegyvidékekről származott, ellenezte a rabszolgatartást, s magán viselte a *frontier* hagyomány jegyeit. Közép-Texas lakosainak nagy többsége ilyen önellátó farmer volt, aki kukoricát termesztett, s egyszerű kunyhóban lakott, sokszor az indián határvidék közelében. Az angol-amerikaiak másik csoportja az ültetvényes Deep South területéről és a Mexikói-öböl menti

¹³⁴ Weber, *The Mexican Frontier, 1821-1846*, 162.

¹³⁵ *empresario* = a spanyol szóhasználatban jelentése *vállalkozó*, az angol szóhasználatban *ügynök*

¹³⁶ Jordan, Bean, Holmes, *TEXAS, A Geography*, 71-74.

államokból vándorolt be. Ez a típus volt az, amelyet Stephen F. Austin és a korai *empresariók* is szívesebben láttak, hiszen kevésbé voltak fékezhetetlenek, mint a „bőrharisnyák”. Ráadásul tőkét hoztak a területre – igaz, rabszolga formájában. Maga az ültetvényes kifejezés azokra utalt, akiknek legalább húsz rabszolgájuk volt, s így megtehették, hogy munkafelügyelőt alkalmaztak, s maguknak nem kellett dolgozniuk. Kapitalista vállalkozóknak voltak tekinthetők, bár ez sajátosan déli, preindusztriális kapitalizmus volt, mely földszerzésen, a termés eladásán és a haszonból újabb rabszolgák vásárlásán, majd további földek szerzésén és műveltetésén alapult. Bizonyos értelemben dinamizmus jellemezte, s – az extenzív művelés nyomán – terjeszkedés, mely révén a déli jellegzetességek fokozatosan Texas nyugati területeire is kiterjedtek. Ugyanakkor viszont ez a társadalom statikus volt, csak lassan változott.

A gazdasági tevékenységükben megmutatkozó különbségek ellenére a két csoport nagyon is hasonló volt. Fehrenbach szavait idézve: „Both were atomistic, Southern-style Puritan Protestants, ferociously self-motivated and self-reliant, prideful and intolerant, hard-working and ambitious. Both had a passion for the land; both ruined it in their own interests, both were impatient with government, except as it served their wishes and interests. ... Both were literate. ... Both were politically aware and active, *in their own interests*.”¹³⁸ (kiemelés tőlem, K.A.)

Különbség talán a politikai megnyilvánulásaikban mutatkozott meg. Az ültetvényesek jobban toleráltak valamiféle kormányzatot, kevésbé akartak szakítani Mexikóval, ugyanakkor később készek voltak Texas Egyesült Államokhoz történő csatlakozását támogatni. A telepes farmerek azonban csupán egy dolgot kívántak a központi kormányzattól, az indiánok távoltartását.

Connor becslése szerint az angol-amerikai betelepülők aránya ötven százalék alatt maradt 1836 előtt, hiszen rajtuk kívül nagy számú brit, német és skandináv is érkezett Texasba. A független államiság idején a népesség megkétszereződött Texasban, s az angolszászok aránya meghaladta a hatvan százalékot, de jelentős maradt az európaiak száma is. Leggyakrabban Németország középső területei, valamint Bajorország, Ausztria, Elzász, Franciaország és Svájc volt kiindulási pontjuk, de továbbra is érkeztek angolok és írek, illetve skandinávok, elsősorban Norvégiából.¹³⁹ Lowrie és Meinig becslése alapján már közvetlenül

¹³⁷ Fehrenbach, *Lone Star*, 287.

¹³⁸ Fehrenbach, *Seven Keys to Texas*, 6.

¹³⁹ Connor, *Texas*, 173.

1836 előtt jelentősebbnek tűnik az angol-amerikai lakosok száma. Előbbi szerint már akkor a népesség több mint háromnegyedét tették ki, utóbbi szerint a négyötödét.¹⁴⁰

A korai időszakban a népesség növekedéséről és összetételéről pontos adatokat nehéz találni, hiszen az első népszámlálás 1850-ben volt. A felmérés szerint ekkor Texas állam lakosainak száma 212.592, ebből 154.034 fehér, beleértve 14.000 mexikóit, s 58.558 afro-amerikai, akik közül 58.161 rabszolga, 397 pedig szabad volt.¹⁴¹ Ebből többen is megpróbáltak visszafelé következtetni. Szerintük Mexikó függetlenné válásakor, 1821-ben körülbelül 2.500 volt a Texas területén lakók száma, s a népesség 1830-ra csaknem megnégyszereződött, közel 10.000-re nőtt. Ekkor a mexikói kongresszus törvényben tiltotta meg a további betelepülést az Egyesült Államok területéről. Ez azonban már nem tudott gátat emelni a bevándorlók útjába. 1834-re a lakosok száma elérte a 21.000 főt, a Texasi Köztársaság megalakulása idején pedig már 40.000 volt, beleértve a mexikóiakat és a mintegy 5.000 rabszolgát. 1847-re körülbelül 140.000-re emelkedett a lakosok száma, 102.961 fehér, illetve 38.753 rabszolga és 295 szabad fekete élt Texasban.¹⁴²

Ha megvizsgáljuk a bevándorlók kor-, nem-, és foglalkozás szerinti összetételét, a *frontier*¹⁴³ társadalom máshol is tapasztalt jellegzetességeit figyelhetjük meg. Túlnyomó többségben voltak a fiatal férfiak, akik legfontosabb megélhetési forrása a földművelés volt. Legnagyobb mennyiségben kukoricát és édesburgonyát termeltek, előbbi táplálékot nyújtott embernek, állatnak egyaránt, s gyakran még fizetőeszközként is szolgált. A kezdeti időkben leggyakrabban sertést és szarvasmarhát tartottak, a legértékesebb állat pedig a ló volt. Nem véletlen, hiszen az egyetlen elérhető szállító- és közlekedési „eszköznek” számított, arról nem is beszélve, hogy hosszú ideig a lovasversenyek kínálták a legnépszerűbb sportolási és szórakozási lehetőséget.

Nem mindig a szakértelem, sokkal inkább a szükség adta az első telepek ezermestereit. Ácsok, kőművesek, kovácsok, nyeregkészítők, bognárok, molnárok hamar kerültek, csakúgy, mint – a legtöbbször vándor – orvosok, papok, jogászok, fotográfusok. A városok kialakulásával fokozatosan megteremtődött az igény és a lehetőség a színész- és táncmesterség űzésére is.¹⁴⁴

¹⁴⁰ Lowrie, *Culture Conflict in Texas, 1821-1835*, 36, Meinig, *Imperial Texas*, 32.

¹⁴¹ Richardson, 188, Jordan, etc., 48, 83, Fehrenbach 287, Connor, 173.

¹⁴² Weber, *The Mexican Frontier*, 177, Richardson, 188, Fehrenbach, 287, Connor, 172, Perrigo, 132.

¹⁴³ *Frontier* = *határ(vidék), határterület*, a fogalom jelentésének változásáról a történeti irodalomban lásd a történetírásról szóló részt, 6-7.

¹⁴⁴ Richardson, 210.

A korai Texas lakosságának sajátosságait a következőképpen összegezhetjük.

A sikertelen spanyol kolonizációs politikát követően Mexikó új stratégiát alkalmazott, amikor az ország északkeleti határvidékét megnyitotta a külföldiek előtt. Minthogy a régió az Amerikai Egyesült Államokkal volt határos, a legtöbb bevándorló innen érkezett, s másfél évtized alatt 2,5 ezerről körülbelül 40 ezerre nőtt a terület népessége.

Egyetértek Carol Lea Clark véleményével, miszerint „until about 1835, the first year of the Texas Revolution, most Texans considered themselves emigrants to Mexico, not settlers of a soon-to-be independent state”.¹⁴⁵

A tulajdonnal rendelkező angol-amerikaiak többsége barátsággal fordult Mexikó felé a kedvező földszerzési feltételek biztosítása miatt egészen addig, míg az békén hagyta őket. Szinte azonnal készek voltak azonban érdekeikért harcba szállni, amint Mexikó szorosabb kormányzati hatalmat próbált gyakorolni felettük – vámot és adót szedni, s helyőrségeket állítani.¹⁴⁶ Minderre 1830-tól kezdve került sor, amikor érzékelvén az angol-amerikai túlsúlyt, a mexikói kormány megtiltotta bevándorlásukat. Ráadásul ez idő tájt járt le az 1824-es nemzeti kolonizációs törvény által biztosított négy, illetve Coahuila-Texas 1825-ös bevándorlási törvénye által biztosított hat év adómentesség, aminek megvonása tovább növelte a feszültségeket. Az addig dolgaikat nagyrészt önállóan intéző telepések és a mexikói hatóság között kezdett kiéleződni a helyzet.

2.2. Austin és az *empresariók*

Moses Austin Connecticutban született. Családjával 1798-ban Missouriban telepedett le. Ekkor a terület még Spanyol Louisiana része volt. Így hűséget esküdött a spanyol királynak, s cserébe a spanyol hatóságok feltétlen támogatását élvezhette.

1803-ban azonban Louisiana Egyesült Államok által történt megvásárlása visszaállította amerikai állampolgárságát. Az amerikai kormány megjelenése adófizetési- és katonáskodási kötelezettséget és szigorúbb földtörvényeket hozott. Austin szerencséire ekkor még sikeres volt az üzleti életben: ólombányászatba, birtokvásárlásba és bankalapításba fektetett be, s óriási vagyonra tett szert. 1819-ben azonban egy bankcsőd nyomán vállalkozása összeomlott.

¹⁴⁵ Clark, *Imagining Texas*, 29.

¹⁴⁶ Fehrenbach, *Seven Keys to Texas*, 7.

Lehetőségeinek mérlegelése után 1820 októberében úgy döntött, hogy Texas területén kezd földszerző vállalkozásba.¹⁴⁷ Tudta, hogy a spanyolok kevesen vannak ahhoz, hogy a behatoló amerikai telepeseket sokáig visszatartsák, de azzal érvelt, hogy mint *empresario* talán segíthet a spanyol hatóságoknak. A földadományért beadott kérvényét azzal indokolta, hogy az „ő” amerikaijai másmilyenek lesznek. Először is nem is amerikaiak lesznek, hanem spanyolok, hiszen hűséget esküsznek a spanyol királynak. Ráadásul mindegyikük felelősségteljes, törvénytisztelő ember, aki földje jogos tulajdonosaként hasznára lehet Texasnak a törvénytelen amerikai bevándorlókkal és az ellenséges indiánokkal szemben egyaránt. Úgy gondolta, saját példája is bizonyítja, hogy egy amerikai is működhet sikeresen a spanyol uralom alatt.¹⁴⁸

Jószándéka jeléül magához vette spanyol útlevelét, s egy rabszolga és két vállalkozó szellemű telepes társaságában 1820 november végén elindult Texas tartományi fővárosába, San Antonio de Bexarba. Egy hónap alatt tették meg a négyszáz mérföldes utat, s december 23-án érkeztek San Antoniába. A mindössze 800 lakosú, immár száz éves frontier városka látványa nem volt épp felemelő. A főtéren állt Texas kormányzójának, Antonio de Martíneznak a rezidenciája. Moses Austin meghívó nélkül érkezett, s mikor a hivatalban megtudták, hogy amerikai, meg sem vizsgálták papírjait, hanem Texas azonnali elhagyására szólították fel.

A vak szerencse segített segítségére Baron de Bastrop személyében, akit még Louisianából ismert. Az eredetileg holland adószedő, miután magához vette az éves bevételt, az Új Világban próbált szerencsét. Bárói címét saját magának adományozta, s kellemes modora, jó fellépése és talpraesettsége révén hamarosan megtalálta az utat a kormánykörökhöz, ahol igen nagy befolyásra tett szert. Segítségét Moses Austinnak is felajánlotta. Iratait, köztük spanyol útlevelét, elvitte a kormányzóhoz, aki hajlandó volt újra átgondolni az ügyet és Austin kérését. Martínez végül fogadta Austint, aki elmondta, hogy 300 családot képvisel, melyek mindegyike szimpatizál Spanyolországgal, s azzal a szándékkal telepedne le Texasban, hogy gyapot, cukornád és kukoricatermelésbe kezdjen. Martínezt lenyűgözte a terv. Biztosította Austint, hogy kérését elfogadásra javaslva továbbítja a Texasért felelős főkormányzónak.¹⁴⁹

Moses Austin december végén indult vissza, s 1821. január 15-én érkezett meg a Missouriba. Lázás igyekezettel kezdett hozzá ügyei intézéséhez, s levelekkel ostromolta New

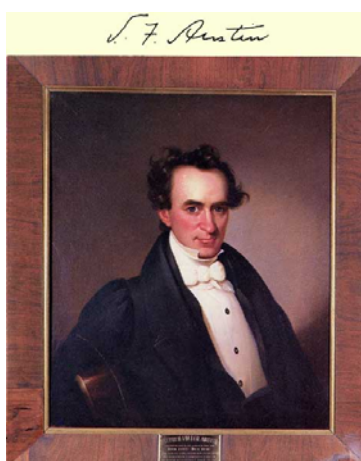
¹⁴⁷ Moses Austin életéről, üzleti vállalkozásairól, texasi tervének megfogadásáról lásd Cantrell, Chapter 1-4.

¹⁴⁸ Nevin, *The Texans*, 16.

¹⁴⁹ Cantrell, 85-87, Nevin, 24.

Orleansban élő fiát, Stephent, aki eddig nem nagyon lelkesedett a tervért, hogy csatlakozzon hozzá. Május közepén választ kapott Texasból: a főkormányzó elfogadta petícióját: 200.000 *acre*¹⁵⁰ földet vehet birtokba. Most már fia is beleegyezett abba, hogy elkíséri. Megegyeztek, hogy a texasi Nachitochesben találkoznak. Stephen már ott várt apjára, mikor helyette annak haláláról érkezett hír. A fiú anyja leveléből tudta meg, hogy apja tüdőgyulladást kapott, ami az utazástól és az előkészületek okozta izgalomtól legyengült szervezetére végzetesnek bizonyult.

Moses Austin utolsó kívánsága az volt, hogy fia, Stephen Fuller Austin vegye át a texasi telep létrehozásának feladatait.¹⁵¹ A fiú nem tagadhatta meg apja végakarátát, ezért hamarosan útnak indult San Antoniába. Ő ugyan nem örökölte apja dinamizmusát és határozottságát, de kitartása, türelme és páratlan taktikai készsége kárpótolták érte, s sikert hoztak számára, amikor apja rámenőssége, s olykor agresszivitása esetleg zátonyra futtathatta volna vállalkozását.

Stephen F. Austin

Bizakodva kelt útra, de váratlan fordulattal kellett szembenéznie, amikor 1821. augusztus 12-én megérkezett San Antoniába. A győztes forradalmat követően a város Mexikó függetlenségét ünnepelte.¹⁵² Szerencsére Martínez kormányzó és Bastrop báró készséggel segítettek. Elismerték apja adományának örököseként, s támogatták telepítési tervét. Ennek értelmében minden családfő 640 *acre* földet igényelhetett a maga számára, további 320 *acre*-t felesége, 160 *acre*-t minden gyereke és 80 *acre*-t minden rabszolgája után.¹⁵³ Stephen Austin felderítő útját követően a Brazos és a Colorado folyó alsó folyásánál választotta ki a

¹⁵⁰ 1 *acre* = kb. 4000 négyzetméter = kb. 0,4 hektár

¹⁵¹ Wexler, *Westward Expansion, An Eyewitness History*, 91.

¹⁵² Mexikó függetlenségét 1821. február huszonegyedikén nyilvánították ki.

¹⁵³ Cantrell, 94, Wexler, 92.

létrehozandó telep helyszínét. Ezek után figyelmét a telepesek toborzására fordíthatta. Késő ősszel visszatért Louisianába, hirdetést tett közzé, s decemberben már az első telepesekkel megalapította a Brazos folyó mentén San Felipe de Austin városát, Texas első angol-amerikai települését.¹⁵⁴

Austin telepítési tervét Texas kormányzójának levele tette hivatalossá, s úgy gondolta, más beleegyezésre nincs szüksége. 1822 márciusában tudta meg, hogy a birtokadományhoz megerősítést kell kérnie az immár független állam, Mexikó kongresszusától is. Azonnal elindult Mexikóvárosba, ahová az 1200 mérföldes út megtétele után 1822 áprilisában érkezett meg. Hosszú időbe telt, mire kiismerte a zűrzavaros politikai helyzetet. Végül, 1823. április 11-én a mexikói kongresszus sokkal kedvezőbb feltételekkel fogadta el tervét, mint ami javaslatában szerepelt. A telepesek többsége 4.605 *acre* földet igényelhetett, hat évre adómentességet kaptak, s a birtokért a mexikói kormánynak nem is kellett fizetniük, csupán némi illetéket a birtokjog bejegyzéséért. Austin, költségei fedezésére (beleértve a terület felmérését és katonai védelmét), *acre*-önként 12,5 centet kérhetett a telepesektől, s ő maga 100.000 *acre* földbirtokot kapott.¹⁵⁵

A mexikói kongresszus meg akarta tiltani a településen a rabszolgatartást. Elvből Austin is ellenezte a rabszolgaság intézményét, de érezte, hogy a bevándorlók többsége ragaszkodna az évtizedek során megszokott munkaerőhöz. Végül kompromisszum született, melynek értelmében a településre be lehetett vinni rabszolgát, de megérkezésük után már nem lehetett eladni őket, s gyerekeik 14. életévük betöltése után felszabadultak.¹⁵⁶

Austin megnyugodva térhetett haza Mexikóvárosból. Jogilag immár végleg rendeződött az új telep helyzete. A valóságban azonban az összeomlás szélén volt. A termést tönkretette a szárazság, számos telepest megöltek az indiánok, s legalább egy tucat család hazatért az Egyesült Államokba. Az *empresario* visszatérése megállította az elvándorlást. Sőt, a hír, hogy telepe immár újból törvényes volt, s földtörvénye liberális, megfordította a vándorlás irányát – régi telepesek és újak egyaránt érkezni kezdtek.

1824. szeptemberére a szervezéssel megbízott Bastrop báró 272 földadomány-címet adott ki. Végül a szerződésben meghatározott 300 családhoz csupán 3 hiányzott, de a 297 így is a 'Régi Háromszázak' (*The Old Three Hundred*) néven azonosította magát, megkülönböztetést keresve a későbbi betelepülőktől.¹⁵⁷ Minden új telepesnek írásban kellett

¹⁵⁴ „Permit and Conditions for Colonization”, November 23, 1821, in *Austin Papers*, part 1, 435, Cantrell, 97, Nevin, 26.

¹⁵⁵ Nevin, 32.

¹⁵⁶ Wexler, 93.

¹⁵⁷ Cantrell, 147, Nevin, 32.

tanúsítania, hogy „jelleme *tökéletesen feddhetetlen*, hogy erkölcsös és dolgos ember, s teljesen mentes az alkohol ördögétől”. Minthogy Austin személyes felelősséggel tartozott a mexikói kormánynak telepesei viselkedéséért, mindent megtett, hogy távol tartsa a faragatlan, törvényt nem tisztelő bevándorlókat, akiket „bőrharisnyának” hívott. A „Régi Háromszázból” csupán négyen nem tudták leírni a nevüket, s gyakorlatilag mindannyian törvénytisztelőnek bizonyultak. Ha valakinek elfogadható referenciája volt, hűséget kellett esküdnie Mexikóra és a katolikus hit megtartására. Ezek után Austintól engedélyt kapott, hogy 30 napon belül birtokot válasszon magának. A 4605 *acre* nagyságú telek két részre oszlott: 177 *acre* földművelésre, 4428 *acre* pedig állattenyésztésre volt alkalmas. Ahol lehetett, az öntözés feltételeit is biztosították.¹⁵⁸

Stephen F. Austin visszatérése után rohamosan javult a helyzet a telepen. Az 1825-ös census szerint már 1800 lakosa volt a kolóniának, közülük 443 rabszolga.¹⁵⁹

1825-ben a mexikói kongresszus két törvényt hozott a bevándorlással kapcsolatban. Az egyik véglegesítette Mexikó északi határát, összekapcsolván Texast nyugati szomszédjával Coahuilaával. Az új közigazgatási egység képviselői mandátumot is kapott. Azonban *Coahuila-Texas* fővárosa Saltillo lett, ami majdnem 500 mérföldnyire volt San Felipe de Austintól, s Texasnak csupán egy képviselői hely jutott az állam törvényhozásában.

A másik törvény a központi kormányzat helyett az egyes államok hatáskörébe utalta a bevándorlási politika szabályozását. Coahuila-Texas szélesre tárta kapuit a bevándorlók előtt: nemcsak *empresariók*, hanem az egyes telepesek közvetlenül is kaphattak földet. A következő évtized folyamán huszonöt Austinéhez hasonló *empresario* szerződés született, s maga Austin is számos új adományt kapott. Az *empresariók* vállalták, hogy hat éven belül 100-800 családot telepítenek le. Minden száz család után 23.000 *acre* földet kaptak, s tőlük 60 dollár közvetítési díjat kérhettek a 4428 *acre* nagyságú birtokért.¹⁶⁰

Az Austin-telep délnyugati szomszédságában Gonzales központtal Green DeWitt közel kétszáz, főleg angol-amerikai családot telepített le a Guadalupe felső folyásának mentén. Tőle délnyugatra, a folyó alsó szakaszán, a Mexikói-öböl menti termékeny területen Guadalupe Victoria elnök nevét adta a létrehozott városnak a mexikói Martín de León 1824-ben, s földijeit közül csaknem negyven családnak osztott itt birtokot. Délebbre ír származású *empresariók* két várost alapítottak: San Patricio de Hibernia és Refugio katolikus ír és mexikói bevándorló családok számára teremtetett új otthont. Északabbra, a San Antonio-

¹⁵⁸ Nevin, 32, Cantrell, 124.

¹⁵⁹ Wexler, 93, Cantrell, 176.

Nacogdoches út felett számos kisebb *empresario* kolónia laza hálójá jött létre. Termékeny vidék volt, azonban távol a tengertől, s ugyanakkor kiszolgáltatva a nyugat felől fenyegető komancs támadásoknak. A mexikói időszak utolsó éveiben az északkeleti határzóna földbirtokai közül is jó néhány gazdára lelt, a Trinity alsó folyása és Galveston Bay közelében.¹⁶¹ (3. térkép)

Az *empresario* szerződések révén közel 3.500 telepes szerzett birtokjogot Texasban, s a mexikói időszak végére mintegy 25.000 lakost számlált a régió.¹⁶² A terület nagyságához mérten ez még mindig nem tűnik soknak, de figyelembe kell vennünk, hogy a több évszázados spanyol kísérletekhez képest ez a növekedés alig több, mint egy évtized alatt ment végbe.

2.3. Az angol-amerikai bevándorlók Texasban

Az Egyesült Államok nyugati terjeszkedésében élen járó telepesekről leginkább az a kép ismert, hogy bátor, vállalkozó szellemű, a vadon megszelídítésére mindig kész egyének. Kitartásuk, találékonyságuk, gyakorlatiasságuk és merészségük azonban csak egyfajta aspektusa a *pioneer* jellemnek. Sokan közülük nem valamiféle álom megvalósítására törekedtek az új területeken, hanem egyszerűen kénytelenek voltak elhagyni régi hazájukat. Ahogy a történész Mark Nackman megfogalmazta: “they did not self-consciously cast themselves in the role of heroic pioneers breaking the soil of an open country for the benefit of posterity.”¹⁶³

A Texasba érkező angol-amerikaiak jelentős része az 1819-es és 1837-es súlyos gazdasági válság áldozata volt. Gyakran megtörtént, hogy otthonuk ajtaján egy három betűs üzenetet hagytak: G.T.T., vagyis *Gone to Texas = Texasba mentem*. Különösen a mexikói időszakban, majd a független államiság idején járta Texasról az a hír, hogy a hitelezők és a törvény elől menekülők végső menedéke. A terület 1846-ig kívül esett az amerikai igazságszolgáltatás hatáskörén. Ahogy William B. Dewees 1831-ben megfogalmazta: „everyone who is driven from all other places flies to this country as a city of refuge”.¹⁶⁴

¹⁶⁰ „The Coahuila-Texas State Colonization Law”, Article 8, 9, 12, 32, in Wallace and Vigness, *Documents of Texas History*, 49-50, Nevin, 33, Cantrell, 174.

¹⁶¹ Weber, *The Mexican Frontier*, 164-165, Calvert – De León, *The History of Texas*, 56, Meinig, *Imperial Texas*, 31, Dewees, *Letters from an Early Settler*, 112-118.

¹⁶² Meinig, *Imperial Texas*, 32.

¹⁶³ Nackman, *A Nation within a Nation*, 34.

¹⁶⁴ Dewees, *Letters from an Early Settler of Texas*, 135.

A Texasba érkező bevándorlók és családok többségét leginkább az olcsó föld szerzésének lehetősége vonzotta. Ez idő tájt számukra Texas volt az ígért földje. A kezdeti nehézségek, a változékony, gyakran szélsőséges időjárás, a hatalmas távolságok, a magány és kiszolgáltatottság mind olyan akadálnak tűntek, amit kemény munkával és kitartással le lehetett győzni. Voltak persze, akiket csak a kalandvágy űzött. Bármilyen is volt Texasba költözésük oka, a telepesek hosszú ideig csak magukra számíthattak. Az *empresariók* által szervezett csoportok tagjai várhattak csupán némi segítséget, noha ügyelniük kellett, nehogy ők meg a földspekulánsok áldozataivá váljanak. Megérkezésük után egy ideig úti szekereiken aludtak, majd megépítették kezdetleges kunyhóikat. Legjellemzőbb épületük a közös tetővel összekötött két kis kunyhó volt. Hosszú ideig mindent fából építettek, először a német telepesek használtak téglát. Utcákról, utakról nem nagyon lehetett beszélni a korai időkben, így igen nehézkes volt a közlekedés. Eleinte általában kevés kapcsolatuk volt a többi telepessel, s még kevesebb a mexikóiakkal. Ezért nem könnyű megragadni, mit is tudtak egymásról, hogyan vélekedtek szomszédaikról.

Gene M. Brack tanulmánya szerint a 19. század második negyedében vegyes érzelmek fogalmazódtak meg a mexikóiakban az amerikaiakkal kapcsolatban.¹⁶⁵ A jenkifóbia és jenkifilia elemei egyaránt felfedezhetők voltak nézeteikben. Egyrészt példaként állították az Egyesült Államokat, s megpróbálták megkeresni azokat a tényezőket, melyek az amerikai politikai stabilitáshoz és töretlen gazdasági fejlődéshez hozzájárultak. A magyarázatot sokan a köztársasági államformában, a föderalisztikus berendezkedésben, az önkormányzati rendszerben és a szabadságjogok kiteljesítésében, illetve az energikus, vállalkozó szellemű egyének lendületében találták meg.

Voltak azonban olyanok is, akik éppen az USA hanyatlását jósolták ugyanezen okok miatt. Ezt tette például a Brack által idézett Luis de Onís is, aki az első Mexikóban megjelent beszámolót készítette Amerikáról. Ő volt az a spanyol miniszter, aki 1819-ben az Egyesült Államokkal Florida átadásáról kötött szerződést aláírta. Több évet töltött az USA-ban, de 1821-ben, Mexikó függetlenségének amerikai elismerése elleni tiltakozásként, visszavonult a politikától. A spanyol diplomata *Memoria* címmel összefoglalást készített a Floridáról folytatott tárgyalásokról, s ehhez egy elemzést csatolt az amerikai intézményekről és szokásokról. Ebben a kereskedelmi haszonlesés és uzsora negatív következményeit vetítette előre az USA számára. Bírálta az amerikai alkotmányt is, mert szerinte az a sokféleséget támogatta, s ez által lehetetlenné tette a nemzeti kormány számára, hogy a különböző érdekek

¹⁶⁵ Brack, Gene M., *Mexico Views Manifest Destiny, 1821-1846: An Essay on the Origins of the Mexican War*, University of New Mexico Press, Albuquerque, 1975.

között egyensúlyt teremtsen.¹⁶⁶ Hasonlóképpen negatív képet festett Lorenzo de Zavala is az Egyesült Államokban tett utazását követően. A liberális mexikói politikus, aki a föderalizmus lelkes híve volt, s nagy szerepet játszott az 1824-es mexikói alkotmány elkészítésében is, minden bizonnyal jó véleménnyel volt az amerikai intézményekről. 1830-as látogatása után azonban a két nép közötti éles különbségekről számolt be. Az *Encyclopedia of Mexico* szerint „he provided Mexican readers with an admiring view of the manners, customs, and political philosophy of their northern neighbour”.¹⁶⁷ Ugyanakkor azt a következtetést vonta le, hogy „the Americans are selfish and suspicious, who are only interested in money and prices. A Mexican, on the other hand, when meeting an American, would ask him about government, religion, and customs.”¹⁶⁸

Az anyagi előnyök keresésének és a spirituális értékek tiszteletének a szembeállítására Brack szerint egyre jellemzőbbé vált abban az időszakban, amikor a fiatal mexikói állam maga is szembenézett az általa korábban idealizált rendszer megvalósításának nehézségeivel. Az önállóság első éveit jellemző kezdeti lendület az 1830-as évek elején megtörni látszott. A föderalizmusba vetett hit a belpolitikai megosztottság miatt elbizonytalanodott, s azt egyre inkább a széthúzás okaként jelölték meg. Hamarosan pedig az is kiderült, hogy az eddig példaként tisztelt amerikaiak „hamis barátok”, hiszen nyugati terjeszkedésük, főleg Texasba településük Mexikó területi integritását fenyegette.

Mindezt azonban inkább az állam vezetői érzékelték és fogalmazták meg, s elsősorban a sajtón keresztül a közvélemény felé is ezt sugallták, de a mexikóiak többsége számára sokáig távoli, idegen hely maradt az Egyesült Államok. Sokan nem fogták fel azt sem, amikor Texas elszakadt. Az állami propaganda az 1840-es évek elején Texas visszahódítását tűzte ki célul, azonban rosszul felszerelt csapatainak 1842-es kudarca után már csupán az lehetett a feladat, hogy legalább a terület amerikai annexióját megakadályozzák. Amikor végül az amerikai Kongresszus mégis erről döntött, a mexikói közvélemény már félelemmel teli felindultsággal reagált.¹⁶⁹ Brack összegzéséből úgy tűnik, hogy az évek során a mexikóiak fokozatosan rájöttek, hogy az amerikaiak többsége lenézi őket. Ennek következtében nemzeti büszkeségüktől hajtva inkább vállaltak egy olyan háborút, amire semmilyen szempontból nem

¹⁶⁶ Onís, Luis de, *Memoria*, in Brack, 40-42.

¹⁶⁷ *Encyclopedia of Mexico: History, Society, and Culture*, 2 vol.s, Fitzroy Dearborn Publ., Chicago & London, 1997, vol. 2, 1639.

¹⁶⁸ Zavala, Lorenzo de, *Viage a Los Estados Unidos*, in Brack, 60-61, az idézet az angol fordításból való, Zavala, *Journey to the United States*, 164-165.

¹⁶⁹ Brack, 57., 110., 119., 135.

voltak felkészülve, minthogy csendben meghajoljanak az amerikai faji előítéletek és elhivatottság érzés (*manifest destiny*) által táplált területi követelések előtt.¹⁷⁰

Cecil Robinson ahhoz az összefoglaláshoz írt bevezetőjében, mely a mexikói írók háborúról szóló nézeteit gyűjti kötetbe, hasonlóképpen kettős helyzetet elemez. Egyrészt azt hangsúlyozza, hogy a határvidék alacsony népessége maga kínálta a lehetőséget az amerikaiak bevándorlására. S minthogy azok kezdetben inkább a terület keleti és középső vidékein telepedtek le, miközben a mexikóiak a Coloradótól délnyugatra éltek, igazán nem is kerültek kapcsolatba egymással. Nem keveredtek, egymás között nem házasodtak, s tulajdonképpen egymásról nagyon keveset tudtak. Az újonnan érkezett texasiakkal kezdetben igazán a mexikói kormányzat sem tudott törődni, így azután maguk szervezték saját életüket, dolgaikat.¹⁷¹ Robinson szerint a háború előtti időkre az amerikai közvéleményben már egyértelműen uralkodóvá vált a két nép faji és politikai szempontok alapján történő megkülönböztetése. Úgy véli, az önidealizáló amerikaiak lenézték Mexikót, s a hamis demokrácia, a római katolikus babonák megtestesítőjének tartották, lakóit pedig alacsonyabb rendű népnek, mely megérdemli, hogy egy felsőbbrendű nép meghódítsa, s azután követendő példaként szolgáljon számára.¹⁷² Az utóbbi nézet megtestesítése egy Orlando Martínez munkájában szereplő korabeli idézet, a *New York Sun* 1847. október 22-i számából:

„*The Mexican race is perfectly accustomed to being conquered, and the only new lesson we can teach is that our victories will give liberty, safety, and prosperity to the vanquished, if they know enough to profit by the appearance of our stars. To liberate and innoble is our mission.*”¹⁷³ (kiemelés tőlem, K.A.)

Ezt a szemléletet ragadja meg Robert Johannsen is. Véleménye szerint a 19. század közepére az Egyesült Államokban úgy tűnhetett, hogy a terjeszkedéssel és gazdasági fejlődéssel az üzleti haszon keresése és az anyagi előrejutás iránti vágy fenyegetni kezdte a patriotizmusra és demokratikus intézményekre épülő régi értékrendet. A mexikói háború pedig, ami egyben az USA első külháborúja is volt, újra megerősítette az amerikaiak „sorstól rendelt elhivatottságba” (*manifest destiny*) vetett hitét, s újjáélesztette a republikánus és hazafias eszméket.¹⁷⁴

Itt érdemes talán felidézni, hogy maga a *Manifest Destiny* kifejezés, a mexikói-amerikai háború kitörése előtt néhány hónappal, 1845 nyarán született. A szókapcsolatot valószínűleg a *United States Magazine and Democratic Review* egyik cikkében használták

¹⁷⁰ Brack, 39, 181-182.

¹⁷¹ Robinson, *The View from Chapultepec: Mexican Writers on the Mexican-American War*, xxx.

¹⁷² Robinson, liv.

¹⁷³ *New York Sun*, in Martínez, Orlando, *The Great Landgrab*, 87.

először, mely az amerikai terjeszkedés mellett érvelt. Minthogy a lap szerkesztője, John L. O'Sullivan, a jacksoni demokrácia lelkes híve, s Van Buren és Polk elnök politikájának feltétlen támogatója volt, a történészek sokáig úgy tartották, hogy ő alkotta ezt a kifejezést. A 19. század egyik legkalandosabb életű nőalakjáról 2001-ben megjelent könyvében azonban Linda S. Hudson bebizonyította, hogy az esszé Jane McManus Cazneau írta.¹⁷⁵ A korában igen népszerű újságíró cikkével a terjeszkedés, s Texas annektálásának jogosságát kívánta bizonyítani. Érvelése ma már minden Amerika nyugati terjeszkedésével foglalkozó történész számára ismert:

[No other nation can limit] „our greatness ... and [check] the fulfilment of *our manifest destiny to overspread the continent allotted by Providence for the free development of our yearly multiplying millions*. ...

Texas has been absorbed into the Union in the inevitable fulfilment of the general law which is rolling our population westward. ... It was disintegrated from Mexico in the natural course of events, by a process perfectly legitimate on its own part, blameless on ours, and in which all the censures due to wrong, perfidy and folly, rest on Mexico alone. And possessed as it was by a population which was still bound by myriad ties of the very heartstrings to its old relations, domestic and political, their incorporation into the Union was not only inevitable, but the most natural, right and proper thing in the world – and it is only astonishing that there should be any among ourselves to say it nay.”¹⁷⁶ (kiemelés tőlem, K.A.)

Az amerikai terjeszkedés egyre növelte a mexikói kormány aggodalmát. Fokozatosan rá kellett ébredniük, hogy északi határvidéküket nem tudják kellő számú mexikóival betelepíteni, s ily módon sem gazdaságilag, sem politikailag nem tudják államukba integrálni.

Talán ezen a ponton érdemes és érdekes megjegyezni, hogy a Texasban élő *tejano* oligarchia, vagyis a spanyol származású telepesek és leszármazottaik felső rétege az amerikaiak térnyerését egyértelműen pozitívumként értékelte. Amikor az 1829 szeptemberében hozott elnöki rendelet felszabadította a rabszolgákat Mexikóban, hogy ezzel is visszafogja az angolszászok betelepülését, Texas tartományi vezetője nem volt hajlandó a rendeletet közzétenni. Sőt, tárgyalásokat kezdett annak érdekében, hogy Texasra ne vonatkozzon a rendelkezés. Érvként Texas munkaerő szükségletére hivatkozott.

Hasonló volt a vezető körök reakciója az 1830 áprilisában hozott törvénnyel kapcsolatban is, amikor a kormány megtiltotta az amerikaiak további betelepülését. A

¹⁷⁴ Johanssen, *To the Halls of the Montezumas*, 363.

¹⁷⁵ Hudson, Linda S., *Mistress of Manifest Destiny, A Biography of Jane McManus Cazneau, 1807-187*, Texas State Historical Association, Austin, Texas, 2001. Hudson számítógép segítségével összevetette O'Sullivan és Jane Cazneau írásait, s az általuk választott témakörök, illetve érvelésük menete alapján, valamint stílusuk és nyelvtani hibáik összehasonlítása nyomán vont le azt a következtetést, hogy a cikket minden bizonnyal Jane Cazneau írta.

¹⁷⁶ „Annexation”, *United States Magazine and Democratic Review*, in Hine, Robert V. and Bingham, Edwin R., ed., *The American Frontier, Readings and Documents*, Little, Brown and Comp., Boston, 1972, 172, 174.

legbefolyásosabb san antonio-i családok petícióban fogalmazták meg mindazokat a pozitívumokat, amelyek az addigi bevándorlók tevékenységéből származtak. Az Európából érkezőkkel szemben szerintük az amerikaiaknak az az előnyük is megvolt, hogy kormányzati formájuk megegyezett Mexikóéval, tudták, hogyan kell bánni az indiánokkal, ráadásul, átköltözésük kis költséggel megoldható volt. José Francisco Ruíz szavait idézve:

„I cannot help seeing advantages which to my way of thinking, would result if we admitted honest, hard-working people, regardless of what country they come from ... even hell itself.”¹⁷⁷

Arra persze ők sem gondoltak, hogy a tiltás ellenére oly mértékben sokszorozódik majd meg a bevándorlók száma, hogy 1834-re már 1:3 lesz a mexikóiak és az amerikaiak aránya. Látván, hogy a bevándorlók áradatát nem lehet megállítani, a mexikói kormány ez évben fel is oldotta a tiltást. Ennek következtében viszont 1836-ra már 1:10 lett az arány.

2.3.1. Az új állampolgárok

Hogyan jellemezhetőek az amerikai telepesek? Milyen okokból, s milyen elvárásokkal érkeztek Texasba? Hogyan viszonyultak az új helyhez és az új helyzethez? Milyen kapcsolatuk volt az új kormányzattal? Mit jelentett számukra a mexikói állampolgárság? Hogyan tekintettek vissza az Egyesült Államokra? Mit vártak a mexikói kormánytól és hogyan tartották – ha egyáltalán tartották - a kapcsolatot az Egyesült Államokkal?

Stephen F. Austin számos levelet kapott Virginia, Kentucky, Ohio és Illinois államból csakúgy, mint Missouri, Tennessee és Louisiana területéről. Íróik gyakran panaszkodtak vállalkozásuk kudarcáról és kínos helyzetükről. James Bryan a következőt írta Austinnak Missouri-ból 1822 januárjában: "I am closing my business here ... a number has failed here and all embarrassed [sic] ..." ¹⁷⁸ A fiatal kereskedő, James H. Penrose 1822 márciusában így fogalmazott: "Being desirous of leaving Missouri for a more genial country, and one that is less embarrassed, I have thought of yours ... Our country is very much embarrassed. The only money almost we have is our Loan Office which is only worth at present 3% cts in the \$ 1.00." ¹⁷⁹

¹⁷⁷ Idézi Weber, *The Mexican Frontier*, 176.

¹⁷⁸ James Bryan to Stephen F. Austin (a továbbiakban SFA) January 15, 1822, in Barker, *The Austin Papers* (a továbbiakban AP), I, 465.

¹⁷⁹ James H. Penrose to SFA, March 12, 1822, AP, I, 482.

Charles Douglas, 1824 februárjában Tennessee-ből azt panaszolta, hogy "business of every kind is dull and the people are heels over head in debt."¹⁸⁰ Valószínűleg a louisianiai J. Thomas sem remélt túl sok jót 1824 áprilisában, amikor elkeseredésében Austinhoz fordult segítségért, hogy nyomára bukkanjon azoknak az adósainak, akikről úgy sejtette, hogy Texasban találtak menedéket: "many persons having left this place who are indebt to me and having gone to your section of the c'try - I am induced to trespass on you in making the inquiry, whether their property can be pursued before your tribunals for debts contracted here?"¹⁸¹

A texasi lehetőségekről szóló levelek és újságcikkek sokakat lázba hoztak. Számos farmer, kereskedő és kisvállalkozó keresett kedvezőbb gazdasági feltételeket. Egyikőjük így fogalmazott 1822 elején: "an idea struck me a few days since on viewing a statement of the situation and climate of the province of Texas that a man could in a short time accumulate considerable wealth by the establishment of a clothers [sic] factory in your country."¹⁸²

A kereskedelmi lehetőségek iránt érdeklődött Samuel Ayers és több társa Lexington, Kentucky-ból, tudni akarván, vajon szabadon átengedik-e a vidéken az utazókat és a kereskedőket.¹⁸³

A leendő bevándorlók megpróbálták kideríteni, mi vár rájuk Texasban. Leveleik tele vannak praktikus információkra vonatkozó kérdésekkel. A vidék éghajlatának, földrajzi adottságainak előnyeit és hátrányait tudakolták. Érdekelte őket, milyen távol találhatók a telepek a nagyobb városoktól és a tengerparttól, s mekkora, illetve milyen származású a lakosságuk. Meg akartak bizonyosodni arról, hogy Austin telepeseinek senki nem kérdőjelezi meg birtokjogát, s hogy Mexikó függetlensége is véglegesnek tekinthető.

Ezeket a kérdéseket valószínűleg mindenki feltette volna, bárhonnan érkezzen is. Voltak azonban olyan részletek, melyekről az angol-amerikai bevándorlók különösen fontosnak tartották az információt. Tudni akarták, a terület határos-e az Egyesült Államokkal, illetve milyen messze van tőle. Mekkora a valószínűsége, hogy az amerikai alkotmányos jogokhoz hasonló rendszer alatt élhetnek. Mik a kilátások a fiatal állam politikai berendezkedését illetően. "Will it ever become a republic, so desirable to the people of the US?" "Will the liberty of conscience, and of speech be granted to the present settlers?" "Will the province of Texas be a separate government, or will it be under the same government and laws, as that of Mexico?" Voltak, akik

¹⁸⁰ Charles Douglas to SFA, February 26, 1824, *AP*, I, 745.

¹⁸¹ J. Thomas to SFA, April 15, 1824, *AP*, I, 765.

¹⁸² Thomas H. Ficklin to SFA, January 8, 1822, *AP*, I, 462.

¹⁸³ Samuel Ayers and Others to SFA, June 6, 1822, *AP*, I, 522.

úgy gondolták, a kormányzati elvekről elsőkézből származó információt legkönnyebben akkor szerezhetnek, ha kérnek egy példányt a mexikói alkotmányból.¹⁸⁴

Austin tudta, hogy a Texasba érkező angol-amerikaiak reputációja nem mindig a legjobb. A negatív jellemzést a sajtón keresztül is megpróbálta ellensúlyozni. Amikor például a Louisianában megjelenő *Alexandria Gazette* azt állította, hogy mindenkitől, aki a „tejjel mézzel folyó Kánaán” vidékére lép, nyomban megkérdezik, mit követett el az Egyesült Államokban, ami miatt itt kell menedéket keresnie, a vádló cikk másolata mellett mindjárt megjelent az ellenérv is a *Texas Gazette* hasábjain.

"The population of Austin's colony consists, according to the last census, of 4,248 souls. Amongst this number of people, collected from all parts, there have occurred fewer crimes, than amongst the same number in any other country under the sun."¹⁸⁵

Austin levelezéséből az is kiderül, hogy annak ellenére, hogy ő maga és telepesei is hűséget esküdtek a mexikói alkotmányra, s így mexikói állampolgárok lettek, szívükben amerikaiak maradtak.

"The munificent and liberal policy of the Government towards emigrants has drawn many very worthy and valuable settlers from the United States of the north and they bring with them the enterprise, perseverance and industry which forms so prominent a trait in the national character of our native country. When I commenced this settlement in 1821 Texas was an uninhabited desert. This colony at the present has about 3000 inhabitants and settlements are extending in other sections. *The great enterprise and industry of the north American emigrants must and will make this a rich and valuable country.*"¹⁸⁶ (kiemelés tőlem, K.A.)

Hogyan alkalmazkodtak az angol-amerikai telepések az új körülményekhez? Milyen volt a viszonyuk Mexikóhoz? Milyen állampolgárnak bizonyultak?

A befogadó ország felé megnyilvánuló jó viszony legfontosabb és legnyíltabb képviselője maga Stephen F. Austin volt. 1822 májusában gratulált Iturbide császárnak a függetlenség kivívása alkalmából, majd hűségesküt tett. Az esemény jelentőségéről így fogalmazott:

"This solemn act cuts me off from all protection or dependence on my former government - my property, my prospects, my future hopes of happiness, for myself and family, and for the families I have brought with me, are centered here. *This is our adopted Nation.*"¹⁸⁷ (kiemelés tőlem, K.A.)

¹⁸⁴ Samuel Parker to SFA, December 7, 1821, Daniel Dunklin to SFA, December 25, 1821, Samuel Ayers and Others to SFA, June 6, 1822, *AP*, I, 441, 455, 521-522.

¹⁸⁵ *Texas Gazette*, August 21, 1830, 2.

¹⁸⁶ SFA to David Porter, February 16, 1829, *AP*, II, 166.

¹⁸⁷ SFA to Emperor Iturbide, May 25, 1822, *AP*, I, 518-519.

Két hónappal később a következőket írta Mexikóvárosból:

"As citizens of this, our adopted nation, it is our duty to be obedient to the laws and to unite in support of the Government."¹⁸⁸

A vidéktől nem volt elragadtatva, kritikával szemlélte Mexikót, de sajátos érzés kerítette hatalmába az új állam fővárosában, s kifejezte reményét a jövő fejlődés és nagyság megvalósulásában.¹⁸⁹ 1823 januárjában azt írta: "all our future hopes are now in this Empire."¹⁹⁰ Legfőbb célként a mexikói kormánnyal való együttműködést jelölte meg: "we must conduct ourselves so as not to lose the good name we left behind us in the US, and so as to acquire the confidence of the government we have adopted."¹⁹¹

Austin mindent megtett azért, hogy jó viszonyt alakítson ki új hazája kormányával. Ehhez az egyik legfontosabb eszköz a spanyol nyelv elsajátítása volt. Amikor 1821-ben Texasba érkezett, nem beszélt a nyelvet, de szorgalmas tanulásának hamar meglett az eredménye. Testvéréhez, James E. B. Austinhoz intézett leveleiből, melyekben őt még texasi útja előtt a nyelvtanulásra biztatta kítűnik, milyen nagy jelentőséget tanúsított a dolognak.

"I hope you are applying yourself closely to study. ... Remember that all our hopes of rising in this country depend on lear[n]ing to speak and write the language correctly. Without that, you will do nothing."¹⁹²

Az a tény, hogy telepeseinek nagy része az Egyesült Államokból érkezett, nem felejtődött el, sőt, nem egyszer fontos érvként szolgált Austin retorikájában. Mikor Iturbide kormányának bukását követően – 1823 nyarán - az új mexikói kongresszussal is sikerült jóváhagyatnia birtokadományait, a telepesekhez intézett üzenetében is erre hivatkozott. "They must not be discouraged at any little depredations of Indians, they must remember that American blood flows in their veins, and that they must not dishonor that noble blood by yielding to trifling difficulties. ... Let every man do his duty, and we have nothing to fear. Let us be united as one man."¹⁹³

Szinte atyáskodó gondoskodással viseltetett a kolónia lakói iránt, gyakran „gyermekeinek” és „testvéreinek” nevezte őket, s nem akart „fekete bárányt” köztük.¹⁹⁴ Minden erejével arra törekedett, hogy rend és nyugalom legyen az alakuló településeken. Indoka az adott körülmények között különösen érthető volt:

¹⁸⁸ SFA to Josiah H. Bell, July 26, 1822, *AP*, I, 534.

¹⁸⁹ SFA to J.H. Hawkins, May 1, 1822, *AP*, I, 504-505.

¹⁹⁰ SFA to James E.B. Austin, January 1, 1823, *AP*, I, 565-566.

¹⁹¹ Ibid.

¹⁹² SFA to James E.B. Austin, March 23, 1822, *AP*, I, 487.

¹⁹³ SFA to the Colonists, August 6, 1823, *AP*, I, 681.

¹⁹⁴ SFA to Josiah H. Bell, December 6, 1823, *AP*, I, 716.

"If the government discover that the few Americans who are now here cannot live together in harmony, they will conclude that if any more are admitted there will be no such thing as governing them and that we shall always be a troublesome and unprofitable set of settlers."¹⁹⁵

Mindezt persze addig tudta megvalósítani, míg minden egyes telepes birtokengedélyéről személyesen döntött. Ahogy azonban a bevándorlók száma nőtt, ráadásul nem kevés olyan is érkezett, aki igazán senki beleegyezését nem kérte ki letelepedéséhez, az ellenőrzés egyre nehezebb lett.

2.3.2. A fredóniai felkelés

Amikor 1826-ban Nacogdochesban és környékén kitört a fredóniai felkelés és a régióban lakó angol-amerikaiak kikiáltották függetlenségüket Mexikótól, Austin azonnal cselekedett, hogy megállítsa őket.

A konfliktus gyökerei 1825-re nyúltak vissza, amikor Haden Edwards *empresario* szerződést kötött nyolcszáz család letelepítésére a Nacogdoches környékén lévő szabad földeken.

Haden Edwards

A problémát az okozta, hogy a területen az egykori spanyol gyarmatosítók leszármazottain kívül mexikói és angol-amerikai telepesek is éltek, akik a mexikói kormány törvényes engedélyével rendelkeztek. Edwards megkérdőjelezte egyesek jogcímének hitelességét, a kormányénál jóval magasabb illetéket akart kírni a meglévő birtokokra, s azzal fenyegetőzött, hogy elűldözi azokat, akik nem hajlandók megfizetni a különbözetet. Mindez természetesen felháborította az ott lakókat és a mexikói kormányt is. Végül a terület kormányzója megsemmisítette Edwards szerződését. Ő éppen nem tartózkodott a területen, de távollétében testvére, Benjamin kormányellenes felkelést robbantott ki. Szövetségre lépett a

¹⁹⁵ SFA to Humphry Jackson, November, 1824, *AP*, I, 980.

cherokee indiánokkal, akiktől a mexikói kormány megtagadott egy földadományt, s segítségükért cserébe Edwards területet ajánlott nekik Nacogdochestől északra. Eme kétes szövetségre alapozva a lázadók 1826. december 21-én kinyilvánították Texas függetlenségét és létrehozták a Fredóniai Köztársaságot.¹⁹⁶

Amint Austin tudomást szerzett az ellenségeskedésekről, azonnali beavatkozásról döntött. 1826. december 14-én levelet írt a felkelés szervezőihez, melyben békés megoldást sürgetett.

"There is one way for you state your grievances, and acknowledge at once and without any reserve or stiff and foolish republican obstinacy that wrong steps were taken."¹⁹⁷

Tíz nappal később ismételten felhívást intézett a lázadást támogató egyik régi barátjához, akit még Missouriból ismert, arra hivatkozva, hogy ezzel veszélybe sodorják egész kolóniájának jövőjét. Érvelése Mexikóhoz való hűségéről tanúskodott:

"I will befriend you all so far as I can consistent with my duty to the Government, but *I am a Mexican Citizen* and officer and I will sacrifice my life before I will violate my duty and oath of office."¹⁹⁸ (kiemelés tőlem, K.A.)

Egy másik résztvevőhöz 1827. január elsején írott leveléből azonban Austin identitásának kettőssége is kiderül:

"*As an inhabitant of Texas* I cannot but feel a deep interest for you all, for I consider that our future prosperity depends very much on our own acts - *As an American* I feel a lively and warm interest in every thing that concerns Americans, and *as a Mexican* I am bound by my duty, honor, and every obligation that a man ought to hold sacred to be faithful to this Government and to the true interests of this nation. ... I wish to serve my adopted country and at the same time to befriend my native countrymen living in our section of Texas and flatter myself that both of these objects can be effected if you will all listen to reason ..." ¹⁹⁹ (kiemelés tőlem, K.A.)

Ezt a fajta kettősséget fedezhetjük fel abban az üzenetében is, melyet ugyanezen a napon Victoria lakóihoz intézett:

"It is our duty *as Mexicans*, to support and defend the Government of our adoption, by whom we have been received with the kindness and liberality of an indulgent parent, - it is our duty as men, to suppress vice and anarchy and Indian Massacre, - and it is our duty *as Americans* to defend that proud name from the infamy which this Nacogdoches gang must cast upon it if they are suffered to progress."²⁰⁰ (kiemelés tőlem, K.A.)

¹⁹⁶ See „The Fredonian Declaration of Independence, December 21, 1826”, in *Documents of Texas History*, 59-60. For the causes of the rebellion see Nevin, *The Texans*, TIME-LIFE BOOKS, 1975, 38., and Richardson-Anderson-Wintz-Wallace, *Texas: The Lone Star State*, 8th ed. 2001, 71.

¹⁹⁷ SFA to Williams and Thompson, December 14, 1826, *AP*, I, 1533.

¹⁹⁸ SFA to B.J. Thompson, December 24, 1826, *AP*, I, 1538-1540.

¹⁹⁹ SFA to John Sproul, January 1, 1827, *AP*, I, 1555-1556.

²⁰⁰ SFA to Citizens of Victoria, January 1, 1827, *AP*, I, 1558-1559.

A fredóniai felkelést végül leverték, s ehhez Austin telepesei katonai segítséget is adtak. A lázadók azonban növelték a mexikói kormányzat kétségeit azzal kapcsolatban, mennyire megbízhatóak a régió angol-amerikai telepesei. Ezért Austin fontosnak tartotta, hogy ismételten hangsúlyozza hűségét Mexikóhoz, s még erősebbre fűzze a szálakat a kormánnyal. 1827 májusában megállapította, hogy Coahuila-Texas állam márciusban életbelépett új alkotmánya²⁰¹ nem más, mint “abundant manifestations of the liberal and enlightened principles on which our adopted government is founded.” Rámutatott, mekkora átalakuláson ment át Mexikó függetlensége elnyerése óta:

"When we take into view the state of bondage and intellectual night from which the Mexicans have so recently emancipated themselves ... [there is] complete astonishment and admiration at the steadiness and rapidity of advancement in political Science and the perfection of their Constitutional Organization."²⁰²

Austin a sajtót is felhasználta, hogy Mexikóhoz való hűségét hangsúlyozza. Amikor a spanyol hadsereg 1829 őszén sikertelen kísérletet tett arra, hogy Tampicónál partra szálljon, a *Texas Gazette* következő számában beszámolt a mexikói sereg helytállásáról.

"The Mexican republic, although in its infancy, and although it has been said by our enemies that the government was crumbling before internal dissensions, can act with the promptness and energy of mature age, and the strength of union, if it is necessary to do so ... a NATION OF FREEMEN."

A hír optimista következtetést vont le Texasra nézve is:

"It will have a positive influence on the progress of improvement in Texas: it will give more confidence to the emigrants, and it will also enable the government to devote a portion of its attention to promote the advancement of this as well as any other part of the nation. We have therefore abundant cause to rejoice, *both as Mexicans and as Texians* at the triumph of our country."²⁰³ (kiemelés tőlem, K.A.)

A mexikói hatóságokkal való még szorosabb együttműködésre törekedve szükségessé vált a kolonizációs törvények angol nyelvű közzététele is. Ezért 1829 novemberében a *Texas Gazette* átmenetileg felfüggesztette a hírek publikálását, s „több előfizető kérésére” füzet formájában megjelentette a legfontosabb dokumentumokat.²⁰⁴ Tulajdonképpen ez volt az első „könyv”, amit Texasban nyomtattak. Amikor 1830 januárjában az újság újra a szokásos tartalommal jelent meg, az olvasók figyelmébe ajánlotta külön kiadványát:

²⁰¹ „The Constitution of the State of Coahuila and Texas”, March 11, 1827, in *Documents of Texas History*, 61-62.

²⁰² SFA on the State Constitution, May 29, 1827, *AP*, I, 1548.

²⁰³ *Texas Gazette*, October 13, 1829, 3.

²⁰⁴ *Texas Gazette*, November 7, 1829,

„[we recommend] the careful perusal of the document to every individual colonist, as the guarantee of his vested rights - and to every stranger, or foreigner who is desirous of becoming a colonist in the republic of Mexico, we recommend it as a guide." ²⁰⁵

²⁰⁵ *Texas Gazette*, November 7, 1829,

III. FORDULÓPONT A MEXIKÓI KORMÁNY ÉS AZ ANGOL-AMERIKAI TELEPESEK VISZONYÁBAN

3.1. Változás a mexikói bevándorláspolitikában - Manuel Mier y Terán expedíciója és következményei

A mexikói kormányt egyre nagyobb aggodalommal töltötte el az angol-amerikaiak növekvő létszáma és befolyása. A fredóniai felkelés pedig csak azt a gyanújukat erősítette meg, hogy a Texasban élő külföldiek nem fognak engedelmeskedni a mexikói törvényeknek, ha azok ellentétesek érdekeikkel.

Az angol-amerikai terjeszkedéstől való félelmüket tovább fokozta Andrew Jackson 1829-es ajánlata. Az amerikai elnök nem sokkal megválasztása után öt millió dollárt kínált Texas megvételére. A mexikói kormány felháborodását fejezte ki és követének azonnali visszahívására szólította fel Jackson.²⁰⁶

Ezek után a mexikói vezetőkben egyre inkább érlelődni kezdett az a gondolat, hogy bizottságot kell létrehozni a határvidék helyzetének kivizsgálására. Tulajdonképpen már 1819 óta szükség lett volna erre. Az akkor létrejött Adams-Onís szerződés kijelölte a spanyol gyarmatok és az Egyesült Államok közötti határt, s ezt örökölte a függetlenné váló Mexikó is. Azonban az egyezményt egyik állam sem ratifikálta. Ráadásul a tényleges határt a valóságban senki sem húzta meg. Így azután a létrehozott Határ Bizottság (*Comisión de Límites/Boundary Commission*) elsődleges feladatul azt kapta, hogy jelölje ki a helyszínen a Mexikó-USA határt – természetesen az 1819-es megállapodás alapján. Mire azonban a bizottság ténylegesen felállt, a határfelmérésnél fontosabb feladatot is fel kellett vállalnia. A texasi események elengedhetetlenné tették, hogy készüljön egy általános felmérés és helyzetértékelés a határvidékről. Ennek alapján fel lehetett térképezni, milyen intézkedésekre van szükség a biztonság és a nyugalom érdekében, mely területeket kell megerősíteni, s hogyan. Ez természetesen jelentette az indiánokkal szembeni védekezést csakúgy, mint az angol-amerikai terjeszkedéssel szemben kidolgozandó stratégiát.

Az expedíció vezetőjévé az arra talán egyik legalkalmasabb személyt nevezte ki Guadalupe Victoria mexikói elnök. Manuel de Mier y Terán tábornok nem csupán katonaként

²⁰⁶ Korábban is történt már kísérlet a Sabine folyótól nyugatra fekvő terület megvásárlására. 1825-ben Henry Clay, az amerikai külügyminiszter azzal érvelt, hogy az északi határvidék átadásával Mexikó is jól járna, hiszen így Mexikóváros szó szerint központi helyet foglalhatna el az országban. 1829-ben az amerikai kormány követe, Anthony Butler még zsarolással is próbálkozott. Ezek után nem csodálkozhatunk a mexikói kormány reakcióján. Az USA területvásárlási ajánlataival kapcsolatban lásd Meinig, *The Shaping of America*, 135, Weber, *The Mexican Frontier*, 12, 170, Wexler, *Westward Expansion*, 94, Perrigo, *The American Southwest*, 116.

szerzett érdemeket – harcolt a spanyolok elleni függetlenségi háborúban, s egy ideig Mexikó hadügyminisztere is volt -, hanem elismert természettudós, matematikus és mérnök is volt. Az expedíció tagjaként elkísérte őt útjára két másik katonatiszt, akik katonai és földrajzi megfigyelések elvégzésére kaptak megbízást. Rajtuk kívül civilek is részt vettek a felmérésben, elsősorban természettudományos feladatokkal, köztük volt a francia botanikus Jean Louis Berlandier is.

Manuel de Mier y Terán

1827. november tizedikén indultak el Mexikóvárosból, s 1828. február elsején érkeztek meg Laredóba, majd március elején San Antonio de Bexarba. A csapat itt hat hetet töltött el, majd továbbindult San Felipe de Austinba, ahová április végén értek, s két hétig Austinnál vendégeskedtek. A következő állomásuk Nacogdoches volt, s csak október végén jutottak el a határhoz, hogy az eredeti feladatukat, a határfelmérést megkezdjék. Az árvizek miatt azonban innen idő előtt vissza kellett fordulniuk. A csapat 1829 elején indult haza Mexikóba.²⁰⁷

Az expedíció tagjai részletes feljegyzést készítettek útjukról. Texas további sorsa szempontjából ezek közül a legfontosabb Manuel Mier y Terán naplója, illetve a kormánynak írt jelentései, s javaslattervezete. Ezekből kiderül, hogy Terán még meg sem érkezett Austinba, mikor azt a következtetést vont le, hogy meg kell állítani az angol-amerikaiak további betelepülését Texasba, s lépéseket kell tenni befolyásuk ellensúlyozására. Hiába kerültek jó kapcsolatba az *empresarió*val, s folytattak levelezést az expedíció további ideje alatt is, mely során véleményt cseréltek földrajzi és tudományos megfigyeléseikről csakúgy, mint a terület politikai helyzetéről,²⁰⁸ Austin nem tudta Mier y Terán véleményét megváltoztatni. A mexikói döbbenet tapasztalta, hogy kormánya szabályozását teljesen figyelmen kívül hagyva, illetve a határvidék ellenőrizetlenségét kihasználva egyre több angol-

²⁰⁷ Az expedícióról és Manuel de Mier y Terán feljegyzéseiről, javaslatairól lásd nemrégiben kiadott naplóját, Jackson, Jack, ed., Wheat, John, trans., *Texas by Terán, The Diary Kept by Manuel de Mier y Terán on his 1828 Inspection of Texas*, University of Texas Press, Austin, 2000. Az expedíció szervezéséről és útjáról lásd *ibid.*, 3-5, 12, Mier y Terán életrajzárol lásd *ibid.*, 201.

amerikai foglalt magának földet Texasban. A hatóságok tehetetlennek bizonyultak a telepésekkel szemben, a régióban élő mexikóiak számára pedig saját településeik léte is kérdéses volt, nemhogy fel tudták volna tartóztatni az „idegeneket”. Fennállt a veszély, hogy a tartomány elvész Mexikó számára.

„Alongside [the] savage men who everywhere assault the Mexican frontier, ... invaders of another kind are seen to arrive carrying the tools of a very advanced industry. Without respect for borders or boundaries of pure convention, they choose the best land. Nature tells them that [the land] is theirs, because, in effect, everyone can appropriate what does not belong to anyone or what is not claimed by anyone. When the occasion arises, they will claim the irrefutable rights of first possession. The laws of Mexico have provided for its territorial integrity, prohibiting settlers from settling within twenty leagues of the frontier or ten from the coast unless permitted by the Supreme Government of the Union. But, ... that line which is the terminus from which the count is to be made is not marked out. ... *Law is ignored*, and ... more than two thousand foreigners are living on the best lands on the border. *None of them has requested permission* or settled more than twenty leagues from the border. In the present state of affairs *there is no one to demand that they obey the laws*, because the predominance of North Americans in Tejas inspires mistrust in the authorities, and they fear what no one can prevent through excessive zeal. The current situation is maintained, but ... in many places acts of government cannot be carried out lest they provoke an uprising that *inevitably will accomplish the expulsion of Mexicans from Tejas*.”²⁰⁹

... *these colonies ... will be the cause for the Mexican federation to lose Tejas unless measures are taken soon*. ... In the eastern part of Tejas ... there no longer exists any stretch of land where a Mexican family might locate.²¹⁰

... [The number of Mexicans] who live in Tejas ... totals less than four thousand souls [concentrated in] the three towns of Bejar, La Bahía, and Nacogdoches.²¹¹ ... The communities receive everything from outside and from far away, because *they are all outposts in the wilderness*. ... The three towns are isolated from one another and from the rest of the Mexican population.²¹² ... Three little towns of the Mexican federation in an area of more than twenty thousand square leagues are in the midst of a great movement of many nations and peoples who are coming to them from all directions. ... At the same time, the borders of Tejas are penetrated by swarms of savages forced out of their ancient haunts ... and by crowds of the civilized people who follow after them, nurturing an equal desire for Mexican land.”²¹³

„As one travels from Bejar to this town (ie. Nacogdoches), Mexican influence diminishes, so much so that it becomes clear that in this town that influence is almost nonexistent.”²¹⁴

„The foreigners grumble about the *political disorganization* on the frontier. ... [They] find it intolerable to have to travel 200 leagues to complain about the petty vexations that a corrupt and ignorant *alcalde* causes them. ... Meanwhile, the new settlers continue to arrive.

²⁰⁸ Cantrell, 212-214.

²⁰⁹ Terán to President Guadalupe Victoria, Letter 1, Béxar, March 28, 1828, in Jackson, 31-32.

²¹⁰ Ibid., 32.

²¹¹ Ibid., 34.

²¹² Ibid., 35.

²¹³ Ibid., 37.

²¹⁴ Terán to the President of Mexico, Letter 5, June 30, 1828, in Jackson, 97.

The first news we have of them is through the discovery of an already cultivated property where they have been settled for months.”²¹⁵

„Despite the enmity that prevails between most Mexicans and [the foreign] colonists, one sees *great accord on a single point*, which is *the separation of Tejas from the State of Coahuila* and its constitution as a territory of the federation.”²¹⁶

... [They say] that their interests are very different from those of the other regions, and that therefore they should be treated separately by a territorial delegation, since they have had the experience of mixing their affairs with /the interests of/ others working to their disadvantage.”²¹⁷

„Among the foreigners there are all kinds: fugitive criminals, honorable farmers, vagabonds and ne’er-do-wells, laborers, etc. *They all go about with their constitution in their pocket*, demanding their rights and the authorities and functionaries that [their constitution] provides.”²¹⁸ (kiemelés tőlem, K.A.)

Az amúgy is elég komor hangnemű jelentés hatását még fokozta, hogy 1829 végén kormányváltás történt Mexikóban, s a konzervatív, központosítási törekvésekre hajló Anastacio Bustamente került hatalomra.²¹⁹ Hiába volt Stephen Austin jó személyes kapcsolatban mind az új elnökkel (1822-es mexikóvárosi útja óta), mind Teránnal, abbéli véleményükben nem tudta őket megingatni, hogy a növekvő észak-amerikai befolyás Texasban immár Mexikó területi egységét veszélyeztette. Az egyetlen kérdés 1830 tavaszán az volt, milyen konkrét lépéseket kell az új kormánynak tennie a befolyás csökkentésére.

Terán még 1828 márciusában Guadalupe Victoria elnöknek írt jelentésében,²²⁰ majd hazatérése után, 1830 január elején is felvázolt egy javaslattervezetet. Ebben a határvidék ellenkolonizációját javasolta, mexikóiakkal, illetve svájci és német bevándorlókkal. Intézkedéseket sürgetett a Texas és Mexikó többi része közötti kereskedelem fellendítésére, s legfőképpen a mexikói katonai jelenlét növelésére az északnyugati tartományban. A mexikói törvényhozás elé 1830 február elején került a javaslat, s 1830. április hatodikán vált törvénnyé. Azóta is a híres, hírhedt *április hatodikai törvény*ként szerepel minden Texas történetben, s mindenképpen fordulópontot jelentett Mexikó és Texas viszonyában.²²¹

A törvény intézkedett a meglévő *presidiók* (San Antonio, Goliad, Nacogdoches) megerősítéséről, illetve új katonai helyőrségek felállításáról. Hat új erőd (Tenochtitlán, Velasco, Anáhuac, Lipantitlán, Terán és Lavaca) építését kezdték meg az angol-amerikai kolóniák közelében, a csempészet és az illegális bevándorlás megakadályozására. Terán

²¹⁵ Ibid., 98.

²¹⁶ Ibid., 99.

²¹⁷ Ibid., 100.

²¹⁸ Ibid., 100.

²¹⁹ Cantrell, 217

²²⁰ Terán to President Guadalupe Victoria, Letter 1, Béxar, March 28, 1828, in Jackson, 38-39.

²²¹ Cantrell, 217-221.

remélte, hogy a közelükbe települő mexikói farmerek és kézművesek révén önellátó katonai telepek jönnek létre. Ez azonban nem valósult meg. Sőt, 1832-ben a legtöbb csapatot ki is vonták Texasból, mert szükség volt rájuk a fővárosban a politikai válság megoldására.²²²

A törvény érvénytelenítette a nem teljesített *empresario* szerződéseket. Kivételt csupán azok jelenthettek, akiknek sikerült legalább száz családot letelepíteniük. Ilyen ügynök összesen kettő volt, Austin és DeWitt. Ha valamely amerikai Mexikóba kívánt bevándorolni, megtehetette, de a törvény megtiltotta az amerikaiak betelepítését az USA-val közvetlenül határos mexikói területekre. Törvény szerint ugyancsak tilos volt a rabszolgák behozatala Texasba. Vicente Guerrero elnök még 1829. szeptember tizenötödikén felszabadította a rabszolgákat Mexikóban, de a Coahuila-Texas területén végigsöprő tiltakozási hullám miatt végül a tartomány kivételt képezett a szabályozás alól.²²³

3.2. Az 1830. április hatodikai törvény és következményei

Az 1830. április hatodikai törvénnyel szemben mind a liberális *tejanók*, mind az angol-amerikaiak körében ellenállás bontakozott ki. Az angol-amerikaiak két fő csoportra oszlottak: a Háborús Pártra és a Békepártra. Mindkettő nagyobb politikai autonómiát szeretett volna Texasnak, hogy legfontosabb céljaikat elérhessék. Ezek közé tartozott az 1830. április hatodikai törvények visszavonása, a vámszabályok kedvező módosítása, a hatékonyabb igazságszolgáltatási rendszer kiépítése, s a rabszolgaság fenntartása. Alapjában véve ezek gazdasági kérdések voltak, kedvező megoldásuk a termelés növekedésével, s az üzleti lehetőségek javulásával járt volna. Ezek a gazdasági problémák azonban politikai megoldást kívántak, melyet viszont sem a föderális, sem az állami kormányzat nem tudott megtalálni. Ezért a Békepárt, melynek Stephen F. Austin volt az egyik legbefolyásosabb képviselője, azt szerette volna elérni, hogy a mexikói kormány engedélyezze Texas számára a leválást Coahuiláról. A Wharton fivérek vezette radikálisok viszont magától Mexikótól akartak elszakadni.²²⁴

A központi kormányzat és a telepesek közötti első nyílt konfliktusra 1832 nyarán került sor. Miután megtudták, hogy a mexikói hatóságok katonai erősítés küldését tervezik Texasba, egy csoportnyi felfegyverzett texasi (kb. harmincan) megadásra kényszerítette

²²² Weber, *The Mexican Frontier*, 172.

²²³ Weber, *ibid.*, Calvert – De León, *The History of Texas*, 58-59.

²²⁴ Weber, *The Mexican Frontier*, 245, Calvert – De León, *The History of Texas*, 60-61.

Anáhuac kicsiny helyőrségét. Az indok az új, kedvezőtlen vámszabályok érvényesítése volt, de a Háborús Párt abban is reménykedett, hogy az akció felrázza a texasi közvéleményt még mielőtt a centralista erők a tartomány megszállására megérkeznek. Tervük azonban nem vált be. Sőt, Texas szerte elítélték a támadást és az egyes közösségek kormány iránti hűségüket fejezték ki.²²⁵

Ekkor még a legtöbb texasi továbbra is a mexikói politikai kereteken belül képzelte el a jövőt, s békés megoldást keresett. 1832. október elsején, majd 1833. április elsején San Felipe de Austinban találkoztak a texasi közösségek küldöttei, s petíciókat fogalmaztak, melyekben Coahuila és Texas különválását, az 1830-as törvény bevándorlás-ellenes részének visszavonását, illetve vámmentességet kértek. Az 1833-as ülésen elfogadtak egy alkotmányt is, melyet az 1780-as massachusetts-i alkotmány alapján készítettek. Austinra esett a választás, hogy az állami státuszért folyamodó petíciót és az alkotmányt Mexikóvárosba vigye. 1833 április végén indult útnak azzal a meggyőződéssel, hogy ez az utolsó esély a békés megegyezésre. Néhány nappal elindulása előtt egy magánlevélben a következőt írta:

„I have always been opposed to hasty and imprudent measures but if our application fails, I shall say we have exhausted the subject so far as it can be done by mild steps, and that a totally different course ought to be adopted.”²²⁶

A különválást ugyan nem sikerült elérnie, de közbenjárására, illetve a liberális *tejanók* petíciója nyomán, s valószínűleg azért is, hogy a felkelést megelőzzék, a mexikói kongresszus visszavonta az 1830-as törvény bevándorlás-ellenes részét 1834 májusi hatállyal. Szerepet játszott ebben az is, hogy 1833 januárjában a föderalista programmal induló Santa Anna elnökké választásával liberális fordulat történt az országban. A tavasz folyamán Coahuila-Texas törvényhozása számos liberális változtatásról döntött a helyi kormányzás hatékonysága érdekében. Többek között lehetővé tették az angol nyelv használatát a hivatali ügyintézésben, engedélyezték az *empresario* szerződések meghosszabbítását, megnövelték a helyi bíróságok számát, és lehetőséget biztosítottak az esküdtszéki tárgyalásra. Ugyancsak megnövelték a texasi képviselők számát az állam törvényhozásában, s magát Texast három körzetre (*department*) osztották.²²⁷ (4. térkép)

Mindhárom körzetben két új helyőrséget (*garrison*) állítottak fel, egyet a régi spanyol tengely mentén, egyet pedig közel a tengerparthoz. Az erődítmények jól csengő mexikói-indián neveket kaptak: Bexar körzetében San Antonio és Lipantitlan, Brazoriában Tenoxtitlan

²²⁵ Weber, i.m., 248, Calvert - De León, i.m., 61.

²²⁶ SFA to his cousin, Henry Austin, April 9, 1833, idézi Weber, i.m., 246.

²²⁷ Calvert – De León, i.m., 62, Perrigo, *The American Southwest*, 118.

és Velasco, Nacogdoches körzetében Nacogdoches és Anahuac. A terv földrajzi szempontból jó volt, de sem elég katona, sem elég telepes nem volt ahhoz, hogy megfelelően kivitelezhető legyen.

A három új politikai körzet híven tükrözte a kulturális földrajz új jelenségeit.

Bexar hispán körzet maradt. A népesség közel két harmada San Antonióban és környékén koncentrálódott, a többi Goliad, Victoria, San Patricio és Refugio körül. Egy 1834-es hivatalos felmérés egyetlen ranchet sem talált San Antonio és Goliad között! A kevés és egyszerű település sajátos jellemzője volt a város-központú, de állattenyésztésen alapuló gazdálkodás. A társadalom a spanyol időszak jegyeit őrizte: spanyolok, illetve leszármazottaik, valamint meszticek és indiánok alkották, s a hivatalnokok, katonák és papok, állattenyésztő gazdák és szegény parasztok hierarchiája jellemezte.

Nacogdoches körzetében egyértelmű volt az angol-amerikai dominancia. Bizonyos, hogy nem mindegyikük a törvény elől menekült, de elég sokan próbálták meg kihasználni az alig ellenőrzött határzóna kínálta lehetőségeket. A mindössze két város, Nacogdoches és San Augustine, és környékük főleg ilyen típusú bevándorlókat vonzott. A népesség körülbelül hatezer főt ért el, de nem volt szervezett városi társadalom. Tulajdonképpen éppen ez a sajátosság volt az, ami Texas e régiójának fő vonzerejeként szolgált. A korabeli megfogalmazás szerint: „I am convinced that Texas must prosper. We pay no taxes, work no public roads, get our land at cost, and perform no public duties of any kind.”²²⁸

A Neches és a Trinity folyó mentén, még jóval az *empresariók* előtt sok önkényes földfoglaló telepedett le. A Vörös folyó völgyében trapperek és kereskedők jelentek meg, és néhány család, akik ugyan kunyhót építettek maguknak, s megtisztítottak egy darab földet, de legalább annyira a vadászatból éltek, mint a földművelésből. A kereskedelmi útvonalaktól meglehetősen távol laktak, de tartották a kapcsolatot az Arkansas, Tennessee és Kentucky területén élő rokonokkal és barátokkal. Kifejezetten *frontier* társadalom volt ez, nélkülözött bármilyen központi irányítást – nem a város volt a jellemző, hanem a laza rokoni szálakkal összefűzött határvidéki közösség. Kelet-Texas tehát földjét tekintve mexikói volt, de kultúráját tekintve angol-amerikai. Megtalálható volt itt a fél-indián vadász és kereskedő, a becsületes telepes és a földspekuláns, a whisky-vel házaló és a vándorprédikátor, és a délnyugati határvidék minden más klasszikus figurája.²²⁹

Bexar és Nacogdoches között feküdt Brazoria körzete, mely intézményi kereteit tekintve mexikói volt, de tartalmában angol-amerikai. Népessége nagyrészt *empresariók*

²²⁸ Idézi Meinig in *Imperial Texas*, 34.

²²⁹ Meinig, *Imperial Texas*, 34-35.

közvetítésével érkezett. A telepeseket részben toborozták, bizonyos fokig szelektálták, és számukra a földet kijelölték – ez jelentős különbség volt a Trinitytól keletre eső terület ellenőrizetlen bevándorlásához képest. Viszonylag sok megbízható, dolgos telepes volt köztük, s néhányuk elég tehetős is. Biztosan voltak olyanok, akik legalább annyira szerettek volna földet szerezni, mint menedéket találni, de nem ez volt a jellemző. Következésképpen stabilabb társadalom alakult ki, mint Nacogdochesben, s tagjai nagyobb hangsúlyt fektettek a gazdasági fejlődésre, magántulajdonuk gyarapítására.

A városok alaprajzában volt némi mexikói hatás, de alapvetően angol-amerikai sajátosságok jellemezték őket. San Felipéről például azt írta egy mexikói utazó: „the houses are not arranged systematically so as to form streets; but on the contrary, lie in an irregular and desultory manner.”²³⁰ 1834-ben pedig azt írta egy másik, hogy a város nem nőtt jelentősen „because the Anglo-Americans do not like to build large towns where there is land for expansion.”²³¹ Voltak azért növekvő városok is, például Brazoria, Columbia és Matagorda, de ezek is tükrözték az angol-amerikai *frontier* jellegzetességeit.²³²

Így a mexikói Texas tizenöt év alatt átalakult két különböző regionális kultúrából hárommá. Legtöbb közös tulajdonsága Brazoriának és Nacogdochesnek volt, s végül kettőjük súlya és földrajzi elhelyezkedése meghatározta a texasi forradalom menetét. Az az eltérés, ami népesség és terület tekintetében jellemezte a régiókat, Bexar viszonylag keskeny sávjában élő mintegy négy ezer és a két másik terület több mint húsz ezer lakosa között, bizonyosan számított a végkimenetelnél. Talán nem pusztán véletlen, hogy az angol-amerikaiak két nagy veresége, az Alamónál és Goliadnál, az angol-amerikai települések peremén történt, míg végső győzelmük San Jacintónál, mélyen azon a területen belül, ahol többségben voltak.²³³

3.3. A feszültségek növekedése

Az 1830. április hatodikai törvény visszavonását követően átmenetileg nyugalmasabb időszak következett Texasban, s ez a Békepárt sikerét jelentette. Ekkor azonban váratlan dolog történt vezetőjükkel. Stephen F. Austin már hazafelé tartott Mexikóvárosból, amikor 1834 januárjában Saltillóban letartóztatták, s visszavitték a fővárosba. Indokként 1833

²³⁰ Sánchez, 271, in Sánchez, José María, „A Trip to Texas in 1828”, translated by Carlos E. Castañeda, SWHQ, 29 (April, 1926), 249-288.

²³¹ Almonte, p. 199, in Almonte, Juan N., „Statistical Report on Texas, transl. By C. E. Castañeda, SWHQ, 28 (January, 1925), 177-221.

²³² Meinig, *Imperial Texas*, 36.

²³³ Meinig, i.m., 37

október elején San Antonio városi tanácsához írt levele szerepelt, melyben a Coahuilától való elszakadás megszervezését sürgette:

„I hope that you will not lose one moment in sending a communication to all the Ayuntamientos of Texas, urging them to unite in a measure to organize a local government independent of Coahuila, even though the general government withholds its consent.”²³⁴

A levelet természetesen továbbították a központi kormányzathoz, ahol hangnemét igen veszélyesnek ítélték, s azonnal elrendelték Austin letartóztatását.

„[It] contains certain statements capable of promoting ... a scandalous revolution, especially if it succeeds in being presented in the *Villa* that bears his name [San Felipe de Austin] before the Superior Government of this State dictates the necessary measures to suffocate in the cradle such very dangerous principles.”²³⁵

A korai Texas történetének egyik legismertebb és legbefolyásosabb személyiségét, a mexikói kormánnyal mindig is megegyezésre törekvő Austint 1834. decemberéig tartották fogva. Ekkor is csak óvadék ellenében hagyhatta el a börtönt, de a fővárost csak azt követően, hogy a mexikói kongresszus 1835 májusában általános amnesztiát hirdetett.²³⁶

Közben pedig újabb fordulat történt a mexikói belpolitikában. Antonio Lopez de Santa Anna, aki alelnökét, Gómez Faríast használta arra, hogy a gyökeres változást jelentő liberális reformokat az országban bevezesse, miközben ő maga egy időre látszólag visszavonult a politikától, 1834 tavaszán váratlanul visszatért Mexikóvárosba, s átvette a hatalmat.

Antonio Lopez de Santa Anna

²³⁴ SFA to Ayuntamiento of Béxar, October 2, 1833, AP, 1007-8.

²³⁵ Francisco Vidaurri y Villaseñor to Most Excellent Sir [Secretary of War?], December 11, 1833, idézi Cantrell, 278.

²³⁶ Perrigo, 118, Cantrell, 305, Weber, 247.

Minthogy a reformok hatalmas ellenállást váltottak ki az egyház és a hadsereg köreiben, Santa Anna újabb, ezúttal konzervatív fordulatot hajtott végre, s a saját kezében összpontosította a hatalmat. Centralistákból új kongresszust állított fel, feloszlatta az egyes államok törvényhozó testületeit, az államok véderejét (*state militias*) minimálisra csökkentette, s a közigazgatási rendszert is teljesen átszervezte, az államok helyett kerületeket alakítottak ki.²³⁷

A centralista fordulat politikai válságot idézett elő Coahuila-Texasban. Saltillo helyett még 1833-ban Monclova lett az állam fővárosa, s az ottani liberális politikusok nem fogadták el Santa Anna új kormányát 1834 nyarán. Erre válaszként a Saltillóban lévő politikusok Santa Anna mellett foglaltak állást, s létrehoztak egy rivális állami kormányt, azt remélve, hogy Santa Anna megjutalmazza majd őket hűségükért, s visszanyerhetik a főváros státuszt. A két kormány alatt azonban az állam anarchiába sülyedt, s Monclovában fegyveres megmozdulások törtek ki.²³⁸

Az erőszakos cselekedetek hamarosan áterjedtek Texasra is.

Hiába született több kormány iránti hűségnyilatkozat 1835 nyarán, ezek nem tudták meggyőzni Mexikó katonai parancsnokságát, hogy az elégedetlenkedőket békés úton le lehet szerelni. Számukra az Anáhuac elleni támadás a régen várt lázadás kezdetét jelezte, s megerősítette őket abbéli szándékukban, hogy erősítést küldjenek Texasba. Miután letörték a federalista ellenállást Zacatecasban és Monclovában, erőiket a Texas elleni hadjáratra mozgósították. Minthogy azonban tudták, hogyan viszonyulnak a texasiak a katonai megszálláshoz, illetve számos olyan texasi volt, aki ténylegesen hű maradt a kormányhoz, biztosították a texasiakat, hogy a katonaság tiszteletben fogja tartani a törvénytisztelő polgárok jogait.²³⁹ Hűségük bizonyosságaként azonban azt követelték a texasi hivatalnokoktól, hogy tartóztassák le a bajkeverőket, például William Travist és az Anáhuac elleni támadás több más vezetőjét, a federalista monclovai törvényhozás képviselőit, például Austin korábbi titkárát és társát Samuel May Williams-et, valamint a Yucatán félsziget liberális politikusát Lorenzo de Zavalát, aki 1835-ben menekült Texasba. A texasi hatóságok azonban egyetlen embert sem tartóztattak le a lázadók közül, így a mexikóiak felkészültek a csapatok északra küldésére, hogy elejét vegyék a további federalista szervezkedésnek. Ahogy Ugartechea, Coahuila-Texas főparancsnoka fogalmazott:

²³⁷ Cantrell, 300, Semo, *México, un pueblo en la historia*, 124-125, Salvat, Juan – Rosas, José Luis, *Historia de México*, Salvat Editores de México, 1986, Tomo 10, 1772.

²³⁸ Weber, *The Mexican Frontier*, 247-248.

²³⁹ Ibid., 249.

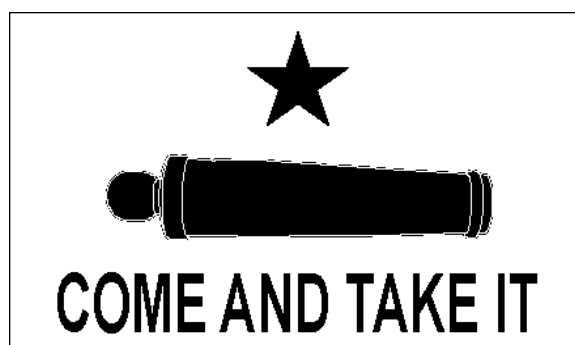
„If such proceedings were to remain unpunished, it would be believed that the Mexican Nation is unjust or perhaps that she wanted force and energy sufficient to make herself respected”.²⁴⁰

A készülő centralista „invázióról” szóló hírek, melyekhez még olyan híresztelések is társultak, hogy a mexikóiak fel fogják szabadítani a rabszolgákat, rabigába hajtják a texasziakat és olyan pusztítást végeznek, mint Zacatecasban, oly mértékben egyesítették a Háborús és a Békepártot, mint korábban még soha.

Eközben a Békepárt legbefolyásosabb tagja, Stephen F. Austin is visszatért Texasba. Immáron meg volt győződve arról, hogy a federalizmus sorsa megpecsételődött. Szeptember nyolcadikai beszédében azt jósolta, hogy „the inevitable consequence of sending an armed force to this country would be war.”²⁴¹ Unokahúgának írt levelében pedig már arra utalt, hogy Texasnak teljesen el kell szakadnia Mexikótól. Végso következtetése még ennél is tovább ment, mert kijelentette: „the fact is, we must, and ought to become a part of the United States.”²⁴²

3.4. A texasi függetlenségi háború

Amikor a centralista erők kora ősszel Texasba érkeztek, általános ellenállásba ütköztek. Gonzalesnél a telepesek megtagadták egyetlen ágyújuk átadását a mexikói katonáknak. Zászlójukon a „Gyertek és vegyétek el!” (*Come and Take It!*) felirattal, a lázadók az ágyút a kormányerők ellen fordították, s október másodikán megfutamították őket.

Egy héttel később Goliad erődjét foglalták el a felkelők. Október végén pedig, Austin vezetésével San Antoniót vették ostrom alá, melyet Cos tábornok, a keleti belső provinciák

²⁴⁰ Idézi Weber, i.m., 249.

²⁴¹ SFA Address in Brazoria, in Barker, ed., *The Austin Papers*, III, 118.

²⁴² Austin to Mary Holley, New Orleans, August 21, 1835, in Jenkins, ed., *Papers of the Texas Revolution*, I, 361-362.

főparacsnoka (*Commanding General of the Eastern Provincias Internas*) nem sokkal korábban foglalt el 7-800 katonával. Utánpótlásukat azonban a texasiak elvágták, így december tizenegyedikén, öt napos szemtől szembeni, házról házra folyó utcai harc után megadásra kényszerültek egy kisebb, körülbelül 300 fős texasi erő előtt. A győzedelmes texasiak szabad elvonulást engedélyeztek Cos és csapatai számára, miután szavukat vették, hogy nem tesznek olyat, ami ellenkezik az 1824-es alkotmánnyal.²⁴³

Eközben, 1835 november elején, a federalista rendszer széthullásának tudatában Brazos és Nacogdoches körzetének tizenkét városából ötvenöt küldött gyűlt össze „Konzultációra” San Felipe de Austinban. Heves viták után 1835. november hatodikán egy ideiglenes kormány felállításáról döntöttek, majd pedig kiadtak egy feltételes függetlenségi nyilatkozatot (*conditional declaration of independence*). Az amerikai függetlenségi nyilatkozatra emlékeztető pontokban kijelentették, hogy a centralisták „dissolved the Social Compact which existed between Texas and other Members of the Mexican Confederacy”. Elítélték Santa Anna zsarnoki rendszerét, s az ember „természetes jogaira” hivatkozva kijelentették, hogy a texasiak meg fogják védeni szabadságjogaikat és az 1824-es alkotmányt. Segítséget ajánlottak minden mexikóinak, aki csatlakozik a katonai despotizmus elleni küzdelemhez.

Sajátos érvelést alkalmazva a küldöttek hűséget esküdtek a nemzetre „so long as that nation is governed by the Constitution of [1824] ...” Mivel azonban ez az alkotmány már nem volt érvényben, Texas bejelentette jogát, „to withdraw from the Union, to establish an independent Government”. Azáltal, hogy egy hatályon kívül helyezett alkotmányhoz való hűségüket deklarálták, a texasiak egyszerre nyilváníthatták ki függetlenségüket, s kelthették a hűség látszatát.²⁴⁴

Texas ekkor már háborúban állt. A béke nem tűnt választási lehetőségnek, ezért sok texasi az azonnali függetlenségi nyilatkozat mellett foglalt állást. Többségük azonban elfogadta a november hetedikéi federalista párti deklarációt, valószínűleg abban reménykedve, hogy így elnyerik a mexikói liberálisok támogatását, s időt nyernek, hogy az Egyesült Államoktól is segítséget szerezzenek. A küldöttek háromfős delegációt (melynek Austin is tagja volt) indítottak az Egyesült Államokba, hogy puhatolózzanak a függetlenség kinyilvánítása, illetve az esetleges annexió kapcsán várható reakcióval kapcsolatban.²⁴⁵ Ezen kívül döntöttek egy önálló haderő felállításáról, s parancsnokává Sam Houstont választották.

²⁴³ Weber, i.m., 250, Richardson, *Texas, The Lone Star State*, 103-105.

²⁴⁴ Weber, i.m., 245, Richardson, 106-107.

²⁴⁵ Weber, i.m., 250, Richardson, 107.

Elfogadtak egy tervet az ideiglenes kormány összetételéről. A kormányzó és helyettese mellett egy általános tanács felállításáról határoztak, melybe minden város egy főt delegált.

A „Konzultáció” november 14-én oszlott fel, de tagjai megegyeztek, hogy 1836. március elsején ismét találkoznak.²⁴⁶ Azt mondhatjuk, hogy a testület több kérdésben alapvető fontosságú határozatot hozott, néhány döntése azonban átmenetileg kedvezőtlenül befolyásolta a texasiak helyzetét. Legjobb szándékuk ellenére megfosztották Texast két igen jelentős személyiség szolgálatától. Igaz, hogy Austin híres volt diplomáciai érzékéről, ezért logikusnak tűnt, hogy ő utazzon az Egyesült Államokba, de igen nagy szükség lett volna rá Texasban is. Potenciális vezetője lehetett volna az ideiglenes kormánynak. Houston főparancsnokká történő kinevezésével pedig az volt a probléma, hogy még nem volt hadserege. Ráadásul, nem megfelelően határozták meg a kormányzó és az általános tanács hatáskörét és egymáshoz való viszonyát sem. S míg Henry Smith, a megválasztott kormányzó inkább a Háborús Párt programjával szimpatizált, a tanács inkább a mérsékeltebb Békepárt terveit támogatta. Ez igen komoly belső ellentétekhez vezetett, s egy idő után megbénította az ideiglenes kormány működését.²⁴⁷

Miközben a texasiak egymással vitáztak, Santa Anna parancsára a mexikói seregek közel hatezer katonával a Rio Grande irányába, Texas megregulázására indultak.²⁴⁸ A főszereg 1836. február tizenhatodikán kezdte meg az átkelést a Rio Grandén, s San Antonio felé vette az irányt. Santa Anna bosszút akart állni a Cos által elszenvedett vereségért. Csapatai február huszonharmadikán érték el a várost. A régi San Antonio de Valero missziót, vagy ismertebb nevén az Alamót William Travis védte alig kétszáz emberrel. Többször is üzent segítségért, de hiába. Február huszonnegyedikén kérését „Texas népéhez és a világ minden amerikaijához” (*To the People of Texas and All Americans in the World*) intézte. Tudatta velük, hogy Santa Anna több mint ezer katonával ostrom alá vette az Alamót, s védőit megadásra szólította fel. Ő azonban ágyútűzzel válaszolt, s ha kell a végsőkéig kitart, hiszen ezzel tartozik a hazájának.

²⁴⁶ Richardson, 107.

²⁴⁷ Richardson, 107-108.

²⁴⁸ Richardson, 109, Perrigo, 121.

„The enemy has demanded a surrender at discretion; ... I have answered the summons with cannon shot, and our flag still waves proudly from the walls. I shall never surrender nor retreat! ... I am determined to sustain myself as long as possible, and die like a soldier who never forgets what is due to his own honor or that of his country. - VICTORY OR DEATH.”

William Travis

Március harmadikán, utolsó segélykérő üzenetét Travis már a Konvencióhoz küldte, mert azt remélte, hogy a képviselők megegyezése alapján ekkor ül újra össze a testület. Abban bízott, hogy a Konvenció kiad egy függetlenségi nyilatkozatot. Valójában azonban társaival még az 1824-es alkotmány által létrehozott federalista kormányért harcolt, s halt meg, nem tudván arról, hogy a függetlenség kinyilvánítására már sor került. Március hatodikán Santa Anna katonáival végső rohamra indult, s bevette az erődítményt. Texasi oldalon mindössze néhány túlélő maradt. A források szerint csupán egy katona, egy mexikói nő és gyermekei, s két rabszolga. Azok, akik a küzdelemben életüket veszítették, hőssé váltak, s ettől kezdve a „Remember the Alamo” csatakiáltás a függetlenségért harcoló texasiak öntudatát erősítette.²⁴⁹

Alamo

²⁴⁹ Richardson, 109-112.

Az Alamo ostroma idején, a Konvenció 1836. február elsején megválasztott küldöttei egy nemrég alapított városban, Washington-on-the-Brazosban találkoztak. Az ötvenkilenc képviselőből ötvenkettő az Egyesült Államokból származott. Egy Angliából, egy Írországból, egy Kanadából, egy Skóciából jött, s három mexikói volt köztük, akik közül ketten – José Antonio Navarro és José Francisco Ruíz – Texasban születtek. 1836. március elsején nyílt meg az ülés. Rögtön az első nap elnököt választottak, s George C. Childress vezetésével kijelöltek egy öttagú bizottságot a függetlenségi nyilatkozat megfogalmazására. A dokumentumot másnap egyhangú szavazattal elfogadták.²⁵⁰

A deklaráció szerkezete és érvelése sok tekintetben hasonlít az amerikai függetlenségi nyilatkozatra. Első felében megállapításokat találunk a polgári kormányzat feladatairól és felelősségéről, illetve arról, hogy a mexikói kormány mindezeket hogyan szegte meg. Ellentétben a közösség által ráruházott jogokkal, nem védte meg az emberek életét, szabadságát és tulajdonát. Hatályon kívül helyezte és erőszakkal megváltoztatta a szövetségi köztársaság alkotmányát, s helyette központosított, katonai despotizmust vezetett be. Amikor pedig a texasiak ez ellen tiltakoztak, képviselőiket börtönbe zárták, s katonaságot küldtek az új rendelkezések végrehajtására. Ezek után, önvédelemből, s a polgárok elidegeníthetetlen jogát érvényesítve, a texasiak saját kezükbe veszik sorsuk irányítását, új kormányt hoznak létre boldogulásuk és boldogságuk biztosítására.

A dokumentum második felében a képviselők igazolni kívánták a világ közvéleménye számára cselekedetük jogosságát, ezért felsorolták mindazokat a sérelmeket, amelyek az angol-amerikaiakat a mexikói kormány részéről érték. Ezek között elsőként szerepelt az a tény, hogy ők a mexikói kormány invitálására érkeztek Texasba, egy meglévő alkotmány keretei között, mely garantálta számukra mindazokat a jogokat, melyeket az Egyesült Államokban élveztek. A kormány azonban megsemmisítette ezeket a politikai garanciákat amikor Antonio Lopez de Santa Anna tábornok vette át a hatalmat. Texas jóléte Coahuila érdekeinek volt alárendelve, s hiába kérvényezték az önálló állami státuszt, csak elutasításban volt részük. Ügyeiket a távoli fővárosban Saltillóban kellett intézniük, ráadásul spanyolul. A kormány nem biztosította számukra az egyik alapvető polgári szabadságjogot, a bírói tárgyalást. Nem alakította ki a közoktatás rendszerét sem, ami pedig a felvilágosult gondolkodásnak és az önkormányzatiság fenntartásának elengedhetetlen feltétele. Megtagadta a lelkiismeret szabadságának jogát, amikor kötelezővé tette a katolikus vallás gyakorlását. A

²⁵⁰ „The Texas Declaration of Independence”, March 2, 1836, in Wallace and Vigness, *The Documents of Texas History*, 98-99.

telepeseket fegyvereik átadására szólította fel, ugyanakkor támadást indított Texas ellen, az indiánokat pedig a határvidék védtelen lakóinak lemészárlására bízta.

A mexikói kormány az angol-amerikaiak Texasba érkezése óta sorozatos válságokat élt át, gyenge, korrupt és zsarnoki volt.

Mindezen okokból a texasiak fegyvert ragadtak a nemzeti alkotmány védelmére. Mexikói testvéreiket is segítségül hívták, de eddig nem kaptak tőlük választ, ami arra enged következtetni, hogy ők belenyugodtak szabadságjogaik lerombolásába és a katonai kormányzat felállításába. Ez azt is jelenti, hogy a mexikóiak alkalmatlanok a szabadságra és az önkormányzatra.

Az érvek és sérelmek felsorolása után került sor a dokumentumban a Texast Mexikóhoz kapcsoló politikai kötelék felbontására és a szabad, szuverén és független köztársaság létrehozásnak kinyilvánítására.

A texasi függetlenségi nyilatkozat kétségkívül az amerikai mintájára, s a felvilágosodás jegyében és érvrendszerének felhasználásával született. A dokumentum első felében tett utalások az ember elidegeníthetetlen jogaira, a társadalmi szerződésre, s az ellenállás jogosságára ezt támasztják alá. A felsorolt sérelmek nagyrészt valóságok voltak, ezt a korábbi fejezetekben leírt események igazolják. Talán két kérdés az, melyben erősen túlzott a nyilatkozat fogalmazója. A mexikói kormány természetesen nem tett lépéseket arra, hogy a „kegyetlen indiánokat” a határvidék kiszolgáltatott lakói ellen fordítsa. Igaz, kellő védelmet sem tudott nyújtani számukra.

A vallásszabadság megtagadása és a katolikus hit erőszakos kényszere pedig legfeljebb papíron létezett, de a valóságban bizonyosan nem tudta érvényesíteni a mexikói hatóság. Az 1824-es Kolonizációs Törvény ugyan arra kötelezte a kormányt, hogy „kellő számú papot biztosítson” a telepesek számára, ezt azonban nem tudta megvalósítani. Így azután a Texasban élők nem is tudták a törvényben előírt katolikus vallást gyakorolni. Viszont – szintén papok híján - protestáns szertartáson sem tudtak részt venni, amit a törvény egyébként tiltott. Ezért nem egyszer előfordult, hogy Austin kolóniáján például az angol-amerikai telepesek maguk celebrálták a szertartásokat születés, esküvő és temetés esetén, s ezek szinte sosem részesültek hivatalos megerősítésben. Alkalmanként a telepesek meghallgathatták a vidéken járó vándorprédikátorokat, de 1836 előtt csupán egy esetben volt olyan papjuk, aki köztük is lakott. Az ír születésű, igen liberális gondolkodású Michael

Muldoon atya 1831-1832-ben szolgált San Felipe de Austinban. A katolicizmust azonban soha senki nem erőszakolta rá az angol-amerikai telepesekre.²⁵¹

A sérelmek sorát záró gondolat, miszerint a nemzeti alkotmány védelmében ragadtak fegyvert az angol-amerikaiak, de a mexikóiak eddig nem csatlakoztak hozzájuk, mert „alkalmatlanok a szabadságra”, ellentétben a dokumentum első felének felvilágosult érvelésével, inkább a korabeli faji előítéleteket tükrözi.

Eltekintve azonban e néhány kérdéstől, összességében azt mondhatjuk, hogy a függetlenségi nyilatkozatban felsoroltak igazolhatták a Mexikótól való elszakadás jogosságát.

A képviselők ezután hozzáláttak Texas új alkotmányának elkészítéséhez. Az USA és több államának alkotmányát is felhasználva, két hét alatt, 1836. március tizenhatodikára készült el a dokumentum. Sajátos texasi jellegzetessége lett, hogy az elnököt három évre választhatták – kivéve az elsőt, akit csak két évre -, egymás utáni két cikluson keresztül senki sem lehetett elnök, s a kongresszus beleegyezése nélkül az elnök nem vezethette csatára a hadsereget. Minden családfő egy *league* és egy *labor* földre tarthatott igényt, s legalizálták a rabszolgaság intézményét, de az afrikai rabszolgákkal történő kereskedelmet kalózkodásnak nyilvánították.²⁵²

A küldöttek még március negyedikén Sam Houston választották az összes szárazföldi texasi erő főparancsnokává (*Commander in Chief of all the land forces of the Texan Army, both regulars, volunteers, and militia, while in actual service*). Március hatodikán, amikor Travis segélykérő levele megérkezett, többen azt javasolták, hogy zárják be az ülést, s siessenek az Alamo felmentésére. Houston azonban egy hosszú beszédben meggyőzte a képviselőket, hogy a kormány felállítása elsőbbséget kell, hogy élvezzen. Így március tizenhatodikáról tizenhetedikére virradó éjszaka, feloszlásuk előtt, a képviselők az alkotmány életbelépéséig egy *ad interim* kormányt választottak.

²⁵¹ Weber, *The Mexican Frontier*, 79-80.

²⁵² „The Constitution of the Republic of Texas”, March 17, 1836, in Wallace and Vigness, *The Documents of Texas History*, 100-106.

Az elnök David G. Burnet lett, az alelnök pedig a mexikói Lorenzo de Zavala. Ők hajnali négy órakor letették a hivatali esküt. Néhány órával később a Konvenció feloszlott.²⁵³

David J. Burnet

Lorenzo de Zavala

Mialatt a képviselők kidolgozták a Texasi Köztársaság működésének politikai kereteit, a harc a mexikói hadsereggel tovább folytatódott. Ebben a helyzetben David G. Burnet kiáltványt intézett a texasiakhoz, melyben a haza védelmére hívta őket:

„Your country demands your aid. The enemy is pressing upon us. Families, the wives and children of your neighbours, are driven from their firesides, and compelled to take shelter in woods and forests, while the enemy gathers confidence and audacity from every disaster we encounter. Under these circumstances, equally reproachful to our national character, and dangerous to our national existence, too many citizens are lingering in idleness and lethargy at home or ingloriously flying before the enemy, whom we have heretofore affected to dispise. Is it possible that the free citizens of Texas, the descendants of the heroes of 76 can take panic at the approach of the paltry minions of a despot, who threatens to desolate our beautiful country? Let us rather 'rush to the rescue'. Let every man able to poise a rifle or wield a sabre *fly to the army*, and soon, very soon your families will be safe. Our country cleansed from the pollution of every hostile fort, and the 'bond of promise' will smile benignantly over the land. Fellow citizens! The Blood of the martyrs of freedom, the heroes of the 'Alamo' call aloud for vengeance.”²⁵⁴

A texasiak mozgósítására sürgősen szükség volt. Az Alamo elfoglalása után Santa Anna katonái egy részét egy közel négyszáz fős önkéntes texasi csapat ellen küldte, melyet James W. Fannin vezetett. Az ütközetre Goliad mellett került sor. A mexikóiak megadásra kényszerítették a texasiakat, de a fegyverletételért cserébe szabad elvonulást ígértek. Ehelyett

²⁵³ Richardson, 114-115.

²⁵⁴ David G. Burnet's Address to the citizens of Texas, March 29, 1836, idézi Wexler, in *Westward Expansion, An Eyewitness History*, 133.

azonban Santa Anna a foglyok kivégzését rendelte el, akiket 1836. március huszonhetedikén mindenféle bírói tárgyalás nélkül lemészároltak.²⁵⁵

Közben azonban Sam Houston sem tétlenkedett. Hozzálatott a hadsereg toborzásához és megszervezéséhez. Gonzales közelében már körülbelül négyszáz katonája volt, de tudta, hogy a mexikói fősereggel való megütközéshez még további felkészülésre van szüksége, ezért visszavonult kelet felé. A megrettent texasiak közül sokan elmenekültek San Antonióból, sőt, az ideiglenes kormány is elköltözött, s átmenetileg a Galvestoni-öböl partján fekvő Harrisburg lett az új főváros. Houston terve viszont működni látszott. Seregéhez egyre többen csatlakoztak, nemcsak texasiak, hanem önkéntes egységek érkeztek Mississippi, Kentucky és Ohio államból is.²⁵⁶ A katonák elszántságáról a következőképpen írt a főparancsnok:

„The troops are in fine spirits, and now is the time for action. We will use our best efforts to fight the enemy to such advantage as will insure victory, though the odds are greatly against us. I leave the results in the hands of an all-wise God, and I rely confidently upon His providence. My country will do justice to those who serve her. The right for which we fight will be secured, and Texas will be free.”²⁵⁷

Ezalatt viszont Santa Anna megosztotta erőit, s egy részét – körülbelül ezeröttszáz katonát - kelet felé vezette, hogy üldözőbe vegye a visszavonuló texasiakat. A mai Houstonhoz közel, a San Jacinto folyó partján a texasiak nyolcszáz fős serege azonban meglepte, s 1836. április huszonegyedikén teljesen megsemmisítette a centralistákat. Santa Anna elmenekült a csata helyszínéről, de fogságba ejtették és arra kényszerítették, hogy a velascói szerződésben²⁵⁸ ismerje el Texas függetlenségét és egyezzen bele a mexikói csapatok Rio Grande mögé történő visszavonásába. Habár Mexikó sosem ratifikálta a szerződéseket, Texas függetlensége tulajdonképpen megvalósult.²⁵⁹ (5, 6. térkép)

²⁵⁵ Perrigo, 123.

²⁵⁶ Perrigo, ibid. Érdemes megjegyezni, hogy később a mexikói kormány ezért tiltakozását fejezte ki, arra hivatkozván, hogy az USA beleavatkozott a küzdelembe. Az igaz, hogy Jackson elnök nem adott ki semlegességi nyilatkozatot, de reguláris amerikai erők sosem érkeztek Texas megsegítésére.

²⁵⁷ Sam Houston to Colonel Rusk, letter of April 19, 1836, idézi Wexler, in *Westward Expansion*, 134.

²⁵⁸ „The Treaty of Velasco”, May 14, 1836, in Wallace and Vigness, *The Documents of Texas History*, 117-118, Salvat – Rosas, *Historia de México*, Tomo 10, 1773-1774.

²⁵⁹ Perrigo, 124, Weber, *The Mexican Frontier*, 251, Semo, 125, Sierra, Justo, *Evolución política del pueblo mexicano*, Obras Coimpletas tomo XII, UNAM, México, 1977, 215-216, Vázquez - Meyer, *México frente a Estados Unidos*, 49.

Santa Anna fogságba ejtése

The contracting parties
Sign this Instrument
for the above mentioned
purposes, by duplicate,
at the Port of Velasco
this fourteenth day of
May 1826.

David G Burnett

Ant. Lopez y
Anta Anna

Dr. Williams

Secy of State

W Bailey Hardeman
Secy of Treasury

Dr. Grayson Atty General

Y. n. la Anta Anna
y el conde de Valasco
firmen por duplicado las
partes conguantes en el
Puerto de Velasco a 14 de
Mayo de 1826—

Ant. Lopez y
Anta Anna

David G Burnett

Dr. Williams

Secy of State

W Bailey Hardeman
Secy of Treasury

Dr. Grayson Atty General

a velascói szerződés aláírói

3.5. A texasi függetlenségi háború értelmezése

Más tartományok centralista ellenes felkeléseivel ellentétben a texasi teljes elszakadással végződött. Mexikó kudarcának számos oka lehetett. A Spanyolországtól való függetlenség elnyerése után a fiatal köztársaság számos belső problémával küzdött. Alkotmánya föderális és demokratikus kereteket határozott meg, de a gyarmati örökség és hagyományok miatt ezt nem volt könnyű a gyakorlatban megvalósítani. Az állam, a hadsereg és az egyház vezetői közötti hatalmi harcok, a föderalizmus és centralizmus hívei közötti összetűzések, a tapasztalatlan, s nem egyszer korrupt tisztségviselők hibái, illetve visszaélései megakadályozták a politikai stabilitás kialakulását. Ráadásul sorozatosak voltak a gazdasági válságok is. Ezért szinte lehetetlenné vált, hogy az egyébként gyéren lakott határvidéki tartományokra kellő figyelmet tudjon fordítani a kormány. Nem tudott sem erős gazdasági kötelékeket, sem megfelelő intézményi kereteket kiépíteni, ezek hiányában viszont nem lehetett a távoli területeket integrálni.²⁶⁰

Ráadásul Texas, az északnyugati határvidéki tartomány, az expanzióra törekvő Egyesült Államokkal volt határos. Az angol-amerikaiak folyamatosan érkeztek a területre, s számuk jelentősen meghaladta a *tejanóké*t. Mindaddig együttműködtek a mexikói kormánnyal, míg az biztosította számukra az olcsó föld szerzésének lehetőségét, de igazán nem szólt bele dolgaik intézésébe. Amikor azonban a centralista fordulatot követően a mexikói kormány kísérletet tett egy szigorúbb politika érvényesítésére, s a mexikói katonai parancsnokság jelentős erőket küldött a tartományba, a nyílt ellenállás mellett döntöttek. A központosító intézkedések a texasiak összefogását segítették elő.

A texasi forradalom²⁶¹ vezetése szinte teljes mértékben az angol-amerikaiak kezében volt. Közös sérelmeikre közös megoldást próbáltak keresni, s már munkált bennük valamiféle azonosságtudat, az ugyanazon közösséghez, hasonló gyökerű kultúrához és politikai hagyományokhoz való tartozás érzése, egyfajta korai nacionalizmus. A sikeresen megvívott függetlenségi háború, s az önálló köztársaság létrehozása ezt az érzést még tovább erősítette.

Minthogy nagyrészt angol-amerikaiak voltak a felkelés kezdeményezői, könnyen azt a következtetést lehetne levonni, hogy egyszerű etnikai konfliktus volt. A korai Texas történetével foglalkozó munkák egy része ezért azzal magyarázta a függetlenségi háború

²⁶⁰ Weber, David J., „'From Hell Itself': The Americanization of Mexico's Northern Frontier, 1821-1846”, in *Myth and the History of the Hispanic Southwest*, 107-115.

²⁶¹ Az Amerikai Egyesült Államok függetlenségi háborújáról szóló történeti munkákhoz hasonlóan az angol nyelvű terminológia gyakran – sőt, Texas esetében szinte kizárólag – a *revolution* = *forradalom* kifejezést használja az eseményekre történő utaláskor. Az angol szóhasználatot néhány esetben magam is átvettem.

okait, hogy jelentősek voltak a két népcsoport között lévő kulturális és faji különbségek. Ahogy Eugene C. Barker 1911-ben fogalmazott:

„At the close of the summer in 1835 the Texans saw themselves in danger of becoming the alien subjects of a people to whom they deliberately believed themselves morally, intellectually, and politically superior”²⁶²

„Had there been no atmosphere of racial distrust ... a crisis might not have followed. Mexico might not have thought it necessary to insist so drastically on unequivocal submission, or the colonists might not have believed so firmly that submission would endanger their liberty.”²⁶³

Hasonló megállapítások találhatók William C. Binkley 1952-ben készült elemzésében is.²⁶⁴ Ez azonban nem feltétlenül jelenti azt, hogy a hangsúlyt az etnikai konfliktusra helyezték. Ehelyett inkább a félreértések és bizalmatlanság általános légköre volt az, amit leírtak az amerikaiak és mexikóiak kapcsolatát vizsgálva. Szerintük ez volt az, ami végül lehetetlenné tette a kompromisszumot, amikor 1835 válsága elérkezett.

A kölcsönös félreértésen alapuló „kulturális konfliktus” tézisé az 1930-as években a szociológus Samuel H. Lowrie alakította ki,²⁶⁵ akinek nézetét Cecil Robinson is megerősítette 1968-ban.²⁶⁶ Habár megjegyezték, hogy békés volt a viszony az amerikaiak és a mexikóiak között a korai Texasban, mégis mindketten úgy vélték, hogy ettől függetlenül léteztek mélyen gyökerező, illetve tudatalatti kulturális különbségek. Ezek a különbségek alapvető ellentéteket okoztak a két csoport tagjainak viselkedésében. A kulturális különbség szerintük leginkább a politikai szférában került előtérbe, hiszen eltérő volt a véleményük a vallásszabadság, a rabszolgaság és faji megkülönböztetés, illetve az igazságszolgáltatási intézmények, politikai jogok és kormányzati forma kérdéséről.²⁶⁷

Az 1980-as években a New Western History történészutatói révén árnyaltabb kép megrajzolása kezdődött el, de még mindig jelentek meg olyan munkák is, melyek a faji különbségek és előítélet szerepét jelölték meg a texasi függetlenségi háború fő mozgatórugójaként. Paul D. Lack,²⁶⁸ Jeff Long²⁶⁹ és Arnoldo de León²⁷⁰ a hangsúlyt

²⁶² Barker, *Mexico and Texas*, 148

²⁶³ Barker, *Mexico and Texas*, 162.

²⁶⁴ Binkley, *The Texas Revolution*, Baton Rouge, 1952, 69, 129-130.

²⁶⁵ Lowrie, *Culture Conflict in Texas, 1821-1835*, Columbia University Press, New York, 1932.

²⁶⁶ Robinson, *The View from Chapultepec: Mexican Writers on the Mexican-American War*, University of Arizona Press, Tucson, London, 1989.

²⁶⁷ Lásd például Lowrie, 120, 140, 177.

²⁶⁸ Lack, Paul D., *The Texas Revolutionary Experience: A Political and Social History, 1835-36*, College Station, Texas A & M University Press, 1992.

²⁶⁹ Long, Jeff, *Duel of Eagles: The Mexican and U.S. Fight for the Alamo*, Morrow, New York, 1990.

egyértelműen az angol-amerikai faji előítéletekre helyezték. De León következtetése az volt, hogy a texasi forradalom [was a revolution] of „racial adjustment. For Anglo-Texans to have accepted anything other than 'white supremacy and civilization' was to submit to Mexican domination and to admit that Americans were willing to become like Mexicans. The prospect of being dominated by such untamed, uncivil, and disorderly creatures made a contest for racial hegemony almost inevitable.”²⁷¹

Véleményüket több történész is megkérdőjelezi. Andreas V. Reichstein egyértelműen elutasítja azt a nézetet, hogy az etnikai ellentétek jelentős tényezőt képeztek volna a felkelés előidézésében²⁷², Alwyn Barr kimutatja, hogy az angol-mexikói együttműködés sokkal jelentősebb volt főleg a függetlenségi háború kezdeti szakaszában, mint azt például Long gondolta,²⁷³ s ugyanezt állapítja meg Jesús Frank de la Teja is,²⁷⁴ megkérdőjelezve Lack állítását, miszerint a texasi forradalom 1836-ra faji háborúvá vált volna.

A faji és kulturális konfliktusról vallott elméletekhez képest új szempontokat figyelembe véve fogalmazta meg véleményét David J. Weber és James E. Crisp, s nézeteikkel magam is egyetérték. Weber, a *The Mexican Frontier* című munkájában szélesebb kontextusba helyezte a texasi eseményeket, s így nem találta kielégítőnek a korábbi magyarázatokat. Elfogadván Barker nézetét, miszerint a faji bizalmatlanság akadályozta a kommunikációt és megkeményítette az álláspontokat a texasiak és a kormány között, valamint egyetértvén Lowrie véleményével a politikai kultúrák konfliktusáról, mégis azt találta, hogy „Mexicans fought Mexicans over the same political issues in other areas of the frontier where Anglo-Americans played a minor role.”²⁷⁵

Weber összehasonlító elemzése az északi mexikói tartományokról megerősíti azt a nézetet, hogy a texasi forradalom elsősorban nem a faj, nyelv, vagy vallás kérdései körül forgott. Ehelyett, a küzdelmet olyan kérdések indukálták és indították el, melyek más határvidéki területeken is eltértek a mexikói metropolisztól: az állami és helyi kormányzat jogköre körüli viták, a magas vámok, a csempészet elfojtása, a törvények nem hatékony, s gyakran önkényes végrehajtása, s a hadsereg gyengesége és megvesztegethetősége.

²⁷⁰ De León, Arnoldo, *They Called Them Greasers: Anglo Attitudes toward Mexicans in Texas, 1821-1900*, University of Texas Press, Austin, 1983.

²⁷¹ Ibid., 13.

²⁷² Reichstein, Andreas V., *Rise of the Lone Star: The Making of Texas*, transl. Jeanne R. Willson, College Station, Texas A & M University Press, 1989.

²⁷³ Barr, Alwyn, *Texans in Revolt: The Battle for San Antonio, 1835*, University of Texas Press, Austin, 1990.

²⁷⁴ De la Teja, Jesús F., ed., *A Revolution Remembered: The Memoirs and Selected Correspondence of Juan N. Seguin*, State House Press, Austin, 1991.

²⁷⁵ Weber, *The Mexican Frontier*, xxii, 254-55, és 12. fejezet

Ezek a panaszok ellenszegülést és elidegenedést váltottak ki a nemzeti kormányral szemben a mexikóiak között Kaliforniában, Új Mexikóban, vagy más helyeken is. Szeparatista mozgalmak – csakúgy, mint Texasban – ezeken a helyeken is kialakultak. Szívesen fogadták az angol-amerikai bevándorlókat, s a centralista hatalommal szembeni ellenállás fegyveres felkelések kitöréséhez is vezetett a konzervatív mexikói ellenforradalommal szemben az 1830-as évek közepén. Weber így a texasi forradalom „mexikóiságát” is érzékeltette, s megvilágította a határvidék jellegzetességeit, melyek áthidalták vagy éppen minimalizálták az etnikai megosztottságot.

A különböző források vizsgálata is azt támasztja alá, hogy viszonylag kevés etnikai konfliktus történt a forradalom előtt. A főleg Kelet-Texasban élő angol-amerikai telepeseknek eleinte kevés kapcsolata volt *tejanókkal*, vagy mexikóiakkal, így a vallási, gondolkodásmód és életstílusbeli különbségek nem váltak jelentős konfliktusforrássá. Bizonyos tekintetben tovább élt ugyan a *fekete legenda* az angol-amerikaiak körében, s a bevándorlók gyakran előítéletekkel érkeztek Texasba, de ha lehetőségük volt arra, hogy közelebbről megismerkedjenek a mexikóiakkal és életmódjukkal, legtöbbször megváltozott a véleményük.

James E. Crisp szerint „neither white racism nor the Black Legend offers an adequate explanation of the origins of the Texas revolt”. Ezek léteztek ugyan, de nem volt akkora jelentőségük. Sőt, szerinte például a *fekete legenda* „became one of the chief sources of American sympathy and tolerance for Mexicans in the decade following the overthrow of Spanish rule. Americans generally interpreted the achievement of Mexican independence as an imitation of their own struggle against Britain and naturally looked upon the Mexicans more favorably after they had broken free from Spain’s dominion.”²⁷⁶

Úgy véli, hogy nem bizonyítható az a nézet, hogy az 1820-as években és az 1830-as évek elején Texasban letelepedő amerikaiak többsége eleve elutasítóan viszonyult volna a mexikóiakhoz. Szerinte inkább az történt, hogy „the Anglo-Texans experienced a measure of initial disillusionment, instead of a confirmation of their preconceptions, when Mexican realities did not meet their high but often narrowly ethnocentric expectations.”²⁷⁷

Crisp véleménye az, hogy a texasi függetlenségi háború előtt „peace and interethnic cooperation, not conflict, was the norm across most of the province.” Még akkor is, amikor az első fegyveres összecsapások megtörténtek 1835-ben, a szembenálló felek nem etnikai hovatartozás alapján csoportosultak. Mind a Békepárt, mind a Háborús Párt programja számolt a mexikóiakkal, s készek voltak bizonyos fokú együttműködésre. Amikor pedig

²⁷⁶ Crisp, James E., „Race, Revolution, and the Texas Republic: Toward a Reinterpretation”, 36.

²⁷⁷ Ibid., 37.

eldőlt, hogy harcba szállnak a centralista mexikói kormánnyal, a küzdelemben számtalan mexikói katona és polgár is részt vállalt a texasiak oldalán.²⁷⁸ Az egyik legbefolyásosabb *tejano*, Juan N. Seguín például a forradalom után San Antonio polgármestere lett.

Juan Nepomuceno Seguín

Azt sem szabad elfelejtenünk, hogy azok között sem csupán mexikóiakat találunk, akik ellenezték a függetlenségi háborút. 1835-ben az angol-amerikai telepesek többsége, politikai megfontolásból, de leginkább gazdasági érdekeit szem előtt tartva valószínűleg szívesebben elkerülte volna a fegyveres összeütközést. Még 1836 februárjában is többen inkább úgy tekintettek a konfliktusra, mint Mexikó belügyére, s nem mint a Mexikóval folytatott háborúra.²⁷⁹

Természetesen voltak etnikai különbségek és érvelések a függetlenségi háború elején, de sokszor drámai túlzás is megfigyelhető volt a helyzet jellemzésekor, főleg, amikor amerikai segítségért folyamodtak. Még Stephen F. Austin is, aki egyébként védte a mexikóiakat a kritikával szemben, 1836. májusában az USA keleti partján utazva, s nem tudván az április hunszonegyedikéi San Jacinto melletti győzelemről, segítségért esedezve kijelentette, hogy a konfliktus nem más, mint „a war of barbarian and despotic principles, waged by the mongrel Spanish-Indian and negro race, against civilization and the Anglo-Saxon race.”²⁸⁰

Miután azonban a háborús vihar elmúlt, illetve Austin hazatért, módosította ezt a meglepően rasszista interpretációját a Mexikó és Texas közötti konfliktusnak. Halála előtt néhány hónappal, 1836. augusztusában már úgy fogalmazott, hogy [Mexico's] „state of chaos

²⁷⁸ Tijerina, Andrew, *Tejanos and Texas Under the Mexican Flag, 1821-1836*, College Station, Texas A&M University Press, 1994.

²⁷⁹ Margaret Swett Henson még arra is talált bizonyítékot, hogy a San Jacintónál lezajlott ütközet előtti napon voltak olyan angol-amerikaiak, akik készek lettek volna Santa Annához csatlakozni. Henson, Margaret Swett, „Tory Sentiment in Anglo-Texan Public Opinion, 1832-1836”, *Southwestern Historical Quarterly* 90 (July, 1986), 1-34.

²⁸⁰ SFA to Senator L. F. Linn, May 4, 1836, in *Papers of the Texas Revolution* 6, 160-164.

[was] produced by the sudden transition from extreme Spanish slavery and ignorance, to extreme republican liberty.”²⁸¹

Közvetlenül a függetlenségi háború után sem beszélhetünk még kibékíthetetlen etnikai ellentétekről Texasban. Sőt, a *tejanók* részt vállaltak az új állam reguláris hadseregében, a *Ranger* csapatokban, a politikai és igazságügyi intézményekben. Folyamatos volt a mexikóiak bevándorlása dél-Texasba, s még 1839-ben is üdvözölték az amerikaiak a növekvő hispán népességet, mint a texasi köztársaság gyarodásának és biztonságának zálogát.²⁸²

Az amerikai-mexikói kooperáció csúcsa talán Lamar 1841-es San Antoniába tett látogatása volt, hogy támogatást szerezzen a Santa Fe expedícióhoz. Az ünneplés részeként Lamar és Juan N. Seguín felesége „opened the ball with a waltz”.²⁸³

Egy évvel később azonban az együttműködés összeomlott. A mexikóiak fogságba ejtették az expedíció tagjait, kétszer elfoglalták San Antoniót, s kiűjultak a határmenti csatározások. Seguínt mindkét oldal árulással vádolta, s száműzetésbe kényszerült. Hamarosan ez lett a sorsa a többi *tejanónak* is. Hiszen sokan arra használták a háborús hisztériát, hogy megszerezzék a *tejanók* földjét, vagyonát, s minden mexikóit ’ellenségnek’ tekintettek.²⁸⁴

Ráadásul, mindeközben Texas a pénzügyi csőd szélén állt, katonailag gyenge volt. Mindez hozzájárult ahhoz, hogy az angol-amerikaiak körében újra az az énkép erősödjön meg, mely szerint Texas „a fehér civilizáció végső, barbárok által ostromlott bástyája”.²⁸⁵ Talán ezzel is magyarázható, hogy oly sokáig ez a nézet uralta a korabeli, majd a 19. századi, sőt még a 20. századi történetírást is a texasi forradalommal kapcsolatban. James E. Crisp szerint, akinek véleményével Andrew Tijerina és David J. Weber is egyetért, ez inkább azt támasztja alá, hogy az etnikai konfliktus sokkal kevésbé előzménye és oka, mint inkább következménye volt a texasi forradalomnak. Weber még az általánosan elterjedt terminológiát is megkérdőjelezi, s a texasi „forradalom” kifejezés helyett pusztán határvidéki „felkelésnek” nevezi az eseményeket.²⁸⁶ Talán igazat is adhatunk neki, ha meggondoljuk, hogy a texasi függetlenség kivívását követő évtizedben alapvető, mondhatni forradalmi változások inkább a *tejanók* életében történtek.

²⁸¹ SFA to W.S. Archer, August 15, 1836, in *The Austin Papers*, vol. 3, 416.

²⁸² *Telegraph and Texas Register*, March 13 and April 10, 1839.

²⁸³ idézi Crisp, i.m., 44.

²⁸⁴ Az angol-amerikaiak és mexikóiak közötti viszony változásának részletes elemzéséről lásd Crisp, „Anglo-Texan Attitudes toward the Mexican”, 326-31, 438, chaps. 8-9.

²⁸⁵ Crisp, „Race, Revolution, and the Texas Republic”, 45.

²⁸⁶ Weber, *The Mexican Frontier*, 245-246.

IV. A TEXASI KÖZTÁRSASÁG MEGALAKULÁSA

1836 júliusában David G. Burnet, a texasi köztársaság ideiglenes elnöke szavazást és választást írt ki szeptember első hétfőjére. Dönteni kellett a Konvenció által készített alkotmány elfogadásáról, a tisztviselők választásáról és az Egyesült Államokhoz történő csatlakozásról. Az első, két éves elnöki terminusra Sam Houstont választották Texas polgárai. Több mint ötezer szavazatot kapott, miközben ellenfelei, Henry Smith és Austin csupán néhány százat. Hasonlóképpen elsőprő többséget kapott az annexió ügye is.²⁸⁷

Sam Houston

Houston kormányában Stephen F. Austin lett a külügyminiszter, Henry Smith pedig a pénzügyminiszter. Texas első angol-amerikai telepének alapítója, s attól kezdve egyik legbefolyásosabb személyisége azonban alig két hónappal a kormány hivatalba lépése után meghalt. Helyét Dr. Robert Irion vette át, aki Tennessee-ből érkezett. Korábbi politikai ellenfele, a Háborús Párt egyik vezetője, William Wharton pedig arra kapott megbízást, hogy a köztársaságot Washington D.C.-ben képviselje.

A texasi köztársaság első Kongresszusa huszonhárom megyére osztotta az immár független országot, melyek nagyrészt megfeleltek a mexikói municípiumoknak. A képviselők meghatározták az állam határát: a Sabine folyó torkolatától kezdve nyugat felé a Mexikói-öböl mentén a Rio Grande torkolatáig, majd felfelé annak forrásáig, északon a 42. szélességi fokig, keleten és délen pedig az Adams-Onís szerződésben megállapított határvonal mentén.²⁸⁸ A fenyegető mexikói invázió és indián támadások kivédésére döntöttek egy 3500

²⁸⁷ Perrigo, 124.

²⁸⁸ „The Boundary of Texas Established”, 1836. December 19, in Wallace and Vigness, *Documents of Texas History*, 125.

fős hadsereg és 280 lovas járőr (*mounted rangers*) megszervezéséről, határvidéki erődítmények és kereskedő állomások építéséről, s egy új flotta létrehozásáról.²⁸⁹

Sam Houston beiktatási beszéde tükrözte a függetlenség kivívása nyomán Texasban általánosan érzett büszkeséget.

„A spot of earth almost unknown to the geography of the age, destitute of all available resources, comparatively few in numbers, we modestly remonstrated against oppression, and, when invaded by a numerous host, *we dared to proclaim our independence and to strike for freedom* on the breast of the oppressor. As yet our course is onward. We are only in the outset of *the campaign of liberty. Futurity has locked up the destiny which awaits our people.*”²⁹⁰ (kiemelés tőlem, K.A.)

Ugyanakkor egyértelműen állást foglalt az Egyesült Államokhoz történő csatlakozás mellett.

„In our recent election the important subject of annexation to the United States of America was submitted to the consideration of the people. They have expressed their feelings and their wishes on that momentous question. They have with a unanimity unparalleled, declared that they will be reunited to the great Republican family of the North. This appeal is made by a willing people. Will our friends disregard it? They have already bestowed upon us their warmest sympathies. ... We are cheered by the hope that they will receive us to a participancy of their civil, political, and religious rights, and *hail us welcome into the great family of freemen.*”²⁹¹ (kiemelés tőlem, K.A.)

A fiatal texasi köztársaságnak és újdonsült elnökének azonban szinte megoldhatatlan nehézségekkel kellett szembenéznie. A tengeri kereskedelmet mexikói hadihajók akadályozták, s sorozatos összetűzések voltak a határ mentén szárazföldön is a volt anyaországgal. A hadsereget fizetni, a háború alatt Texasba áramlott kalandorokat valamiképpen megfékezni kellett volna, de ehhez egy fillér sem volt a kincstárban.²⁹² A kedvezőtlen hangulaton tovább rontott az a tény, hogy az Amerikai Egyesült Államok bár 1837. március harmadikán elismerte Texas függetlenségét, 1837. augusztus negyedikén határozottan elutasította felvételi kérelmét az Unióba. John Forsythe, az amerikai külügyminiszter indoklásában arra hivatkozott, hogy Mexikóval kötött megállapodásai miatt a kérdés tárgyalása fel sem merülhet az Egyesült Államokban.

Ezek után hiába bombázták petíciók sorával az amerikai Kongresszust, főleg a rabszolgaellenes nézetek miatt nem sikerült nyomást gyakorolni a képviselőkre, s a kérdésről

²⁸⁹ Richardson, 133.

²⁹⁰ „President Houston’s First Inaugural Address”, October 22, 1836, in Wallace and Vigness, *Documents of Texas History*, 123.

²⁹¹ Ibid., 124.

²⁹² Perrigo, 124.

sosem szavaztak.²⁹³ Kis idő elteltével végül Anson Jones, aki akkoriban Texast Washingtonban hivatalosan képviselte, Houston utasítására bejelentette a kérés hivatalos és végleges visszavonását. 1839. január huszonharmadikán a texasi Kongresszus is ratifikálta a visszavonást. Az annexió kérdése egészen 1843-ig nem került újra nyilvánosan szóba.²⁹⁴

A texasi köztársaság diplomatai nagyobb sikerrel jártak Európában. Először kereskedelmi egyezmények megkötésére került sor, majd 1839. szeptember 25-én Franciaország, 1840. szeptember 18-án Hollandia, 1840. novemberében Nagy Britannia, majd 1841-ben Belgium ismerte el Texas függetlenségét.²⁹⁵

Az első években a köztársaság legfontosabb anyagi alapját közföldjei jelentették. Közel 180 millió *acre* várt vevőre. Hiába nyíltak meg azonban a földhivatalok, s jelentkeztek egyre többen földért, sokan nem tudtak készpénzzel fizetni, s rövid időn belül igen jelentőssé vált a spekuláció is. Hiába sikerült jelentős bevételre szert tenni különféle vámokból és adókból, s növekedett szinte folyamatosan a bevándorlók száma, Houston elnökségének két éve alatt a texasi államadósság elérte a közel két millió dollárt.²⁹⁶ Mindez megingatta a sikeres katona elnöki pozícióját, s helyére, immár három évre Mirabeau B. Lamar, az addigi alelnököt választották 1838-ban.

Mirabeau B. Lamar

Az új elnök nagyszabású tervet jelölt meg Texas számára. Nem csupán Texas függetlenségének megtartását célozta meg, hanem a terjeszkedést is. Egyik első intézkedése volt, hogy a fővárost Houstonból az épp csak akkor alapított Austinba költöztette. A város

²⁹³ Az amerikai kongresszusban heteken keresztül folyt a vita az annexióról. John Quincy Adams heves felszólalásokban fejtette ki véleményét. Szerinte a texasi függetlenségi háború a rabszolgatartó déli államok összeesküvésének következményeként tört ki, akiknek célja nem volt más, mint hogy további öt vagy hat rabszolgatartó államot csatoljanak az Unióhoz. Az összeesküvés-elméletéről lásd Wexler, *Westward Expansion*, 118, Richardson, 136.

²⁹⁴ Perrigo, 126-127, Richardson, 136.

²⁹⁵ Richardson, 140, Calvert – De León, 99-100, Connor, 146-147.

akkoriban a peremvidéken helyezkedett el, de a következő évek területi gyarapodására számítva Lamar központi helyet szánt neki. Indián- és külpolitikája azonban csak azt az igen kétes, eredményt érte el, hogy az államadósság hét millió dollárra nőtt.²⁹⁷

Lamar már elnöksége elején kijelentette, hogy egyik legfontosabb kérdésnek a helyzet rendezését tekintette Mexikóval. Békés megoldásra is kész volt, de szükség esetén nem riadt vissza a hadsereg esetleges felhasználásától sem. A texasi külpolitika általános elveit a következőképpen fogalmazta meg.

„Preferring peace, but not averse to war, I shall be ever ready to adjust all differences with our enemies by friendly discussion and arrangement, at the same time be equally prompt to adopt either offensive or defensive operations, as their disposition and our own safety may render necessary.”²⁹⁸

Mexikóval kapcsolatban pedig a következőket szögezte le.

„With Mexico, our posture is unchanged. – She still seems to cherish the illusory hope of conquest, without adopting any means for its realization. ... It may become the duty and interest of Texas, to reduce the question of her right to Independence, to a more summary adjustment than our adversary seems inclined to give it. While we would meet with alacrity, the first indication of desire, for a just and honorable peace, we should compel a more active prosecution of the war. If peace can only be obtained only by the sword, let the sword do its work.”²⁹⁹

A diplomáciai kísérletek kudarcot vallottak, hiszen a texasi köztársaság három tárgyalásra küldött megbízottja közül csupán kettő jutott el Mexikóvárosba, de hivatalosan egyikőjüket sem fogadták.³⁰⁰ Ezek után, elnökségének utolsó évében Lamar úgy döntött, cselekvésre van szükség. A Rio Grande felső folyásának keleti oldalán jó néhány olyan település volt – például Taos, Santa Fe, Albuquerque - melyek Új Mexikó territóriumhoz, vagyis a mexikói kormány igazgatása alá tartoztak, de a texasi kongresszus által kijelölt határon belül estek, így a független köztársaság is jogot formált rájuk. S miután hírek érkeztek arról, hogy a területen gyenge a mexikói hatalom, s a lakosok Texashoz kívánnak csatlakozni, Lamar expedíciót szervezett Santa Fé-be, mely a legnagyobb és legfontosabb kereskedelmi központ volt. Az import vámokból befolyó jövedelmet egyelőre Új-Mexikó kormányzója gyűjtötte be, de a csatlakozással mindez nagyban segíthetett volna az üres texasi államkincstárban is. Ráadásul, siker esetén megnyílhatott volna a Santa Fe – Austin

²⁹⁶ Perrigo, 126, Richardson, 135.

²⁹⁷ Perrigo, 127, Richardson, 137.

²⁹⁸ „Lamar’s Inaugural Address”, December 10, 1838, in Wallace and Vigness, *Documents of Texas History*, 125.

²⁹⁹ „Lamar’s Message to Congress”, December 21, 1838, in Wallace and Vigness, *Documents of Texas History*, 127.

kereskedelmi útvonal, mely további bevétellel kecsegtetett. A legmerészebb álmokban pedig már az szerepelt, hogy a terület kiindulópontjául szolgálhatott volna a további terjeszkedésnek, egészen a Csendes-óceánig. A texasi kongresszus mégsem adott felhatalmazást a vállalkozásra. Viszont kellő számú katona, kereskedő és kalandor jelentkezett az útra. A csapat 270 főből állt, s a texasi kormány három megbízottja kísérte őket. Feladatuk az volt, hogy birtokba vegyék Santa Fét, s felállítsanak ott egy texasi fennhatóság alatt lévő kormányt, de csak akkor használjanak katonai erőt, ha a lakosság többsége valóban Texas mellett foglal állást. „Try all gentle means before resorting to force”³⁰¹ – szólta az utasítás a vezetőkhöz.

Santa Fe és Új-Mexikó polgáraihoz intézett üzenete az amerikai, illetve ez esetben texasi küldetéstudatot tükrözte:

„Very early after assuming the duties of this official station, the present executive felt it to be his obligation to assert the Jurisdiction of the Government over the inhabited portion of the Republic; and to admit its remotest citizens to an equal participation of the blessings which have been acquired by our late glorious revolution, and made secure by a wise and liberal constitution. ... The general desire of the citizens of this Republic [is] to receive the people of Sante Fe, as a portion of the national family, and to give them all the protection which they themselves enjoy.”³⁰²

Az expedíció azonban kudarccal végződött. Miután 1841. június tizenkilencedikén elindultak Austinból, a résztvevőknek a hősséggel, éhínséggel, ellenséges indiánokkal és mexikóiakkal kellett megküzdenie. Az 1300 mérföldes út során szerencsétlenségek sorozata érte őket. A kimerült túlélőket fogságba ejtették és Mexikóváros börtönébe zárták. Legtöbbjüket 1842 áprilisában engedték szabadon, de volt olyan, például José Antonio Navarro, akit csak 1844-ben.³⁰³

A következő választásokon Houston elsöprő győzelmet aratott. 7915 szavazatot kapott, míg Burnet, akit Lamar hívei támogattak, csupán 3616 szavazatot. Az alelnök Edward Burluson lett. A régi-új elnök és a képviselők felhagytak a Lamar-féle ambiciózus, de igen költséges programmal, s elsődleges célként az állam anyagi helyzetének rendbetételét jelölték meg. Számtalan tisztséget megszüntettek, csökkentették a hivatalnokok számát, s a katonai

³⁰⁰ Richardson, 141.

³⁰¹ Secretary of State Samuel A. Roberts to William G. Cooke, J. Antonio Navarro, Richard F. Brenham, and William G. Dryden, Austin, June 15, 1841, in Garrison, George P., ed., *Diplomatic Correspondence of the Republic of Texas*, 2 vols., Washington, 1911, II, 737-743.

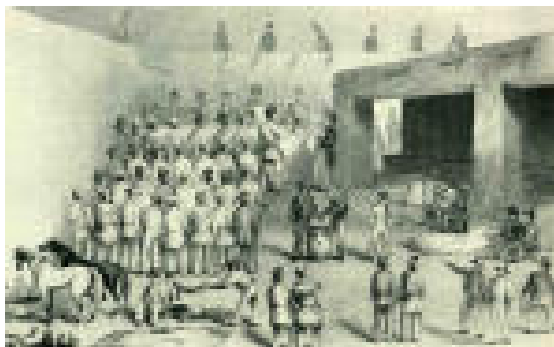
³⁰² Lamar's Address to the People of Santa Fe, June 5, 1841, in Wallace and Vigness, *Documents of Texas History*, 138.

³⁰³ Richardson, 142, Calvert – De León, 100-101, Connor, 150.

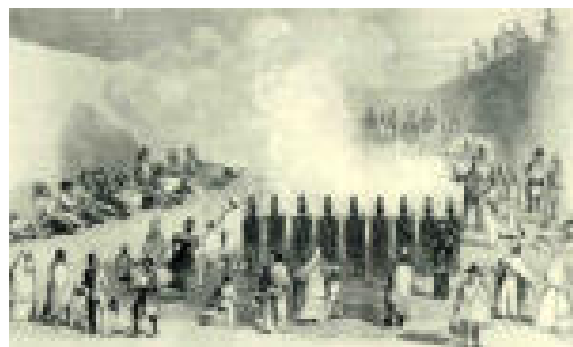
kiadásokból is jelentős mértékben lefaragtak. Még arra is kísérlet történt, hogy eladják a texasi flottát. Ezt azonban végül Galveston polgárai megakadályozták.³⁰⁴

Houston súlyos külpolitikai terhet örökölt elődjétől, hiszen fel kellett vállalnia a Santa Fe expedíció megtorlására Texas ellen támadó mexikóiakkal az összeütközést. Santa Anna 1842 márciusában körülbelül ötszáz fős sereget vezényelt Rafael Vásquez vezetésével Texas ellen. Rövid idő alatt elfoglalták San Antoniót, Goliadot és Refugiót, majd néhány nap múlva visszavonultak. Ennek ellenére óriási pánik tört ki Közép-Texasban. Sokan elmenekültek, mások viszont háborúra készültek. Houston azonban óvatos volt. Kerülni akarta a nyílt összeütközést, ezért a kongresszus által a katonai kiadásokra megszavazott összegről kijelentette, hogy nem fedezné a költségeket, s megvétózta a javaslatot.³⁰⁵

Néhány hónappal később azonban, amikor a mexikói hadsereg második alkalommal is Texasra támadt, s San Antoniót kilenc napig megszállva tartotta, majd foglyokat ejtve ismételten visszavonult, Houston is arra kényszerült, hogy cselekedjen. Alexander Somervell parancsnoksága alatt több mint hétszáz fős sereget küldött a mexikóiak végleges kiszorítására, illetve a határ őrzésére, s az esetleges újabb támadás megakadályozására. Laredo sikeres elfoglalása után a csapatok egy része úgy döntött, nem teljesíti Somervell utasítását, nem tér vissza Gonzalesbe, hanem átkel a Rio Grandén, s elfoglalja a mexikói Miert. Elkeseredett küzdelemben azonban 1842 karácsonyának napján alulmaradtak a mexikói sereggel szemben. A foglyokat Mexikóváros felé vitték, 1843. február tizenegyedikén azonban szökést kíséreltek meg. Csupán négyőjüknek sikerült elmenekülni, az ismételten elfogott 176 katonát pedig furcsa választás elé állították. Egy edénybe 159 fehér és 17 fekete babot tettek. Azokat, akik fekete babot húztak, a helyszínen kivégezték.

A Mier expedíció foglyai sorsot húznak

A Mier expedíció tagjainak kivégzése

³⁰⁴ Richardson, 142-143.

³⁰⁵ Richardson, 142-143, Connor, 151.

A megmaradtakat végül szintén Mexikóváros börtönébe zárták, a Santa Fe expedíció résztvevői, s a San Antonióból elhurcolt foglyok mellé. Csak hónapok múlva, elsősorban brit és amerikai diplomáciai nyomásra engedték őket szabadon, s azt követően, hogy Santa Anna hatalmát ismét megdöntötték, s a diktátort száműzetésbe küldték.³⁰⁶ (7. térkép)

Sam Houston, miközben azon volt, hogy ellenálljon a közhangulat nyomásának, mely háborút kívánt Mexikó ellen, minden erejével azon igyekezett, hogy békés rendezéssel érje el Texas függetlenségének elismerését. Diplomáciai eszközöket is felhasználva arra kérte Nagy Britannia, Franciaország és az Egyesült Államok kormányát, hogy gyakoroljanak nyomást Mexikóra. Különösebb eredményt azonban nem tudtak elérni, ha csak azt nem, hogy Texas időt nyert. Végül, 1843. június tizennegyedikén aláírták a tűzszünetet, majd 1844. februárjában egy fegyverszüneti megállapodást is. Ez azonban mindössze négy hónapig volt érvényben. Akkorra viszont már megkezdődtek a csatlakozási tárgyalások az Egyesült Államokkal.

4.2. Út az annexióhoz

Sam Houston még 1842 márciusában kezdeményezte a tárgyalások újrafelvételét az Amerikai Egyesült Államokkal. Pozitív válaszra azonban egészen 1843. októberéig várnia kellett. Az amerikai elnök, John Tyler, valószínűleg a Texasban növekvő brit befolyás miatt is, ekkor mutatott készséget az ismételt kapcsolatfelvételre. Houston két feltételt jelölt meg: az amerikai hadsereg álljon készenlétben, hogy megakadályozhassa az esetleges mexikói támadást Texas ellen, illetve tartsák titokban a tárgyalásokat. Abel Upshur, az amerikai külügyminiszter, bár maga is Texas Unióba történő felvételének híve volt, nem merte garantálni a feltételeket. Váratlan halálát követően azonban utóda, John C. Calhoun, beleegyezett Houston kérésébe, s így 1844. április 12-én sor került az annexiós szerződés aláírására.³⁰⁷ Az amerikai szenátus azonban június 8-án 35:16 arányban elutasította a dokumentumot. Többen nem kívánták a déli, rabszolgatartó államok számának növekedését, mások pedig nem akartak ilyen fontos döntést hozni az amerikai elnökválasztás előestéjén.³⁰⁸

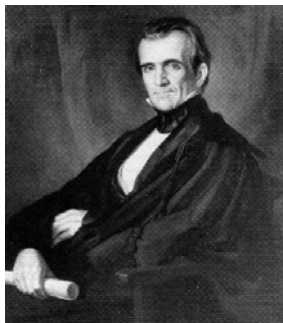
1844 végén nem csak az Egyesült Államokban, hanem Texasban is választások következtek. Houston utóda a befolyásos gyapotültetvényes politikus Dr. Anson Jones lett. Az amerikai elutasítás után nem volt más választása, mint hogy tárgyalásokat kezdeményezzen

³⁰⁶ Richardson, 143, Calvert – De León, 101, Connor, 152.

³⁰⁷ „The Treaty of Annexation”, April 12, 1844, in Wallace and Vigness, *Documents of Texas History*, 143-144.

³⁰⁸ Richardson, 146.

Mexikóval, s a lehető legkedvezőbb feltételekkel biztosítsa Texas függetlenségét. Közben azonban váratlanul kedvező fordulat történt az Egyesült Államokban. A Demokrata Párt jelöltje, James K. Polk, a terjeszkedő politika feltétlen híve nyerte meg a választásokat.

James K. Polk

Texas annexiójának támogatói ezért új formában terjesztették a Kongresszus elé a felvételi kérelmet. A két ház 'közös döntése' (*Joint Resolution*) ugyanis csak egyszerű többséget, s nem 2/3-os támogatást igényelt. Ebben a formájában a javaslatot 120:98-as szavazati aránnyal fogadták el a Képviselőházban, s 27:25-ös szűk többséggel a Szenátusban. Minthogy Polk elnök még nem lépett hivatalba (a II. világháború előtt az amerikai elnökök beiktatása nem januárban, hanem márciusban történt), a dokumentumot John Tyler írta alá 1845. március elsején.³⁰⁹ Texas egy államként nyert felvételt az Unióba, bár a törvény lehetővé tette, hogy a későbbiekben további négy államot alkothasson. A korábbi szerződéstervezet Texasnak csak territórium státuszt szánt, egészen addig, míg kisebb államok alakításához meg nem érnek a feltételek. Szintén a korábbi szerződés pontjaitól eltérően, melyek szerint az Egyesült Államok átvállalta volna Texas adósságát és cserébe megkapta volna az állam birtokait, Texas megtarthatta közföldjeit – adósságainak törlesztésére.

Időközben változás történt Mexikóban is. A mérsékelt José Joaquín Herrera szerezte meg az elnöki tisztséget, Santa Annát pedig börtönbe zárták. A brit külügyminisztérium azonnal megpróbált hatni az új kormányra. Azt sugallta, hogy Texas függetlenségének elismerése késleltetheti, vagy meg is akadályozhatja az annexiót. Herrera kormánya ezért hamarosan bejelentette, hogy elismeri Texas függetlenségét, ha cserébe az elszakadt

³⁰⁹ „The Resolution Annexing Texas to the United States”, March 1, 1845, in Wallace and Vigness, *Documents of Texas History*, 146-147, Perrigo, 133, Haley, James L., *Texas, An Album of History*, Doubleday & Comp., Inc., Garden City, New York, 1985, 130.

köztársaság beleegyezik, hogy sohasem lesz más állam tagja. A feltételekről egy előzetes szerződés is készült.³¹⁰

Ezek után, amikor az új kongresszus 1845 júniusában összeült Texasban, Anson Jones elnök két javaslatot terjesztett elő, Mexikóét és az Amerikai Egyesült Államokét. A törvényhozás mindkét házában szinte teljesen egyhangú volt a döntés az annexió mellett. A kérdést ezután egy népszavazáson megválasztott konvenció elé vitték, mely 1845. július negyedikén elfogadta azt.³¹¹ Az új állam alkotmánya augusztus végére készült el,³¹² s szintén népszavazás keretében, 1845. október tizenharmadikán fogadták el. Polk elnök 1845. december huszonkilencedikén írta alá a Texas felvételéről szóló törvényt. Texas az USA 28. tagállama lett.³¹³

1846 februárjában James Pinckney Henderson lett az állam első kormányzója, Anson Jones pedig a következő szavakkal búcsúzott a köztársaság nevében:

„The lone star of Texas, which ten years since arose amid clouds over fields of carnage, and obscurely shone for a while, has culminated, and following an inscrutable destiny, has passed on and become fixed forever into that glorious constellation which all freemen and lovers of freedom in the world must reverence and adore – the American Union. ... Blending its rays with its sister stars long may it continue to shine, and may a gracious Heaven smile upon this consummation of the wishes of the two Republics, now joined together in one. ... The final act in this great drama is now performed. *The Republic of Texas is no more.*”³¹⁴ (kiemelés tőlem, K.A.)

Anson Jones

³¹⁰ „A Preliminary Treaty with Mexico”, May 19, 1845, in Wallace and Vigness, *Documents of Texas History*, 147.

³¹¹ „The Annexation Offer Accepted”, July 4, 1845, in Wallace and Vigness, *Documents of Texas History*, 148.

³¹² „The Texas Constitution of 1845”, August 28, 1845, in Wallace and Vigness, *Documents of Texas History*, 149-159.

³¹³ Perrigo, 133-134, Calvert – De León, 102-103, Connor, 155, Haley, 131.

³¹⁴ „The Republic of Texas is no more”, Valedictory Address of President Anson Jones, February 19, 1846, in Wallace and Vigness, *Documents of Texas History*, 160.

A köztársaság hatalmas területét átadta az Uniónak, de ezzel együtt két olyan kérdés megoldását is átörököltette a szövetségi kormánynak, mely nem sokkal később összeütközéshez vezetett nyugat Texas indiánjaival, illetve a mexikói kormánnyal.

A mexikói kormány sosem ismerte el Texas függetlenségét, ezért az annexiót az Amerikai Egyesült Államok részéről kinyilvánított hadüzenetként értelmezte. Ráadásul, Texas határa körül is viták voltak. Amikor pedig a Zachary Taylor vezette amerikai csapatok a mexikói kormány felszólítására sem vonultak vissza a vitatott határzónából, egy kisebb mexikói csapat rajtuk ütött. Ezzel elkezdődött a mexikói-amerikai háború, melynek végén Mexikónak le kellett mondania nem csupán Texasról, hanem a Texas és a Csendes-óceán között fekvő összes területéről. Ez magában foglalta Kaliforniát, Új Mexikót, s a mai Nevada, Utah, Arizona és Colorado nagy részét. Cserébe az USA 15 millió dollárt fizetett Mexikónak és átvállalta az amerikai állampolgárok Mexikóval szemben támasztott követeléseit, mintegy 3 millió dollár értékben.³¹⁵ Az 1848-ban Guadalupe Hidalgóban aláírt béke végérvényesen megváltoztatta az erőviszonyokat az amerikai kontinensen. Az Egyesült Államok által Mexikótól megszerzett terület – Texast is beleértve – nagyobb volt, mint az 1803-ban Napóleontól megvásárolt Louisiana Territórium, vagy mint a függetlenségét kivívó USA 1787-ben, amikor alkotmányát elfogadták. A békeszerződés nyomán az Amerikai Egyesült Államok délen és nyugaton elérte mai határát. (7. térkép)

³¹⁵ „Treaty of Guadalupe Hidalgo”, in Toynbee, ed., *Major Peace Treaties of Modern History, 1648-1967*, vol.II, Chelsea House Publishers, New York, 1967, 733-751, „Békeszerződés az Amerikai Egyesült Államok és a Mexikói Köztársaság között”, ford. és sajtó alá rendezte Kőkény Andrea, DOCUMENTA HISTORICA 52, JATE Press, Szeged, 2001. A békeszerződésről lásd Perrigo, 134, Calvert – De León, 103, Connor, 155, Chávez, Alicia Hernández, *México. Breve historia contemporánea*, FCE, México, 2000, 214, Vázquez – Meyer, *México frente a Estados Unidos*, 61, Salvat – Rosas, *Historia de México*, Tomo 11, 1806.

V. A TEXASBAN ÉLŐ ANGOL-AMERIKAIK IDENTITÁSÁNAK JELLEMZŐI

5.1. Texas és az angol-amerikaiak a korabeli útleírásokban

A Texasba látogatók által készített útleírások nagy része szorosan kapcsolódott az „üresen álló föld” (*empty land*) képéhez. Ez volt az a tényező, mellyel szinte minden beszámoló foglalkozott a polgárháború előtti időkben. Még azok az írók is, akiket elsődlegesen nem a föld érdekelt, felismerték, hogy megszerzésére mennyien vágytak, s minthogy a leendő bevándorlók egyben leendő könyvvásárlók is voltak, műveikbe beillesztettek egy rövid fejezetet a telepeseknek szóló jó tanácsokkal. A föld termékenységével kapcsolatban nem egyszer csodás történeteket is leírtak. William Bollaert idézte például a közismert texasi mondást: „If you put ten-penny nails in the ground, you will have a crop of iron bolts!”³¹⁶ A bevándorlók azonban megérkezvén sokszor csalódtak. Egyikük például kiábrándultságában a következőképpen fogalmazott: „Such a course to allure immigration deserves no better name than cruelty and merits the most severe reprehension.”³¹⁷

Az 1830-as évek közepén gyakran előfordult, hogy lelkiismeretes írók, amellet, hogy maguk is kedvező képet festettek a régióról, figyelmeztették olvasóikat, hogy ne higgyenek el mindent, amit Texasról hallanak.

„All the books I have ever met with on the country have rather tended to mislead the inquirer after truth than afford him any true information.”...„When people at a distance depend upon the citizens of Texas for their information or upon those who have an interest there, it is taking a too favorable view of human nature to expect the truth and nothing but the truth.”³¹⁸

Nem egy esetben óvtak az utazók a texasiakkal kötendő üzlettől is. Legnagyobb veszély azokat fenyegette, akik földet akartak vásárolni. Egyrészt azért, mert igen bonyolultak voltak a texasi földviszonyok, másrészt azért, mert sokszor nem készült megbízható nyilvántartás, illetve gyakori volt a földspekuláció is.

„The impression has become general that the people of Texas will have great difficulty to contend against in the uncertainty of their land titles.” ...„If the emigrant has no other object in going to Texas than to secure this gratuity of land, it is a matter of great doubt whether it will ever prove an equivalent for the sacrifices he must necessarily make before he can expect to find himself comfortably situated in the country.”³¹⁹

³¹⁶ Hollon and Butler, ed., *William Bollaert's Texas*, 287.

³¹⁷ Muir, Andrew Forest, ed., *Texas in 1837*, 163.

³¹⁸ Ibid., 163.

³¹⁹ Ibid., 153, 164-165.

„A person going into the country ought to be very cautious of whom he purchases land, and also to ascertain whether the person offering lands for sale has complied with the requisitions of the law. To complete a title to land, a person must have resided six years upon and improved it, and also have paid the office fees &c., before he can get a title. The country is infested by land speculators who have gone there with the avowed object of making money, and many of them are not very scrupulous as to the means; a stranger therefore cannot be too cautious in examining the validity of the title he gets for his land. ... There is no country under the sun where so many villainous impositions have been practised upon the unsuspecting, as Texas, both by its own citizens, and citizens of the United States of North-America.”³²⁰

Mit kínált Texas a bevándorlóknak?

Egyik legfontosabb vonzerő az újrakezdés lehetősége volt – egyenlő esélyekkel.

„There are no poor people here, and none rich; that is, none who have much money. The poor and the rich, to use the correlatives, where distinction, there is none, get the same quantity of land on arrival, and if they do not continue equal, it is for want of good management on the one part, or superior industry and sagacity on the other.”³²¹

William Fairfax Gray találkozott két texasival, akik a terület szépségével dicsekedtek: „They all concur in representing the Southwest as the finest part of Texas – not to say of the world; indeed one of them called it the 'Garden Spot of the World'.”³²²

Az angol utazó, William Kennedy, Texast Európával hasonlította össze: „The lawn, the avenue, the grove, the copse, which are there [i.e. in Europe] produced by art, are here produced by nature”.³²³

Edward Stiff pedig úgy vélte, hogy az ókorig visszamenően nem volt párja a vidéknek: „the eagles of Rome, in all her glory, soared not over so fine a country”.³²⁴

Gyakran történt utalás az állattenyésztéshez szükséges igen kedvező természeti adottságokra is. „No country in the world can be compared to this in the ease and facility of raising stock. All the herdsman has to do is to look after them to prevent growing wild”³²⁵ – írta Amos Andrew Parker.

A nagy mennyiségű, jó minőségű föld azt is jelentette, hogy nem kellett erdőt irtani, vagy éppen trágyázni. Kedvező volt az éghajlat is.

„This country makes easy work for farmers. Everything grows here 'out much trouble.”³²⁶

³²⁰ James, Joshua, *A Journal of a Tour in Texas*, 14.

³²¹ Holley, Mary Austin, *Texas* (1833), 127-128.

³²² Gray, ed., *From Virginia to Texas*, 93.

³²³ Kennedy, *Texas: The Rise, Progress, and Prospects of the Republic of Texas*, Molyneux Craftsmen, Fort Worth, 1925, 106.

³²⁴ Stiff, *The Texas Emigrant: Being a Narration of the Adventures of the Author in Texas*, Texian Press, Waco, 1968, 135.

³²⁵ Parker, *Trip to the West and Texas ...*, 139.

³²⁶ Lawrence, *Texas in 1840*, 54.

„These regions, ... whose soil is generally rich, and often of almost incalculable fertility, present superior attractions to colonists. No forests are to be cleared away; and yet, in many places, there is sufficient wood for the limited necessities created by the climate. How many attractions does this splendid country appear at first sight to offer to a settler from our cold and Northern States! No rocky and barren ledges to lie waste forever, ... no provision to be made for the housing of cattle; no raising, cutting, curing, removing, stowing or feeding out of winter fodder; not even the construction of hay stacks, much less the erection of barns or stables for crops and stock. How difficult it is to a northerner to bear in mind the reality, that all these great features of soil, climate and rural life in his own country are here to be dispensed with!”³²⁷

Hiába volt a termékeny föld, azért minden író figyelmeztette olvasóit, hogy munka nélkül ne számítsanak haszonra. Ezen kívül azt is számításba kellett venni, hogy nem mindenki alkalmas a telepes létre. „Emigration, like matrimony, ought to be fully considered, as a bad move in this particular, is attended by many evils, and cannot well be remedied,” – tanácsolta Parker.³²⁸

Az utazók általános véleménye azt volt, hogy akik sikeresek és elégedettek körülményeikkel, ne kockáztassanak, de azok, akik csalódottak és kevés vesztetni valójuk van, Texasban új lehetőségeket kaphatnak.³²⁹ Kézműveseknek és értelmiségieknek nem tanácsolták a kivándorlást.

„Unless the emigrant has made up his mind to give his attention to the cultivation of the soil or to the growth of stock, it would be difficult to say in what other way he could employ his time to advantage.” ... „Let no young man go to Texas to obtain ... 'a Situation', without preparing himself to meet with disappointment.”³³⁰

Az utazók különböző nemzetbéliekkel találkoztak Texasban. Ha megpróbáltak véleményt alkotni arról, melyik csoport tud legjobban alkalmazkodni a texasi viszonyokhoz, legtöbbször arra a következtetésre jutottak, hogy az amerikaiak, főleg, akik a déli, illetve nyugati államokból jöttek. Hiszen ők már éltek *frontier* viszonyok között, ismerték a letelepedés folyamatát: a föld kiválasztásának és az élelemszerzésnek a módját, a kezdetleges lakóhely megépítésének mikéntjét, s tudták hogyan kell magukat megvédeni. Ráadásul, mivel a „közelből” jöttek, felderítő utat is tehettek a vidékre.³³¹

A beszámolók készítői nehezen tudtak általánosítani a texasiakkal kapcsolatban.

„The United States, [was] the parent of almost the whole population of Texas. All parts of that extensive country have sent their contributions to assist in making up the mass of the young empire, which though yet in the cradle, is destined to become a power to be

³²⁷ *A Visit to Texas*, 22-23.

³²⁸ Parker, 141.

³²⁹ Holley, *Texas* (1833), 129-130, Parker, *Trip to the West*, 165.

³³⁰ Muir, ed., *Texas in 1837*, 165-167.

³³¹ Hollon and Butler, ed., *William Bollaert's Texas*, 116.

respected among the mighty ones of the earth. ... Still, made up of such motly [sic] materials, which has [sic] not had time to coalesce and unite into a homogeneous whole, no general and uniform character can be ascribed to the people of Texas.”³³²

„The new settler in mingling with his fellows witnesses no common or uniform manners, customs, or language, sees no pattern to which he may conform, and hence each one retains his own previously formed habits, nor even thinks of adopting any model”³³³

Mindezeket négy évvel a texasi köztársaság függetlenségének kivívása után írta a szerző. Egyértelműen az angol-amerikaiak túlsúlyát érzékelte a régióban. Véleménye szerint a mexikói befolyás maradványai „[would] soon be swallowed up and lost, and the Anglo-texians [would] give character and complexion to the whole nation.”³³⁴

Mínt hogy a terület a határvidéken volt, a látogatók legtöbbször arra számítottak, hogy civilizálatlan körülményeket találnak. Nem egy esetben kellemesen csalódtak. William Fairfax Gray például, aki a függetlenségi háború előtt érkezett, részt vett egy bálon Nacogdochesben, s a következőt állapította meg:

„I was really surprised to find that so shabby a looking place could assemble so many good looking, well dressed and well behaved women ... It was, on the whole, a favorable specimen of Texas society”³³⁵

Gyakran ellentmondásos jellemzések is születtek. Nevezték a texasiakat nemtörődömnek és lustának csakúgy, mint vállalkozó szelleműnek. A látszólagos ellentmondás feloldható, ha a lustaságot oly módon értelmezzük, hogy nem igazán vették a fáradságot, vagy szántak arra időt, hogy környezetüket szépítsék, jobbítsák, vagy éppen egyszerű étrendjükön bővítsenek. Joshua James például találkozott egy olyan emberrel, akinek fél *league* kitűnő földje volt, de aki „like most pioneers, lived in a miserable hovel”,³³⁶ William Fairfax Gray pedig így kiáltott fel: „Oh, these open houses! What a people to live in such barns!”³³⁷ Lawrence meglepődött annak a fakunyhónak az állapotán, melyben közel tíz éve laktak építői:

„Between the logs no plastering had ever been done, and between the top of the logs and the roof was an open space on both sides of the house, and its whole length of about one foot and a half wide. At the end next to the chimney the weather boarding was gone for more

³³² Lawrence, *Texas in 1840*, 228-229.

³³³ Ibid., 229.

³³⁴ Ibid., 226-228.

³³⁵ Gray, ed., *From Virginia to Texas, 1835 ...*, 94.

³³⁶ James and Macrae, *Journal of a Tour*, 6.

³³⁷ Gray, ed., 228.

than two feet in width.” Mindezek ellenére „From no expression of the lady or her family, did it appear that a better house was desirable.”³³⁸

Amos Andrew Parker véleményét a következő szavakkal összegezte: „their most prominent fault is, in being too fond of pastime and hunting, to the neglect of tilling the land, building decent houses, and procuring the conveniences of life”³³⁹

Ezen állítást valószínűleg bármely utazótól olvashattuk volna a texasi lakosok valamely csoportjával kapcsolatban.

Az élet annyira könnyű volt a vidéken, jegyezte meg számos utazó, hogy nem nagyon lett volna okuk a texasiaknak különösebben megerőltetni magukat. Ráadásul, sosem lehetett tudni, végleges volt-e a hely, ahol megtelepedtek, hiszen bármelyik pillanatban úgy hozhatta a sors, hogy tovább kellett költözniük. Ezért nem nagyon volt értelme kerítést ácsolni, árkot vagy kutat ásni. Sőt, a délről érkezett telepesek számára a kétkezi munka sok esetben nem fehér embernek való volt, s habár viszonylag kevés texasinak volt kezdetben rabszolgája, a felfogás tovább élt: „I had a strong aversion to tearing up God’s earth, to which fact I owe what little schooling I get”.³⁴⁰

Akadtak olyan vélemények is, hogy az egészségtelen fizikai vagy kulturális környezet negatív hatással volt az angol-amerikaiakra. A forradalom előtt Texasba érkezettekről már 1837-ben azt állapította meg egy látogató, hogy

„... whatever may have been their original force of character, it is too obvious to pass unnoticed that the climate and their mode of life have worked a material change in the original texture of their composition. It can be no matter for wonder, in a country where the climate is oppressive and where wealth by means of stock can be acquired with little labor, that the people in the course of time should lose their original energy.”³⁴¹ Ehhez még hozzátette: „Their greatest fault is indolence, and many add to this those of gambling and drinking”.³⁴²

Egy másik utazó is tapasztalt negatív változásokat az angol-amerikaiak jellemében. San Antonio de Bexarról azt írta William Bollaert, hogy:

„[it was] ... famed for the concentrated essence of indolence and delay. It is one of the most luxurious climates in the world, with excellent bathing and even on the hottest day, a workman has only to rest say from 12 to 2 or 3. But old foreign [i.e. Anglo] residents are

³³⁸ Lawrence, 235.

³³⁹ Parker, *Trip to the West and Texas* ..., 170.

³⁴⁰ Smithwick, *Evolution of a State*, 19.

³⁴¹ Muir, *Texas in 1837*, 134.

³⁴² Ibid.

contaminated – and the only persons who appear to work are the recent importations of Germans and French.”³⁴³

Ugyanakkor, az európai utazók gyakran látták bizonyosságát a nyugtalan amerikai természetnek:

„I believe it is not in the nature of an American to sit still, or to sit straight.”

„They are perpetually either rocking or balancing themselves in their chairs, or with legs hanging over the railing of the verandah.”³⁴⁴

Felkeltette figyelmüket a sajátos texasi nyelvezet és a gyakori káromkodás is.

„High and low, senators and judges, officers and citizens, masters and the negro servants had acquired this deplorable habit.”³⁴⁵

„If ever they did know or pretend to believe, that there was either a God or a devil, except in trying who will call on their names in the most daring and preposterous manner”³⁴⁶

Nem egy utalást találhatunk a határvidéki társadalom korai sajátosságára, a nők hiányára is. Parker becslése szerint az 1830-as évek elején körülbelül 10:1 volt a férfiak és nők aránya.

„Could the surplus maiden population of New England be induced to migrate to Texas, they would meet with a cordial reception, and it might prove not only advantageous to them, but highly beneficial to the country”³⁴⁷

A női utazókat legtöbbször elbűvölte a férfiak udvariassága – Mary S. Helm szerint minden férfi egy „*knight errant*” volt.³⁴⁸ Ugyanakkor azt is megállapították, hogy a nők tudtak magukra vigyázni. Lovagoltak, vadásztak, halásztak férjeikkel, s ha szükséges volt, harcoltak az indiánok ellen. Mary Austin Holley leírása szerint:

„It is not uncommon for ladies to mount their mustangs and hunt with their husbands, and with them to camp out for days on their excursions to the sea shore for fish and oysters. All visiting is done on horseback, and they will go fifty miles to a ball with their silk dresses, made perhaps in Philadelphia or New Orleans, in their saddlebags.”³⁴⁹

William Dewees pedig arról számolt be, hogy felesége elkísérte San Antonióból Bexarba:

³⁴³ Hollon and Butler, ed., William Bollaert's Texas, entry for May 27, 1844, 350.

³⁴⁴ Houston, Texas and the Gulf of Mexico, II, 271-272.

³⁴⁵ Lawrence, Texas in 1840, 236.

³⁴⁶ Edward, The History of Texas, 296.

³⁴⁷ Parker, Trip to the West, 178.

³⁴⁸ Helm, Mary Sherwood, Scraps of Early Texas History ..., 44.

³⁴⁹ Holley, Texas: Observations, Historical, Geographical and Descriptive (1836), 145.

„My wife having nothing to occupy herself with during my absence, and being very fond of traveling, as well as very brave, desired to accompany me. I told her she knew it was very dangerous for one or two to travel by themselves, and as there was no opportunity to have company, she had best remain at home. But she replied, that is the reason I wish to go; if you should be in danger, I would rather be with you than at home, as I shall be constantly imagining you in danger, and you know a person when thinking of danger, is inclined to magnify it, and think it worse than it really is. It was at last decided for her to accompany me.”³⁵⁰

Természetesen rájuk várt az otthonteremtés feladata is: „no woman can, if she would, be lazy in a new country” – állapította meg Edward.³⁵¹

Már a korai Texasban kezdett kialakulni a szabadlelkű texasi image-e, aki nem vesz tudomást a szabályokról, sőt leginkább megveti a hatóságokat, ugyanakkor saját magát nagyra tartja. A Texasba érkező bevándorlók egy része inkább hírhedt, mint híres volt.

„It was the regular thing to ask a stranger what he had done, and if he disclaimed having been guilty of any offence he was regarded with suspicion.”³⁵²

Nem csak törvény elől menekülők, hanem kalandorok is szép számmal akadtak a tepesek között. William Bollaert idéz egy szójátékot Texasról:

When every other land rejects us
Here is the land which freely takes us (Texas)³⁵³

Smithwick több költeményt is hallott, de csak egyet mert publikálni:

The United States, as we understand,
Took sick and did vomit the dregs of the land.
Her murderers, bankrupts and rogues you may see,
All congregated in San Felipe.³⁵⁴

Texas reputációjának híre messzire eljutott, így legtöbb utazó a legrosszabbra is felkészült. Néhányuk tapasztalta is a rosszat, de többségük kellemesen csalódott, s a telepések jelleméről pozitívan nyilatkozott.

Mary Austin Holley szerint teljesen hamis volt az a kép Texasról, hogy „the great penitentiary of America, where outlaws, murderers, thieves, and vagabonds resort”

³⁵⁰ Dewees, *Letters from an Early Settler*, 119.

³⁵¹ Edward, *The History of Texas*, 79.

³⁵² Smithwick, *Evolution of a State*, 68.

³⁵³ Hollon and Butler, ed., *William Bollaert's Texas*, 234.

³⁵⁴ Smithwick, i.m., 81, idézi Sibley in *Travelers in Texas*, 113.

Ellenkezőleg: „never has any cis-Atlantic State been peopled by a more honest, industrious intelligent, and respectable emigration than Texas, and especially Austin’s colony”.³⁵⁵

Arthur Ikin hasonló véleményen volt: „As in all new countries some notorious characters have sought refuge there” – ismerte el, „but never ... to an extent sufficient to tincture the general character of society”.³⁵⁶

Egyetértett vele James Joshua is.

„In travelling through the country, we found the people generally kind, hospitable and obliging – They are very anxious for settlers to go to the country, and are therefore ready and willing to do any thing in their power to oblige a person who manifests a disposition to settle in their neighborhood. ... So far as I am enabled to judge of the society of Texas, among the farmers, it is very much like the same class of people in the United States, There are no doubt many worthless persons in the country, who have fled from justice in the United States, but there are also many good people who have a high regard for moral and intellectual improvement.”³⁵⁷

Ugyanakkor a határvidék jellegzetes időtöltési tevékenységeit is megfigyelte.

„In Texas there are no Mails – you seldom see a newspaper under twelve months of age; cards, dice and billiards chiefly supply the place of newspapers.”³⁵⁸

A beszámolók készítői sokszor különbséget tettek a közönséges bűnözők és azok között, akiket csak a körülmények - például adósság - kényszerítettek rá, hogy elhagyják otthonukat. Utóbbiak iránt nem ritkán együttérzésüket fejezték ki az utazók.

„As the Indian said: How Injun goin’ to get deer skin in jail?” - jegyezte meg Smithwick.- „If an insolvent debtor really wanted to pay his debts, his only chance was to abscond”.³⁵⁹

Így volt ez azokkal kapcsolatban is, akik párbajban, vagy ifjonti hévből megöltek valakit. Morrell beszámolt egy jómódú, megbecsült család gyermekéről, aki rossz társaságba keveredett, s embert ölt.

„[Seeing that] he had trampled upon the laws of his country, and must either submit to a terrible fate or flee from the State, ... he parted with all that he loved, and in haste crossed the Sabine.”³⁶⁰

Az ilyen esetekben azonban, a Texasban menedéket keresők, bűnös múltjukat maguk mögött hagyván később becsületes, s az állam számára hasznos polgárokká váltak, vallotta Morrell és több más látogató.

³⁵⁵ Holley, *Texas*, 129-130.

³⁵⁶ Arthur, Ikin, *Texas ...*, 75.

³⁵⁷ James, Joshua, 14-15.

³⁵⁸ Ibid., 15.

³⁵⁹ Smithwick, i.m. 82.

³⁶⁰ Morrell, *Flowers and Fruits*, 34.

„By proper treatment men may be reclaimed if allowed to repent of misdemeanors and commence an entirely new and useful life” - írta Mrs. Holley.³⁶¹

„Charity requires that the mantle should be drawn over their former frailties” - jegyezte meg egy másik utazó.³⁶²

A 19. század folyamán négy különböző államhoz tartozott Texas. A spanyol polgári törvények és az angolszász szokásjog sajátos keveréke jött létre, de mint arról az utazók többsége beszámolt, valójában a helyi viszonyok határozták meg a jogrendszert. A spanyol és mexikói időszakban a központi hatalom távol volt, s így egyrészt nem nagyon tudta érvényesíteni akarátát, másrészt a határvidék viszonyaira nem is mindig volt alkalmazható a központi rendelkezés. Ezért igen gyakran íratlan, de a helyi viszonyokhoz alkalmazkodó törvények születtek, az írottakat viszont figyelmen kívül hagyták.³⁶³

Számos esetről találunk leírást az utazók beszámolóiban, melyekből az is kiderül, hogy külső szemlélő számára bizony elég zavarosnak tűnt a helyzet.

1837-ben egy utazó a „*The Constitution and Laws – Administration of Justice*” fejezetcím alatt rögtön figyelmeztette is az olvasókat: „If the reader expects to get a clear idea of the laws and government of Texas from what he sees at the head of this chapter, ... he must prepare himself for disappointment; ... each lawyer has his own system of practice and each judge his own rule of decision.”³⁶⁴

Texasban nagy értéke volt az életnek és a tulajdonnak. Különbséget tettek azonban szándékosan elkövetett és más emberélet elleni vétségek között. A szándékos gyilkosságot szigorúan büntették, de az olyan eseteket, amikor egy vita rendezésének, vagy egy egyenrangú küzdelem kimenetelének következtében vesztette életét az egyik fél, pusztán sajnálatos esetként értékelték. Amos A. Parker jegyezte fel egy olyan eset kapcsán, amikor egy randalírozót öltek meg, hogy „his death was the cause of joy rather than sorrow”.³⁶⁵

A legelítélendőbb vétségnek a lopás számított. Sok utazó, amikor arról írt, hogy a texasiak nem közönséges bűnözők, ezen azt értette, hogy nem tolvajok. Gyakran számoltak be arról, hogy útjuk során, különösen a korai időkben, nem egyszer láttak olyan házakat és raktárakat, melyek ajtaját nem zárták. Az áru sokszor hetekig őrizetlenül állt a kikötőkben, mielőtt tulajdonosa elszállította, de senki sem nyúlt hozzá. Noah Smithwick leírásából ismerünk egy történetet arról, hogyan emlékezett egyik barátja a régi szép időkre: „Do you

³⁶¹ Holley, *Texas* (1836), 130.

³⁶² Muir, Andrew Forest, ed., *Texas in 1837 ...*, 137.

³⁶³ Sibley, *Travelers in Texas*, 116-118.

³⁶⁴ Muir, ed. *Texas in 1837*, 133.

remember how I used to pile my goods out on the river bank and leave them for days at a time? I never lost a pin's worth.”³⁶⁶

Ha tolvajt fogtak, a texasiak szinte minden formaságot mellőzve torolták meg a bűntényt. Amos A. Parker számolt be arról az esetről, mikor valaki a szomszédja marháját ellopta. A többi szomszéd először felszólította, hogy hagyja el lakóhelyét. Mikor ezt nem tette meg, elfogták, egy fához kötötték, harminckilenc korbácsütést mértek rá, s figyelmeztették, hogy hetente megismétlik a büntetést egészen addig, míg el nem költözik a közösségből.³⁶⁷

A lótolvajokkal még keményebben bántak. Legtöbbször azonnal felakasztották őket, s holttestüket elrettentésként hetekig temetetlenül hagyták. A lincselést esetenként nyílt szavazáson hozott döntéssel legalizálták, de előfordult az is, hogy szükségességét és jogosságát a börtönök hiányával magyarázták. Amikor például Noah Smithwick 1830 körül San Felipe de Austinba érkezett, egyáltalán nem volt börtön a településen. Kovácsként gyakran kapott megbízást arra, hogy vásra verjen egy bűnözőt, amíg azt elszállították Saltillóba a tárgyalásra. Minthogy Saltillo több száz mérföldre volt, s az elszállítás gyakran hónapokig késlekedett, a bűnözők közül kevés állt végül bíróság elé. Még az is előfordult egy esetben, hogy maga Smithwick csempészett oda egy reszelőt az egyik vádlottnak, hogy az elvághassa láncait. Egy másik alkalommal pedig az őr jelentette, hogy meghalt a fogoly, s még temetését is megrendezték, miközben az már héthatáron túl járt.³⁶⁸

A korai időkben a lincselés mellett más, enyhébb formái is voltak a bírósági ügyek sajátos, informális elrendezésének. William Fairfax Gray 1837-ben például így fogalmazott egy bíróságra tett látogatása nyomán: „all the proceedings are loose, and not very ceremonious”.³⁶⁹ A vitás feleket gyakran egy harmadik személy jelenlétében arra kérték, hogy beszéljék át, mi okozza a vélemény különbséget köztük, s próbáljanak megegyezésre jutni.³⁷⁰

Pedig jogászból nem volt hiány a határvidéken. A birtokviták a korai időktől fogva sok ügyvédet vonzottak Texasba. „The lucrative prospects of the legal profession are greatly obscured by the great number of lawyers that are daily crowding to the country” – jegyezte meg egy látogató.³⁷¹ Nem egy közülük abban reménykedett, hogy a jogi pálya más jellegű karrier számára is kiindulópont lehet. Ahogy Morrell megállapította: „such men easily worked

³⁶⁵ Parker, *Trip to the West and Texas* ..., 175.

³⁶⁶ Smithwick, *Evolution of a State*, 68.

³⁶⁷ Parker, 161.

³⁶⁸ Smithwick, *Evolution of a State*, 31, 33, 85.

³⁶⁹ Gray, ed., *From Virginia to Texas*, 226.

³⁷⁰ Smithwick, 232.

³⁷¹ Muir, ed., *Texas in 1837*, 158.

themselves up to the belief that in this new country in a very short time, they could become generals or statesmen.”³⁷²

Nem csupán a politikai karrier tűnt könnyen elérhetőnek a bevándorlók számára. Maga az állampolgárság megszerzése sem ütközött eleinte nagyobb nehézségekbe. Amikor például 1836. február 1-2-án Nacogdochesben általános választásokat tartottak az új Konvenció létrehozása céljából, a városban William Fairfax Gray is jelen volt, s mindjárt választójogot kapott.

„Inasmuch as the volunteers, and all other 'free white males' have been permitted to vote, and I was desirous of becoming a citizen as soon as possible, I went forward and tendered my vote, which was cheerfully received, and I am now considered as identified with the interests of the country, and entitled to all the rights of citizenship!”³⁷³

5.2. A Texas-identitás formálódása a *Telegraph and Texas Register* tükrében

“*The Telegraph and Texas Register* appeared in the worst of times and the best – the worst in that war plus the natural hazards of the pioneer press made its survival improbable, and the best in that the same war gave it, if it did survive, a rare opportunity for immortality. It not only endured but became a part of the drama of the revolution and the birth of a new nation. Indeed, the *Telegraph* outlasted by three decades the republic whose birth coincided with its own.” – írta a lapról Sibley a polgárháború előtt megjelent texasi újságokat elemző könyvében.³⁷⁴

A *Telegraph and Texas Register* a második rendszeresen megjelenő újság volt Texasban. Szerkesztői és kiadói szemtanúi voltak a korabeli eseményeknek a Texasi Köztársaság idején, ezért a lap fontos forrás az angol-amerikaiak céljairól, reményeiről, gondolkodásáról és identitásuk alakulásáról az átmeneti időszakban.

Sokféle mű készült a Texasi Köztársaság történetéről, de közülük kevés foglalkozik az ott élők identitásának formálódásával.³⁷⁵ Vannak olyan aspektusai az angol-amerikai

³⁷² Morrell, *Flowers and Fruits*, 31.

³⁷³ Gray, ed., *From Virginia to Texas*, 91.

³⁷⁴ Sibley, Marilyn McAdams, *Lone Stars and State Gazettes: Texas Newspapers Before the Civil War*, College Station, Texas A&M University Press, 1983, 65.

³⁷⁵ Mark E. Nackman's műve, *A Nation within a Nation: The Rise of Texas Nationalism*, Kennikat Press Port Washington, N.Y., 1975, az egyik legkorábbi elemzés a texasi nemzettudat eredetéről és sajátosságairól. Következtetéseit azonban többen kritikával illették. Lásd például Lack, Paul D., In the Long Shadow of Eugene C. Barker: The Revolution and the Republic”, in Buenger, Walter L., Calvert, Robert A., eds. *Texas Through Time: Evolving Interpretations*, Texas A&M University Press, College Station, 1991, 155-156. James E. Crisp, kiadatlan doktori disszertációjában, melynek címe “Anglo-Texan Attitudes Toward the Mexican, 1821-1845”,

identitás kialakulásának Texasban, melyet még nem kutattak. Azt sem vizsgálta senki, hogy a korszak legfontosabb sajtóterméke, a *Telegraph and Texas Register* hogyan tükrözte, s egyben formálta a texasiak gondolkodását.³⁷⁶ Ebben a fejezetben erre történik kísérlet, s minthogy célunk az, hogy minél közelebbi képet kaphassunk az angol-amerikaiak nézeteiről, gyakran hosszabban is idézzük az újságot.

Az első szám 1835. október 10-én jelent meg, csupán kilenc nappal azután, hogy a texasi forradalomban eldőrdültek az első lövések. A Borden testvérek, John és Gail még 1835 februárjában társultak Joseph Bakerrel egy közös újság publikálására. Annak ellenére, hogy korábban nem foglalkoztak lapkiadással, hetilap megjelenítését tervezték San Felipe de Austinban.³⁷⁷ Az újság címe *Telegraph and Texas Planter* lett volna. Mire azonban ténylegesen elindították a lapot, megváltoztak a körülmények. Emiatt kicserélték a címben a *Planter* szót *Registerre*, s az első számban ezt meg is indokolták:

“at the time our prospectus was published, the engrossing object was the accumulation of wealth, and consequent aggrandizement of the country ... [Now] the all absorbing question is how to protect ourselves and what we already possess.”³⁷⁸

John Borden úgy döntött, hogy részt vállal a haza védelméből, s jelentkezett a hadseregbe, ezért helyét testvére Thomas vette át a vállalkozásban. Szerencsére, Gail Borden megtartotta szerepét az újság élén. Egyetlen elv vezérelte: “do the best for my country, praise or no praise.”³⁷⁹ Feladatát így fogalmazta meg: “to make our paper what its title indicates, the organ by which the most important news is communicated to the people, and a faithful register of passing events.”³⁸⁰ Kitartása kulcsfontosságú volt az újság fennmaradásához és sikeréhez.

Ph.D. diss., Yale University, 1976, a faji különbségek és konfliktusok szerepét vizsgálja az identitás formálódásában, főleg a texasi köztársaság idejére koncentrálva. Andrés Reséndez a *tejanók* identitását elemzi “National Identity on a Shifting Border: Texas and New Mexico in the Age of Transition, 1821-1848,” című cikkében, in *The Journal of American History*, 86, 2 (1999):668-88.

³⁷⁶ Sibley műve, *Lone Stars and State Gazettes*, szélesebb kontextusba helyezi a lapot. Carol Lea Clark nemrégiben kiadott könyve, *Imagining Texas, Pre-Revolutionary Texas Newspapers, 1829-1836*, Texas Western Press, El Paso, 2003, azt vizsgálja, hogy milyen volt az első újságokban megrajzolt Texas-kép. Főleg a Texasról szóló írások nyelvezetét, illetve a texasiak szóhasználatát elemzi, hogy kiderítse, mit gondoltak és írtak a texasiak magukról, s a vidékről, ahol éltek. Kutatása azonban 1836-tal lezárul.

³⁷⁷ A Borden család szoros kapcsolatban állt Stephen F. Austinnal. Gail és bátyja földmérőként dolgoztak kolóniáján. Először Thomas érkezett Texasba New Yorkból 1824-ben, s egyike lett a ‘Régi Háromszázaknak’. Az apa és három másik fiútestvér 1829-ben követték őt. Joseph Baker, a huszonhét éves tanár, 1831-ben Maineből vándorolt Texasba. További információkért lásd, Joe B. Frantz, *Gail Borden, Dairyman to a Nation*, University of Oklahoma Press, Norman, 1951, and Sibley, *Lone Stars*, 66.

³⁷⁸ *Telegraph and Texas Register*, Oct. 10, 1835.

³⁷⁹ Eugene C. Barker, ed., *The Austin Papers*, vol. 3, University of Texas, Austin, 1927, 170-171.

³⁸⁰ *Telegraph and Texas Register*, Oct. 10, 1835.

A *Telegraph and Texas Register* részletesen beszámolt a texasi helyzetről, s megpróbált tárgyilagos lenni. Különösen Gail Borden kiadói tevékenysége idején került az elfogult véleményalkotást. Általában ismertette a különböző nézeteket egy-egy kérdéssel kapcsolatban, de az olvasóra hagyta a döntést, a következtetések levonását.³⁸¹ Már az első számtól kezdve egységet és egyetértést hirdetett, s kifejezte reményét, hogy a polgárok képviselői olyan intézkedéseket hoznak, melyek “mindenkit egyesítenek a közös ügy érdekében”. Sajnálkozott amiatt, hogy “the whole [Mexican] nation with the solitary exception of Texas has already undergone an entire revolution, and yielded submission ... to the prevailing authorities.” Végül arra a következtetésre jutott, hogy “Texas alone stands forth in defense of her constitutional rights, and is awaiting the blow which the military is preparing to strike, to reduce her to the same state of submission.”³⁸²

Texas ekkor Mexikó része volt, az ott élő angol-amerikaiak pedig mexikói állampolgárok. Hivatalosan mexikóiak, de nyelvükben, kultúrájukban, kollektív tudatukban amerikaiak. Mark E. Nackman szerint a mexikói időszakban Texas területén élő angol-amerikaiak nem voltak sem mexikóiak, sem amerikaiak.³⁸³ Magam azonban inkább James E. Crisp nézetét fogadom el, aki szerint mindkettő igaz volt rájuk, hiszen hivatalosan mexikói állampolgárok lettek, de értékrendjük amerikai maradt.³⁸⁴

Carol Lea Clark más oldalról közelíti meg a kérdést:

“Anglo-American Texans had a divided rhetorical identity; they were ex-Americans, but they were also something else. They were not sure what that something was, but *they could define what it was not* – Mexican, Indian, or even ‘ordinary’ American. Then gradually, in conversations and written communications, a coherent way of looking at the world, a rhetoric of Texas, began to take form.”³⁸⁵ (kiemelés tőlem, K.A.)

Véleményem szerint a texasiak identitása több szintű volt. Gyakran utaltak angolszász gyökereikre. Az Egyesült Államokból érkezvén magukkal hozták az önkormányzatiság és a köztársasági berendezkedés elveit. Ahhoz azonban, hogy a mexikói hatóságok befogadják őket, alkalmazkodniuk kellett a mexikói törvényekhez és rendelkezésekhez. Miközben e két pólus között manővereztek, vezérelvük azért szinte mindig saját érdekük volt.

Amikor a fiatal Mexikói Köztársaság kedvező feltételekkel kínált földet, sokan döntöttek úgy, hogy ott próbálnak szerencsét. Amikor Santa Anna centralista fordulatot

³⁸¹ Borden szerkesztői elveiről és kiadói hitvallásáról lásd, Frantz, *Gail Borden*, 96-97, 115-116.

³⁸² *Telegraph and Texas Register*, Oct.10, 1835.

³⁸³ Nackman, *A Nation within a Nation*, 13.

³⁸⁴ Crisp, “Anglo-Texan Attitudes,” chapt. 2.

³⁸⁵ Clark, *Imagining Texas*, 14.

hajtott végre, mely veszélyeztette az önkormányzat és a gazdasági vállalkozás lehetőségeit Texasban, az angol-amerikaiak fellázadtak ellene. Miután kinyilvánították függetlenségüket Mexikótól, elkészítettek egy alkotmánytervezetet, s kérték felvételüket az USA tagállamai közé. Amikor aztán az Egyesült Államok ezt elutasította, szükségképpen új keretek között kellett meghatározniuk hovatartozásukat, identitásukat. Már nem voltak mexikóiak, de hivatalosan nem lehettek amerikaiak sem, még ha gondolkodásukban, hagyományaikban azok is maradtak. Texasban élő angol-amerikaiak voltak, s a Texasi Köztársaság önálló életének kilenc éve alatt újra próbálták definiálni közösségük jellemzőit, s magukat *Texian* jelzővel illették.

Már a *Telegraph and Texas Register* második számában megjelent egy cikk a texasi patriotizmusról. Szerzője példákat sorolt arra, hogy a közösség milyen áldozatokat hozott a “haza szolgálatára”.

“We know one man” – írta a szerkesztő – “who has taken the leaden pipes out of his aqueduct to furnish ammunition for the army; and a number of others who have melted up their clock weights [thus stopping, as it were ‘the wheels of time’] for the same purpose.” A következtetés nyilvánvaló volt: “but one spirit pervades the whole population, and that is a determined resolution to free themselves from military usurpation and tyranny, or perish in the attempt.”³⁸⁶ A megfogalmazás kétségtelenül tükrözte a 19. század elején uralkodó romantikus felfogást, ami általában is jellemezte az újság retorikáját hasonlóan létfontosságú kérdésekben.

Egy másik visszatérő téma az Egyesült Államok példájára történő utalás volt. A texasiak úgy érezték, hogy támaszkodni tudnak amerikai “barátaikra és testvéreikre” mindazon elvek megvalósításában, melyekért “közös őseik harcoltak és vérüket ontották”. Ugyanakkor, a mexikói kormánnyal szemben vívott küzdelmüket azzal próbálták igazolni, hogy olyan jogokért folytatták, amiket “azok a köztársasági intézmények garantáltak, melyek keretei között az ország (mármint Mexikó) polgáraivá fogadták őket”.

“Had we yielded our dearest rights into the hands of the military – állították – we should have shown ourselves unworthy the land which gave us birth, and merited the contempt of every patriot.”³⁸⁷

Sokat lehetett tanulni a múlt történéseiből és példáiból. Ez igaz volt az USA függetlenségi háborújára is, mely egy 1835 decemberében megjelent vezércikk szerint “sok

³⁸⁶ *Telegraph and Texas Register*, Oct. 17, 1835

³⁸⁷ *Telegraph and Texas Register*, Oct. 26, 1835.

olyan tanulssággal szolgál, mely a texasiak figyelmére érdemes”.³⁸⁸ Az újság megjelentette az 1775-ös amerikai Kontinentális Kongresszuson készült nyilatkozatot, mely felsorolta azokat az okokat, mely a Nagy Britannia elleni fegyveres felkelést előidézte, s számos példát sorolt az amerikai függetlenségi háború történetéből.³⁸⁹

Ekkorra már a Texas és Mexikó közötti konfliktus döntő pillanathoz ért. A *Telegraph and Texas Register* szerkesztője azonban továbbra is óvatos volt, s megpróbált semleges maradni. Az újság 1836. február 20-ai számában a következőképpen magyarázta álláspontját:

“To have advocated a declaration of independence, before understanding the true situation of the Mexican government, and without any assurance of assistance from the United States, would have been a rashness to which others as well as ourselves might have fallen victims. We therefore publish in this week’s paper, the proceedings of public meetings, and letters from which our readers can draw their own conclusions so as to the course which Texas ought to pursue.”³⁹⁰

Az elkövetkező két hét folyamán azonban, ahogy a feszültségek tovább nőttek, a lap felkészült arra, hogy a függetlenség ügyének szolgálatába álljon. Több nyomdászt vettek fel, s értesítették a texasi konvenció képviselőit, hogy “készek arra, hogy bármilyen parancsot teljesítsenek akár éjjel, akár nappal”.³⁹¹ Ugyanebben a számban tették közzé Travis 1836. február huszonhatodikán, az Alamo parancsnokságán kelt levelét is. Furcsa módon – valószínűleg azért, mert lapzártá előtt érkezett –, a legfontosabb hír az utolsó oldal legaljára került: “TEXAS HAS DECLARED HER INDEPENDENCE.”³⁹²

Egy hét múlva a *Telegraph* megjelentette a Függetlenségi Nyilatkozat teljes dokumentumát. A szerkesztői kommentár szerint a képviselők “páratlan” gyorsasággal döntöttek, hisz a “haza helyzete nem tűrt halasztást”, még akkor sem, ha “néhányan úgy gondolják, hogy Texas elszakítása egy nagyszerű nemzet testétől hosszabb megfontolást igényelt volna”. A képviselők döntésének igazolására a szerkesztő idézte az elszakadás nyilatkozatban felsorolt okait, s végül levonta a következtetést:

“the statements of our grievances are expressed in a language addressed to the understanding and experience of every citizen, and with an evidence of truth sufficient to convince an impartial world of ‘the necessities of our condition,’ upon which our delegates have made the solemn declaration, ‘that our political connection with the Mexican nation has forever ended.’”³⁹³

³⁸⁸ *Telegraph and Texas Register*, Dec. 2, 1835.

³⁸⁹ *Telegraph and Texas Register*, Nov. 14, Nov. 21, Dec. 2, 1835.

³⁹⁰ *Telegraph and Texas Register*, Feb. 20, 1836.

³⁹¹ *Telegraph and Texas Register*, Mar. 5, 1836.

³⁹² *Telegraph and Texas Register*, Mar. 5, 1836.

³⁹³ *Telegraph and Texas Register*, Mar. 12, 1836.

Ugyanebben a számban a *The New Orleans Bulletin* és a *New York Evening Star* cikkei is megjelentek, melyek együttérzésüket és támogatásukat fejezték ki a texasiak ügyével kapcsolatban. Szintén helyet kapott egy új lap, a *The Texas Reporter* indításáról szóló beharangozó is. A leendő szerkesztőket az motiválta, hogy a tavaszra Konvenció összehívását tűzték ki a Washington-on-the-Brazosban összegyűlt képviselők, s a lapban az új törvényhozó testület munkájáról szerettek volna tudósítani. Céljukat a következőképpen jelölték meg: “to battle for the principles proclaimed at Philadelphia in 1776 – for freedom of conscience and equality of rights.” Deklarációjuk sok honfitársuk véleményét tükrözte:

“We believe the Mexican Federal Constitution has been openly violated and forcibly destroyed – that Texas is no longer bound by the decrees of the present Mexican government, but is free to adopt any form of government a majority of the people may agree upon.”³⁹⁴

A rivális szerkesztők lapindítási terve nem valósult meg. 1836. április tizenharmadikán végül a *Telegraph and Texas Register* lett “a Texasi Köztársaság ideiglenes kormányának hivatalos médiuma”.³⁹⁵ A döntés napján a lap készítői már nem voltak San Felipében. Santa Anna seregének támadása miatt el kellett hagyniuk a várost, s átmenetileg Harrisburgben találtak menedéket. Itt csupán egyetlen számot tudtak megjelentetni 1836. április tizennegyedikén. Ebben részleteket közöltek Texas új alkotmányából és más fontos dokumentumokból. Mindössze hat példány kinyomtatására volt csak idejük, s tovább kellett menekülniük.

Amikor a *Telegraph and Texas Register* ismét megjelent, immár Columbiában, 1836. augusztus másodikán, egy új, patrióta szellemű mottó szerepelt címlapján: “*We go for our country*”. A haza Texas volt. Az első oldalon a Texasi Köztársaság Alkotmánya volt olvasható. A második oldalon beszámoltak a szerkesztők “nyomdagépük haláláról”. Arról, hogy nyomdájukat hogyan dúlta fel Santa Anna serege San Felipében, s hogyan kellett visszavonulniuk Harrisburgbe, ahol egy számot sikerült kinyomtatniuk, mielőtt megsemmisült volna minden anyaguk. Ugyanakkor örömmel nyugtázták, hogy „Texas ügye nem veszett el a berendezésükkel együtt”.

“Notwithstanding so many embarrassments and difficulties, we announce to the citizens of Texas, that we are again prepared to do their printing, and are *ready* once more to *defend the cause of our country*; for in spite of the destruction, by the modern Napoleon, of our late press, we can assure him that the last spark of liberty was not extinguished, but that it shall brighten into a flame, to burn when ourselves and the opponents to freedom shall no longer exist.”³⁹⁶ (kiemelés tőlem, K.A.)

³⁹⁴ Ibid.

³⁹⁵ *Telegraph and Texas Register*, Apr. 14, 1836.

³⁹⁶ *Telegraph and Texas Register*, Aug. 2, 1836.

A Borden fivérek columbiai működése sikeresnek ígérkezett, hiszen 1836 végén már közel ötszáz előfizetőjük volt. Anyagi helyzetük mégis egyre bizonytalanabbá vált, s így vállalkozásuk is veszélybe került. Minthogy a zavaros időkben sokan elhagyták otthonukat, az előfizetői díjakat ritkán fizették ki az olvasók. Ráadásul, a kormány sem tudott fizetni.³⁹⁷ Úgy tűnt, az újságírás túl sok áldozatot kívánt, s túl kevés kézzel fogható haszonnal kecsegtetett, ezért Bordenék úgy döntöttek, eladják a lapot, s visszatérnek eredeti foglalkozásukhoz, a földméréshez.

Francis Moore, Jr. vásárolta meg Thomas H. Borden részét, s vette át a kiadói feladatokat Gail Bordentől 1837 márciusában. A következő hónapban a *Telegraph and Texas Register* Houstonba költöztette. Júniusban, Jacob W. Cruger megvásárolta Gail Borden részét, s az így létrejött üzleti kapcsolat Moore és Cruger között 1851 áprilisáig tartott. A lap élén történt változásokról a június 13-ai számban tájékoztatták az olvasókat. Francis Moore, Jr. arról is biztosította az előfizetőket, hogy a következő számokban ékes bizonyítékát látják majd annak, hogy “he faithfully LABORS FOR HIS COUNTRY.”³⁹⁸ Tényleg ezt tette. Kétségtelen, hogy saját véleményének is gyakran hangot adott az újságban, de a közvélemény megnyilvánulásainak is teret engedett, nem egyszer ellentétes nézeteket is megjelentetve, s így az újság megtartotta státuszát, mint a Texasi Köztársaság legbefolyásosabb lapja.³⁹⁹ Cikkei ezért fontos forrásként szolgálnak a független állam angol-amerikai polgárainak nézeteiről, a texasi nemzettudat kialakulásáról és formálódásáról.

A *Telegraph* szerkesztőihez 1836. augusztus huszonharmadikán intézett üzenet jól érzékelteti a Texasban élő angol-amerikaiak identitásának különböző rétegeit.

The First Congress of the republic of Texas. – How solemn and imposing is the expression! How gratifying it be to every Texian and to every lover of Civil Liberty! Fifteen years have not passed away since Texas was one boundless wilderness; ... How changed is the scene! From the Sabine to the Nueces the American emigrant has erected his dwelling, and houses and fields, and population and plenty have sprung up as it were by magic. ... When we see flying above us the stripes and single star and hear proclaimed that ‘the First Congress of the Republic of Texas’ is to be convened, we are verily persuaded that we must have been indulging in the sleep of ‘Rip Van Winkle,’ and that twenty years have been added to time of which we have been unconscious. ... Fifteen years ago, and Texas was bartered away as not worth retaining – bartered away in order that it might ever remain a wilderness and prevent the spread of the Republican principles of the patriots of ’76. But what can withstand the force of the American character? They have thwarted the policy of Spain; and have not only made Texas a country of population and wealth, but have added it to the Republics of the Earth. They have reversed the order of Mahomet and bowed their faces to

³⁹⁷ Gail Borden életrajzírójától tudjuk, hogy több mint tíz évbe telt, mire a kormány törlesztette adósságát a Borden fivérek felé. Az anyagi nehézségek részleteiről lásd, Frantz, Joe B., *Gail Borden*, 113-119.

³⁹⁸ *Telegraph and Texas Register*, June 13, 1836.

³⁹⁹ Bővebb információt Francis Moore, Jr.-ról lásd a James M. Day által kiadott Moore, Francis Jr., *Map and Description of TEXAS* bevezetőjében, Texian Press, Waco, 1965.

the west. ... No opposing force sufficiently strong has yet been found to impede their westward course and march to greatness. ... and to what are we to ascribe their extraordinary success, considering the almost insurmountable obstacles that offered themselves? To the enterprise and moral worth of the people. ... The Almighty gave Liberty to the United States, because they were found worthy of possessing it ... *To Texas, success has thus far been given, because her citizens were engaged against a cruel, blood-thirsty despot; in defence of Civil Liberty.* Whether that success will be continued, and whether she will be permitted to advance to greatness and prosperity depends ENTIRELY on those who shall compose the 'First Congress of the Republic.'⁴⁰⁰ (kiemelés tőlem, K.A.)

A *Telegraph* büszkén vont párhuzamot az Egyesült Államok és Texas függetlenségért folytatott küzdelme között. Az 1836. szeptember hatodikai vezércikk megemlékezett az amerikai függetlenségi háború csatáiról, s hasonló felsorolást készített a Texasban "1827 óta a függetlenségért vívott küzdelmekről" a Fredóniai Köztársaságtól kezdve Fort Velasco, Anahuac, Gonzales és a többi kulcsfontosságú esemény említésével. Az analógia egyszerű volt, s tükrözte az amerikaiak nyugati terjeszkedésének ideológiáját.⁴⁰¹

"as the example set by that country has contributed much towards the raising spirit of Liberty and the adoption of free institutions among the nations of the American Continent and Mexico; so may the political regeneration of this Republic be the means of effecting a most essential vicissitude in the condition of the former empire of Montezuma. *It is morally certain that the Anglo-American principles and polity will in the course of time extend across the Rocky Mountains to the Pacific,* carrying along with them all the consequent improvements and changes, from the *vis inertiae* to a restless desire of aggrandizement and amelioration of circumstances."⁴⁰² (kiemelés tőlem, K.A.)

Az amerikai telepesek identitásának formálásában Amerika isteni küldetésének gondolata legalább annyira fontos volt, mint a texasi forradalom hősi tetteinek hazafias szellemű dalokban és költeményekben történő megörökítése. Az Alamo eleste után csupán néhány nappal írt vezércikk például a következőt jósolta:

"the spark of immortality which animated your forms, shall brighten into a flame, and Texas, the whole world shall hail ye like demi-gods of old, as founders of new actions, and as patterns for imitation."⁴⁰³

⁴⁰⁰ *Telegraph and Texas Register*, Aug. 23, 1836.

⁴⁰¹ Az angol-amerikai küldetéstudat elemzéséről lásd Merk, Frederick *Manifest Destiny and Mission in American History*, a reinterpretation with the collaboration of Lois Bannister Merk, with a new foreword by John Mack Faragher, Harvard University Press, Cambridge, MA, 1995.

⁴⁰² *Telegraph and Texas Register*, Sept. 6, 1836.

⁴⁰³ *Telegraph and Texas Register*, Mar. 24, 1836

A *Telegraph* 1836. októberi számában publikált *The Hymn of the Alamo* a nemes célért vállalt halál hősiességét emelte ki.

“Here, on this new Thermopylae,
Our monument shall tower on high,
And ‘Alamo’ hereafter be
In bloodier fields the battle cry.”
Thus Travis from the rampart cried,
And when his warriors saw the foe,
Like angry billows more below,
Each dauntless heart at once replied,
“Welcome to the Spartan’s death –
‘Tis no despairing strife –
We fall, we die, but our expiring breath
Is freedom’s breath of life.”⁴⁰⁴

A hazafias érzések megnyilvánulásának másik példája, a *Texian Hymn of Liberty* a Texas és Mexikó között folyó harcot a jó és a gonosz, a fény és a sötétség, a szabadság és elnyomás küzdelmeként ábrázolta. A győzedelmes texasiak dicsőségéről készült vers szerzője Stephen C. Parmenter volt, s költeménye 1836 nyarán jelent meg az újságban.

Arise, arise brave Texians, awake to Liberty,
To Mexican oppressors no longer bend the knee,
But hasten to the combat, with freedom’s flag unfurled,
That the glorious deeds of Texas shall echo thro’ the world;
For we are determined to die or be free,
And Texas triumphant our watch word shall be.

The bugle sounds to battle, war desolates our land,
Proud Mexico’s vile minions advance upon our band;
But through the blood of Texians should crimson ev’ry plain,
The rights of that God has given us forever we’ll maintain,
For we are &c.

⁴⁰⁴ *Telegraph and Texas Register*, Oct. 4, 1836.

The blessed light of freedom on Texas shall descend
 And despotism's darkness in lustrous day shall end;
 The galling chains of bondage Texas bind shall no more,
 Or we will fall unconquered upon the Sabine's shore.
 For we are &c.⁴⁰⁵

A múlt vizsgálata és sikereinek felhasználása az identitás építésében mindig fontos elem. A *Telegraph and Texas Register* oldalain nem csupán az európai civilizáció mítoszaira és legendáira találhatunk utalásokat – mint például a texasiak összehasonlítása Spárta hőseivel. Bizonyítékát lelhetjük annak is, hogy a texasi vezetők tudatosan törekedtek saját múltjuk megrajzolására és megörökítésére. Stephen F. Austin halálát követően például Lamar elnök felhívást tett közzé az újságban életrajzának elkészítésére. Az olvasóktól hiteles információt kért “to contribute to a work intended to preserve from oblivion the name of the father of our country, and to transmit to posterity an impartial history of his life, his sufferings and his virtues.”⁴⁰⁶

A *Telegraph* nagy hangsúlyt fektetett arra, hogy megismertesse és igazolja a texasi függetlenségi háború ügyét. 1837. februárjában annak igazolására, hogy Texas valaha Louisiana része volt, publikálta a Louisiana Vásárlás dokumentumát,⁴⁰⁷ a tavaszi számokban pedig Texas politikai helyzetével kapcsolatos dokumentumokat tett közzé, azzal érvelve, hogy

“these articles will be useful abroad, in furnishing evidence of the events which led to the rupture with Mexico, and of the true grounds upon which we rested the justice of our cause; and at home in displaying to our children, some of the brightest examples of republican virtue, which may stimulate them to imitate the noble achievements of their fathers ...”⁴⁰⁸

Ugyancsak megjelentek mindazon 1821 és 1829 között született törvények és szabályozások, valamint kolonizációs szerződések fordításai, melyek meghatározták, hogy Stephen F. Austin milyen feltételekkel hozhatott és telepíthetett le bevándorlókat Texasban.⁴⁰⁹

Május végén azonban a szerkesztőknek fel kellett függeszteniük a régi dokumentumok megjelentetését, hogy lapukban helyet adhassanak a Texasi Köztársaság első Kongresszusáról

⁴⁰⁵ *Telegraph and Texas Register*, July 28, 1838.

⁴⁰⁶ *Telegraph and Texas Register*, Feb. 3, 1837.

⁴⁰⁷ *Telegraph and Texas Register*, Feb. 21, 1837.

⁴⁰⁸ *Telegraph and Texas Register*, Mar. 28, 1837.

⁴⁰⁹ A dokumentumok között megtalálható a “Colonization Law of 1823” és az “Official Communication from Don Antonio Martínez, Governor of Texas, to Moses Austin,” *Telegraph and Texas Register*, Apr. 11, 1837. A *Telegraphban* szintén megjelent a “Decrees of the Emperor, the Sovereign Congress, the Supreme Executive Power,” az “Official Letter from Governor García, to the Commissioner Bastrop, naming the town of San Felipe

szóló tudósításoknak. A kolonizációs törvényeket pedig füzet formájában tették hozzáférhetővé, melyből bárki vihetett példányt a *Telegraph* szerkesztőségéből.⁴¹⁰

A független állam megerősödésének és fejlődésének céljából a kormány igyekezett minél több telepest Texasba vonzani, s ebben a *Telegraph* is segítette a régió előnyeinek hangsúlyozásával. 1837. júliusában Francis Moore, Jr. cikksorozatot indított Texas földrajzi és egyéb adottságairól. Célját vezércikkben fogalmazta meg: “to furnish to our own citizens and to the citizens of the US desirous of emigrating to Texas, information relative to the country, upon which they can place implicit reliance.”⁴¹¹ Néhány évvel később a cikkeket könyv formájában is megjelentette.⁴¹²

Texas reklámozása legalább olyan fontos volt, mint a jó hírnév kialakítása. A vezércikkek gyakran számoltak be újabb és újabb telepések érkezéséről, s igyekeztek minél több jó tanáccsal ellátni a bevándorlókat.

“Large numbers of emigrants are continually arriving from the US. We notice with pleasure that most of them are well supplied with good rifles. We fear however that too small a portion of them are farmers. Those desirous of emigrating should continually bear in mind that Texas is an agricultural country and therefore offers at present but few inducements to any except practical farmers.”⁴¹³

A lap közölt egy olvasói levelet, mely “tiszteletreméltó hölgyek” városba érkezéséről tudósított, s e hírt természetesen “fogadott országuk jövőbeli fejlődésének” pozitív jeleként kommentálta a szerkesztő.

“Every intelligent and virtuous citizen should hail their advent as propitious. It is fraught with the deepest interests, social, moral and political to every community and republic antire. *They come* from various regions, where country and home, and kindred, all combined to render the changes desireless and the contrast discouraging, but they come, *we fondly hope to share with us in the ‘land of promise’ the cherished privileges of civil rights.*”

“For the relinquishment of kindred endearments, and home’s varied ties, we point them to our favored country, where the band of sociability and the prerogatives of affection may again be renewed, and matured in felicity. We point them to our treasures in the mountains; to the congeniality of our climate; to our extended forests, whose *virgin soil is inviting the emigrant to her bounties.* We point them to *our dawning institutions*, whose standard was that of another land, and *whose supporters have descended from the family of ‘seventy six.’* All these privileges shall be theirs ...”⁴¹⁴ (kiemelés tőlem, K.A.)

de Austin,” és a “Colonization Law of the State of Coahuila and Texas.” *Telegraph and Texas Register*, May 16, 1837.

⁴¹⁰ *Telegraph and Texas Register*, May 26, 1837.

⁴¹¹ *Telegraph and Texas Register*, July 15, 1837.

⁴¹² Moore, Francis, Jr., *Map and Description of TEXAS, Containing Sketches of its History, Geology, Geography and Statistics*, Philadelphia: H. Tanner, Jr., New York: Tanner and Disturnell, 1840.

⁴¹³ *Telegraph and Texas Register*, Dec. 2, 1837.

⁴¹⁴ *Telegraph and Texas Register*, Mar. 2, 1838.

Az új környezet, s az újrakezdés nehézségei erősen befolyásolták a Texasba érkezők közérzetét. Azzal, hogy a *Telegraph* gyakran az „érintetlen kert” képét idézte fel Texasszal kapcsolatban, nem csupán új telepeseket próbált vonzani, hanem a már ottlévőket is megerősíteni választásukban. A texasi politikai elvek amerikai forradalomhoz való kapcsolásával pedig a folytonosságot sugallta az Egyesült Államokból érkező bevándorlók számára. A társadalmi környezet és a politikai elvek hasonlóságának hangsúlyozásával a *Telegraph* megpróbálta megkönnyíteni az angol-amerikai telepesek számára, hogy azonosulni tudjanak egymással.

1837-ben, az USA-ban élő annexió-ellenesek támadására reagálva a szerkesztő azt írta:

„... *the citizens of Texas ... [are] simply ... Americans: ... similar in language, manners, and customs to the citizens of all the new states of the union, and, if differing in any respect, solely in this, that from the peculiar circumstances in which they have been placed, they embrace more of the enterprising and the adventurous.*”⁴¹⁵ (kiemelés tőlem, K.A.)

Három évvel később Francis Moore, Jr. még tovább bővítette ezt az érvelést a bevándorlók számára készített könyvében:

„*The citizens of Texas differ but little from those of the western states of the „Union”.* They are chiefly emigrants from the United States. ... [If] a citizen of any one of those states were suddenly transported to any one of the villages of Texas, he would discover no difference between the citizens he would meet and those he had left at home. ...”⁴¹⁶ (kiemelés tőlem, K.A.)

A Texasi Köztársaságról különösen a kezdeti időkben az a hír járta, hogy lakói közül többen nem feltétlenül voltak törvénytisztelő állampolgárok.⁴¹⁷ Nem véletlen, hogy időről időre a lap szerkesztői is jónak látták, ha megpróbálnak ezen a képen javítani. 1839 tavaszán ezt tették a Texas jövőjéről szóló cikkben is, mely külön kitért a lakosok jellemére.

“The prospects of Texas were never half so flattering as at present. Emigration is on the increase, and those who come are not the vicious and idle, or foreign speculators, but mostly men who wish to settle permanently in the country, and while they seek their own, add to the general prosperity.”⁴¹⁸

A Texasban élő angol-amerikaiak identitásának formálódásában a másik fontos elem az volt, ahogyan megpróbálták önmagukat másokhoz viszonyítva azonosítani. A

⁴¹⁵ *Telegraph and Texas Register*, May 16, 1837.

⁴¹⁶ Moore, *Map and Description of Texas*, 26-27.

⁴¹⁷ A texasiak jellemének elemzését lásd, például Calvert, Robert A. - Léon, Arnaldo de, *The History of Texas*, 2nd ed., Harlan Davidson, Inc., Arlington Heights, Ill., 1996, 93-94, and Nackman, *A Nation within a Nation*, 82-83.

környezetükben élő hispán és indián népességgel kapcsolatban számos utalást találunk a *Telegraph and Texas Register* oldalain. Érdekes megfigyelni, hogy a hispánokról sokkal többször találunk híreket, talán azért, mert a függetlenségi háború harcai mélyebb nyomokat hagytak a telepésekben, mint az indiánokkal történt összetűzések. Ráadásul, egy esetleges mexikói invázió veszélye, s az USA-hoz való csatlakozás esélyeinek bizonytalansága állandó feszült helyzetet eredményezett Texas és Mexikó között. A texasi forradalom dicsőséges tetteinek sorra vétele, s a sikeresen megvívott függetlenségi háború nyomán érzett büszkeség hangsúlyozása rendszeresen visszatérő téma volt a lapban. A texasiak ügyének igazolására a különböző dokumentumok publikálásán kívül újra és újra az érvelés részeként jelentek meg mindazok a kötelékek, melyek az angol-amerikaiakat az Egyesült Államokhoz kapcsolták, s mindazok a különbségek, melyek a mexikóiak és a texasiak között voltak. Egy 1839 áprilisában megjelent vezércikk megpróbálta megnyugtatni az olvasókat, hogy a texasiak nem fognak belekeveredni “Mexikó belső konfliktusaiba”. Indoklásként a következőképpen érvelt:

“Texas is forever severed from that unhappy country. Her people, her institutions, both civil and political, are entirely distinct from every thing of Mexican.”⁴¹⁹

A történész Arnoldo de León könyve, *They Called them Greasers*, megerősíti, hogy a *Telegraph* oldalain hangot kapó érvelés általános volt Texasban.⁴²⁰ James E. Crisp arra mutatott rá, hogy az angol-amerikaiak retorikájában gyakran felfedezhető, hogy a mexikóiakat és az indiánokat egymással azonosították. Sok olyan esetet találunk, amikor az indiánok bizonyos tulajdonságaival a mexikóiakat is felruházták és fordítva.⁴²¹ Már 1836 nyarán azt sugallta a *Telegraph*, hogy a mexikóiak “behold the prostrated power and destruction of the Indian tribes, and ... tremble for fear that the same destiny is allotted to him.”⁴²²

1840 tavaszán, a *Telegraph* felhívta a figyelmet azokra a “gyúlékony anyagokra”, melyek “területünk nyugati részén összegyűltek, beleértve az ellenséges indiánokat, a lázadó rabszolgákat, és a [mexikói] Centralista and Federalista katonákat.”⁴²³

Mexikó Texashoz viszonyított gazdasági és politikai elmaradottsága mellett a lap számos különbséget kimutatott a két nép között. A mexikóiakról rajzolt negatív képet szembe állította a texasiak pozitív énképével, s a demokratikus elvek és intézmények amerikai

⁴¹⁸ *Telegraph and Texas Register*, Apr. 10, 1839.

⁴¹⁹ Ibid.

⁴²⁰ León, Arnoldo de, *They Called Them Greasers: Anglo Attitudes Toward Mexicans in Texas, 1821-1900*, University of Texas Press, Austin, 1983.

⁴²¹ Crisp, “Anglo-Texan Attitudes,” 113-126.

⁴²² *Telegraph and Texas Register*, Aug. 23, 1836.

⁴²³ *Telegraph and Texas Register*, Apr. 29, 1840.

kontinensen való terjesztésének különleges küldetésével. Erre magyarázatként talán az is szolgálhat, amit James E. Crisp a következőképpen fogalmazott meg: “the longer Texas remained an independent nation, the stronger became the impulse to define Texas identity in the racial terms implied by the concept of Anglo-Saxonism.”⁴²⁴

A faji különbségek hangsúlyozásának számos megnyilvánulásával találkozunk a *Telegraph* oldalain. Érdekes azonban, hogy az újság nem egyszer különbséget tett mexikói és mexikói között is.

*“A marked difference exists between the population in the middle and south of Mexico, and those dwelling in the northern provinces – the latter are much more hardy, robust and industrious than the effeminate and besotted nations of the southern latitudes. In physical and moral energy, they approximate the anglo-saxon race; and all that is wanting to fit them for free institutions is education. Among such friends, the Federalists will be able to defend themselves against the government. They may not succeed in gaining over the south, but in the broad provinces of Coahuila, Durango, California and new [sic] Mexico, they may find ample room ... for the establishment of a great Republic, to which the junction of Texas would constitute a chain of democracy stretching from the Bay of Fundy to the Gulf of California, washed on the opposite sides by the two great oceans, the Atlantic and the Pacific. To many, the project may seem wild and romantic, but we are not the first to start the imagination. The idea of dividing Mexico into two Republics, has been a frequent subject of debate and of enterprise. The present dissensions favor the success of the scheme, and from the present indications it seems highly probable that Santa Anna will ere long sway the sceptre over half a kingdom. The Federalists of the north are strongly inclined to separation, and with the help of Texas, they will no doubt be able to erect a free and independent government.”*⁴²⁵ (kiemelés tőlem, K.A.)

A vezércikkek ugyanazt az ideológiai és faji érvelést ismételték, de az idő előrehaladtával egyre nagyobb hangsúlyt kapott a Mexikó belső konfliktusaiból történő kimaradás.

„Several of the northern Mexican states are making formidable preparations to oppose the power of centralism in that portion of Mexico –

Those states have a population of about two million and a half, and compose infinitely the best portion of the Mexican nation. Those northern states have more of the Castilian blood and have mixed less with the Indians than the more southern states. This added to their intercourse with the people of the United States, and their habits of using the rifle, will give them decided advantage over the more southern people of the Mexican republic.

In their correspondence they manifest great anxiety for our friendship and co-operation. They ... promise, in case of success, to give us any kind of a treaty we may require. They desire to live in terms of friendship and amity, that a mutual change of intercourse and civility, may be a mutual advantage. We cannot but wish them success ... We have no objection to acknowledge their independence so soon as they shall establish a good

⁴²⁴ Crisp, “Anglo-Texan Attitudes,” 211-213.

⁴²⁵ *Telegraph and Texas Register*, July 19, 1839.

government, and show to the world their ability to maintain it; but *we cannot involve ourselves in their difficulties.*”⁴²⁶ (kiemelés tőlem, K.A.)

“With regard to Mexico, it’s foolish to entertain the opinion that she intends to invade Texas, with only 1500 men; and this is about the whole disposable force now concentrated on the Rio Grande, under Arista! ... Why then should we permit idle and foolish rumours to agitate the country. Rumours that are circulated by rash adventurers, who wish our Government to engage in the political broil between the Federalists and the Centralists. *If we are wise we shall keep aloof from both parties. Both are Mexicans; and experience has taught us, that Mexican and Anglo-American politics never can combine: the two people are separate and distinct, and should remain so.* They may form treaties of amity and commerce, but they never can be blended under one government to their mutual advantage; for the very reason that *they are NOT EQUAL.*”⁴²⁷ (kiemelés tőlem, K.A.)

1842 február végén Rafael Vásquez tábornok vezetésével a mexikói csapatok ellenállás nélkül vonultak be Texasba, s március ötödikén elfoglalták San Antoniót. A *Telegraph* egyfelől tükrözte a mexikói invázió által okozott feszültségeket, másfelől azonban kifejezte a texasiak elhatározását is, hogy feleljenek a kihívásra. A közvélemény bosszút kívánt, nyomást gyakorolt Houston elnökre, s ellentámadás megindítását követelte. A mexikóiakkal szemben már hódító ambíciók is megfogalmazódtak. A fiatal Texasi Közársaság, a nacionalizmus kialakulásának korai szakaszában a szolidaritás és patriotizmus talajáról offenzív hadműveleteket és az expanzió megvalósítását tűzte ki célul. A *Telegraph* szerkesztői azonban tudatában voltak Texas gazdasági és anyagi nehézségeinek, a képzett és jól felszerelt hadsereg hiányának, ezért a mexikói invázió tervével szemben foglaltak állást.

“There no longer exists any doubt. The country has been invaded. We rejoice to learn that the President has determined to avenge the insult thus inflicted by our enemy. He has authorized the volunteers who may desire to pursue the enemy, to march to the Rio Grande – This is enough – let our standard be once borne to this Rubicon of Texas, and the event will no longer be doubtful. Offensive war is the result, and our brave troops would soon be found wending their way towards the towering heights of the Sierra Madre. Here they could mark but a new boundary for our Republic, and dictate terms of peace that might be heard. *We are not of the number who believe that the conquest of Mexico is at hand. Years must pass by, ere the resources of Texas even joined with those of our sister states, will permit this great work.* Mexico has yet 8,000,000 of people, and cowardly, despicable as they are, the final effort that is to sustain her existence as a nation will be tremendous.”⁴²⁸ (kiemelés tőlem, K.A.)

⁴²⁶ *Telegraph and Texas Register*, Aug. 28, 1839.

⁴²⁷ *Telegraph and Texas Register*, June 24, 1840.

⁴²⁸ *Telegraph and Texas Register*, Mar. 16, 1842.

A texasi nacionalizmus az államépítés időszakában alakult ki, s formálódásában nagy szerepet játszott a gazdasági és politikai túlélésért – a függetlenség megőrzéséért – folytatott küzdelem. A texasiak fokozatosan kezdték magukat önálló identitással bíró közösségként definiálni. Közben azonban teljesen sosem feledkeztek meg szülőhazájukról. Helyzetük különleges volt. Más fiatal nemzetektől eltérően számukra létezett alternatívája a függetlenségnek: csatlakozás Egyesült Államokhoz. A *Telegraph and Texas Register* újra és újra szót emelt az annexió érdekében. 1837 decemberében Texas korai történetét “az annexió gondolatának fontos előzményeként” határozta meg. Érvelése az amerikaiakkal való azonosságtudatot sugallt: “Texas seeks to be annexed, first and foremost, because she is a nation of the same blood with the people of the US. The history of this country is her history.”⁴²⁹

Az újság gyakran idézte azokat az amerikai lapokat is, melyek a kérdéssel foglalkoztak. Évek teltek el, Sam Houston visszavonta Texas államként történő felvételének kérelmét az Unióba,⁴³⁰ de a szerkesztő még mindig bízott egy esetleges kedvező döntésben. Sőt, 1840 nyarán a kérdést úgy állította be, mintha az immár az Egyesült Államok számára vált volna szükségessé.

“It is singular, that although more than three years have elapsed since the recognition of our independence by the Government of the United States, and a minister has been duly accredited near that Government during nearly that whole period, no treaty has been formed between the two countries. ... It seems important that this measure, which has been too long deferred, should be effected at as early a period as practicable. It would be attended with very few obstacles, and might be productive of great benefit to the citizens of both countries. Texas and the United States are now as intimately connected, both in their civil and political relations, as the latter country and England; and *the rapid strides which Texas is now making towards political importance, will soon render this measure almost as necessary to the United States as to our own republic.*”⁴³¹ (kiemelés tőlem, K.A.)

Az adósságok rendezésének kérdése, a határvonal körüli viták, a szökött rabszolgák visszaküldése, s más megoldatlan problémák jelentéktelennek tűntek.

A közhangulat azonban hamarosan elmozdulni látszott. Nőtt a bevándorlók száma, javultak a gazdasági kilátások, egyre kevésbé szorult behozatalra Texas, s így a nemzeti büszkeség is növekedett. 1837-ben a *Telegraph* csak az amerikai függetlenség évfordulójáról és a július negyedikéi megemlékezésekről számolt be.⁴³² 1841-ben a szerkesztők átvették a

⁴²⁹ *Telegraph and Texas Register*, Dec. 6, 1837.

⁴³⁰ A texasi kongresszus 1839. január. 23-án ratifikálta a döntést. Richardson, *Texas, The Lone Star State*, 3rd ed., Englewood Cliffs, N.J. Prentice Hall, 1970, 136.

⁴³¹ *Telegraph and Texas Register*, June 10, 1840.

⁴³² *Telegraph and Texas Register*, Aug. 5, 1837.

Morning Star cikkét, mely a július 4-ei ünnepeken az “amerikai” érzés megnyilvánulásairól számolt be.

„*All seemed to forget that it was the national holiday of a foreign country; all nationality was for the reason completely lost, our citizens forgot that they were Texians and transported with an unpatriotic ardor celebrated as Americans, the national festival of the parent republic.*”⁴³³ (kiemelés tőlem, K.A.)

1842-ben Texas függetlenségének március másodikai évfordulója szerepelt a hírekben, s az újság nem említette július negyedikét. A cikk a texasi nacionalizmust tükrözte:

“This day is the sixth anniversary of our National Independence, yet the Star of our country is still in the ascendant, and *the tide of prosperity still flows on with a constantly swelling current*. The past year has, indeed, been marked by many reverses, but they have not retarded or seriously injured the general interests of the Republic. Many of the settlements at the extreme West, have suffered severely from the usual effects of border warfare. More than three hundred of our citizens have been entrapped by the foulest artifices of Mexican treachery, and carried into captivity, and still remain subject to the insults and indignities of revengful and cowardly enemies. ...

In contrast with the reverses which have afflicted us, there is a bright and glowing picture of success. On the Gulf, our navy rode in triumph, and our haughty enemy has been subjected to the mortification of beholding the flag of our country, floating in defiance at his principal ports, and like a boding meteor streaming aloft, spreading consternation and alarm along the whole coast. Long may it thus wave, the pride and glory of our country! ...”⁴³⁴

Francis Moore, Jr. két hónappal korábban „*Annexio*” címmel készült elemzése a nemzeti érzés és nemzeti érdekek közötti sajátos kapcsolatról is árulkodott.

„The feelings of [Texan] nationality are beginning to assume a distinct character. Our citizens have been accustomed to regard the term Texian as synonymous with that of American. But unless some change soon take place, the desire for national aggrandisement [sic] and the dictates of self-interest will soon effect a distinction between Texians and Americans. ... [Unless] the two nations become blended under one government, ... the terms Texians and Americans will characterize two nations, as distinct as the British and Americans. National rivalry and a desire for the extension of power will follow. ...”⁴³⁵

Egy évvel később, a mexikói invázió elszenvedése után azonban megint változott a közhangulat. A *Telegraph* nem számolt be széleskörű ünnepekről Texas függetlenségének napján. Egy csoportnyi német ajkú texasi azonban vidám ünnepséget tartott március másodikán, s az újsághoz küldött beszámolójukban a “Német Lovagrend” tagjai kritikával illették az angol-amerikaiakat, amiért megfélekeztek a napról.

⁴³³ *Telegraph and Texas Register*, July 7, 1841.

⁴³⁴ *Telegraph and Texas Register*, Mar. 2, 1842

⁴³⁵ *Telegraph and Texas Register*, Jan. 19, 1842.

„We, the transatlantic emigrants of Texas recognize and appreciate the 2nd of March as the dawn of our freedom, whereas the sons of old liberty prefer even here the 4th of July, and seem to be forgetful of the former day; at least we could not ascertain that any festivity took place in the neighborhood.”⁴³⁶

1843 őszén ismét felvetődött az annexió kérdése. A *Telegraph* tudósított azokról a titkos tárgyalásokról, melyeken Nagy Britannia közvetített Texas és Mexikó között. A szerkesztő ugyanakkor segítséget várt az Egyesült Államoktól is.⁴³⁷ Az év végén megjelent vezércikk azonban már ismét arról árulkodott, hogy a texasiak lélekben kezdtek felkészülni arra, hogy önállóan kell tovább folytatniuk és saját utat kell választaniuk:

„Long and anxiously have we watched the varying aspect of our political horizon, to discern some gleam of comfort – some indication of ‘better times,’ but from the incursion of Vasquez, in the spring of 1842, until within a few days past, the clouds of disappointment have continued gathering, and partially breaking only to gather darker and more portentous, like those that have, during the past summer, desolated our country with immoderate rains. But at last over the distant regions of our father-land, the day star of hope has burst forth, betokening the dawn of a brighter and fairer day. The recent news from the United States furnishes, we think, the most undoubted evidence that the war that has desolated our beloved country, is soon to be closed, and all the blessings of peace and security are to be extended throughout our land. The Message of President Tyler, we consider, is but the echo (if we may so speak,) of the public opinion of Republican America. The people of our father-land have become fully convinced that it is time the fruitless war between Mexico and Texas had ceased, and they will cheerfully sustain their President in coercing Mexico, to grant at an early day the unconditional acknowledgement of the independence of Texas. They have noticed year after year pass by until a longer period of war has elapsed, than that of the American Revolution, and they find Mexico still incompetent to reconquer her lost province and still withholding peace. They consider therefore that the great principles of humanity and justice that induced a large portion of the civilized world to demand that Britain should grant peace to her revolted colonies, after a fruitless contest of seven years duration to reconquer them, should induce them to step forth and compel Mexico to relinquish a war that is conducted in violation of the first principles of civilization. *The question of annexation may fail – but there is no longer a doubt that the independence of Texas will be promptly secured.* The very persons who are now strenuous in opposing the annexation of Texas to the Union will unite with the friends of President Tyler and aid him in extorting from Mexico the acknowledgement of the independence of Texas.”⁴³⁸ (kiemelés tőlem, K.A.)

1844 februárjában végül sor került a nem hivatalos fegyverszünet megkötésére Mexikóval. Eközben Sam Houston diplomatai és az amerikai kormány felújították a fegyverszüneti tárgyalásokat, habár a texasiak a Nagy Britanniával köthető kereskedelmi szerződés és egy esetleges politikai megegyezés lehetőségét is vizsgálták.⁴³⁹

⁴³⁶ Frederick Ernst, in *Telegraph and Texas Register*, Mar. 29, 1843.

⁴³⁷ *Telegraph and Texas Register*, Oct. 11, 1843.

⁴³⁸ *Telegraph and Texas Register*, Dec. 27, 1843.

⁴³⁹ Sam Houston Texas annexiójával kapcsolatos tervéről lásd Marquis, James, *The Raven, A Biography of Sam Houston*, New York City, Blue Ribbon Books, Inc., 1929, chapt. 15.

A *Telegraph* beszámolt a különböző alternatívákról, más újságokban megjelent nézeteket, s a texasi közvélemény alakulását is kommentálva. A lap hangneme már nem volt tárgyilagos. Kiadójának véleményét tükrözte, aki sok más texasihoz hasonlóan az annexiót támogatta. 1844 februárjában tudósított a “csodás hírről”:

“We have received intelligence from sources of high authority, that the Senate of the US has almost unanimously ratified a treaty for the annexation of Texas to the US. ... This news may seem too good to be true ... Ere another harvest is gathered in Texas, *the broad banner of Washington may be unfurled in glory on our western border*, and the burnished arms of American troops will be reflected from the sparkling waters of the Nueces.” “Westward! The Star of empire takes its way!”⁴⁴⁰ (kiemelés tőlem, K.A.)

Az amerikai Szenátus 1844 júniusában elutasította az annexiós szerződést, de a *Telegraph* nem adta fel, habár elismerte, hogy számtalan vélemény fogalmazódott meg a kérdéssel kapcsolatban. 1845. február tizenkettedikén a lap beszámolt az “örömteli hírről”, miszerint január huszonötödikén a Texas annexiójáról szóló törvényjavaslatot az amerikai Képviselőház 120:98 arányú szavazattal elfogadta. A törvényjavaslatot két nappal később továbbították a Szenátusba, ahonnan kétszeri felolvasás után továbbküldték a külügyi bizottságba. Ugyanebben a számban közölték a ’közös határozat’ (*joint resolution*) teljes szövegét is.⁴⁴¹

Az 1845. március ötödikén a texasi nemzeti ünnep alkalmából megjelent vezércikk a szerkesztő némi kiábrándultságáról árulkodott, ugyanakkor elkötelezettségéről és optimizmusáról is.

„The Ninth Anniversary of our National Independence has brought with it perhaps fewer pleasing recollections than any that preceded it, but still it must be a source of pride for the patriot to trace in the events of the past year renewed evidences that the tide of national prosperity has not been ebbing.”⁴⁴²

Három héttel később a *Telegraph* már arról adhatott hírt, hogy a törvényjavaslatot a Szenátusban is elfogadták 27:25 arányban. Az újság név szerint felsorolta az igennel és nemmel szavazó szenátorokat, s beszámolt az olvasónak a törvényhozói eljárás olyan egyéb részleteiről is, melyek az annexiót elősegítették. A szerkesztő arról is elmélkedett, hogyan fogadják majd a texasiak a döntést. Rámutatott annak jelentőségére, hogy ismét amerikaivá válhatnak, s az isteni elrendelés szerepét hangsúlyozta, mely vigyázott rájuk, s “lépteiket a nemzeti nagyság felé irányította”:

⁴⁴⁰ *Telegraph and Texas Register*, Feb. 14, 1844.

⁴⁴¹ *Telegraph and Texas Register*, Feb. 12, 1845.

⁴⁴² *Telegraph and Texas Register*, Mar. 5, 1845.

“The resolutions will doubtless receive the cordial approbation of the citizens of Texas. *They admit Texas into the Union as a State, and allow her people the privileges of American citizens. We can in justice ask no more.* Our government will doubtless promptly adopt such measures as may be necessary to consummate this great measure. The people almost with one voice call aloud for prompt and decisive action, and we are confident that the Executive will not be found wanting at this crisis. No mortal power can resist the decree that has gone forth. Texas returns like the lost Joseph to the paternal bosom. May the Union be perpetual. *Let us humbly hope that the ALL WISE BEING who has thus far directed the Lone Star of our country through the murky clouds of war, has in mercy determined that it shall henceforth become the bright and glorious emblem of unceasing peace.*”⁴⁴³ (kiemelés tölem, K.A.)

A ‘*Joint resolution of the Senate and the House of United States Congress for Annexing Texas to the US*’ a *Telegraph and Texas Register* április tizenhatodikai számának címodalán jelent meg. A vezércikk a döntés általános támogatottságáról és a közakarat megnyilvánulását kifejező texasi ünnepségsorozatról számolt be.

„From every section of the Republic we hear but the *continued roar of plaudits*, as the people assemble in county after county to testify their approbation of the terms for annexation offered by the American government. The thunders of applause resound on every side. The whirlwind of public opinion has swept down all opposition.”

A dokumentumokkal kapcsolatban megállapította:

“every intelligent and candid reader will, on examining them minutely, admit that they grant to the citizens of Texas all the rights, privileges, and immunities enjoyed by the citizens of the United States.”⁴⁴⁴

A következő számokban további tudósításokat találunk a texasi megyékben tartott annexiós gyűlésekről. Mindegyikük hangnemét a megkönnyebbülés és a Texas jövőjével kapcsolatban megnyilvánuló optimizmus jellemezte.

“The farmer deserted his plough – the blacksmith his forge and anvil – the merchant his desk – the lawyer his books – the physician his drugs – the carpenter his square and line, and all repaired to the appointee place to express their joy at the flattering prospects of re-union to the United States, and shout a hearty God speed to annexation.”

“The reannexation of Texas to the US, is believed to be promotive of the *security*, the *prosperity*, and the *happiness* of the people, and calculated to advance the mutual welfare of both countries.”⁴⁴⁵

Az egyik augusztus közepén megjelent hír felfedte annak okát, miért is volt olyan fontos, hogy Texas gazdasági és politikai helyzete minél hamarabb stabilizálódjon. Mindez elengedhetetlen feltétel volt ahhoz, hogy új telepeseket csábíthassanak Texasba, növeljék a földek értékét és biztosítsák a lakosok anyagi gyarapodását.

⁴⁴³ *Telegraph and Texas Register*, Mar. 26, 1845.

⁴⁴⁴ *Telegraph and Texas Register*, Apr. 16, 1845.

„The effects of Annexation, though not quite consummated, are already being developed. The M'Kim brought over between fifty and sixty passengers the last trip she made from New Orleans to Galveston, many of whom are visitors to see and examine this country. If they come at this time of the year, what may we expect in the fall?”⁴⁴⁶

Egy másik hír arra utalt, hogy nem csupán amerikaiak, hanem európaiak, sőt mexikóiak bevándorlását is bátorítani kívánták.

“We have learned with pleasure that several new settlements have recently been formed on the western and northern frontier, and that they are rapidly improving.” [In Castroville, for example], “although most of the settlers are Europeans, they have enjoyed excellent health, and are generally delighted with their new location. It is expected that a large number of Mexican families from the Rio Grande will soon remove to Bexar county and settle in the vicinity of Castroville and along the Medina.”⁴⁴⁷

Közben összeült a Konvenció, elfogadta Texas Állam Alkotmányát és az annexióról szóló határozatot. A *Telegraph* 1845. szeptember tizedikén jelentette meg az alkotmány szövegét.

Egy hónappal később a vezércikk arról szólt, hogy “nagyon kicsi érdeklődés mutatkozott a polgárok részéről az állami kormány tagjainak választásán”. Úgy tűnt, a texasiak magabiztosak voltak államuk jövőjével kapcsolatban. A szerkesztő magyarázata szerint:

“an impression seemed to prevail that a large majority of votes would certainly be given for the Constitution, for Annexation., and the Ordinance; and many persons neglected to attend the polls.”⁴⁴⁸

Általános elégedettséget és nemzeti büszkeséget fejezett ki az alkotmány sikeres elfogadásáról szóló kommentár is:

“No doubt the Constitution has been adopted by an immense majority of the people of the whole Republic. We are inclined to believe that there never has been a Constitution of a new State in the American Confederacy adopted with as much unanimity as the new Constitution of Texas.”⁴⁴⁹

Eközben megtörtént az annexió szentesítése az amerikai törvényhozásban is.

“The Steamship Alabama arrived at Galveston {on the 4th of January, 1846} and brought the joyful news that the bill for the ADMISSION of TEXAS INTO THE UNION, PASSED THE AMERICAN SENATE on the 22nd ult., by a VOTE OF 31 TO 13.”⁴⁵⁰

⁴⁴⁵ *Telegraph and Texas Register*, Apr. 23, Apr. 30, 1845.

⁴⁴⁶ *Telegraph and Texas Register*, Aug. 13, 1845.

⁴⁴⁷ *Telegraph and Texas Register*, Aug. 6, 1845.

⁴⁴⁸ *Telegraph and Texas Register*, Oct. 15, 1845.

⁴⁴⁹ *Telegraph and Texas Register*, Oct. 29, 1845

⁴⁵⁰ *Telegraph and Texas Register*, Jan. 7, 1846.

Az 1846. március negyedikei vezércikk a Texasban élő angol-amerikaiak büszkeségének és hazafias érzéseinek adott hangot. Ugyanakkor a texasi identitás formálódásának új szakaszát is előrevetítette:

“The Ninth Anniversary of the National Independence of Texas has just passed by; but ere it dawned, *Texas had ceased to exist as a Nation*. When we turn to the pages of history, we find them teeming with lamentations over the fall of nations. The extinguishment of the independence of any nation, has hitherto been regarded as the worst calamity that could befall it, and it has generally affected only by bloodshed and carnage, and heralded by the greans? And lamentations of a humbled, spirit broken people; *but the Independence of Texas passed away amid the joyous acclamations of her citizens, and the event is hailed as the dayspring of her future glory and greatness*. We have seen within the year past one mighty nation yielding its assent to the admission of another nation into the bosom, and we have seen that Union effected with order, concord, and peace, and amid the almost universal rejoicings of the people of each country. When has the world witnessed a similar event? Ancient and modern history show no instance of a similar character.”⁴⁵¹ (kiemelés tőlem, K.A.)

Két héttel később a *Telegraph* új címmel jelent meg: *DEMOCRATIC TELEGRAPH AND TEXAS REGISTER*. A magyarázat így szólt:

“We have added the word Democratic to the title of the *Telegraph* to designate the political tenets that we shall advocate. The restoration of our adopted [country], to our native country restores us to the political party with which we invariably acted previous to our removal to Texas; and in thus renewing our political associations, we rejoice that the great principles that distinguish the democratic party of the Union are the best calculated to advance the true interests of the people of Texas.”⁴⁵²

5.3. Texas és az angol-amerikaiak identitásának jellemzői

„To reckless spirits journeying from afar,
'Tis Texas yet presents a Polar Star;
By misfortune, crime and oppression driven,
From every State and Kingdom under heaven.”⁴⁵³

Csupán néhány év telt el az Adams-Onís szerződés aláírása után, mely megállapította a határt a Mexikói-öböltől a Csendes-óceánig, s az Amerikai Egyesült Államoknak egy új politikai alakulattal kellett szembenéznie a határvonal teljes hossza mentén, egy olyan állammal, mely nevében és politikai berendezkedésében őt modellezte: a Mexikói Egyesült Államokkal. Ezzel új korszak kezdődött az amerikai nemzetközi kapcsolatokban, az angol-amerikaiak és hispán-amerikaiak viszonyában. Mire harminc évvel később a korszak első fázisa lezárult, a köztük lévő határvonal és politikai kapcsolatok drasztikusan megváltoztak.

⁴⁵¹ *Telegraph and Texas Register*, Mar. 4, 1846

⁴⁵² *Telegraph and Texas Register*, Mar. 18, 1846

⁴⁵³ Stiff, Edward, *The Texan Emigrant*, Cincinnati, 1840, 48.

A korszak kezdetén a két köztársaság területe majdnem ugyanakkora volt: az USA körülbelül 1,8 millió négyzetmérföld, Mexikó 1,7 millió négyzetmérföld. Még népességük nagysága sem tért el jelentősen: az 1820-as népszámlálás adatai szerint az Amerikai Egyesült Államoké 9,6 millió fő, Mexikóé, különböző becslések alapján körülbelül 6,2-6,5 millió fő volt. A következő harminc év alatt annexió, háború és vásárlás révén az USA 1 millió négyzetmérföld mexikói területet szerzett meg, s kísérletet tett arra, hogy még ennél is többet vegyen el. Az Egyesült Államok ilyen nagymértékű gyarapodása (mely nagyobb volt, mint a Louisiana Vásárlás), s Mexikó területének ilyen mértékű csökkenése (területének több mint felét veszítette el), mélyreható változásokat eredményezett a kontinensen betöltött szerepüket és potenciáljukat illetően. Még akkor is, ha az átadott területen viszonylag kicsi volt a mexikói népesség aránya. Az USA harminc év alatt bekövetkezett demográfiai növekedése azt eredményezte, hogy 1850-re háromszor több, szám szerint 23 millió lakosa volt, szemben Mexikó 7.5-8 millió lakosával. Nyilvánvalóan hatalmas elmozdulás történt az észak-amerikai erőviszonyokban.⁴⁵⁴

Az elmozdulás egyik kiindulópontja Texas, illetve a Texasban élő angol-amerikaiak hovatartozásának változása volt.

Az angol-amerikaiak texasi jelenléte nem olyan volt, mint például a franciáké Louisianában. Ők új telepesek voltak, s nem távoli fővárosokban eldöntött területcsere áldozatai. Részt képezték az angol-amerikaiak sokkal nagyobb volumenű nyugati terjeszkedésének, új területek birtokbavételének. A dolog iróniája, hogy sokan közülük a mexikói kormány hívására, a liberális bevándorlási törvények és a kedvező feltételekkel kínált nagy mennyiségű föld hatására döntöttek úgy, hogy elhagyják addigi hazájukat. Nem tudhatjuk, hogy ezek közül a bevándorlók közül hányan akartak őszintén hűséges mexikói állampolgárok lenni. Azt viszont tudjuk, hogy többségük az USA nyugati határvidékéről érkezett, ahol a telepes lét kísérő jelensége volt a geopolitikai viszonyok átalakulása és átalakítása, az új helyi és állami kormányzatok létrehozása, az önálló döntések, a vitázó politikai agitáció, az önkormányzatiság. Az egymást követő mexikói kormányok arra irányuló erőfeszítései, hogy ellenőrzést gyakoroljanak az új népességre, s biztosítsák a nemzeti állam integritását, csak növelték az ott lakók elégedetlenségét, s más alternatívák felé fordították őket. Az 1830-as évekre Texas autonómiája, függetlensége, vagy éppen az Egyesült Államokhoz történő csatlakozása lehetséges alternatívákként szerepeltek a határvidéken élők köztudatában.

⁴⁵⁴ Meinig, *The Shaping of America*, 128.

Az angol-amerikai bevándorlás következtében Texasban az 1830-as évekre jelentősen eltért a politikai és a kulturális határ. Angol-Amerika nyugati pereme már a Colorado folyón túl húzódott, 250 mérfölddel a Sabine folyótól nyugatra, s megközelítette Bexar körzetét. Törvény szerint a terület még természetesen mexikói volt, de gyakorlatilag már nem.

1835-ben pedig, ahogy ez a történelem során máshol is lejátszódott, egy kis vita is elég volt ahhoz az angol-amerikaiak és a helyi vámtisztek között, hogy komoly összetűzéshez vezessen a mexikói hatóságokkal. A közvetlenebb ellenőrzésre tett kísérlet már fegyveres ellenállásba ütközött, s a konfliktus rövid időn belül háborúvá szélesedett. 1836. márciusában pedig sor került a függetlenség kinyilvánítására.

A mexikói köztársaság peremvidékének szinte minden régiója küzdött azért, hogy állami státuszt nyerjen a szövetségi rendszerben, s nem egy esetben elszakadási kísérletekre is sor került. A Santa Anna diktatúrájára válaszként szerveződő felkelések azonban Texas kivételével kudarcba fulladtak. Ezek a mozgalmak nem Mexikó, csupán annak központosító kormánya ellen irányultak, de Texas esetében a telepések a végsőig elmentek, s önálló államot alapítottak. Miért?

Texas esete különleges volt, hiszen itt a centrum és periféria, az ország magja és a határvidéki tartományok közötti kérdések és viták esetén különleges súllyal esett latba az a tény, hogy lakóinak többsége más etnikumhoz tartozott. Ennek következtében az elszakadás és egy másik államhoz való esetleges csatlakozás alternatívája mindvégig jelent volt.

A Texasba érkező angol-amerikaiak kezdettől fogva sajátos módon viszonyultak mind új hazájuk, mind régi hazájuk kormányához.

Mexikó olcsón, nagy földbirtokokat adott, ráadásul kezdetben adó- és vámmentesen, s kis kormányzati ellenőrzés mellett. A nyugatra költöző angol-amerikaiak legtöbbször rokonok és/vagy barátok társaságában keltek útra, s bár hátrahagytak egy közösséget, de az új helyen is hozzáláttak egy új közösség építéséhez. Így azután a különböző texasi kolóniák tulajdonképpen önmagukat kormányozták, már amennyiben volt valamiféle kormányzatuk. 1824 és 1835 között Texas különleges lehetőségeket kínált a bevándorlók számára. Több ezer angol-amerikai adta fel eredeti állampolgárságát, hogy Texasban birtokot szerezzen. Ez persze nem csupán azt jelzi, hogy a régió mekkora vonzerővel bírt, hanem valószínűleg azt is, hogy az amerikai határvidéken élők mennyire kötődtek saját kormányukhoz, illetve mennyire volt kialakult nemzettudatuk. Azt mondhatjuk, hogy ez is folyamatosan változott, formálódott.

A kérdést tovább árnyalja az a tény, hogy a Texasba érkező angol-amerikaiak továbbra is kötődtek múltjukhoz, kultúrájukhoz. Egyfajta magyarázatot talán abban az érvelésben

találhatunk, mely szerint a 19. század első felében az amerikai nemzettudat valamiféle elvont dolog volt – talán olyan, mint görögnek lenni Szokratész idejében. Ezzel szemben, a helyi közösség nagyon is konkrét valóság volt, a közösséghez való tartozás így vált érezhetővé, megfoghatóvá. A nemzethez tartozás helyi megnyilvánulásai, a különböző jeles évfordulók és patrióta megemlékezések növelték az összetartozás érzését és erejét.⁴⁵⁵ A közösség tagjai azonban természetesen többféle szerepet töltöttek be a társadalomban, többféle feladattal és céllal azonosultak, s így identitásuknak is több rétege volt. Éppen ezért nem ragaszkodtak feltétlenül a korábban megszokotthoz, s könnyebben feladták az addigi lelki és intézményi kötelekeket, ha gazdasági lehetőségeik és érdekeik úgy kívánták.

A Texasba érkező angol-amerikaiak magukkal vitték hagyományaikat, kultúrájukat az új helyre, de gondolkodásuk, öntudatuk átalakult, formálódott már a megtett út során, s természetesen az új otthonul kiválasztott vidéken is. Az utazás viszontagságai, a közben szerzett tapasztalatok, élmények, mind hatottak szemléletükre. Ha átvészelték az út gyötrelmeit, új telepesként is sokszor meg kellett küzdeniük a túlélésért. A határvidéken, ráadásul agrártársadalom viszonyai között a természeti környezet nagyban befolyásolta a körülményeket, s úgy tűnt, Texasban ez még inkább igaz volt, mint más helyeken.

A hely hatalmas dimenziói, a különböző földrajzi régiók, a termékenység és kietlenség, a hőség és hideg, az özvízszerű esőzések és szárazság közötti szélsőséges végletek különleges hatást gyakoroltak a telepesekre. A birtokba vett terület művelés alá vonása nem csupán életben maradásuk és gazdasági előrejutásuk feltétele volt, hanem, minthogy ez gyakran csak verejtékes munkával sikerült, sajátos, szimbolikus jelentésre is szert tett, s nagy hatással volt lelkiületükre.

A bevándorlók számtalan történetet, nem egyszer hihetetlenek, legendának tűnő meséltek, s megteremtődött egyfajta mítosz Texasról és a texasiakról. Sok tekintetben hasonlítottak ezek az angol-amerikaiak a más határvidékeken élőkhöz, de a végtelennek tűnő tér és hatalmas távolságok sajátos jelleget adtak a szemléletüknek. William H. Goetzmann megfogalmazásában:

„Texas was the Big Country, and this sense of bigness has always figured prominently in Texian attitudes as well as in the tale of the tribe. A big country required big men, heroic men, mobile men, men on horseback to conquer and to subdue it – to bring it to pasture. ... Clearly it did take vision, courage, strength of will, and incredible organizational skills simply to deal with, let alone conquer, these immense distances and that almost infinite, but also desolate space that constitutes West Texas.”⁴⁵⁶

⁴⁵⁵ Bender, *Community and Social Change in America*, 88.

⁴⁵⁶ Goetzmann, William H., „Keep the White Lights Shining”, in O'Connor, *Texas Myths*, 73-74.

A hely és lakóinak küzdelme, híres hőseinek élete számtalan képregény és hollywoodi film történetének alapjává vált. A legendáknak azonban részét képezik az utókor által kevésbé ismert telepések is. S ők voltak többen. Az 1820-as és 1830-as években Texasba érkező angol-amerikaiak többsége önellátó farmer volt. Történetük sokszor szól a nehéz időkről, a szegénységről, a magányról, a természeti csapásokról, a sikertelen termésről csakúgy, mint a helyi összetűzésekről, banditákról, vagy az indiánok elleni küzdelemről. Ezzel együtt, a boldogulás, a gazdasági előrejutás lehetősége mindenki számára adott volt. Sokan érkeztek és mentek el, de minthogy a régió nyugati és déli részén hosszú ideig hatalmas szabad terület volt, akik maradtak, mindig szerezhettek maguknak földet. Texasban bárki földtulajdonossá válhatott. Ez persze nagy mértékű spekulációra is lehetőséget kínált. Ugyanakkor, Fehrenbach szavaival éve: „it also created a mindset in which every Texan could envision himself as a petty emperor in his mini-empire”.⁴⁵⁷

A telepések között kezdettől fogva jelentős vagyoni, gazdasági különbségek voltak, s a vállalkozókedvűek, sikeresek és tehetősebbek természetesen nagyobb presztízst tettek szert, de igazán csak a saját birtokukon számítottak úrnak. A közösségen belül nem volt hierarchia. Az ideálisnak tartott, s a gyakorlatban létező helyzet mindig is a társadalmi és politikai egyenlőség volt. A sajátos határvidéki körülmények lehetővé tették, hogy a telepések ügyeiket maguk intézzék, vezetőiket maguk válasszák, így a korai *telepestudat*, az Egyesült Államokból hozott politikai hagyományokra, az önkormányzatiság, önrendelkezés elvére épülve fokozatosan átalakult, s a közösségek tagjai *polgárrá* váltak. Papíron természetesen mexikói állampolgárok voltak egészen 1836-ig, de nyelvükben, kultúrájukban, gondolkodásukban angol-amerikai gyökerekkel. Eközben viszont már Texas területén éltek, így identitásuknak is több szintje alakult ki.

Érdekes, s talán ironikus is, hogy a texasi nemzettudat kezdete a hispán kultúrához kötődik. A függetlenségi háború megvívása, a hősie helytállás, az áldozatok, s végül a győzelem teremtette meg igazán az összetartozás érzését. Az Alamo azonban egy hispán épület egy hispán város közepén. Azt mondhatjuk, hogy a spanyol kultúra jelenléte Texasban tulajdonképpen megkönnyítette az angol-amerikaiak számára, hogy magukat ellentétekkel azonosítsák. Annak ellenére, hogy jogilag mexikóinak számítottak, a texasiak tudták, hogy NEM voltak mexikóiak. A törvény előírta számukra a katolikus vallás gyakorlását, de, kevés kivétellel, ők nem voltak – vagy lettek – katolikusok, hanem keresztények, vagyis protestánsok. A mexikóiakról kialakult képpel ellentétben az angol-amerikaiak nem voltak

⁴⁵⁷ Fehrenbach, *Seven Keys to Texas*, 39.

autokraták, köztársasági és demokratikus elveket vallottak – a rabszolgaság intézménye nem számított. Nem voltak lusták, őket a protestáns munkaerkölcs vezérelte. Nem voltak félvérek, ők „vértiszták” voltak.

Ugyanakkor a forrásokból az is kiderül, hogy a hispán kultúra és életforma jó néhány aspektusa tetszett a texasiaknak. Tetszett nekik a nagy *hacienda*, a marhacsordák, az ételek, a táncok, stb. A kapcsolat mégis paradox jellegű volt, hiszen annak ellenére, hogy egymás mellett éltek, az angol-amerikaiak nem akartak tudomást venni a mexikóiakról, vagy éppen az indiánokról, hanem magukat *pioneernek* tekintették a területen.

Az angol-amerikai telepesek helyzete sajátos volt az indiánokkal kapcsolatban is. A texasi indián háborúk eltértek az USA más területein vívottaktól.

Egyrészt, itt az indiánokat szinte minimális katonai erővel megsemmisítették. Az őslakos caddo indiánokat majdnem teljesen elpusztították a franciák és a spanyolok még jóval az angol-amerikaiak megjelenése előtt. A tengerparton élő karankawák, a belső területek tonkawái és a délen élő lipan apacsok hasonló sorsra jutottak.

Másik jellemző, hogy ezek a népek agrártársadalmak voltak. Fő táplálékuk a kukorica volt és vadászattal egészítették ki étrendjüket. A termés miatt kötődtek a földhöz. A fehér katonák így könnyen megölték falvaikat és raktáraikat, nyílt ütközetre kényszerítették őket, melyekben érvényesíteni tudták katonai fölényüket.

Ez a módszer azonban már nem működött, amikor a *frontier* a komancsok területéhez ért közel. Egyrészt azért, mert a határvidéken élő családok sokszor hatalmas távolságra laktak egymástól, s így igen sebezhetőek voltak. Kevés volt a város, az erődítmény, s szinte lehetetlennek bizonyult bármilyen véderő megszervezése és működtetése. Másrészt, a komancsok másfajta nép voltak. Sosem műveltek földet, nem hoztak létre állandó táborot. A bivalycsordákat követték a végtelen prérin. Kerültek mindenféle kapcsolatot a fehérekkel, s éppen ez az elszigeteltség adta erejüket. Ugyanakkor, a spanyol-mexikói határvidéken szerzett tapasztalataik nyomán halálos csapásokat tudtak mérni a telepesekre és településeikre. Már jóval az angol-amerikaiak érkezése előtt raboltak és fosztogattak a határvidéken. Tulajdonképpen miattuk engedte meg a spanyol, majd a mexikói kormány, hogy az amerikaiak telepeket hozzanak létre Texasban, remélve, hogy így ütközőzónát lehet kialakítani az indiánok és a mexikóiak között.⁴⁵⁸ A „segítségnek” azonban ára volt.

A texasi köztársaság kormányának indián politikáját kettősség jellemezte. Sam Houston, feltehetőleg a cherokee indiánok között eltöltött évek hatására, békére törekedett.

⁴⁵⁸ Fehrenbach, *Seven Keys to Texas*, 19-20.

Tárgyalásainak eredményeként még a függetlenségi háború idején egyezményt kötött velük, hogy biztosítják számukra a Nacogdoches közelében lévő földeket, s cserébe az indiánok nem intéznek támadást a fehérek ellen. A texasi szenátus azonban a háború lezárta után nem járult hozzá a szerződés ratifikálásához, így, bár Houston elnöksége alatt sikerült megőrizni a békét, az igen törékenynek bizonyult.⁴⁵⁹

Lamar elnöksége alapvető változást hozott a probléma kezelésében. Az indiánok számára három lehetőség volt: vagy meghajlanak a texasi törvények előtt, vagy elhagyják az államot önként, vagy erőszakkal távolítják el őket. A cherokee indiánokkal szemben tulajdonképpen egyetlen csata döntőnek bizonyult. 1839. július 16-án a Neches melletti ütközetet követően a Vörös folyón túlra űzték őket a shawnee indiánokkal együtt.

A komancsokkal a leszámolás 1840-ben, egy hosszú hadjárat során történt. A döntő ütközetre 1840. október 23-án került sor a mai Ballinger közelében, a Colorado folyó partján. Ezt követően a komancsok elhagyták a texasi határvidéket, s béke uralkodott egészen a köztársaság történetének végéig.⁴⁶⁰

Houston indián politikája, első elnökségéhez hasonlóan életeket kímélt és pénzt is. 1843. szeptemberében egyezményt kötött a Waco, Tawakoni és más törzsekkel. 1844. október nyolcadikán a Penateka komancsokkal barátsági és kereskedelmi szerződést írt alá. Ezek a megállapodások, Lamar agresszív és sikeres katonai fellépését követően hozzájárultak a határvidék nyugalamához.⁴⁶¹

Texas nyugalmanak fenntartásában különleges szerep jutott a *Texas Ranger*-öknek. Minthogy a függetlenségi háború után félő volt, hogy a texasi hadsereg az ifjú köztársaság érdekeivel ellentétben mexikói városokra támad, s kiújulnak a harcok, Houston elnök 1837 májusában hatszáz katona kivételével elbocsátotta a katonákat a szolgálatból. Cserébe ingyenes elszállították őket New Orleans-ba, illetve, akik maradni akartak Texasban, földet igényelhettek. A texasi kongresszus pedig a haderő meggyengülésének ellensúlyozására létrehozta a *Texas Ranger* egységeket.⁴⁶²

A *Texas Ranger* önmagáról adott jellemzése összefoglalta a texasi kultúra minden fontos elemét, s egyben valamiféle tisztelgést is kifejezett azokkal az ellenségekkel szemben, akikkel feladatuk volt harcolni. [The Ranger could] „ride like a Mexican, track like a Comanche, shoot like a Kentuckian and fight like the devil”.⁴⁶³

⁴⁵⁹ Richardson, *Texas, The Lone Star State*, 134-135.

⁴⁶⁰ Ibid., 138-139.

⁴⁶¹ Richardson, 143.

⁴⁶² Ibid., 133-134.

⁴⁶³ Idézi Goetzmann, in *Texas Myths*, 76.

Minthogy a rendet és a törvényt nem ritkán igen nehéz volt betartatni Texasban, már pusztán mérete és a hatalmas távolságok miatt is, a *Ranger*-indián, *Ranger*-bandita küzdelmek gyakran legendás történetek alapjává, s résztvevőik népi hősökké váltak, akiknek alakját mára Hollywood nagyította még tovább.

A Texasban élő angol-amerikaiaknak sajátos volt a viszonya a mexikói kormánnyal. A telepéseknek egészen addig nem volt vitája a mexikói hatóságokkal, míg a centralista fordulatot követően nem akartak nagyobb kormányzati befolyást kiterjeszteni rájuk. A tehetősebb farmerek még ezen a ponton sem gondoltak lázadásra. A texasi függetlenségi háború kezdeményezői főleg olyanok voltak, akik nem sokkal korábban érkeztek a vidékre, így igazán nem kockáztattak sokat. A már bizonyos fokú egzisztenciát elért telepések és ültetvényesek pedig csak akkor ragadtak fegyvert, amikor nyilvánvalóvá vált, hogy a mexikói diktátorral nem lehet tárgyalni, s a békepárti Stephen F. Austint is börtönbe csukták Mexikóban.

A független texasi állam létrehozása után is megmaradt a kettősség a stabil, tulajdonnal rendelkező lakosok és a nyughatatlan határvidéki telepések között. A déli és nyugati határvidék telepesei védelmet vártak a mexikói és indián betörésekkel szemben, amire azonban nem volt állami fedezet, miközben a biztonságosabb keleti részeken élők számára fontosabb volt a stabil kormányzat és a jól működő hitelrendszer.⁴⁶⁴

A köztársaság alkotmánya a földbirtokosok érdekeit tükrözte.⁴⁶⁵ A kormányzati döntéseket helyi szinten tartotta, megyéket szervezett, összesen huszonhármat. Az elnököt három évre választották és a terminus lejártá után közvetlenül nem lehetett újraválasztani.⁴⁶⁶ Egyházi személy nem lehetett a törvényhozás tagja, biztosítva ezzel az állam és az egyház különválását.⁴⁶⁷ Közvetlen adózásról szó sem lehetett, így a köztársaság bevételei a vámokra és illetékekre korlátozódtak.⁴⁶⁸

⁴⁶⁴ Fehrenbach, *Seven Keys to Texas*, 96.

⁴⁶⁵ „Perpetuities or monopolies are contrary to the genius of free government, and shall not be allowed; nor shall the law of primogeniture or entailments ever be in force in this republic. „The Constitution of the Republic of Texas”, DECLARATION OF RIGHTS, 17th, in Wallace and Vigness, *Documents of Texas History*, 105

⁴⁶⁶ „The first president elected by the people shall hold this office for the term of two years, and shall be ineligible during the next succeeding term; and all subsequent presidents shall be elected for three years, and be alike ineligible”; ARTICLE III., Sec. 2, *ibid.*, 101.

⁴⁶⁷ „Ministers of the gospel being, by their profession, dedicated to God, and the care of souls, ought not to be diverted from the great duties of their functions: therefore, no minister of the gospel, or priest of any denomination whatever, shall be eligible to the office of the executive of the republic, nor to a seat in either branch of the congress of the same.”, ARTICLE V. Sec. 1, *ibid.*, 102.

⁴⁶⁸ „Congress shall have power to levy and collect taxes and imposts, excise and tonage duties”; ARTICLE II. Sec. 1, *ibid.*, 101.

Mindössze hat hónapi egy helyben lakás, s az alkotmányra, illetve a Texasi Köztársaságra tett eskü elég volt az állampolgárság megszerzéséhez.

„*All free persons* who shall emigrate to this republic, and who shall, *after a residence of six months*, make oath before some competent authority that he intends to reside permanently in the same, and shall swear to support this constitution, and that he will bear true allegiance to the republic of Texas, *shall be entitled to all the privileges of citizenship.*”⁴⁶⁹ (kiemelés tőlem, K.A.)

Az állampolgárság pedig jogot biztosított földbirtok szerzésére.

„*All persons (Africans, the descendants of Africans, and Indians excepted,)* who were residing in Texas on the day of the declaration of independence, shall be considered citizens of the republic, and entitled to all the privileges of such. *All citizens* now living in Texas, who have not received their portion of land, in like manner as colonists, *shall be entitled to their land* in the following proportion and manner:

Every head of a family shall be entitled to one league and labor of land; and every single man of the age of seventeen and upwards, shall be entitled to the third part of one league of land.” (kiemelés tőlem, K.A.)

Azonban: „no alien shall hold land in Texas, except by titles emanating directly from the government of this republic.”⁴⁷⁰

A titkos választójog minden huszonegy év feletti férfit megilletett, természetesen, állampolgári joggal.

„Every citizen of the republic who has attained the age of twenty-one years, and shall have resided six months within the district or county where the election is held, shall be entitled to vote for members of the general congress.”⁴⁷¹

Az alkotmány minden polgár számára garantálta az alapvető szabadságjogokat is.⁴⁷² A fenti idézetekből azonban kiderül, hogy a texasi köztársaság kizárta az állampolgárságból és minden ezzel együtt járó jogból az afro-amerikaiakat és az indiánokat.⁴⁷³

A texasi nemzeti lét egy évtizede mindenkinek a gondolkodásán nyomot hagyott, aki akkor, illetve azóta texasinak nevezte magát. A texasi köztársaság több volt, mint egy háborút viselő tartomány, amely arra várt, hogy az anyaország magához ölelje. Önállóan politizált, szélesre tárta kapuit a bevándorlók előtt, kereskedelmi kapcsolatokat keresett, s minél hamarabb presztízst kívánt szerezni magának. Az új nemzet sikerének fokmérője lehetett,

⁴⁶⁹ GENERAL PROVISIONS, Sec. 6, Ibid., 103.

⁴⁷⁰ GENERAL PROVISIONS, Sec. 10, Ibid., 104.

⁴⁷¹ ARTICLE VI., Sec. 11, Ibid., 102.

⁴⁷² DECLARATION OF RIGHTS, Ibid., 105.

⁴⁷³ Az Unióhoz történő csatlakozás kapcsán elkészített állami alkotmány hasonlóan intézkedett a választójoggal kapcsolatban : „*All free male persons* over the age of twenty-one years, (*Indians not taxed, Africans, and descendants of Africans, excepted,*) who shall have resided six months in Texas immediately preceding the acceptance of this constitution by the Congress of the United States, shall be deemed qualified electors.” „The Texas Constitution of 1845”, ARTICLE III, Sec. 2, in Wallace and Vigness, *Documents of Texas History*, 150.

hogy diplomáciai elismerést kapott az Amerikai Egyesült Államoktól és Európa vezető kereskedelmi és katonai hatalmaitól. Ahogy Lamar elnök fogalmazott 1840-ben:

[within four years] „against such fearful odds, she has not only achieved, and secured her independence ... but has maintained a well organized Government, established friendly relations abroad; more than quadrupled her population, and now exhibits to the world a Country teeming with all that is essential to the necessities or happiness of a man.”⁴⁷⁴

1836-ban, a függetlenség kivívását követően kevés angol-amerikai képzelte el a jövőt önálló texasi állam polgáraként. Igaz, hogy 1836 végére lassan rendeződött a belső helyzet, helyreállt a nyugalom, de az annexió továbbra is sokak kívánsága volt. Amikor azonban 1837 márciusában az USA elismerte Texas függetlenségét, többen kételkedni kezdtek, hogy volt hazájuk vajon akarja-e, hogy Texas csatlakozzon az Unióhoz. William Fairfax Gray 1837. március 21-én a következőt írta naplójába Columbiában:

„All persons are disappointed. Their hopes have been so highly raised of a speedy annexation to the United States by treaty with Santa Anna, that they can't be at once reconciled to the new state of things presented by the recognition. Texas independent, and compelled to fight her own battles and pay her own debts, will necessarily have to impose heavy burthens on her citizens. Direct and all sorts of taxes will be resorted to – the lands will be taxed. Lands are not considered so valuable now as they were a few days ago; and the squabbles for office and for lands that will take place here among the leaders! The prospect before us is anything but cheering.”⁴⁷⁵

Voltak, akik a diplomáciai elismerést az annexióhoz vezető lépésként értékelték, mások viszont, s maga a kormány is, az annexió elutasításaként. Fel kellett készülni az önálló állami létre, s más országokkal való kapcsolatkeresésre. Mindeközben pedig rendezni kellett a helyzetet, s újjáépíteni az országot a háború után.

A függetlenség felgyorsította a bevándorlást. Habár az új kormány csökkentette a megszerezhető föld nagyságát, az még mindig sokkal nagyobb, ára pedig sokkal kisebb volt, mint az Egyesült Államokban. Három irányból érkeztek a telepesek: a legészakibb hullám délkelet Pennsylvania, nyugat-Maryland és Virginia felől, Kentuckyn és az Ohio völgyén keresztül, Indiana és Illinois érintésével, Missourin és Arkansason át. A középső Virginiából és a két Karolinából indult, Tennessee, majd Arkansas érintésével, míg a déli a két Karolinából Alabama, Mississippi és Louisiana érintésével.

A negyedik hullám közvetlenül a Mexikói-öböl felől érkezett, New Orleans-en keresztül, főleg amerikaiak, de sok európai is, néha egész hajónyi.

⁴⁷⁴ Idézi Nackman, 70.

⁴⁷⁵ *Diary of William Fairfax Gray*, 219

A szárazföld felől érkező hullámok legnagyobb részt szervezetlen áttelepülések voltak. Ezeket a bevándorlókat a rokonok, ismerősök levelei, a Texasról sajtóban és útleírásokban megjelent információk és a különböző híresztelések vonzották.⁴⁷⁶

A texasi nacionalizmus kialakulásáról írt könyvében Mark E. Nackman azt állapította meg, hogy „those from the US generally effected a smooth transition in their change of national loyalties”. Csupán egy évvel azután, hogy Texasban letelepedett, Elisha M. Pease már azt írta Connecticutban élő családjának, hogy többé nem tud „haza” térni. „My feelings, interest, all are identified with Texas.” Néhány hónappal később pedig így fogalmazott: „I feel that Texas is my home and that here I shall spend the balance of my life, with the exception of an occasional visit to the north.”⁴⁷⁷

A texasi vezetők beszédei is a választott új haza iránti szeretetről szóltak. Lamar beiktatási beszédében azt mondta: „The land of my adoption must claim my highest allegiance and affection, her glory and happiness must be my paramount consideration.”⁴⁷⁸

Ezzel természetesen honfitársai is teljes szívükből egyetértettek.

1838-ban már önálló fejlődésük útját keresték a texasiak. Az amerikai kormány annexióról szóló elutasító döntését tudomásul vették, s 1838 októberében a texasi kongresszus szinte egyhangúlag szavazott arról, hogy a kérdést a továbbiakban nem kell feszegetni.

Lamar a választásokat is annexióellenes programmal nyerte meg 1838-ban. Szintén beiktatási beszédében fogalmazott a következőképpen:

„I cannot regard the annexation of Texas to the American Union in any other light than as the grave of all her hopes of happiness and greatness; and if ... the amalgamation shall ever hereafter take place, I shall feel that the blood of our martyred [sic] heroes had been shed in vain.”⁴⁷⁹

A texasi köztársaság polgárai büszkeséggel gondoltak vissza a függetlenségi háború küzdelmeire, s a sikeresen megvívott harc összetartozásuk érzését is erősítette.

Egyetérttek Mark Nackman véleményével, hogy „to view nationalism properly, we must see it as a process, not a final product answering a checklist of criteria”. Mégis úgy gondolom, érdemes számbavenni, hogy a nemzeti identitás, a nacionalizmus egyes ismérvei hogyan jelentek meg Texasban.

⁴⁷⁶ Meinig, *Imperial Texas*, 45.

⁴⁷⁷ Idézi Nackman, 79.

⁴⁷⁸ Lamar's Inaugural Address, Dec. 10, 1838, in Wallace and Vigness, *Documents of Texas History*, 126.

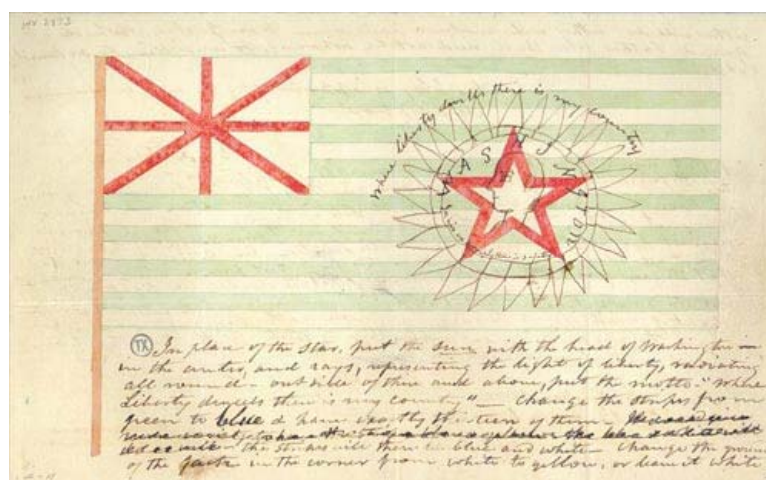
⁴⁷⁹ Lamar's Inaugural Address, Dec. 10, 1838, in Wallace and Vigness, *Documents of Texas History*, 126.

Az összetartozás érzésének egyik igen fontos forrása volt a nemzeti szimbólumok közös megünneplése. Az állam pecsétjén, zászlajában és nemzeti indulójában egyaránt szereplő ötágú csillag az 1836-os márciusi konvenció döntése nyomán vált a köztársaság jelképévé. A függetlenségi nyilatkozat megfogalmazója, George Childress tett javaslatot Washington-on- the-Brazosban arra, hogy „a single star of five points ... [be] the peculiar emblem of this republic: & that every officer & soldier of the army and members of this convention, and all friends of Texas, be requested to wear it on their hat or bosoms”⁴⁸⁰.

Mindössze két nappal a függetlenség kinyilvánítása után javaslat született a köztársaság zászlajára is. Erről Stephen F. Austin tájékoztatta David G. Burnet, ideiglenes elnököt. A zászló színei és szimbólumai sajátos keverékét adták volna az angol-amerikaiak eredetére utaló jelképeknek, így tükrözik azt is, hogy az önálló állam alakítása után hogyan definitálták magukat az angol-amerikaiak, hányféle múlttal azonosultak.

„We (the commissioners) have recommended a flag – thus

In the corner is the *Texas jack* red & white, or red & yellow. This is to show our Anglo-saxon origin & that we are grandchildren of old grandmother England. The 13 stripes, blue and white or some other colour is to show our descent from the U.S. The *sun*, & not a star, is Texas rising to the dignity of a nation, in the center of the sun is to be the head of Washington, with his name over the head & within the circle of the sun and under it the words „in his example there is safety” over the sun & at the points of the rays that emanate from it is to be the national motto *Lux Libertatis* – or light of liberty. What do you think of it? Our friends here are pleased with the idea – it is historic of our origin. If there is a desire to make it more strictly historic the Mexican tri-color red white & green might be adopted – red for the bars of the Jack & white and green for the stripes. The border of the sun, rays, etc. of course will be yellow in common flags & quilt in standards. The head of Washington will have to be painted for standards & might be omitted in common flags, or made of some cheap material – the colors of the stripes must of course be different from the U.S. but have the same number 13”⁴⁸¹

⁴⁸⁰ Childress, March 11, 1836, Journals of the General Convention, Houston, 1838, 70., idézi Nackman, 83.

⁴⁸¹ Stephen F. Austin to David G. Burnet, Louisville, March 4, 1836, *Fugitive Letters, 1829-1836*, 40-41.

Végleges döntés 1836. decemberében született a zászlóval kapcsolatban. Színei a bátorságot (piros), a tisztaságot (fehér) és a hűséget (kék) jelképezték, s természetesen nem maradhatott le róla az ötágú csillag sem.⁴⁸²

Sokat elárul a Texasban élő angol-amerikaiak öntudatának alakulásáról maga a Texian név is. A *Telegraph and Texas Register* már 1835. novemberében átvett egy cikket a *New Orleans Bee*-től, mely a Texasban élők helyes elnevezéséről szólt.

„The proper name for the people of Texas seems to be a matter of doubt or contrariety: some calling them Texians, while others speak or write Texans, Texonians, Texasians, Texicans. We believe that, both by the Mexican and American residents of the country, the name commonly used is Texians; ... besides being short, it is perfectly analogous to the usual mode of forming the proper name of nations by the termination in „n”; as Greece, Grecian; Persia, Persian. It may also be considered the euphonious abbreviation of Texasian. But Texonian and Texasite are absurd epithets.”⁴⁸³

Több mint húsz évvel később a *The Texas Almanac* igen sajátos érveléssel állt elő.

„It is an indubitable fact that the inhabitants of Texas, literate and illiterate, have almost universally adopted the term *Texian* to define their political individuality, and we are not apprised of any rule of language that is violated in doing so. ... We believe every man has originally the right to determine the orthography, and, if you please, the *rhythm* of his own proper name; and certainly communities are equally privileged. We fancy that *Texian* has more of euphony, and is better adapted to the convenience of poets who shall hereafter celebrate our deeds in sonorous strains, than the harsh, abrupt, ungainly appellation, Texan – impossible in rhyme to anything but the merest doggerel.”⁴⁸⁴

A nemzet történelmének sorsfordító eseményei nyomán érzett büszkeség hasonlóképpen közösségformáló szerepet töltött be, s fontos szerepet játszott a nemzeti öntudat erősödésében. A *Telegraph and Texas Register* cikkeinek elemzésekor már esett szó a hősiesség megörökítéséről csakúgy, mint a függetlenség napjának ünnepléséről. Érdekes adalék lehet az a leírás, melyet a San Jacinto melletti ütközet évfordulójáról készített

⁴⁸² *The Wall of History, The History of the Alamo, The Daughters of the Republic of Texas*, San Antonio, Texas, 1996, 9.

⁴⁸³ *Telegraph and Texas Register*, November 7, 1835.

⁴⁸⁴ *The Texas Almanac for 1858*, Galveston, 1857, 175-176.

Frederic Gaillardet 1839-es utazása során. Maga is felszállta arra a gőzösre, ami április 21-én a csatamezőhöz indult Houstonból, s a következőképpen számolt be az ünnepségről:

„It was midnight when the steamboat reached the plain known to the Texians as the Battleground. ... No sooner had we arrived at this scene of recent glory and importance for Texians than the passengers, who filled the steamer to capacity, broke forth into frenzied shouting, mingled with artillery fire and military band music. It was a curious spectacle to witness, this really terrifying explosion of patriotic enthusiasm! ... Soon we went ashore, and the patriotic throng, armed with resin torches, formed a fiery frame around the field. There the famous patriotic song „Yankee Doodle” was sung, and the ceremony concluded with three cheers, shouted in not inharmonious chorus by the exultant crowd, who, with this triple adieu, honored the memory of their heroes who had died for their country.”⁴⁸⁵

Ha arra gondolunk, hogy a texasiak a „Yankee Doodle” éneklésével ünnepelték a mexikóiak felett aratott győzelmüket, megintcsak az angol-amerikaiak identitásának sajátosságát, többszintűségét érhetjük tetten.

A Texasban élő angol-amerikaiak kettős mércével mértek akkor is, amikor sorsukat a mexikóiakéval hasonlították össze. Amikor Mexikó nem tudta megvalósítani a federális alkotmányban lefektetett elveket, s modernizálási kísérlete is sikertelennek bizonyult, a texasiak gyakran az ott élők jellemében, emberi „minőségében” keresték az okot. A faj tökéletlensége és hibái, s nem a társadalmi vagy politikai hiányosságok adták a legegyszerűbb magyarázatot arra, miért nem sikerült a két népnek megértenie egymást. Ez azonban nem szolgált megfelelő indokként arra, miért került a texasi köztársaság is olyan helyzetbe, amiért Mexikót kritikával illették.

1842-re a texasiaknak a maguk számára is fel kellett tenniük azokat a kérdéseket, amelyeket korábban oly arroganciával a mexikóiakhoz intéztek:

„...why are our Institutions so faulty – Why has our fiscal policy resulted in ruin to the country? Why has the legislation of the country been, in so many instances, characterized by inefficiency and iniquity? – why have the peace and good order and dignity of the Commonwealth been violated with impunity in many of the counties of the Republic? – why is not the nation advancing more steadily and visibly, to that political importance and moral grandeur which its boasting friends have marked out as its destiny?”⁴⁸⁶ - tette fel a kérdést a *Morning Star*.

Nem lehetett egyszerűen az a magyarázat, hogy az angol-amerikaiak, a mexikóiakhoz hasonlóan alkalmatlanok a szabadságra és az önkormányzat működtetésére. A faji hibák indokolhatták mások sikertelenségét, de legkevésbé voltak elfogadhatóak, ha saját nehézségekről volt szó. A *Morning Star* szerkesztője sajátos választ adott saját kérdéseire. A

⁴⁸⁵ Gaillardet, *Sketches of Early Texas*, 8-9.

nemzet azért küzd nehézségekkel, mert gyenge kezű politikusok alkották kormányát. A legjobb polgárokat nem választották be a hivatalokba, mert azok nem törekedtek politikai karrierre, nem is jelöltették magukat. Mi lehetett a megoldás?

„Worthless and incompetent men must be made by the discountenance [sic] of the People, to permit the seats in the Legislative Councils of the country to be occupied by representatives better able to promote the general good and redeem the national character. Thus, and thus only, may we be enabled to bring about a political millenium in Texas.”⁴⁸⁷

Ezt a lehetőséget azonban a mexikóiak esetében el sem tudták képzelni. Ez a látszólagos ellentmondás azonban nem arra készítette a texasiakat, hogy megvizsgálják, nem elhamarkodottan ítélték-e a mexikóiakkal kapcsolatban. Épp ellenkezőleg, ha a faji alapú magyarázat érvényét meg kívánták tartani, maguk számára is ilyen választ kellett találni. James E. Crisp szerint az angol-amerikaiak ezt az ellentmondást részben az angolszász eredetre történő utalással tudták áthidalni, részben pedig az annexió reményével.

Amikor 1843-ban a texasi függetlenség hetedik évfordulóján a *Telegraph and Texas Register* szerkesztője kénytelen volt elismerni, hogy a köztársaság „baljós időket élt”, „kínos helyzetbe került”, „sorscapások sújtották” és „rossz volt a kormányzata”, még mindig optimista meggyőződésének adott hangot:

„... a high and brilliant destiny await our beloved Republic. ... The banner of the Single Star is but the advanced standard of the all-conquering race, that is sweeping onward with a slow but irresistible current from the shores of the Atlantic. Our Republic is but the left wing of the mighty army of Anglo-Americans that is marching to the Pacific, and is destined to establish the true principles of freedom throughout the dark regions of the 'West'. ... The nation to which we belong CANNOT RETROGRADE; its march ever has been, and still is, onward. The cause of Texas is identified with the cause of man; free, moral and enlightened man. The revolution that broke for us the shackles of Mexico, was but a counterpart of the great revolution that emancipated our mother Republic; and its effects are not to cease until the NEW WORLD IS FREE.”

A megfogalmazás ékes bizonyítéka lehetne a texasi nacionalizmusnak, ha a szerző nem utalna arra, hogy a köztársaság jövője addig biztosított, míg szoros köteléket tart fenn az anyaországgal. Így viszont azt sugallja, hogy a texasi nacionalizmus nem zárta ki, hogy az angol-texasiak újfent részévé váljanak „az angol-amerikaiak hatalmas seregének”. Az annexió többet kínált, mint politikai stabilitást, a bevándorlás növekedését, gazdasági fejlődést és katonai védelmet. Crisp szerint „it also provided a means by which Anglo-Texans could

⁴⁸⁶ *Morning Star* (Houston), Jan. 6, 1842.

⁴⁸⁷ Ibid.

escape the logical dilemma of their existence as a supposedly advancing people within a demonstrably stagnant polity”.⁴⁸⁸

A Mexikóval vívott háború idején, illetve abból fakadóan kialakult texasi nacionalizmus különbözött attól a texasi nacionalizmustól, ami az annexió kudarca után alakult ki, mondja Crisp. Szerinte, az első esetben az angol-texasiak közös kultúrája és közös érdekei egyesítették őket Mexikóval szemben. Ebből származott a Texasban élő mexikóiak ambivalens helyzete is, hiszen a közös kultúra talajáról nézve kizárták őket a harcból, ugyanakkor a közös érdekek frontján bevették őket. A kivívott függetlenség azonban csak a folyamat egyik fele volt. Ha a közös kultúra és érdek hiánya azt diktálta, hogy el kell szakadni Mexikótól, akkor ezek megléte nem azt diktálta volna, hogy csatlakozni kell az Amerikai Egyesült Államokhoz? Azt mondhatjuk, hogy a texasi nacionalizmus – a független Texasi Köztársaság iránti elkötelezettség szemszögéből – megerősítette az angol-amerikaiak nézeteit és előítéleteit Mexikóval szemben; ugyanez a nacionalizmus azonban ellentétbe került az Egyesült Államokkal kapcsolatos nézetekkel. A függetlenségi háború előtt és alatt a „nemzeti” érzés létrehozta a texasi függetlenséget. A függetlenségi háború után a „nemzeti” érzés nem volt más, mint kényszerű racionalizálása az önállóság - értsd, az Unión való kívülmaradás - kellemetlen, de elkerülhetetlen állapotának.⁴⁸⁹

„Owing to Northern fanaticism and the blind spirit of abolition, we remain a 'spunky little independent republic' with all our 'blushing honors thick upon us'”⁴⁹⁰ - írta Anson Jones 1838-ban.

Az a tény azonban, hogy nem jött létre politikai egység az USA és Texas között, nem akadályozta meg az „amerikai” szó használatát a Texasban élő angol-amerikaiakra történő utalásokban. Amikor 1842 elején úgy tűnt, nincs remény az annexióra, a *Telegraph and Texas Register* vezércikkében még mindig az amerikai/texasi kettősség jelent meg a szerkesztő érvelésében:

„As Americans we should deprecate this result – but as Texians we should rejoice at it. As Americans, we could wish that all the descendants of the Immortal band of Patriots, that united in laying the foundation of American freedom, might reunite under the glorious institutions that have been hallowed by Washington – but as texians, we shall be compelled to indulge in aspirations to elevate our own Republic in the scale of nations; and if possible to outvie the Republic from which we derived our origin.”⁴⁹¹ (kiemelés tőlem, K.A.)

⁴⁸⁸ Crisp, „Anglo-Texan Attitudes toward the Mexican, 1821-1845”, 194.

⁴⁸⁹ Crisp, i.m., 207-208.

⁴⁹⁰ Idézi Crisp, ibid.

⁴⁹¹ *Telegraph and Texas Register*, Jan. 19, 1842.

David Potter szerint „nationalism rests on two psychological bases rather than one – feeling of common culture on the one hand and feeling of common interest on the other”.⁴⁹²

A texasi attitűd alátámasztja ezt a véleményt. Minthogy nem volt szemmel látható kulturális különbség Texas és az USA között, az angol-texasiak a köztársaság önálló nemzetként való fejlődésének alapjaként egyre inkább a sajátos érdekeikre kezdtek hivatkozni. Ezzel tulajdonképpen szűkítették azt a kört, akikre a „texasi” kifejezés utalhatott.

Az Egyesült Államokból való elköltözés után problematikus volt az „amerikai” kifejezés is, főleg, hogy Texas szuverén állam lett, így az eredet tekintetében viszont szélesebb értelmezést kellett találni. Az „angolszász” megjelölés tulajdonképpen kifejezte a Mexikótól való elválást, ugyanakkor nem utalt arra, mintha Texas az Egyesült Államok egyfajta „függeléke” vagy valamiféle másolata lenne. Önálló angolszász köztársaságként Texas egyenrangú lehetett az USA-val.

Az angol-texasiak nem akarták az amerikai néppel való rokonságukat tagadni. Azonban, ha nem osztozhattak az állampolgárságban, akkor valamiféle szélesebb értelmű (vér)rokonságra volt szükség. A július negyedikén megünnepeelt értékekkel az volt a baj, hogy túl egyetemesek voltak. Így nem adhatták az önálló texasi nemzet és a texasi öntudat alapját. Ráadásul, minthogy az angol-amerikaiak egyre kevésbé voltak jó véleménnyel a mexikóiakról, habár kinyilvánított ideológiájuk nekik is a köztársasági elveken alapult, akkor hogyan lehetett volna a texasiak és mexikóiak közötti lényegi különbséget pusztán politikai elvek alapján magyarázni?

Az angolszász fogalom használata azonban minden szempontból megfelelt. Általa a texasiak önkormányzatiság terén meglévő képességeit nem csupán úgy lehetett indokolni, hogy jól megtanulták a leckét az amerikai forradalomtól és függetlenségi háborútól, hanem azt lehetett mondani, hogy ezek a tulajdonságok az angol-amerikai népből eredtek.

1837-ben azt írta Francis Moore, Jr. :

„Such is the genius of the Anglo Saxons and their enlightened descendents, that even if the statutes of the United States and Great Britain were destroyed, a system of common law would instantly spring into existence, adapted to the wants of society, and public opinion would give to this the force of legislative enactment.”⁴⁹³

James E. Crisp szerint ez az angolszász fogalom sajátos texasi alkalmazására utal – amikor is a végső konklúzió levonásakor mind az amerikai politikai örökséget, mind az általa megtestesített elvekhez való ragaszkodást a faji sajátosságokból eredeztették.

⁴⁹² Potter, David, „The Historian’s Use of Nationalism and Vice Versa”, in *The South and the Sectional Conflict*, Baton Rouge, Louisiana State University Press, 1968, 49.

⁴⁹³ *Telegraph and Texas Register*, June 20, 1837.

„Texas’ independent status – and the consequent inability of her citizens to share fully the American identity – significantly strengthened the appeal of a mode of self-definition which acknowledged the lack of a separate and distinct Texan culture and allowed the Texans to find a collective identity beyond the confining boundaries of their little republic, yet which did not at the same time imply Texan inferiority or subordination to the American republic.”⁴⁹⁴

Az angolszász gyökerekre való utalás ugyanakkor vissza is kötötte a texasiakat az oly sokszor hangoztatott küldetéstudat gondolatához, s így újra és újra megjelent az az érvelés is, hogy a Texasban élő angol-amerikaiak egyszer mégiscsak „megválthatják” a mexikói népet. Stephen F. Austin megfogalmazásában:

„The emancipation of Texas will extend the principles of self-government over a rich and neighboring country [and] ... it will promote and accelerate the march of the present age, for it will open a door through which a bright and constant stream of light and intelligence will flow from this great northern fountain over the benighted nation of Mexico.

That nation of our continent will be *regenerated*; freedom of conscience and rational liberty will take root in that distant and, by nature, much favored land, in which for ages past the ... banner of the inquisition, of intolerance, and of despotism has paralyzed, and sickened, and deadened any effort in favor of civil and religious liberty.”⁴⁹⁵

A korabeli lapokban 1843 tavaszán, nyarán már a szabadság egész kontinensre, sőt az egész világra kiterjedő víziója is megjelent.

„The banners ... now weaving into the loom of destiny from Texian growth ... that will soon be unfurled onto the walls of the Montezumas, and the gates of the Mexican Capital will be unbarred by that spirit which fired the bosoms of the patriots of the American revolution[;] and one single, but stupendous Temple, over the whole continent of America, will be erected by millions of Freemen for the worshippers of liberty to enter and kneel at its hallowed shrine.”⁴⁹⁶

„At some distant day, the whole population of the globe will be united in a vast republic, composed of as many States as there are nations, and the difficulties between States shall be adjusted by a stupendous tribunal which shall extend its jurisdiction over oceans & seas to the utmost verge of civilization.”⁴⁹⁷

Texas Amerikai Egyesült Államokhoz történő csatlakozása a legtöbb angol-amerikai számára egy hosszú ideje dédelgetett álom megvalósulását jelentette.

⁴⁹⁴ Crisp, „*Anglo-Texan Attitudes toward the Mexican, 1821-1845*”, 214-215.

⁴⁹⁵ Stephen F. Austin, „Address at the Second Presbyterian Church of Louisville, Kentucky”, March 7, 1836, idézi Holley in *Texas*, 278.

⁴⁹⁶ *Morning Star*, Apr. 18, 1843.

⁴⁹⁷ *Telegraph and Texas Register*, July 12, 1843.

„Thank God”, - írta Mary Maverick, aki a mexikói sereg 1842-es inváziója óta nem mert megkockáztatni családjával a hazatérést San Antoniába – „we are now annexed to the U[nited] States and can hope for home and quiet.”⁴⁹⁸

Az 1845-ös év eseményei azonban legalább annyira jelentették valaminek a végét, mint a kezdetét. Texas immár hivatalosan is részévé vált egy nagyobb politikai egységnek, s lakói az USA állampolgáraiként élték meg a mexikói-amerikai háborút és a polgárháborút, melyek során ismét újradefiniálódott, tovább formálódott identitásuk.

⁴⁹⁸ Idézi Crisp, „Anglo-American Attitudes toward the Mexican”, 451.

Befejezés

Az 1821 és 1845 között Texasba érkező angol-amerikaiak közül jó néhányan a törvény elől menekültek, vagy csupán a kalandvágy hajtotta őket. Legtöbben viszont a gazdasági lehetőségek miatt hagyták el régi hazájukat. Az új helyen, új feltételek között új közösségeket alakítottak ki. Gondolkodásuknak, identitásuknak a tárgyalt időszakban mindvégig több szintjét figyelhettük meg. Voltak ők mexikói állampolgárok, a független Texasi Köztársaság polgárai, miközben továbbra is az az értékrend jellemezte őket, amit az Amerikai Egyesült Államokból magukkal hoztak. Az annexió révén pedig újból amerikai állampolgárok lettek.

A nemzettudat formálódása során körükben is a „földrajzi tudat” alakult ki először.⁴⁹⁹ Ez Texasban leginkább csak lokális-regionális maradt, bár, mint a dolgozat utolsó fejezetének végén láttuk, egy ponton megjelent az egész amerikai kontinensre kiterjedő küldetéstudat gondolata is. Texas „érzelmi, intellektuális birtokbavétele” a függetlenségi háború alatt és után következett be. A háború volt az a kohó, mely a patrióta érzelmeket felkeltette, s a gazdasági célok megvalósításához szükséges politikai függetlenség kivívásáért az angol-amerikaiakat nagyon rövid idő alatt összekovácsolta. Az önálló állami lét pedig új keretek között készítette a texasiakat azonosságtudatuk meghatározására. Alternatívaként azonban végig megmaradt számukra az Egyesült Államokhoz történő csatlakozás lehetősége.

Texas és a texasiak máig hangsúlyozzák a régió, s lakóinak egyediségét. „Texas is a whole other country” - tartja a mondás. „Texas is not only a state, it is also a state of heart and mind” – vallják az ott lakók, de a Texasról véleményt formáló kívülállók közül is sokan.

Kétségtelen, az állam sajátos keveréke a keleti partról, délről és délnyugatról érkező angol-amerikaiaknak, valamint a mexikói, indián és európai elemeknek, de lényegét tekintve mégiscsak *texasi*. A Texas-mítoszok legtöbbje a 19. századhoz kötődik. Legyen az film, irodalmi, képzőművészeti alkotás, vagy éppen a mindennapi köztudatban élő legendák – leggyakrabban a texasi függetlenségi háború történeteit, az Alamo és San Jacinto hőseit örökítik meg.

Ha megvizsgáljuk a Texasról szóló iskolai történelemkönyveket, azt találjuk, hogy szintén súlypont eltolódás van bennük a 19. század felé. A középiskolás tankönyvek közül a két leggyakrabban használt terjedelmének 60 százalékát a 19. századnak szenteli. Ennek körülbelül fele az angol-amerikai betelepítés, a függetlenségi háború és a Texasi Köztársaság

⁴⁹⁹ A nemzettudat formálódásának fázisairól lásd az Anderle Ádám által felvázolt modellt, in Anderle Ádám, *Nemzettudat és kontinentalizmus Latin-Amerikában a XIX. És a XX. században*, 19-24.

történetét tárgyalja, másik fele pedig az annexióról, a polgárháború eseményeiről és Texas rekonstrukció utáni gazdasági fellendüléséről szól. A felsőoktatásban használt két legismertebb Texas történet Richardson és Connor műve.⁵⁰⁰ Előbbi 69 százaléka, utóbbi 58 százaléka a 19. század történetét dolgozza fel.⁵⁰¹

Munkánk befejeztével felvetődhet a további kutatások kérdése is. Szerintünk az értekezés továbbfejlesztése több irányban is lehetséges. Egyrészt időben, másrészt térben is ki lehetne terjeszteni a vizsgálatokat.

Korabeli forrásokra támaszkodva érdemes volna megvizsgálni, hogyan éltek meg a polgárháborút és Texas elszakadását azok az angol-amerikaiak, akik az annexió előtt is Texasban éltek. Más volt-e, s ha igen, mennyiben, azon texasiak viszonyulása, akik 1845 után, esetleg a mexikói-amerikai háború által kínált lehetőségek miatt érkeztek a régióba? Milyen érvek szóltak amellett, hogy a texasiak az Uniótól különváltan, a Konföderált Államok tagjaként éljenek? Csupán gazdasági okai – az ültetvényes rabszolgatartó gazdálkodás fenntartása – voltak ennek, vagy más is? Hogyan éltek meg a polgárháborút és a vereséget? Hogyan változott gondolkodásuk, érvelésük, hogyan formálódott identitásuk ez idő alatt, majd a rekonstrukció idején?

Időben még jobban előre lehetne tekinteni, s megvizsgálni, hogy a mai texasiak identitásának formálódását mennyire befolyásolja, hogy most az amerikai kormánynak kell az egyre növekvő számú – s többségében illegális – mexikói bevándorlót kezelni? Milyen a kölcsönhatás a hispán és az amerikai közösségek, kultúra között?

Térbeli kitekintésként érdemes volna kutatni a nyugati terjeszkedés egy olyan régióját, ahol nem egy meglévő állam engedélyével, hanem mondhatni „klasszikus” *frontier* viszonyok közé érkezve teremtették meg új közösségeiket az angol-amerikaiak. E szempontból összevethető volna a texasi példával a szintén a vizsgált korszakban angol-amerikaiakkal betelepülő Oregon.

Ezek a kérdések azonban már egy új monográfia lehetséges témakörei.

⁵⁰⁰ Richardson, *Texas, The Lone Star State*, illetve Connor, *Texas, A History*

⁵⁰¹ O'Connor, *Texas Myths*, 122.

Kronológia

1650. Új Mexikó kormányzójának megbízásából katonai és kereskedelmi expedíció szervezése Texasba

1803. Louisiana Vásárlás

1819. február 22. Adams-Onís Szerződés: megállapítja az Amerikai Egyesült Államok és Texas közötti határt

1820. december 26. San Antonióban Moses Austin engedélyt kér Antonio Martínez kormányzótól 300 amerikai család texasi letelepítésére

1821. február 24. *Plan de Iguala* – Mexikó függetlenségének *kinyilvánítása*

1821. május Moses Austin engedélyt kap 300 család texasi letelepítésére

1821. június 10. Moses Austin meghal Missouriban, texasi tervét fia, Stephen öröklí

1821. augusztus 12. Stephen Fuller Austin megérkezik San Antoniába

1821. december Stephen F. Austin megkezdí a Brazos folyó mentén San Felipe de Austin betelepítését

1823. április 11. a mexikói kongresszus jóváhagyja Stephen F. Austin texasi telepítési tervét

1824. augusztus 18. Nemzeti Kolonizációs Törvény Mexikóban

1824. október 4. a mexikói kongresszus elfogadja az új alkotmányt, melynek értelmében megalakul a Mexikói Köztársaság

1825. március 24. Coahuila-Texas Állam Kolonizációs Törvénye - Coahuila-Texas állam megnyílik az amerikai telepesek előtt

1826. december 21. Benjamin Edwards Nacogdochesben kikiáltja a Fredóniai Köztársaságot

1827. március 11. életbe lép Coahuila-Texas új alkotmánya

1827 november – 1829 március: Manuel Mier y Terán expedíciója Texasban

1829. augusztus 25. Andrew Jackson amerikai elnök ajánlatot tesz Texas megvásárlására, de Mexikó elutasítja

1829. szeptember: elnöki rendelet felszabadítja a rabszolgákat Mexikóban, de Texas végül kivételt képez a rendelet hatálya alól

1830. április 6. a mexikói kormány megtiltja az amerikaiak bevándorlását Texasba

1832. október 1. a texasi telepesek konvenciója petícióban követeli Coahuila és Texas különválását, az 1830-as törvény bevándorlás-ellenes részének visszavonását és vámmentességet

1833 január: Santa Anna föderalista programmal Mexikó elnöke lesz

1833. április 1. a texasi telepesek konvenciója új alkotmányt fogad el

1833 április vége: Stephen F. Austin Mexikóvárosba indul a konvenció petíciójával és az új alkotmánnyal

1833 október: az április hatodikai törvény visszavonása 1834 májusi hatállyal

1834. január 3. Stephen F. Austint Saltillóban letartóztatják és Mexikóvárosban bebörtönzik

1834 tavasza: Santa Anna centralista fordulatot hajt végre Mexikóban

1835. június 30. William B. Travis vezetésével a texasiak elfoglalják Anáhuac mexikói helyőrségét

1835. szeptember: Stephen F. Austin visszatér Texasba

1835. október: a texasiak gyűlése elutasítja a mexikói fennhatóságot, önkormányzatot követel és kinyilvánítja a jogot a Mexikói Köztársaságtól való elszakadásra

1835. december 9. Benjamin Milan tábornok vezetésével a texasi sereg elfoglalja San Antoniót

1835. november 6. Brazos és Nacogdoches körzetének küldöttei egy ideiglenes kormány felállításáról döntenek és kiadnak egy feltételes függetlenségi nyilatkozatot

1835. november 14. a Konzultáció feloszlik, de újabb ülés összehívását tűzi ki 1836. március elsejére

1835. december 15. Santa Anna új alkotmányt hirdet egész Mexikó számára

1836. február 16. Santa Anna főerege megkezdi az átkelést a Rio Grandén

1836. február 23. - március 6. az Alamo ostroma

1836. március 1. megnyílik a Konvenció Washington-on-the-Brazosban

1836. március 2. a texasiak kinyilvánítják függetlenségüket

1836. március 16-17. elkészül a Texasi Köztársaság alkotmánya, a Konvenció ideiglenes kormányt választ, elnöke David G. Burnet

1836. március 27. Goliad védőit foglyul ejtik a mexikóiak, s Santa Anna parancsára mindegyikőjüket kivégzik

1836. április 21. Sam Houston vezetésével a texasi sereg legyőzi a mexikói főereget és foglyul ejti Santa Annát

1836. május 14. Velascói Szerződés – Santa Anna elismeri Texas függetlenségét

1836. július 1. a kongresszusi határozat Texas függetlenségének elismerésére hív fel, de Jackson elnök – nem akarván háborút Mexikóval - ezt elutasítja

1836. szeptember: a Texasi Köztársaság polgárai Sam Houstont választják első elnökükké, elfogadják Texas alkotmányát, ugyanakkor felvételüket kérik az Unióba

1836. október 22. Sam Houston leteszi a hivatali esküt, mint a Texasi Köztársaság első elnöke

1836. december 19. a texasi köztársaság kongresszusa meghatározza az állam határait

1837. március 3. Andrew Jackson, illetve az Egyesült Államok elismeri a Texasi Köztársaság függetlenségét

1837. augusztus 4. az Egyesült Államok elutasítja Texas felvételi kérelmét az Unióba

1838. december 10. Mirabeau B. Lamar lesz Texas második elnöke

1839. szeptember 25. Franciaország elismeri Texas függetlenségét

1840. szeptember 18. Hollandia elismeri Texas függetlenségét

1840. november: Nagy Britannia elismeri Texas függetlenségét

1841. Belgium elismeri Texas függetlenségét

1841. június – október: Santa Fe expedíció

1841. december 13. Sam Houston másodszor is a Texasi Köztársaság elnöke lesz

1842. március eleje: Rafael Vásquez mexikói serege elfoglalja San Antoniót

1842. szeptember 11. a mexikói sereg Woll tábornok vezetésével ismét elfoglalja San Antoniót

1842. december 25. a mexikói sereg vereséget mér a Mier expedíció tagjaira

1843. február: A mexikóiak megtizedelik a Mier expedíció résztvevőit, a többiek pedig börtönbe viszik

1843. június 14. tűzszünet Mexikó és a Texasi Köztársaság között

1843. július 24. John Tyler amerikai elnök Abel Upshurt, az annexió hívét, nevezi ki külügyminiszterré

1843. augusztus 23. Santa Anna figyelmezteti az Egyesült Államokat, hogy Texas annexiója Mexikó elleni hadüzenetnek számítana

1844. február: fegyverszüneti megállapodás Mexikó és a Texasi Köztársaság között

1844. április 12. a Texas annexiójáról szóló szerződés aláírása

1844. június 8. az amerikai Szenátus elutasítja Texas felvételét az Unióba

1844. december 3. Tyler elnök kongresszusi üzenetében azt javasolja, hogy Texas annexiója szerződés (*treaty*) helyett egy közös határozat (*joint resolution*) révén valósuljon meg

1844. december 4. James Polkot – aki a terjeszkedés híve - választják az Egyesült Államok elnökévé

1844. december 12. Anson Jones lesz a Texasi Köztársaság elnöke

1845. január 25. az amerikai Képviselőház 120:98 arányú szavazattal elfogadja a közös határozatot Texas annexiójáról

1845. február 27. az amerikai Szenátus 27:25 arányú szavazattal elfogadja a közös határozatot Texas annexiójáról

1845. március 1. Tyler elnök aláírja a közös határozatot Texas annexiójáról – mely az első ilyen jellegű területszerzés az USA történetében

1845. március 4. James Polk leteszi a hivatali esküt

1845. március 28. a mexikói kormány Texas annexiója elleni tiltakozásként megszakítja a diplomáciai kapcsolatokat az Egyesült Államokkal

1845. május 19. előzetes megállapodás Texas és Mexikó között Texas függetlenségének elismeréséről

1845. június 23. a Texasi Köztársaság kongresszusa az Egyesült Államokhoz történő csatlakozás mellett szavaz

1845. július 4. a népszavazás révén megválasztott texasi konvenció elfogadja az annexióról szóló döntést

1845. augusztus 28. elkészül Texas állam új alkotmánya

1845. október 13. az annexiót és az új állami alkotmányt népszavazás keretében jóváhagyja a texasi szavazók többsége

1845. december 29. Texas 28. tagállamként felvételt nyer az Unióba

1846. február 19. Anson Jones búcsúbeszéde, James Pinckney Henderson lesz Texas állam első kormányzója

Bibliográfia

Források

1. Forráskiadványok

Barker, Eugene C., comp. and ed., *The Austin Papers*, Four Volumes, Washington and Austin, 1924-1928.

Binkley, William C., ed., *Official Correspondence of the Texas Revolution, 1835-1836*, D. Appleton-Century Company, Inc., New York, London, 1936.

De la Teja, Jesús F., *A Revolution Remembered: The Memoirs and Selected Correspondence of Juan N. Seguín*, State House Press, Austin, 1991.

Gammel, Hans Peter Neilsen, ed. and comp., *The Laws of Texas, 1822-1897*, 10 vols., Gammel Book Co., Austin, 1898.

Garrison, George P., *Diplomatic Correspondence of the Republic of Texas*, 2 vols., Government Printing Office, Washington, 1908, 1911.

Jenkins, John J. ed., *The Papers of the Texas Revolution*, 10 vols., Presidial Press, Austin, 1973.

Kimball, John P., comp., *Laws and Decrees of the State of Coahuila and Texas*, Secretary of State, Houston, 1839.

McLean, Malcolm Dallas, comp., *Papers Concerning Robertson's Colony in Texas*, Three Volumes, Texas Christian University Press, Fort Worth 1974-76, and Fifteen Volumes plus intro. Vol., UTA Press, The University of Texas at Arlington, 1977-1993.

Wallace, Ernest and Vigness, David M., eds., *Documents of Texas History*, Steck, Austin, 1963.

Weber, ed., *Northern Mexico on the Eve of the United States Invasion, Rare Imprints Concerning California, Arizona, New Mexico, and Texas, 1821-1846*, ARNO Press, A New York Times Company, New York, 1976.

2. Korabeli útleírások, naplók, Texas történetek

Almonte, Juan N., Noticias estadística sobre Tejas, Mexico, 1835, in Weber, David J., ed., *Northern Mexico on the Eve of the United States Invasion, Rare Imprints Concerning California, Arizona, New Mexico, and Texas, 1821-1846*, ARNO Press, A New York Times Company, New York, 1976, Imprint No. 2, és i.m., transl. by Castañeda, Carlos E. as „Statistical Report on Texas, 1835”, *Southwestern Historical Quarterly*, XXVIII, January, 1925, 177-222.

Berlandier, Jean Louis, *Journey to Mexico During the Years 1826-1834*, Muller C.H. & Muller, Katherine K., eds., and Ohlendorf, Sheila M., Bigelow, Josette M., and Standifer, Mary M., trans., 2 vols., Austin, 1980.

Davis, Robert E. ed., *The Diary of William Barret Travis, (August 30, 1833-June 26, 1834)*, Texian Press, Waco, 1966.

Deweese, William B., *Letters from an Early Settler of Texas to a Friend*, Cara Cardell, comp. (pseud. Emeretta C. Kimball), Morton and Griswold, Louisville, Kentucky, 1852.

Duval, John Crittenden, *Early Times in Texas*, Gammel & Co., Publishers, Austin, 1892.

Edward, David Barnett, *The History of Texas: or, The Emigrant's, Farmer's, and Politician's Guide to the Character, Climate, Soil and Production of That Country, Geographically Arranged from Personal Observation and Experience*, J.A. James and Co., Cincinnati, 1836.

Erath, Lucy, ed., *Memoirs of Major George Bernard Erath*, Texas State Historical Association, Austin, 1923.

Foote, Henry Stuart, *Texas and the Texans; or, Advance of the Anglo-Americans to the South-West; Including a History of Leading Events in Mexico, from the Conquest by Fernando Cortes to the Termination of the Texan Revolution*, Thomas, Cowperthwait & Co., Philadelphia, 1841.

Gaillardet, Theodore Frédéric, *Sketches of Early Texas and Louisiana*, transl. with an introd. by James L. Shepherd III, University of Texas Press, Austin, 1966.

Gray, Allan Charles, ed., *From Virginia to Texas, 1835-36, Diary of Col. William Fairfax Gray*, Gray, Dillay and Co., Houston, 1909.

Helm, Mary Sherwood, *Scraps of Early Texas History*, the author, Austin, Texas, 1884.

Holley, Mary Austin, *Texas: Observations Historical, Geographical and Descriptive, in a Series of Letters, Written during a Visit to Austin's Colony, with a View to a Permanent Settlement in That Country in the Autumn of 1831*, Armstrong and Plaskitt, Baltimore, 1833.

Holley, Mary Austin, *Texas*, facsimile of the 1836 edition, The Texas State Historical Association, Austin, Texas, 1990.

Hollon, W. Eugene and Butler, Ruth Lapham, eds., *William Bollaert's Texas*, University of Oklahoma Press, 1956.

Houstoun, Matilda Charlotte (jesse) Fraser, *Texas and the Gulf of Mexico; or Yachting in the New World*, London, 1844.

Hunter, Robert Hancock, *Narrative of Robert Hancock Hunter, 1813-1902, from his Arrival in Texas, 1822, through the Battle of San Jacinto, 1836*, Cook Printing Co., Austin, 1936.

Ikin, Arthur, *Texas: Its History, Topography, Agriculture, Commerce, and General Statistics ... Designed for the Use of the British Merchant, and as a Guide to Emigrants*, London, 1841.

Jackson, Jack, ed., Wheat, John, trans., *Texas by Terán, The Diary Kept by Manuel de Mier y Terán on his 1828 Inspection of Texas*, University of Texas Press, Austin, 2000.

James, Joshua, and Macrae, Alexander, *A Journal of a Tour in Texas; with Observations on the Laws, Government, State of Society, Soil, &c. by the Agents of the Wilmington Emigrating Society*, T. Loring, Wilmington, North Carolina, 1835.

Kennedy, William, *Texas: The Rise, Progress, and Prospects of the Republic of Texas*, London, 1841.

Lawrence, A.B., *Texas in 1840, or The Emigrant's Guide to the New Republic, Being the Result of Observation, Enquiry and Travel in that Beautiful Country, by an Emigrant, Late of the United States*, New York, 1840.

Lundy, Benjamin, *The Life, Travels and Opinions of Benjamin Lundy*, William D. Parrish, Philadelphia, 1847.

Maverick, Mary Ann, *Memoirs of Mary A. Maverick, Arranged by Mary A. Maverick and her Son, Madison Maverick*, Alamo Printing Co., San Antonio, 1921.

Moore, Francis, Jr., *Map and Description of Texas, Containing Sketches of its History, Geology, Geography and Statistics: with Concise Statements, Relative to the Soil, Climate, Productions, Facilities of Transportation, Population of the Country; and Some Brief Remarks upon the Character and Customs of its Inhabitants*, Tanner, Philadelphia; Tanner and Disturnell, New York, 1840.

Morrell, Zachariah Nehemiah, *Flowers and Fruits from the Wilderness; or Thirty-six Years in Texas and Two Winters in Honduras*, Gould and Lincoln, Boston; Sunday-School and Colportage Board, Texas; Sheldon and Company, New York, 1872.

Muir, Andrew Forest, ed. *Texas in 1837: An Anonymous, Contemporary Narrative*, University of Texas Press, Austin, 1958.

Oates, Stephen B. ed., *Rip Ford's Texas*, University of Texas Press, Austin, 1963.

Parker, Amos Andrew, *Trip to the West and Texas. Comprising a Journey of Eight Thousand Miles, through New-York, Michigan, Illinois, Missouri, Louisiana and Texas, in the Autumn and Winter of 1834-5. Interspersed with Anecdotes, Incidents and Observations*, White and Fisher, Concord, New Hampshire, 1835.; 2nd ed., *With a Brief Sketch of the Texian War*, White, Boston, 1836.

Rodríguez, José María, *Memoirs of Early Texas*, San Antonio, 1913.

Sánchez, José María, „A Trip to Texas in 1828”, Castañeda, Carlos E., trans., *Southwestern Historical Quarterly*, XXIX, April, 1926, 249-288.

Seguín, Juan Nepomuceno, *Personal Memoirs of John N. Seguín from the Year 1834 to the Retreat of General Woll from the City of San Antonio. 1842*, San Antonio, 1858, illetve in Weber, David J., ed., *Northern Mexico on the Eve of the United States Invasion, Rare Imprints Concerning California, Arizona, New Mexico, and Texas, 1821-1846*, ARNO Press, A New York Times Company, New York, 1976, Imprint No. 3.

Smith, Ashbel, *Reminiscences of the Texas Republic; Annual Address Delivered before the Historical Society of Galveston, December 15, 1875 ... with a Preliminary Notice of the Historical Society of Galveston*, Historical Society, Galveston, 1876.

Smithwick, Noah, *The Evolution of a State: or, Recollections of Old Texas Days*, Gammel Book Company, Austin, 1900.

Sterne, Adolphus, *Hurrah for Texas! The Diary of Adolphus Sterne, 1838-1851*, Archie P. McDonald ed., Texian Press, Waco, 1969.

Stiff, Edward, *The Texan Emigrant: Being a Narration of the Adventure of the Author in Texas, and a Description of the Soil, Climate, Productions, Minerals, Towns, Bays, Harbours, Rivers, Institutions, and Manners and Customs of the Inhabitants of that Country; Together with the Principal Incidents of Fifteen Years Revolution in Mexico: and Embracing a Condensed Statement of Interesting Events in Texas, from the First European Settlement in 1692, down to the Year 1840*, Cincinnati, 1840.

A Visit to Texas: Being the Journal of a Traveller through Those Parts Most Interesting to American Settlers; with Descriptions of Scenery, Habits, &c. &c., Goodrich and Wiley, New York, 1834.

Woodman, David, Jr., *A Guide to Texas Emigrants*, M. Hawes, Boston, 1835.

3. A korabeli sajtó

The Advocate of the People's Rights

Alexandria Gazette

Chronicle

Civilian

Civilian and Galveston gazette

Commercial Intelligencer

Constitutional Advocate and Texas Public Advertiser

The Hesperian

Matagorda Bulletin

Mexican Citizen

Montgomery Adviser

Morning Star

National Banner

National Intelligencer

New Orleans Bee

New York Sun

Telegraph and Texas Register

Texas Gazette

Texas Gazette and Brazoria Commercial Advertiser

Texas Republican

Texan and Emigrant's Guide

United States Magazine and Democratic Review

Általános irodalom

Anderle Ádám, *Nemzettudat és kontinentalizmus Latin-Amerikában a XIX. és a XX. században*, Kossuth Könyvkiadó, Budapest, 1989.

Anderle Ádám, *Latin-Amerika története*, Pannonica Kiadó, Budapest, 1998.

Anderle Ádám, „A ’fekete legenda’ Magyarországon a 19. és a 20. században”, *Világtörténet*, 1985, 3. sz., 4-11

Boorstin, Daniel J., and Kelley, Brooks Mather, *A History of the United States*, Prentice Hall, Needham, Massachusetts, Englewood Cliffs, New Jersey, 1989.

Carrillo, Pablo Herrera, „Las Siete Guerras por Texas”, in *Colección de Documentos para la historia de las guerras entre México y los Estados Unidos*, diriga por Luis Chávez Orozco, vol. I; México, 1959.

Carruth, Gorton, *What Happened When, A Chronology of Life & Events in America*, Penguin Books, New York, 1991.

Chávez, Alicia Hernández, *México. Breve historia contemporánea*, FCE, México, 2000.

Encyclopedia of Mexico: History, Society, and Culture, 2 vol.s, Fitzroy Dearborn Publ., Chicago & London, 1997.

Faragher, John Mack, Buhle, Mari Jo, Czitrom, Daniel, Armitage, Susan H., *OUT OF MANY, A History of the American People*, Prentice Hall, Englewood Cliffs, New Jersey, 1994.

Foster, Lynn V., *Mexikó története*, Pannonica Kiadó, Budapest, 1999.

García, Carlos Bosch, *Historia de las Relaciones entre México y los Estados Unidos, 1819-1848*, México, 1961.

Gran Enciclopedia de España y America, Madrid, 1988.

Janda, Kenneth, Berry, Jeffrey M., Goldman, Jerry, *The Challenge of Democracy, Government in America*, Houghton Mifflin Company, Boston, 1992.

Kökény Andrea, ford. és sajtó alá rendezte, „Békeszerződés az Amerikai Egyesült Államok és a Mexikói Köztársaság között, 1848. február 2.”, DOCUMENTA HISTORICA 52, JATE Press, Szeged, 2001.

Lamego, Miguel A. Sánchez, *Sitio y tomo del Alamo, 1836*, México, 1966.

McGuire, James Patrick, *The Hungarian Texans*, The University of Texas Institute of Texan Cultures at San Antonio, 1993.

Meinig, Donald William, *The Shaping of America, A Geographical Perspective on Five Hundred Years of History*, vol. 2, *Continental America, 1800-1867*, Yale University Press, New Haven and London, 1993.

Merk, Frederick *Manifest Destiny and Mission in American History*, a reinterpretation with the collaboration of Lois Bannister Merk, with a new foreword by John Mack Faragher, Cambridge, MA: Harvard University Press, 1995.

Nagy Marcel, „Cambios y continuidades en el pensamiento conservador Mexicano decimonónico”, Ph. D. értekezés, Szeged, 2004.

Robles, Vito Alessio, *Coahuila y Texas desde la consumación de la independencia hasta el Tratado de Paz de Guadalupe Hidalgo*, México, 1943.

Salvat, Juan – Rosas, José Luis, *Historia de México*, Salvat Editores de México, 1986, Tomo 10, 11.

Sánchez-Navarro, Carlos, *La guerra de Tejas: Memorias de un soldado*, Mexico, 1938.

Semo, Enrique, coord., *México, un pueblo en la historia*, Universidad Autonoma de Puebla, México, 1983, Vol. 2.

Sierra, Justo, *Evolución política del pueblo mexicano*, Obras Completas tomo XII, UNAM, México, 1977.

Székely Lajos, *Az Amerikai Egyesült Államok története: 1783-1877*, Szeged, JATE Bölcsészettudomány Kara, 1971.

Tóth Ágnes, *Angol-amerikaiak Felső-Kaliforniában, 1821-1848*, Hispánia, Szeged, 2002.

Toynbee, ed., *Major Peace Treaties of Modern History, 1648-1967*, vol.II, Chelsea House Publishers, New York, 1967.

Valadés, José C., *Mexico, Santa Anna y la Guerra de Texas*, 3rd ed., rev., México, 1965.

Vázquez, Germán y Díaz, Nelson Martínez, *Historia de América Latina*, Madrid, 1990.

Vázquez, Josefina, *Mexicanos y norteamericanos ante la guerra del 47*, México, 1972.

Vázquez, Josefina – Meyer, Lorenzo, *México frente a Estados Unidos (Un ensayo histórico, 1776-1993)*, FCE, México, 1995.

Vecseklőy József, *A csillagsávós lobogó nyomában*, I-II., Magvető, Budapest, 1985.

Villegas, Daniel Cosío, *Cuestiones internacionales de México. Una bibliografía*, México, 1966.

Wittman Tibor, *Latin-Amerika története*, Gondolat Kiadó, Budapest, 1971.

Zorilla, Luis G., *Historia de las Relaciones entre México y Los Estados de América, 1800-1958*, México, 1965.

A spanyol/mexikói-amerikai határvidék története

Bannon, John Francis, *The Spanish Borderlands Frontier, 1513-1821*, New York, 1970.

Bolton, Herbert Eugene, *The Spanish Borderlands: A Chronicle of Old Florida and the Southwest*, New Haven, Conn., 1921.

Brack, Gene M., *Mexico Views Manifest Destiny, 1821-1846: An Essay on the Origins of the Mexican War*, University of New Mexico Press, Albuquerque, 1975.

Campa, Arthur L., *Hispanic Culture in the Southwest*, University of Oklahoma Press, Norman, 1979.

Cronon, William et. al., eds., *Under an Open Sky: Rethinking America's Western Past*, W.W. Norton, New York, 1992.

Hollon, Eugene W., *The Southwest: Old and New*, Alfred A. Knopf, New York, 1961.

Johannsen, Robert W., *To the Halls of the Montezumas: The Mexican War in the American Imagination*, Oxford University Press, New York, 1985.

Limerick, Patricia Nelson, *The Legacy of Conquest: The Unbroken Past of the American West*, W.W. Norton, New York, 1987.

Limerick, Patricia Nelson et al., eds., *Trails: Toward a New Western History*, University Press of Kansas, Lawrence, 1991.

Martínez, Orlando, *The Great Landgrab, The Mexican-American War, 1846-1848*, Quartet Books, London, 1975.

Martínez, Oscar J., ed.: *U.S.-Mexico Borderlands, Historical and Contemporary Perspectives*, Jaguar Books on Latin America, Number 11, Scholarly Resources Inc., Wilmington, Delaware, 1996.

Perrigo, Lynn I., *The American Southwest, Its People and Cultures*, University of New Mexico Press, Albuquerque, 1971.

Robinson, Cecil, transl. and ed., *The View from Chapultepec: Mexican Writers on the Mexican-American War*, University of Arizona Press, Tucson, London, 1989.

Turner, Frederick Jackson, „The Significance of the Frontier in American History”, in George Rogers Taylor, ed., *The Turner Thesis Concerning the Role of the Frontier in American History*, 3d ed., Lexington, Mass., 1972.

Weber, David J., *The Mexican Frontier, 1821-1846, The American Southwest under Mexico*, University of New Mexico Press, Albuquerque, 1982.

Weber, David J., *Myth and the History of the Hispanic Southwest*, University of New Mexico Press, Albuquerque, 1988.

Weber, David J., *The Spanish Frontier in North America*, Yale University Press, New Haven and London, 1992.

Wexler, Sanford, ed., *Westward Expansion, An Eyewitness History*, Facts on File, New York, Oxford, 1991.

White, Richard, „It's Your Misfortune and None of My Own”: *A New History of the American West*, University of Oklahoma Press, Norman, 1991.

Texas története

Barker, Eugene, C., *Mexico and Texas, 1821-1835*, Russell & Russell, New York, 1965.

Binkley, William C., *The Texas Revolution*, Baton Rouge, 1952.

Brown, John Henry: *History of Texas from 1685 to 1892*, Vol.I-II. Jenkins Publishing Company. The Pemberton Press, Austin and New York, 1970. (reprinted from the original 1892 ed.)

Buenger, Walter L., Calvert, Robert A., eds. *Texas Through Time: Evolving Interpretations*, Texas A&M University Press, College Station, , 1991.

Calvert, Robert A. - Léon, Arnaldo de, *The History of Texas*, 2nd ed., Harlan Davidson, Inc.: Arlington Heights, Ill., 1996.

Clark, Carol Lea, *Imagining Texas, Pre-Revolutionary Texas Newspapers, 1829-1836*, Texas Western Press, El Paso, 2003

Connor, Seymour V., *Texas, A History*, AHM Publishing Corporation, Arlington Heights, Illinois, 1971.

Fehrenbach, Theodore Reed, *Lone Star, A History of Texas and the Texans*, Collier Books, A Division of Macmillan Publishing Company, Inc., New York, 1968.

Fehrenbach, Theodore Reed, *Seven Keys to Texas*, The Western Press, The University of Texas at El Paso, 1983.

Hine, Robert V. and Bingham, Edwin R., ed., *The American Frontier, Readings and Documents*, Little, Brown and Comp., Boston, 1972.

Hine, Robert H.: *The American West, An Interpretive History*, 2nd ed., Scott, Foresman and Comp., Glenview, Illinois, London, England, 1984.

Haley, James L., *Texas, An Album of History*, Doubleday & Comp., Inc., Garden City, New York, 1985

Hudson, Linda S., *Mistress of Manifest Destiny, A Biography of Jane McManus Cazneau, 1807-187*, Texas State Historical Association, Austin, Texas, 2001

Johnson, Francis White, *A History of Texas and Texans*, Eugene C. Barker and Ernest William Winkler, eds., 5 vols., Chicago, 1916.

Jordan, Terry G.-Bean, John L.-Holmes, William M., *TEXAS, A Geography*, Westview Press, Boulder and London, 1984.

Lack, Paul D., „In the Long Shadow of Eugene C. Barker: The Revolution and the Republic”, in Buenger, Walter L., Calvert, Robert A., eds. *Texas Through Time: Evolving Interpretations*, College Station, Texas A&M University Press, 1991.

Lowrie, Samuel Harman, *Culture Conflict in Texas, 1821-1835*, Columbia University Press, New York, 1932.

Meinig, Donald William, *Imperial Texas, An Interpretive Essay in Cultural Geography*, University of Texas Press, Austin and London, 1969.

Nevin, David, *The Texans*, TIME-LIFE BOOKS, New York, 1975.

O'Connor, Robert F., ed., *Texas Myths*, Published for the Texas Committee for the Humanities by Texas A & M University Press, College Station, 1986.

Richardson, Rupert Norval, *Texas, The Lone Star State*, Prentice-Hall Inc., New York, 1943.

Richardson-Anderson-Wintz-Wallace, *Texas: The Lone Star State*, 8th ed. 2001.

Sibley, Marilyn McAdams, *Travelers in Texas, 1761-1860*, University of Texas Press, Austin and London, 1963.

Sibley, Marilyn McAdams, *Lone Stars and State Gazettes, Texas Newspapers before the Civil War*, Texas A&M University Press, College Station, 1983.

Életrajzok

Barker, Eugene, C. *The Life of Stephen F. Austin, Founder of Texas, 1793-1836*, 1st ed., 1926, 2nd ed., reprinted, Austin, 1969.

Cantrell, Gregg, *Stephen F. Austin, Empresario of Texas*, Yale University Press, New Haven and London, 1999.

Frantz, Joe B., *Gail Borden, Dairyman to a Nation*, University of Oklahoma Press, Norman, 1951.

James, Marquis, *The Raven, A Biography of Sam Houston*, New York City, Blue Ribbon Books, Inc., 1929.

A határvidéken élők identitásával kapcsolatos irodalom

Castillo, Pedro and Bustamente, Antonio Ríos, *An Illustrated History of Mexican Los Angeles, 1781-1985*, University of California, Los Angeles, 1986.

Crisp, James E., "Anglo-Texan Attitudes Toward the Mexican, 1821-1845", Ph.D. diss., Yale University, 1976.

De León, Arnaldo, *The Tejano Community, 1836-1900*, University of New Mexico Press, Albuquerque, 1982.

De León, Arnaldo, *They Called Them Greasers: Anglo Attitudes Toward Mexicans in Texas, 1821-1900*, Austin: University of Texas Press, 1983.

Hinojosa, Gilberto Miguel, *A Borderlands Town in Transition: Laredo, 1755-1870*, Texas A&M University Press, College Station, 1983.

Martínez, Oscar, *Border People: Life and Society in the U.S.-Mexico Borderlands*, University of Arizona Press, Tucson, 1994.

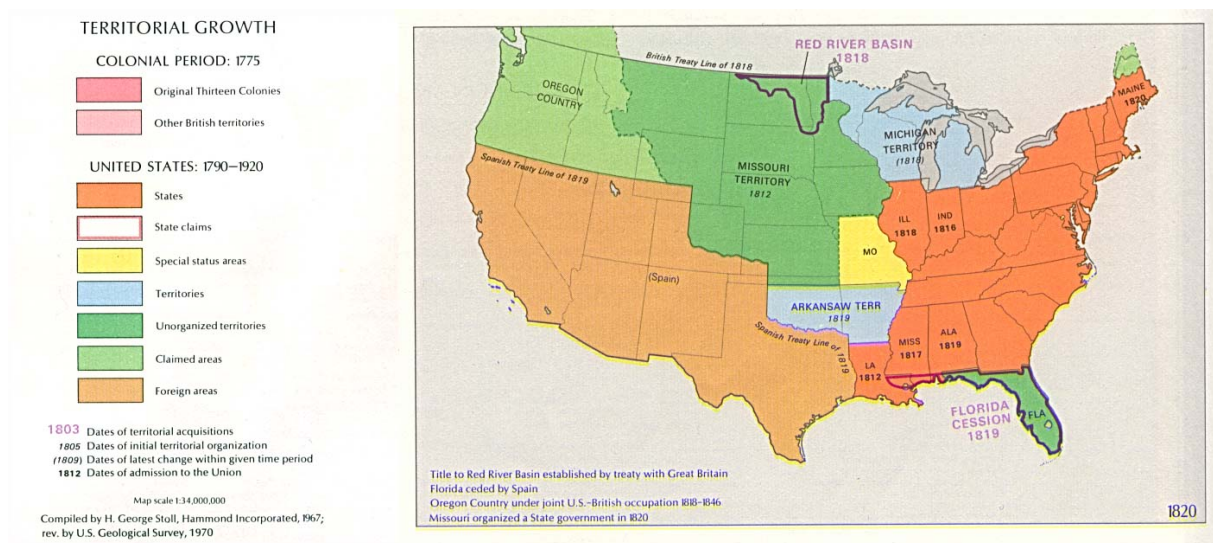
Nackman, Mark E., *A Nation within a Nation, The Rise of Texas Nationalism*, National University Publications, Kennikat Press, Port Washington, New York, London, 1975.

Reséndes, Andrés "National Identity on a Shifting Border: Texas and New Mexico in the Age of Transition, 1821-1848," *The Journal of American History*, 86, 2, 1999

Tijerina, Andrew Anthony, *Tejanos and Texas: The Native Mexicans of Texas, 1820-1850*, Authorized Facsimile from a Microfilm of the B.A., M.A. Dissertation Presented to the Faculty of the Graduate School of The University of Texas at Austin in Partial Fulfillment of the requirements for the Degree of Doctor of Philosophy, The University of Texas, Austin, Dec., 1977.

Tijerina, Andrew Anthony, *Tejanos and Texas under the Mexican Flag, 1821-1836*, Texas A & M University Press, College Station, 1994.

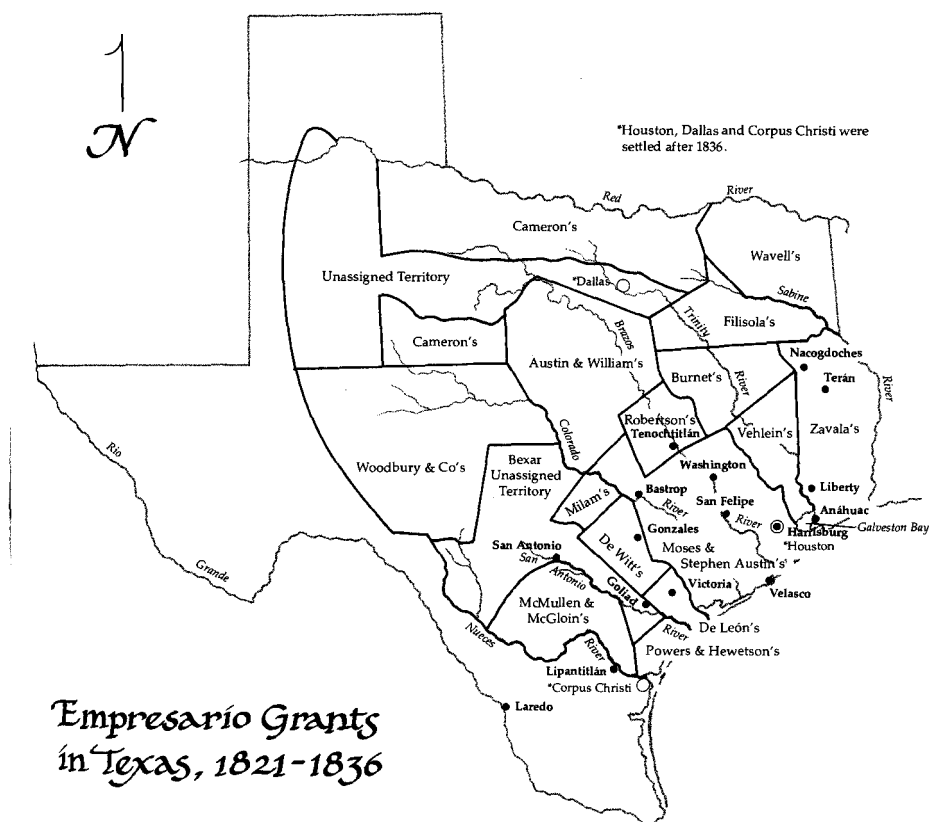
TÉRKÉPEK

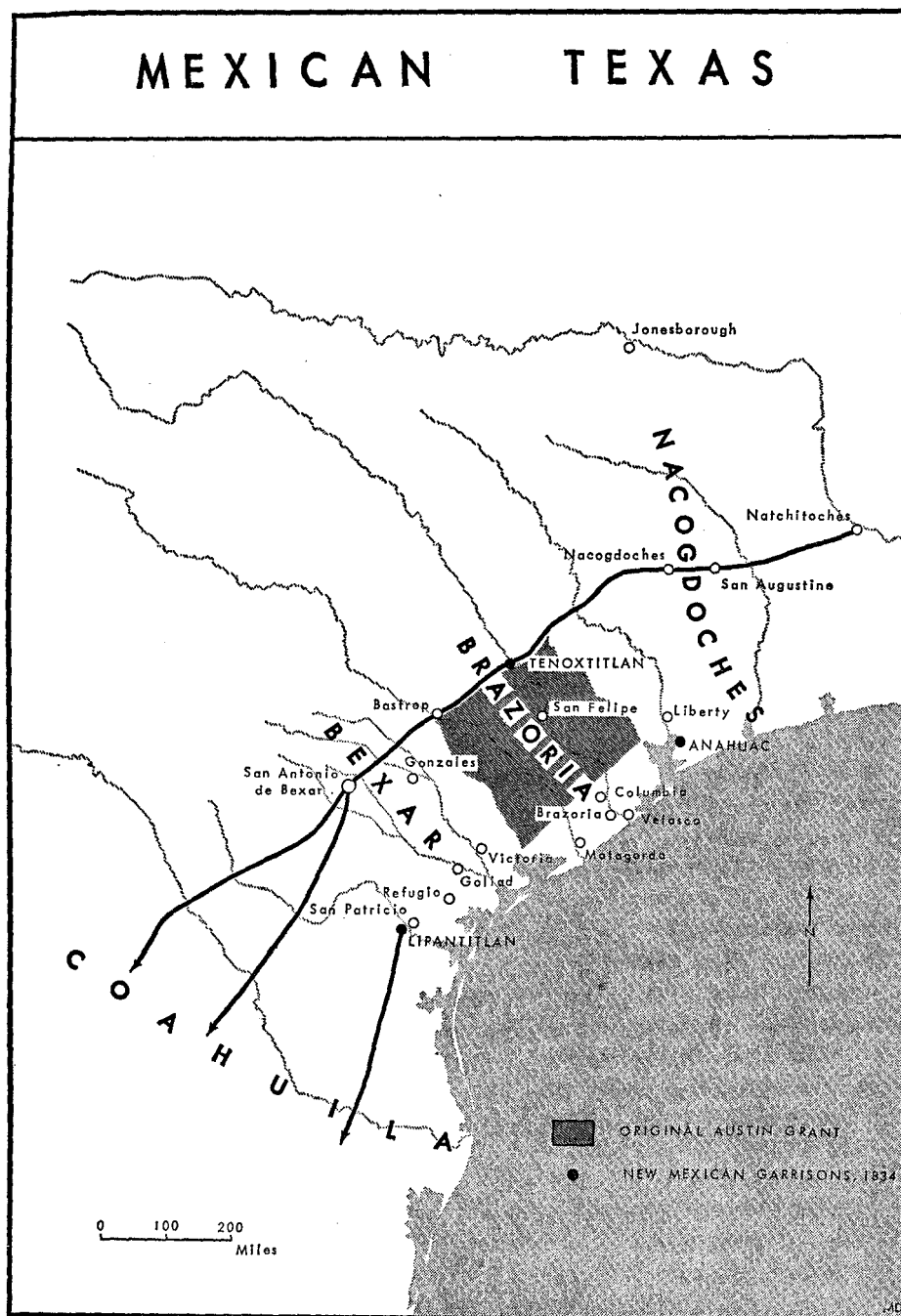
1. térkép - Az Amerikai Egyesült Államok 1820-ban

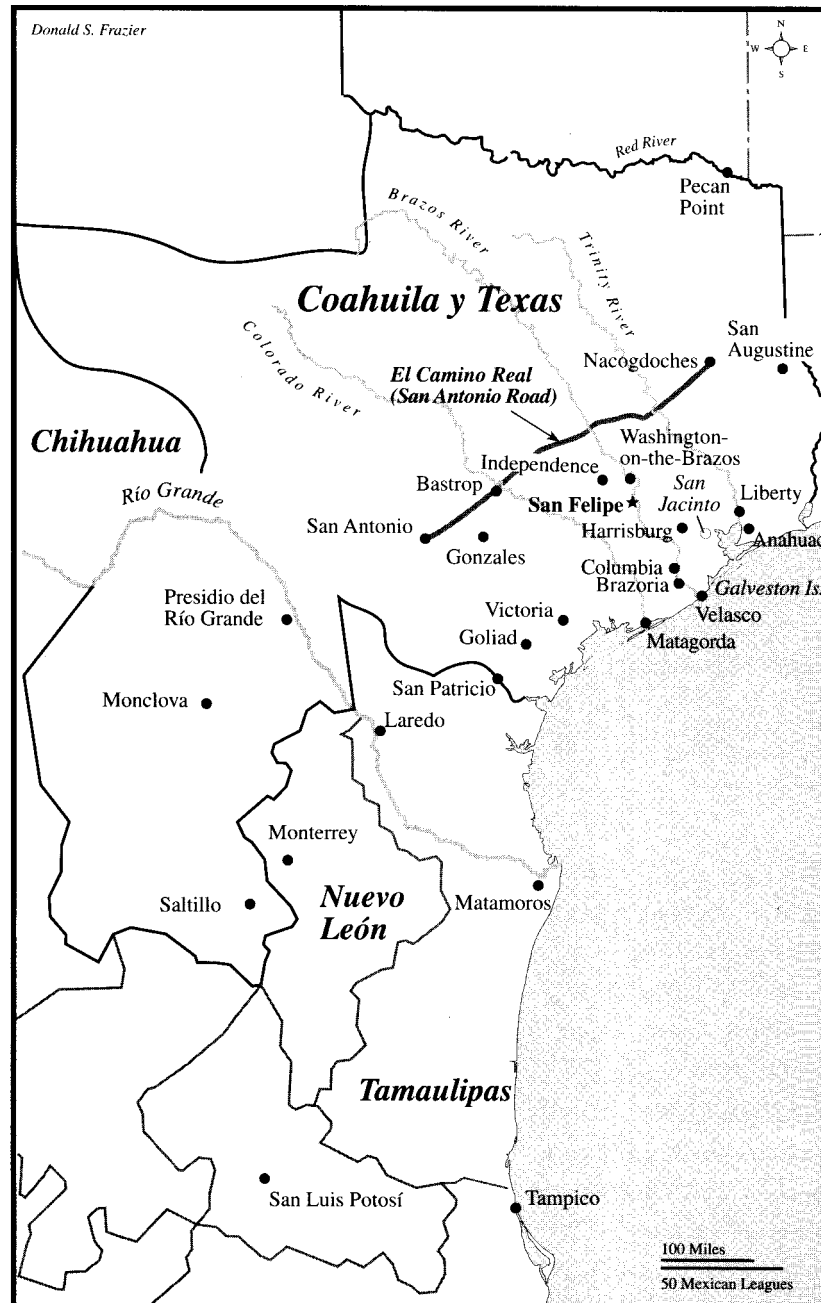
2. térkép - A Texas területén élő indián népek

3. térkép - Empresario telepek Texasban, 1821-1836

4. térkép – Texas három körzete

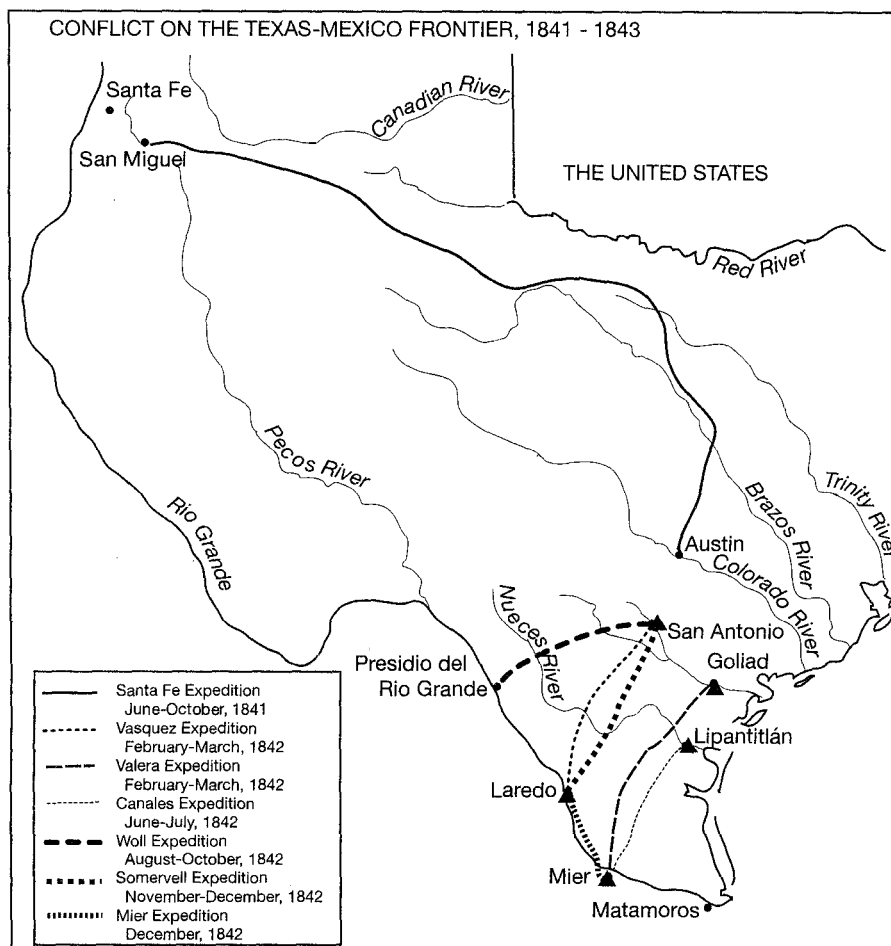
5. térkép - Coahuila-Texas 1836-ban

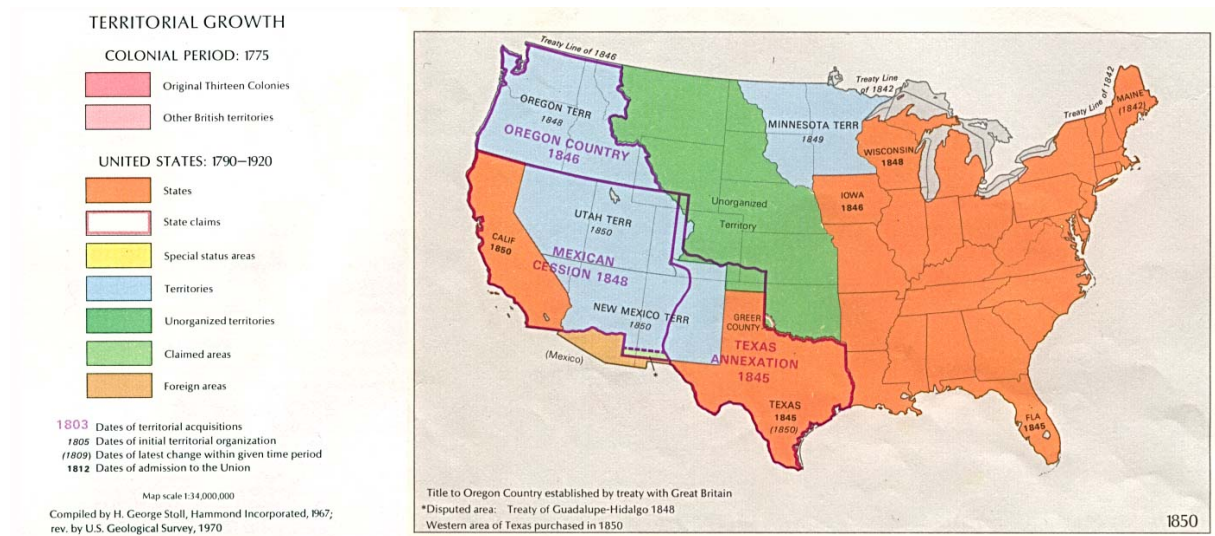
**THE MAJOR MOVEMENTS OF TEXAN AND MEXICAN
MILITARY FORCES, FEBRUARY–APRIL, 1836**

Copyright 1976, Board of Regents, The University of Texas System. All rights reserved.

6. térkép - A texasi függetlenségi háború hadieseményei

7. térkép - Fegyveres összecsapások a Texas-Mexikó határon, 1841-1843

8. térkép - Az Amerikai Egyesült Államok területi gyarapodása